FAUNA

BELGII SEPTENTRIONALIS,

AUCTORE

R. T. MAITLAND.

PARS I.

ANIMALIA RADIATA ET ANNULATA *CUVIERII.*

Lugduni-Batavorum,

APUD C. C. VAN DER HOEK.

1851.

Hommage
à
M. le Prof. L. Agassiz
par l'auteur

FAUNA

BELGII SEPTENTRIONALIS.

In contemplatione naturae nihil possit videri supervacuum.
PLINIUS, *Hist. Nat.*, Lib. XI.

Il est naturel de ne pas chercher d'abord loin de soi ce qu'on peut trouver sous sa main.
Encyclop. de DIDEROT et D'ALEMBERT, Vol. VI, p. 99, n°. 1.

In ons klein Vaderland zijn nog duizend dingen niet enkel onaangeroerd, maar nog geheel onbekend, welke wij niet dan na langdurige waarnemingen, of bij toeval zullen ontdekken, en wanneer wij, niet ten onregte, meenen verre daarin gevorderd te zijn, zal er nog genoeg voor onze Nakomelingen ten onderzoeke overschieten.
J. F. MARTINET,
in de Verh. v. d. Holl. Maatsch. der Wetensch te Haarlem, Dl. XI, St. 2 bl. 198.

DESCRIPTIO SYSTEMATICA

ANIMALIUM,

BELGII SEPTENTRIONALIS

ADJECTIS SYNONYMIS NEC NON LOCIS
IN QUIBUS REPERIUNTUR,

SECUNDUM CLASSIFICATIONEM

PROFESSORIS J^NI^. VAN DER HOEVEN DISPOSITA

AUCTORE

R. T. MAITLAND.

LUGDUNI-BATAVORUM,
APUD C. C. VAN DER HOEK.
MDCCCLI.

SYSTEMATISCHE BESCHRIJVING

DER

D I E R E N,

WELKE IN NOORD-NEDERLAND OF AAN DESZELFS KUSTEN VOORKOMEN,

MET BIJVOEGING

VAN DERZELVER SYNONYMEN, BENEVENS DER PLAATSEN WAAR DEZELVE GEVONDEN ZIJN;

GERANGSCHIKT NAAR

PROF. J. VAN DER HOEVEN'S

Handboek der Dierkunde (2de *Uitgave*),

DOOR

R. T. MAITLAND.

LEYDEN,
C. C. VAN DER HOEK.
1851.

GEDRUKT BIJ J. G. LA LAU.

AAN

DEN HOOGGELEERDEN HEER

JAN VAN DER HOEVEN,

Phil. Nat. et Med. Doctor, gewoon Hoogleeraar te Leyden,

LID VAN HET KONINKLIJK NEDERL. INSTITUUT, VAN DE HOLL. MAATSCHAPPIJ VAN WETENSCHAPPEN TE HAARLEM, VAN HET KEIZERLIJK GENOOTSCHAP DER NATUURONDERZOEKERS TE MOSKOU, CORRESPONDEREND LID VAN DE KONINKLIJKE AKADEMIE DER WETENSCHAPPEN TE TURIJN, VAN DE NATIONALE AKADEMIE DER GENEESKUNDE TE PARIJS, ENZ.

RIDDER DER ORDE VAN DE POOLSTER VAN ZWEDEN EN NOORWEGEN,

WORDT DIT WERK

UIT ACHTING VOOR ZIJNE VERDIENSTEN

EN

UIT ERKENTELIJKHEID

VOOR

GENOTEN ONDERWIJS EN VRIENDSCHAPPELIJKEN RAAD

EERBIEDIG OPGEDRAGEN

DOOR

DEN SCHRIJVER.

PRAEFATIO.

Ab eo inde tempore, quo in lucem editus est: Nomenclator animalium harum regionum incolarum, *responsio Virorum Doct.* BENNET *et* VAN OLIVIER *ad quaestionem a* Societate Scientiarum Harlemensi *propositam, Zoologiae studium tantos fecit progressus, ut jam diu necessitas sentiretur,* Faunae *nostrae denuo operam dare* [1]), *eoque magis, quoniam ille, quem hi Viri secuti sunt, ordo* LINNAEI *immortalis, facit ut eorum labor, quod ad fastigium, ad quod Zoologia hodie adscenderit, fere adhiberi nequeat. Classes quoque animalium inferiores (Insectis tamen iis exceptis, quae serius a Viro*

---

[1]) Hujus rei testimonia sunt Quaestiones auro coronandae

a Societate Scientiarum Zelandica (15 *Maii* 1845):

Accurate enumerentur Crustacea et Annulata, quae oras Zelandiae maritimas incolunt?

a Societate Scientiarum Hollandiae Harlemi (24 *Maii* 1845):

Quinam pisces et animalia invertebrata occurrunt in Lacu Flevo (Zuiderzee), quaenam in aqua, cui nomen Y, quaenam denique in Lacu Harlemensi?

ab Academia Lugduno-Batava (19 *Febr.* 1846):

Crustaceorum in aquis dulcibus nostrae Patriae viventium recenseantur species.

a Societate Scientiarum Hollandica Harlemi (19 *Maii* 1849):

Recenseantur infusoria obvia in aquis dulcibus salsisque Patriae nostrae.

Doct. ANSLYN *secundum systema* LATREILLII *in ordinem sunt redacta, copiâque novorum indigenorum aucta) tam summatim sunt tractatae, ut maxime in universum cognita animalium genera duntaxat recenseantur, de multis aliis sileatur.*

Quum in Hollandiae, Gelriaeque *aeque atque in* Zelandiae *commorabar provinciis, imprimisque operam navabam iis inquirendis, quae in hisce locis occurrebant, animalibus, plurima eorum nota mihi facta sunt, atque, hisce observationibus armatus, periclitor, juveniles meas tentare vires, in componendo Nomenclatore, in quo animalia Neèrlandiae Septentrionalis ordine systematico describuntur. — Nemo tamen exspectet, ut hic omnia, quae in nostra Patria obvia sunt animalia recenseam. Quisque enim, cui aliquatenus saltem labor tali operi junctus innotuerit, facile videbit, fieri non posse ut unus omnino homo tale opus perfecte elaboret. Quod solummodo spero, id est, ut meus consideretur labor, velut syntagma criticum materiarum nostrae* Faunae *hic illic dispersarum, propriis observationibus confirmatum vel illustratum, atque novis indigenis auctum, et ut ita sit basis animadversionum posteriorum, atque per hanc viam semel nanciscamur* Faunam Belgicam, *quantum fieri potest, omnibus numeris perfectam.*

Quemnam sequerer ordinem, cito mihi constitutum habui, ipseque se quasi ultro offerebat, quum in lucem edebatur Ed. 2 Encheiridii Zoologiae *Cl.* J. VAN DER HOEVEN. *Quia illud magnam partem in lingua vernacula erat scriptum, et omnino respondebat fastigio scientiae hodierno, me illud ut regulam sequi debere censui; measque, quantum potui, vires intendi, ut ejus elaborationis rationem sequerer. — Diagnosin Familiarum, Ordinum Generumque non memoravi quatenus in* Encheiridio *occurrebant, aique modo ad paginas relegavi, quibus sunt descripta; symptomata tamen eorum Generum, de quibus forte nulla tradiderit Vir Cl., in meo opere locis idoneis adjunxi; in descriptione generum latina optimos secutus sum Scriptores, in eaque nihil immutari, quatenus illae, comparatione instituta, cum nostris indigenis conveniebant.*

Quum praeterquam quod indigena nostra animalia commemorarem, praecipuum esset consilium, literaturam zoologicam patriam, quantum fieri poterat, cognitam facere, nullam praetermisi occasionem, apud quodque genus, illum patrium auctorem vel vernaculam versionem allegandi, qui illud descripsirit, vel in tabula depinxerit, eoque fine consului omnia patria Scripta Periodica, Orationes et Opera argumenti mixti, ne ullum animalium genus indigenum, de quo jam tractatum erat, obliviscerer, atque ita nemini prioritatis eriperem palmam. Ut brevitati operis complexûs, quantum fieri potuerit, consulerem, ad quodque genus ille duntaxat extraneus est citatus Scriptor, qui illud sub alio, quam hic memoretur, nomine descripserit; quum enim pleraque opera indices habeant alphabeticos, facile est genus aliquod consulere sub una alteraque citata denominatione; solummodo majoris commodi causa in quavis classe adhuc opus magis speciale citavi et quidem sequentia:

Infusoria, DUJARDIN, *Infusoires.*	Annulata, { SAVIGNY, *Annelides.* / AUD. et EDW., *Annelides.*
Polypi, JOHNSTON, *Brit. Zooph.*	ordo turbellaria, OERSTED, *Plattwürmer.*
Acalephae, LESSON, *Acalèphes.*	— suctoria, MOQ. TAND., *Hirudinées.*
Echinodermata, FORBES, *Brit. Starf.*	— setigera, HOFFMEISTER, *Regenwürm.*
Entozoa, DUJARDIN, *Helminthes.*	
Rotatoria, DUJARDIN, *Infusoires.*	

Praeterea post quodvis nomen genereum apud Infusoria, Entozoa, *et partim apud* Annulata, *ex* DIESINGII Systemate Helminthum, *ad paginas relegavi, ubi describantur; hoc opus enim nuper editum, maxime perfectum dici potest; inprimis quod ad synonymiam; illudque ad manum sumens, ea quae in meo opere deficiunt, circa synonyma generum earum classium animalium quae supra memoratae sunt, facile compleri possunt.*

Consilium operis mei componendi concipienti mihi necesse est visum illud in quatuor dividere partes, quarum n°. 1 *complectitur* Radiata *et praeterea* Annulata; *n°.* 2 Insecta; *n°.* 3 Arachnida, Crustacea *et* Molusca; *n°.* 4 Vertebrata

CUVIERII. *Eo magis illa divisio mihi necessaria est visa, quia tractatio Insectorum tam amplum offert campum, ut ea certe tanquam totum aliquod separatum possit considerari; et quia illius partis compositio tantum exigit temporis, optimum duxi, illam differre, usquedum reliquas descripserim partes; tradam tamen, in eorum emolumentum, qui Entomologiae student, Nomenclatorem synopticum illorum, quae hucusque mihi innotuerunt, indigenorum Insectorum; sperans fore ut, donatis mihi inprimis minoribus, atque ideo investigationi facile elabentibus objectis, in eo sim ut mox satis accuratam patriae nostrae* Faunam *in lucem edere queam.*

Objectis, quorum unum exemplar plurave in Musco Regio Lugduno-Batavae *servantur, hic praemisi signum* †; *attenti eo reddantur Historiae Naturalis studiosi ad illa objecta, quae in Musco adhuc deficiunt, et si, occasio se offerente, huic defectui provideant, scopum, quo ea annotaverim, me attigisse laetus animadvertam.*

LUGDUNO-BATAVORUM, mense Decembris 1850.

Scriptor.

VOORREDE.

Sedert de, door de Heeren BENNET *en* VAN OLIVIER *beantwoorde, en door de* Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, *met goud bekroonde prijsvraag*, „Naamlijst der Dieren die natuurlijke inwoners dezer landen zijn," *heeft de beoefening der Dierkunde zulke groote vorderingen gemaakt, dat eene nieuwe bewerking onzer* Fauna, *eene reeds sedert lang gevoelde behoefte* [1]) *geworden is;*

---

[1]) Blijkens de met goud te bekroonen Prijsvragen uitgeschreven

door 't Zeeuwsch Genootsch. der Wetenschappen (15 *Mei* 1845)

Eene naauwkeurige opgaaf der aan de Zeeuwsche kusten levende schaaldieren en ringwormen.

door de Holl. Maatsch. van Wetensch. te Haarlem (24 *Mei* 1845)

Welke visschen en ongewervelde Dieren komen er voor in de Zuiderzee, welke in het IJ en welke in het Haarlemmer-meer.

door de Hoogeschool te Leyden (19 *Febr.* 1846)

Crustaceorum in aquis dulcibus nostrae Patriae viventium recenseantur species.

door de Holl. Maatsch. van Wetensch. te Haarlem (19 *Mei* 1849)

Eene opgave der in ons vaderland in zoet en zout water voorkomende Infusoria.

te meer, wijl de door die Heeren gevolgde rangschikking van den onsterfelijken LINNAEUS, *hunne arbeid, voor de tegenwoordige hoogte op welke de Dierkunde staat, schier onbruikbaar maakt; ook zijn de lagere dierklassen, (met uitzondering echter der Insekten, welke later door den Heer* ANSLYN *volgens het stelsel van* LATREILLE *gerangschikt, en met eene menigte nieuwe indigena verrijkt zijn) zoo oppervlakkig behandeld, dat alleen slechts de meest algemeen bekende diersoorten opgenoemd worden, terwijl eene menigte anderen onvermeld gebleven zijn.*

Gedurende mijn verblijf zoowel in Holland, Gelderland *als* Zeeland, *mij bijzonder met het nasporen, der in die streken voorkomende dieren bezig gehouden hebbende, zoo ben ik met de meeste derzelven bekend geworden en waag ik het, met deze waarnemingen toegerust, mijne jeugdige krachten te beproeven, tot het daarstellen eener systematisch-beschrijvende Naamlijst der Noord Nederlandsche Dieren. — Niemand verwachte hier eene opgave van* alle *in ons vaderland voorkomende dieren, een ieder, welke slechts eenigzins met de moeijelijkheden aan een dusdanig werk verbonden bekend is, zal gereedelijk de onmogelijkheid inzien, voor één persoon, om een werk als dit geheel volledig te kunnen daarstellen; alleen wensch ik mijn' arbeid beschouwd te zien als eene critische zamenstelling van de verspreide bouwstoffen onzer fauna, door eigene waarnemingen bevestigd of opgehelderd en met nieuwe indigena vermeerderd, en alzoo tot basis te dienen voor*

latere bijdragen, om langs dien weg eenmaal eene, zoo mogelijk, volledige Fauna belgica *te erlangen.*

De keuze, welke rangschikking te volgen was spoedig bepaald, en wees zich als van zelf aan bij het verschijnen der 2[de] *uitgave van het* Handboek der Dierkunde, *door den Hoogleeraar* J. VAN DER HOEVEN, *dit voor een groot deel in onze moedertaal geschreven zijnde, en volkomen op de tegenwoordige hoogte der wetenschap staande, zoo meen ik verpligt te zijn hetzelve tot rigtsnoer te stellen, en heb ik zoo veel mij mogelijk was, mijne krachten ingespannen, om aan deszelfs wijze van bewerking gelijk te blijven. — De diagnose der Familiën, Orden en Geslachten, heb ik onvermeld gelaten voor zoo verre dezelve in het Handboek voorkomen, en alleen naar de bladzijden verwezen, op welke zij beschreven staan; van die Geslachten echter, van welke de Hoogleeraar geene kenmerken mogt opgegeven hebben, zal men dezelve alhier op de behoorlijke plaatsen ingevoegd vinden; de latijnsche beschrijving der soorten is naar de beste Schrijvers gevolgd, en onveranderd gelaten, voor zoo verre die bij vergelijking met onze inlandsche voorwerpen overeenkwamen.*

Behalve het vermelden onzer inlandsche dieren, mijn hoofddoel zijnde, onze vaderlandsche zoologische literatuur zoo veel mogelijk bekend te doen worden, zoo heb ik geene gelegenheid laten voorbijgaan, om bij elke soort, dien vaderlandschen Schrijver of die hollandsche vertaling aan te halen, welke dezelve mogt beschreven of in plaat af-

gebeeld hebben, en zijn door mij alle onze vaderlandsche Tijdschriften, Verhandelingen en Werken van gemengden inhoud ten dien einde doorbladerd geworden, om geene reeds als inlandsch medegedeelde diersoort te vergeten, en alzoo de prioriteit der bekendmaking aan niemand te onthouden. Om den omvang van dit werk zoo veel mogelijk te bekorten, is bij elke soort alleen dien uitlandschen schrijver aangehaald, welke dezelve onder een anderen naam dan hier vermeld, mogt beschreven hebben, de meeste werken toch van alphabetische registers voorzien zijnde, zoo is het gemakkelijk eene bedoelde soort alsdan onder de eene of andere opgegevene benaming na te slaan; alleen heb ik tot meerder gemak bij elke klasse nog een meer bepaald specieel werk aangehaald en wel de volgende, voor de

Infusoria, DUJARDIN, *Infusoires.*	Annulata, { SAVIGNY, *Annelides.* / AUD. et EDW., *Annelides.* }
Polypi, JOHNSTON, *Brit. Zooph.*	ordo turbellaria, OERSTED, *Plattwürmer.*
Acalephae, LESSON, *Acalèphes.*	— suctoria, MOQ. TAND., *Hirudinées.*
Echinodermata, FORBES, *Brit. Starf.*	— setigera, HOFFMEISTER, *Regenwürm.*
Entozoa, DUJARDIN, *Helminthes.*	
Rotatoria, DUJARDIN, *Infusoires.*	

Nog heb ik achter elke soortsnaam bij de Infusoria, Entozoa *en voor een deel bij de* Annulata, *uit* DIESING, Systema Helminthum, *de bladz. aangehaald, waar dezelve mogt beschreven worden; dit werk, eerst onlangs in het licht verschenen, kan toch de meeste aanspraak op volledigheid maken, vooral wat de Synonymie betreft en*

met hetzelve in de hand, kan men het ontbrekende in mijn werk omtrent de synonymen der soorten van bovengemelde dierklassen gemakkelijk aanvullen.

Bij het beramen van mijn plan tot bewerking is mij de noodzakelijkheid gebleken, dit werk in vier deelen te verdeelen, waarvan n°. 1 de Radiata *benevens de* Annulata, *n°. 2 de* Insecta, *n°. 3 de* Arachnida, Crustacea *en* Mollusca, *n°. 4 de* Vertebrata *van* CUVIER *zal bevatten: te meer is mij deze verdeeling noodzakelijk voorgekomen, wijl de bearbeiding der Insekten, zulk een uitgestrekt veld aanbiedt, dat dezelve voegzaam als een op zich zelf staand geheel kan beschouwd worden, en daar de bewerking van dit gedeelte zoo veel tijds vordert, heb ik het raadzaam geoordeeld, hetzelve tot na de bewerking der overige deelen uit te stellen, echter zal ik, ten genoegen der beoefenaren der Entomologie, eene synoptische Naamlijst geven, der tot heden aan mij bekend gewordene inlandsche Insekten, hopende door milde bijdragen [1]) vooral van kleinere en daardoor der nasporing ligtelijk ontsnappende voorwerpen, in staat gesteld te worden, weldra eene vrij naauwkeurige* Fauna *van ons vaderland te kunnen geven.*

---

[1]) *Mij ter ondersteuning in dezen arbeid aan elken Zooloog aanbevelende, zal ik het mij eene eer rekenen, op de behoorlijke plaatsen, den vriendelijken medewerker te kunnen vermelden, echter zij men indachtig, dat alleen die voorwerpen kunnen opgenomen worden, van welker Species de Schrijver overtuigd zij, waartoe de beschouwing derzelve vereischt wordt; zullende, op het daartoe te kennen gegeven verlangen, de toegezondene voorwerpen den eigenaar in dank ongeschonden terug bezorgd worden.*

Voorwerpen van welke één exemplaar of meerdere in 's Rijks Museum te Leyden *berusten, heb ik alhier door een † laten voorafgaan, mogten hierdoor de liefhebbers der Nat. Hist. opmerkzaam gemaakt worden op die voorwerpen, welke het Museum nog ontbreken en bij gelegenheid daarin voorzien, dan zal ik het doel, waarom ik dezelve heb aangeteekend, met genoegen bereikt zien.*

LEYDEN, December 1850.

DE SCHRIJVER.

PARS I.

Classis	I.	INFUSORIA.	(97 Indig.)
"	II.	POLYPI.	(85 ")
"	III.	ACALEPHAE.	(20 ")
"	IV.	ECHINODERMATA.	(27 ")
"	V.	ENTOZOA.	(164 ")
"	VI.	ROTATORIA.	(23 ")
"	VII.	ANNULATA.	(75 ")

ALPHABETISCHE NAAMLIJST

DER, BIJ DE BEHANDELING VAN 'T EERSTE GEDEELTE DER FAUNA BELGICA, GERAADPLEEGDE WERKEN.

> Nullus est liber tam malus ut non ex aliqua parte prosit.
>
> CAJ. PLINIUS.

A.

Abhandlungen der Königlichen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. (Physikalische Klasse.) Berlin 1788—1849 u. s. w.

——————— der Königl. Schwedischen Akademie der Wissenschaften, aus der Naturlehre, Haushaltungskunst u. Mechanik; auf die Jahre 1739—1779. Aus dem Schwed. übers. von ABR. GTHLF. KÄSTNER. 41 Bd. Leipzich.

——————— (Neue) der Königl. Schwed. Akad. u. s. w. auf die Jahre 1780—1791. 12 Bd. Leipzich.

Acta Academ. Stockh. *vide* Handlingar.

Acta Helvetica physico-mathematico-botanico-medica, etc. Basil. 8 Tom., 1751—1777.

Acta (Nova) physico-medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae naturae curiosorum. Berlin. 1757—1849 etc.

AGASSIZ, (LOUIS) Prodrome d'une Monographie des Radiaires ou Echinodermes, (*d. les Nouv. Mémoires de la Société Helvétique des Scienc. naturelles à Neufchatel,* Tom. III et IV.) 1839, 1840.

Algemeene Konst- en Letterb. *Zie* Letterbode.

Algemeene Oefenschool. *Zie* Oefenschool.

Amans, (Boudon de Saint) Description d'une espèce nouvelle de Sangsue (*d. les Mém. d. l. soc. Linnéenne de Paris*, T. III.) 1825.

Andreae, (G) de Taenia Diss. Groning. 1768.

Annalen des Wien. Museums der Naturgesch. Wien 1835—1840.

Annales des Sciences naturelles, 1re et 2me serie. Paris 70 voll. 1824—1843.

——— Academiae Lugduno-batavae. 1815—1837.

——— Academiae Rheno-trajectinae. 1816—1837.

——— Acad. Stockh. *vide* Abhandl.

——— du Museum d'Hist. Natur. Paris 20 vol. 1802—1813.

Annals (the) and Magazin of natural History, of zoology, botany and geology, conducted by W. Jardine, P. J. Selby, Dr. Johnson, W. J. Hooker, D. D. and R. Taylor, 15 vol. 1838—1845.

Aronis, (J. L.) Dissertatio de Lumbricis. Traj. ad Rhen. 1728.

Audouin (J. V.) et H. Milne Edwards, Classification des Annélides et description de celles, qui habitent les côtes de la France. (*in Ann. des Scienc. Natur.* Tomes XXVII—XXX.) 1833.

B.

Baer, (K. A. v.) Beytraege zur Kenntniss der Niedern Thiere, (*in N. Act. Cur.*, XIII, 2, S. 523—762.) 1827.

Baker, (H) 't Microscoop gemakkelijk gemaakt of beschrijving van de beste en nieuwste Microscoopen, enz. alsmede een berigt van de verbaz. ontdekk. gedaan met de vergrootglazen, Amsterd. 1744. (uit 't Engelsch door M. Houttuyn.)

——— Nuttig gebruik van 't Mikrosk., of Handleiding tot nieuwe waarneem. enz. waarbij komt de beschouwing van veele te vooren onbekende Waterdiertjes. Amst. 1756. (uit 't Eng.)

Bakker, (G.) over de waarde der ondervinding, ter geleide van waarnemingen over Wormen, bijzonder in het hart en de Luchtvaten van Bruinvisschen, (*in de Bijdragen tot de Nat. Wetensch.* I. bl. 449—475.) 1826.

Barneveld, (W. van) over levende Wormpjes waargenomen in 't ligchaam van een Kikvorsch, (*in Vaderl. letteroef. voor* 1778. *Mengelw.* bl. 251—256.)

Baster, (Job) Natuurkundige Uitspanningen, behelzende eenige

waarneemingen over sommige Zee-planten en Zee-insekten, enz. 2 Dln. Haarlem 1762.

Baster, (Job) Opuscula subseciva, observationes miscellaneas de animalculis et plantis quibusdam marinis, eorumque ovariis et seminibus continentia, 2 vol. Harlemi 1759.

Batsch, (A. J. G. K.) Naturgeschichte der Bandwurmgattung überhaupt u. ihrer Arten insbesondere. Halle 1786.

Beitraege (Neue nordische) *vide* Pallas.

Beneden, (P. J. van) Mémoire sur les Campanulaires de la Côte d'Ostende, considerés sous le rapport physiologique, embryogénique et zoologique. Bruxelles 1843 (*extr. des Nouv. Mém. de l'Acad. de Bruxell.* tome XVII.).

——————— Récherches sur l'embryogénie des Tubulaires et l'hist. nat. des différents genres de cette famille qui habitent la côte d'Ostende. Bruxelles 1844.

Bennet (J. A.) en G. van Olivier, Naamlijst der Wormen in Nederland aanwezig. (*in Natuurk. Verh. der Holl. Maatsch.*, XV Dl. 2 st.) 1826.

Belkmeer, (N) Natuurkundige verhandeling of waarneming betreffende den Hout-uytraspende en doorboorende Zee-worm. Amsterdam 1733.

——————— Waarneming van een worm hangende uit de opening van een verstorvene zijdelings beknelde Darm lieschbreuk, (*in de Verh. van de Holl. Maatsch.* X Dl. 2 St. bl. 429—434.) 1768.

Bening, (B. F.) Diss. zoologico-medica de Hirudine. Harderovici 1776.

Bergh, (v. d.) Waarneming van een Ascaris lumbricoides door den regter liesring naar buiten gekomen. (*in 't Nederl. Lancet*, 7de Jaarg. n° 3, bl. 184.) 1844.

Bergmann, (Thornbern) Abhandlung über die Blutegel. (*in Act. Acad. Stockh.* XIX.) 1756.

Bergsma, (C. A.) Commentatio in quaestionem; an Incrustationes indigenae sint chemicae, an vero alius originis? (*in Ann. Acad. Lugd. bat.* 1824—1825.

——————— Iets over de omkorstingen van Rockanje, (*in Algem. Konst- en Letterb.* 1824, *Mengelw.* bl. 162—166.)

Berlinischer Gesellschaft naturforsch. Freunde *vide* Schriften.

Bibliotheek (Vaderlandsche) van Wetenschap, Kunst en Smaak. Amsteldam 1789—1792.

Bidloo, (G.) Brief aan Leeuwenhoek over Diertjes welke men somtijds in de lever der schapen en andere beesten vindt. Delft 1698.

Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen, verzameld door H. C. van Hall, W. Vrolik en G. J. Mulder, 7 Dln. Amst. 1826—1832.

Blainville, (H. M. Ducrotay de) *voyez* Dict. des Scienc. Natur.

——————— Manuel d'Actinologie et de Zoophytologie, etc. Paris 1834—1837.

Blankaart, (St.) Collectanea medico physica oft Hollands Jaarregister des Genees- en Natuurkundige aanmerkingen van gantsch Europa. II Dl. Amsterdam 1680.

Blasius, (G.) Observatio Anatomica in Homine brutisque variis. Lugd.-Batav. et Amstelod. 1674.

Bleuland, (J.) Descriptio Musei Anatomici, quod universi Belgii regis augustissimi Guilielmus I munificentia Academiae Rheno-Trajectinae concessit. Traj. ad Rhen. 1826.

Bloch, (M. El.) Abhandlung von der Erzeugung der Eingeweide-Würmer, u. z. w. Berlin 1782.

Blumenbach, (J. Fr.) Abbildungen naturhistor. Gegenstände, 10 Hfte. Göttingen 1796—1810.

Boddaert, (P.) Natuurbeschouwer of verzameling van de nieuwste verhandel. over de 3 rijken der Natuur, welke thans in Duitschland uitgegeven worden. 's Gravenhage 1779.

——————— *Zie* Pallas, Lijst der Plantdieren 1779.

Bomme, (L.) Bericht aangaande verscheidene zonderlinge Zeeinsecten, gevonden aan de Zee-wieren op het strand van 't Eiland Walcheren, (*in de Zeeuwsche Verhand.*, III Dl. bl. 283—311). 1773.

——————— Waarnemingen omtrent de gesteldheid en groeijing der Zee-Polijpen, (*in de Zeeuwsche Verhand.*, II Dl., bl. 277—302). 1771.

——————— Zee-insecten, gevonden in 't Zee-wier aan de stranden van 't Eiland Walcheren, (*in de Zeeuwsche Verh.*, VI Dl., bl. 357—400). 1778.

Bonnet, (Ch.) Natuurkundige Aanmerkingen over den Lintworm, (*in de Uitgez. Verh.*, III Dl., bl. 309—348). 1758.

Bory de Saint Vincent, (J. B. G. N.) *voyez* Dict. des Scienc. natur.

——————————— *voyez* Encycl. Méthod.

Borlase, (W.) the natural history of Cornwall. Londen 1758.

Bosc, (L. A. G.) Hist. natur. des Vers, contenant leur description, leurs moeurs et leurs usages. 3 Vol. Paris 1802.

Bosch, (I. J. van den) Hist. constitutionis Epidemiae verminosae quae annis 1760—1762 et init. 1765 per insulam Over-Flacque et contiguam Goede-Rede grassata fuit. Lugd.-Bat. 1769.

Bourgelat, onderzoek naar eenige ziekten der Paarden, afhankelijk van Wormen, in 't voorhoofd, in de maag en op de buitenste oppervlakte der darmen, (*in de Uitgez. Verh.*, VIII Dl., bl. 196—235). 1763.

Brandt, (J. F.) Prodromus descriptionis animalium ab H. Mertensio in orbis terrarum circumnavigationem observatorum; Fasc. I. Polypos, Acalephas discophoras et siphonophoras, nec non Echinodermata cont. Petropoli 1825.

Braun, (J. F. P.) System. Beschreib. einiger Egelarten, sowohl nach ihren aüsseren Kennzeichen als nach ihren inneren Bau. Berlin 1805.

Breyn, (J. Ph.) de Echinis et Echinitis, sive methodica Echinorum distributione, schediasma. Diss. annexis Polythalamis. Gedani 1732.

Bremser, (J. G.) Icones Helminthum systema Rudolphii entozoologicum illustrantes. Viennae 1824.

Bromelii, (Olai) Diss. medica de Lumbricis terrestribus, illorumque in Medicina proprietatibus et recto usu. Lugd-Bat. 1673.

Brown, (Thom.) Illustrations of the recent Conchology of great Britain and Ireland, 2 edit. London 1844.

Bruguière, (J. G.) *voyez* l'Encycl. method.

Bulletin universel des sciences et de l'Industrie, Sect. 2. Sciences naturelles et de geologie, rédigée par MM. Delafosse, Guillemin, Kuhn, Lesson, Raspail etc. Paris 1824—1831.

C.

Calcar, (A. v.) Dissert. inaug. de Hirudinis Historia natur Daventr. 1823.

CAMPER, (P.) Lessen over de thans zweevende veesterfte. Leeuwaarden 1769.
———— Verhandel. over de Leverwormen van het Vee; (*in de nieuwe Wijze van Landbouwen door* TULL *en* DUHAMEL DU MONCEAU 2de en 4de Stuk. Amsterdam 1763 en 1765.)
CARENA, (H.) Monographie du genre Hirudo ou description des espèces de sangsues qui se trouvent ou qui sont en usage en Piémont, (*in Mem. real. acad. scienz. di Torino*, XXV. p. 273.) 1820.
CHABERT, (PH.) Traité des maladies vermineuses dans les animaux. Paris 1782.
CHIAJE, (STEFAN DELLE) Memorie sulla storia e notomia degli animali senza vertebre del Regno di Napoli, V vol. Napoli 1823—1829.
CLOQUET, (J. G.) Anatomie des Vers intestinaux. Paris 1824.
COMMELIN, (C.) Dissertatio de Lumbricis. Lugd. Batav. 1694.
Commentari, (Novi) Academiae Imper. scientiarum Petropolitanae, 20 vol. Petropoli 1747—1757.
COUCH, (J.) a Cornish Fauna, being a compendium of the natural history of the country. London 1838.
COULET, (S.) Tract. histor. de Ascaridibus et Lumbrico lato. Lugd. Bat. 1728.
CREPLIN, (FR. CHR. H.) Observationes de Entozois. Gryphiswaldiae 1825.
———— Observ. (Novae) de Entozois. Berolini 1829.
CUVIER, (GEORGE) le Règne Animal distribué d'apres son organisation, 1re édit. en 4 vol. Paris 1817 la 2de édit. en 5 vol. à Paris 1829.
———— édit. illustrée ou nouv. 3me édit., accompagneé de planches gravées, etc. publiés par une réunion d'élèves de G. CUVIER. Paris 1836—1848.
———— (FRÉD.) *voyez* Dictionnaire des Scienc. Natur.

D.

DALYELL, (J. GRAH.) Observations on various interesting phenomena of the Planaria. Edinburgh 1814.
Danske Selsk. Skrift. *vide* Skrifter.

DAPPER, (H.) de Vermibus, Diss. inaug. Lugd. Batav. 1671.
DAUDIN, (FR. M.) Recueil de memoires sur les Mollusques, les Vers et les Zoophytes. Paris 1800.
DEFRANCE, (M. DE) *voyez* Dict. des Scienc. natur.
DE GEER, *vide* GEER (DE).
DELLE CHIAJE, *vide* CHIAJE (DELLE).
Denkschriften der Koenigl. Akademie der Wissenschaften zu München. 9 Bnd. 1808—1824.
DERHEIMS, (J. L.) Hist. nat. et medicale des Sangsues, etc. Paris 1825.
DESHAYES, (G. P.) *vide* LAMARCK, Anim. s. Vert. 2de édit.
DESLONGCHAMPS (E.) *vide* Encycl. méth.
Dictionnaire classique d'Hist. natur. par une société de naturalistes, 17 vol. Paris 1822—1831.
———— des Sciences naturelles, publié par les professeurs du Jardin du Roi et rédigé par FRED. CUVIER, 60 vol. Par. 1816—1830.
DIESING, (C. M.) Monographie der Gattungen Amphistoma und Diplodiscus, (*in Ann. des Wiener Mus.* I. 2. n°. XI) 1836.
———— Systema Helminthum.. Vindobonae 1850.
DOEVEREN, (G. VAN) de Vermibus intestinalibus hominum; Diss. inaug. Lugd.-Bat. 1753.
DOMPELING, (Dr.) Aanteekeningen omtrent een geval van Cysticercus cellulosae, gevonden in de spieren van het lijk eener vrouw, te Parijs door GERLACH (*in 't Nederl. Lancet*, 7de jaarg. no. 8, bl. 449—462.) 1825.
DUFOUR, (LÉON) *voyez* Ann. des Scienc. natur. XIV. pag. 222.
DUGÈS, (ANT.) *voyez* Ann. des Scienc. natur. XV. pag. 290.
DUJARDIN, (FELIX) Hist. nat. des Helminthes ou vers intestinaux. Paris 1845.
———— Hist. nat. des Zoophytes Infusoires. Paris 1841.
———— *voyez* LAMARCK, Anim. s. Vert., 2de édit.
DUTROCHET, (R. H. J.) *voyez* Ann. du Mus. d'H. N., XIX, p. 355.

E.

EDINB., philos. trans., *voyez* Transactions.
EDWARDS, (H. MILNE) *voyez* AUDOUIN.

EDWARDS, (H. MILNE) *voyez* LAMARCK, An. s. Vert., 2de édit.
EHRENBERG, (CHR. GOTTFR.) et FR. G. HEMPRICH, Symbolae physicae seu icones et descriptiones Animalium evertebratorum. Berolini 1828.
—————— das Leuchten des Meeres, (*in Abh. der Berl. Acad.*) 1835.
—————— die Bildung der Kreidefelsen, (*in Abh. der Berl. Acad.*) 1838.
—————— die Corallenthiere des rothen Meeres. Berlin 1834.
—————— die geographische Verbreitung der Infusionthierchen in Nord-Africa u. West-Asiën, (*in Abh. Berl. Ac.*) 1829.
—————— die Infusionsthierchen als volkommene Organismen. Leipzich 1838.
—————— die noch zahlreich jetzt lebende Thierarten der Kreidebildung, (*in Abh. der Berl. Acad.*) 1839, 1840.
—————— zur Erkenntniss der Organisation in der Richtung des kleinsten Raumes, (*Abh. Berl. Acad.*) 1831.
ELLIS, (JOHN.) Nat. Hist. der Koraalgewassen, enz. (uit 't Engelsch door J. Tak). 's Gravenhage 1756.
—————— et Solander *vide* SOLANDER.
Encyclopedie méthodique, II. N. des Vers, 4 vol. Par. 1789—1832.
I. H. N. des Vers par BRUGUIÈRE.
II. ———— Zoophytes par LAMOUROUX, BORY et DESLONGCHAMPS.
III, IV. ———— Vers par BRUGUIÈRE et de LAMARCK, continué par DESHAYES.
ENDE, (W. P. VAN DEN) Lijst van Nederl. ongewervelde dieren, welke niet in de Nederl. Fauna van BENN en v. OLIV. gevonden worden (*in N. Verh. der Holl. Maatsch.* XVI, I. bl. 134—137) 1828.
ERSCH, (J. S.) et J. G. GRUBER, Algemeene Encyclopedie der Wissenschaften und Künsten. 1818—1826.
ESCHSCHOLTZ, (J. F.) System der Acalephen. Berlin 1829.
ESPER, (E. J. C.) die Pflanzenthiere in Abbildungen nach der Natur mit Färben erleuchtet, 3 Thln. Nürnberg 1788—1830.

F.

Fabricius, (Othon) Fauna groenlandica. Hafniae 1780.

Fieliz, Aanmerkingen over de Bloedzuiger, (*in de Vaderl. Bibliotheek*, I. bl. 169.) 1789.

Filippi, (F. de) Memorie sugli Annelidi della famigla delle sanguisughe. Milano 1837.

Fleming, (J.) a History of British Animal. Edinburgh 1828.

——— Philosophy of zoology; or a general view of the structure, functions and classification of animals, 2 vol. Edinburgh 1822.

Fock, (L. C. E. E.) Handboek der vergelijkende ontleedkunde, door Prof. C. T. von Siebold en Prof. H. Stannius. Amersfoort 1848.

Forbes, (Edw.) a History of British Starfishes and other animals of the class of Echinodermata. London 1841.

Forestus, (Petr.) Observationum et curationum medicinalium ac chirurgicarum opera omnia, 2 vol. Rothomagi 1653.

Frey, (H.) und Leuckart (R.) Beitrage zur Kenntniss Wirbelloser Thiere.

Froelich, (J. M.) Beschreibung einiger neuen Eingeweidewürmer (*im Naturforscher*, 24, 25 et 29 St.) 1789. 1791 et 1802.

G.

Gaertner, (M. G.) *vide* Pallas, spic. zool.

Gase, Waarneeming omtrent eene breuk in verzweering overgegaan, waar in het gedarmte door wormen doorboord werd bevonden, (*in Vaderl. Letteroefen.* voor 1771, *Mengelw.* bl. 443.)

Geer, (Ch. de) in Handl. Suenska Acad. 1761.

Gervais, (P.) les Hirudinées *v.* Guérin, *Dict. pit.* Paris 1836.

Gleichen, (W. F. von) gen. Russworm, Abhandlung über die Saamen u. Infusionsthierchen. Nürnberg 1778.

Gmelin, (J. F.) Systema naturae per regna tria Naturae. (Linnei, Systema Naturae editio decima tertia aucta reformata). Lipsiae 1788.

Goeze, (J. A. Fr.) Verhandeling over doorgesneden Waterwormen, (*in* boddaert, *Nat. Besch.* 1e st. bl. 93) 1779.

Goeze, (J. A. Fr.) Versuch einer Naturgeschichte der Eingeweide-Würmer thier. Körper. Dessau 1782.

——————— erster Nachtrag dazu; von ihm selbst; mit Zusätzen u. Anmerk., herausgeg. von J. G. H. Zeder. Dessau 1800.

Goldfuss, (G. A.) Handbuch der Zoologie (G. H. von schubert, *Handb. der Naturgeschichte*, I Thl. 2ter Abth.) Nürnberg 1820.

Gorter, (D. de) Zoophyta indigena (*in Flora VII provinciarum Belgii foederati indigena*, pg. 344—347. Haarlem 1781.

Gray, (J. E.) an Attempt to divide the Echinida into natural families (*in Annals of Philos.*) 1827.

Greeve, (G.) de Tumore cystico diss. inaug. Traj. ad Rhen. 1815.

Gronovius, (J. Fr.) a letter to Peter Collinson concerning a Water Insect, which being cut in several pieces, becomes so many perfect Animals (*Philos trans.* vol. XLII. n°. 466. p. 218).

————— (L. T.) Brief aan C. N. over nieuwontdekte zeediertjes, (*in Uitgez. Verhand.* III. bl. 464—468.) 1758.

——————— Zoophylacium Gronovianum, Fasc. III exhibens Vermes, Mollusca, Testacea et Zoophyta, quae in Museo suo adservavit, examini subjecit, etc. Lugd.-Bat. 1781.

Groot, (de) Dissert. inaug., de vermibus intestinalibus. L.-B. 1842.

Grube, (A. E.) Actiniën, Echinodermen u. Würmer des Adriatischen- u. Mittel-Meeres, nach eigenen Sammlungen beschrieben. Königsberg 1840.

Guérin-Méneville, (F. Ed.) Dictionnaire pitoresque d'Hist. nat. 9 vol. Paris 1833—1839.

——————— Iconographie du Règne Animal de G. Cuvier. Paris 1829—1844.

——————— Magazin de Zoologie, d'Anatomie comparée et de Physiologie, 15 vol. Paris 1831—1845.

Gunnerus, (J. E.) Beschrijving van den Zee-Muis en Zee-Buidel, (in E. Sandifort, *Gen. Bibl.* X. bl. 249, 252.)

Gurlt, (E. F.) Lehrbuch der pathologische Anatomie der Haussäugethiere, 2 Thln. Berlin 1831.

H.

Haan, (W. de) Berigt omtrent de Callianira triploptera, Lam. (*in de Bijdr. tot de Nat. Wetensch.* II. 1. bl. 150.) 1827.

HANDLINGAR, Köngl. Suenska Vetenskaps Academiens, för Julius 1739—December 1779. 40 Thln. Stockh.

——— (NYA) Kön. Suens. Vet. Ac., för aor 1780—1843. 64 Thln. Stockh.

HARTING, (P.) de Magt van het kleine zigtbaar in de vorming, de geograph. en de geolog. verspreiding der Polypen, der Foraminiferen, enz. Utrecht 1849.

——— over het voorkomen van foraminiferen- en Diatomeën-schalen in onzen vaderlandschen bodem, (*in de Magt van het Kleine*, bl. 201—218.) 1849.

HARTMANN (PH. J.) Observatio sistens Vermes vesiculares sive hydatoïdes in Caprearum omentis et in pulmonibus alterius Furfuraceas. — (*in Misc. cur.*, dec. 2, ann. 4, p. 152. Obs. 73.) 1685.

HEIDE, (A. DE) Experimenta circa sanguinis missionem. Amst. 1686.

HEMPRICH, (F. G.) vide EHRENB., Symb. Phys.

HERWERDEN, (T.) Waarnemingen over de Aarsmaden, (E. SANDIFORT, *Geneesk. Bibl.* IX. bl. 9.)

HILL, (JOHN) Essays in Nat Hist. and Philos., containing a series of discoveries, by the adsistance of Microscopes. Lond. 1752.

HOEVEN, (J. V. D.) Handboek der Dierkunde, 1e Uitg., Rotterd. 1828—1833, 2e Uitg., Amsterd. 1846—1848.

——— iets over de vermenigvuldiging der Armpolypen, *Hydra*, (*in de Bijdr. tot de Nat. Wetensch.* II. bl. 551—555.) 1827.

——— en W. H. DE VRIESE, Tijdschrift voor Natuurl. Geschiedenis en Physiologie, 12 Dln. Leiden 1832—1845.

——— over de Botryocephalen naar F. ESCHRICHT, (*in 't Tijdschr. voor N. G. en Ph.*, Dl. IX. *Boekbeschouw.* bl. 3—17.) 1843.

——— over de Planaria's naar OERSTAT, (*in 't Tijdschr. voor N. G. en Ph.*, Dl. XI. *Boekbeschouw.* bl. 135—142.) 1844.

——— over de Sagitta bipunctata naar KROHN, (*in 't Tijdschr. voor N. G. en Ph.* Dl. XII. *Boekbes.* bl. 9—14.) 1845.

HOFFMEISTER, (W.) die bis jetzt bekannten Arten aus der Familie der Regenwürmer. Braunschweig 1845.

HOUTTUYN, (M.) Kort begrip van de Nat. Hist. der gemeene Polypen, die in de binnenl. of zoete wateren worden gevonden, (*in* BAKER'S *Nuttig Gebr. van 't Mikrosk.*, bl. 460—498.) 1770.

——— Nat. Hist. of uitvoerige beschrijving der Dieren,

Planten en Mineralen, volgens het zamenstel van den Heer Linnaeus, 37 Dln. Amsterdam 1761—1785.

Houttuyn, (M.) Vergelijking der Aardwormen met den Menschen of Kinderen Worm, inzonderheid ten opzigte van derzelver deelen van voortteeling, (*in de Uitgez. Verhandel.* V. bl. 207.) 1760.

Hymans, (H. S.) Weerkundige waarnemingen bij den Bloedzuiger, (*in de Vaderl. letteroef.* 1830. *Mengelw.* bl. 84).

I.

Jaeger, (G. Fr.) de Holothuriis, diss. inaug. Turici 1833.

Jansen, (J. H.) Waarneming van eenen door verettering uitgestooten acephalocysten zak met opvolgende genezing, benevens een woord over hydatiden in 't algemeen, (*in 't Nederl. Lancet*, 2e Serie, 2e Jaarg. bl. 380—399.) 1846.

Initia faunae groninganae of proeve van eene Naamlijst der Dieren, welke in de Prov. Groningen gevonden worden. Groningen 1825, uitgegeven door het Genootschap ter bevordering der Nat. Hist. te Groningen.

Johnson, (J. R.) a treatice on the Medicinal Leech, including its medical and natural history with a description of its anatomical structure. London 1816.

——————— de Bloedzuigers, (*in de Vaderl. letteroef.* 1824. *Mengelw.*)

——————— Observations on Glossopora, (*in Philos. transact.*) 1817.

Johnston, (G.) a History of the Britisch Zoophytes, 1e edit. Edinburg 1837, 2e edit. London 1847.

——————— vide Ann. et Magaz. of Nat. History.

K.

Kalcker, (J. F.) Diss. de Vermibus intestinorum. Lugd.-Bat. 1817.

Kaestner, (A. G.) Archiv für Naturlehre.

Kirby, (W.) Description of three new species of Hirudo. (*in Trans. of the Linn. Soc.*, II, p. 316.) 1794.

Klein, (J. T.) Naturalis dispositio Echinodermatum, edit. prima, Gedani 1734. edit. altera, Lipsiae 1778.

Koning, (P.) Aanmerkelijke hoeveelheid wormen na den dood gevonden in de zelfstandigheid van de lever en derzelver

galbuizen zoowel als in de darmen. (*in de N. Verh. der 1e Kl. v. 't Koninkl. Instit.*, I Dl, bl. 232—293.) 1827.

Krohn, (A. D.) Anatom. und physiolog. Beobachtungen über die Sagitta bipunctata. Hamburg 1844. (*zie ook* J. v. d. Hoeven).

Kuhn, (J.) vide Bullet. univ. des Scienc. nat.

——— vide Mémoires du Museum d'H. N.

L.

Laennec, Mém. sur les Vers vésiculaires. Paris 1804.

Lamarck, (J. B. P. A. de Monet) Hist. Nat. des Animaux sans vertèbres. Paris 1e éd., 7 vol. 1815—1822.

——— idem 2e edit. par G. P. Deshays et H. Milne Edwards, 11 vol. Paris 1835—1845.

Lamouroux, (J. V. F.) Exposition méthod. des genres de l'ordre des Polypiers. Paris 1821.

——— Hist. des Polypiers coralligènes flexibles. Caen 1816.

——— vide Encycl. méth.

Lancet, (Nederlandsch) tijdschrift voor de geneeskundige Wetenschappen in haren geheelen omvang. Utrecht 1838—1849.

Laurer, (J. F.) Disquisitiones anatomicae de Amphistomo conico. Gryphiae 1830.

Leach, (W. Elford) Zoological Miscellany, 3 vl. Lond. 1814—1817.

Leclerc, Notes sur la Difflugie. (*in Mém. du Mus.* II, p. 474—478.) 1816.

Ledermuller, (M. Frobene) Mikroskopische Vermaaklijkheden, zoo voor de oogen als voor den geest enz., aanmerkelijk vermeerderd door A. W. Winterschmidt. (*uit het hoogduitsch vertaald.*) 4 Dln. Amsterdam 1771.

Leeuw, (van der) Waarnemingen van eene Pisopstopping door Wormen in de blaas veroorzaakt. (*in de Verhand. van 't Genootsch. ter bevordering der Heelkunde te Amsterd.* V, bl. 54.)

Leeuwenhoek, (A. van) A letter concerning Animalcula on the Roots of Duckweed. (*in Phil. trans.*, XXIV, no. 295. p. 1784 etc.)

——— A letter concerning Greenweeds growing in Water, and some Animalcula found about them. (*in Philos. trans.*, XXIII, no. 283, p. 304 et XXVIII, no. 337, p. 160.)

——— A letter concerning Worms observed

in sheeps-livers and pasture grounds. (*Phil. trans.*, XXIV n°. 289, p. 1522.

Leeuwenhoek, (A. van) Observations on some Animalcula in Water. (*Ph. trans.*, XXIII, n°. 286, p. 1430.)

——————— Ontdekte onsigtbaarheden, vervat in verscheidene (n°. 28 tot n°. 146) brieven, geschreven aan de wijtvermaarde Kon. Societ. in Londen, 4 Dln. Delft 1679—1702.

——————— Sendbrieven zoo aan de Hoogedele H.H. der Koningl. Societ. in Londen, als aan andere aanzienlijke en geleerde lieden, over verscheyde Verborgenheden der Natuur. Delft 1718.

Leske, (N. G.) Addimenta ad J. T. Kleynii, naturalem dispositionem Echinodermatum etc. Lipsiae 1778.

Lesson, (R. Pr.) Hist. nat. des Zoophytes Acalèphes. Paris 1843.

——————— Voyage autour du monde sur la Corvette la Coquille par le Capt. L. J. Duperrey, partie Zoologique, par Garnot et Lesson. Paris 1829.

Levison, (L.) Waarneeming van Echinococcus blazen in de lever en het omentum magnum, met doodelijken uitgang door Buikvlies ontsteking. (*in 't Nederl. Lancet*, 2[e] Serie, 3[e] Jaarg. bl. 37—52.) 1847.

Leuckart, (F. S.) Breves Animalium quorundam maxima ex parte marinorum descriptio. Heidelberg 1828.

——————— Zoologische Bruchstücke. Stuttgart et Freiburg 1820—1842.

Letterbode, (Algemeene Konst- en). Haarlem 1788—1850.

Letteroefeningen, (Vaderlandsche) of tijdschr. voor Kunsten en Wetenschappen. Amsterdam 1761—1850.

Lidth de Jeude, (Th. G. van) Recueil de figures des Vers intestinaux. Leide 1829.

Limbourg, (J. de) Waarneemingen aangaande Aarsmaaden, Kawoerswormen en Lintwormen. (in E. Sandifort, *Geneesk. Bibl.*, IV, bl. 445).

Linnaeus, (C. A.) Amoenitatis academicae s. dissertationes variae physic. medic. botanic., ante hac seorsin editae, nunc collectae et auctae, 7 vol. Holm., Lips. et Lugd.-Bat. 1749—1769.

——————— Fauna suecica sistens Animalia Sueciae regni. Stockh. 1746.

Linnaeus, (C. A.) Systema naturae sive regna tria naturae systematice proposita etc. Edit. I Lug.-Bat. 1735. Edit. X in vol. 2, reformata. Holmiae 1758. Edit. XII in vol. 3, reformata. Halae 1766. Edit. XIII *vide* Gmelin.

———————— Wästgöta resa, förrätted aor 1746. Stockh. 1747.

Linck, (J. H.) de Stellis marinis liber singularis. Lips. 1733.

Lipstrorp, (G. D.) de Animalculis in humano corpore genitis. Lugd.-Bat. 1687.

Loudon, (J. L.) Magazine of natural History, and Journal of Zoology, etc. 13 vol. 1819—40.

Lucas, (H.) Hist. Nat. des Annélides, Crustacés, Arachnides et Myriapodes. Paris 1840.

Lucius, (J. G.) de Lumbricis alvum occupantibus. L.-B. 1694.

Lyonet, (P.) Recherches sur l'anatomie et les métamorphoses des Insectes; ouvrage posthume, publié par W. de Haan. Paris 1832.

M.

Macquet, (J.) over de Wormen, (in deszelfs Inleid. tot de Pathologie of beschouwing van het Menschelijk ligchaam in den zieken staet, IIIe Dl., bl. 435—455.) Utrecht 1786.

Magazin of Nat. Hist., *vide* Annals.

Magazine of Zoology and Botany, by W. Jardine, P. J. Selby and Johnston, 2 vol. London 1737, 38.

Malbois, (J) Diss. de Vermibus in intestinis nidulantibus. Lugd.-Bat. 1751.

Martinet, (J. F.) Katechismus der Natuur, 4 Dln. Amst. 1779.

Martini, (F. H. W.) Neues systemat. Conchyliën Cabinet. Nürnberg 1769—1777.

Matthey, (A.) Waarneming van een levenden Draadworm in een grooten Sprinkhaan. (*in Vaderl. Letteroef. Mengelw.*, 1822, bl. 510—512.)

Mayer, (A. F. J. C.) Beiträge zur Anat. der Entozoën. Bonn. 1841.

Meese, (D.) Waarneeming aangaande de Aarsmaden. (*in de Uitgez. Verhand.*, IX, bl. 338—347.) 1764.

Mehlis, (C. F. L.) Observationes anatomicae de Distomate hepatico et lanceolato. Gottingae 1825.

Mémoires de la Société d'Hist. Nat. du département de la Moselle. Metz 1843.

Mémoires de la Société Linnéenne de Paris. Paris 1822.

——— du Muséum d'Hist. Nat., par les professeurs de cet établissement, 20 vol. Paris 1815—1830.

Memoirs of the Wernerian Natural History Society, 7 vol. Edinburgh 1811—1838.

MICHAËLIS, (G. A.) das Leuchten der Ostsee. Hamburg 1830.

MILNE EDWARDS, *vide* EDWARDS

Miscellanea curiosa, sive ephemeridum medico physicarum germanarum academiae naturae curiosorum. Lipsiae 1670—1706.

MONTAGUE, (G.) Testacea britannica; or an account of al the shells hitherto discovered in Britain, 2 vol. London 1803, 8.

MOQUIN TANDON, (A.) Monographie de la famille des Hirudinées. 1e Edit., Montpellier 1826. 2e Edit., Paris 1846.

MORREN, (C. T. A.) Opmerkingen over het geslacht Leiodina en over de oprigting van een nieuw geslacht Dekinia enz. (*in de Bijdrag. tot de Natuurk. Wetenschapp.*, V, bl. 200—235.) 1830.

MULDER, (G. J.) Responsio ad quaestionem; Entozoa quae in humanis corporibus hactenus, in Belgio fuerunt reperta, enumerentur etc. (*e Annalis Academ. Rheno-trajectinae.*) 1822.

MULLER, (J.) et F. H. TROSCHEL, System der Asteriden. Braunsweig 1842.

——— (OTH. F.) Animalcula Infusoria fluviatilia et marina. Hafniae et Lipsiae 1786.

——— Vermium terrestrium et fluviatilium, seu animalium Infusoriorum, Helminthicorum et Testaceorum, non marinorum, succincta historia, 2 vol. Hafniae et Lipsiae 1773.

——— von Würmern dus süssen und salzigen Wassers. 1e Ausg. Kopenhagen 1771 2e Ausg. ebenda 1809.

——— Zoologiae Danicae prodromus. Hafniae 1776.

——— Zoologiae Danica, seu animalium Daniae et Norvegiae rariorum ac minus notorum descriptiones et historia. 4 Vol. Hafniae et Lipsiae 1779—1784.

N.

Naturforscher, (der) herausgegeben von J. E. WALCH, vom 14 Stck. an fortgesetzt von J. CH. D. VON SCHREBER. 30 Stücke. Halle 1774—1804.

Nederlandsch Lancet, zie Lancet.

NITZSCH, (C. L.) Beitrag zur Infusorienkunde, oder Naturbeschreibung der Zerkarien u. Bazillarien. (*in N. Schr. der Naturf. Gesellsch. in Halle*, III Bd., 1 Hft.) 1817.

NORDMANN, (AL. VON) Mikrographische Beiträge zur Naturgeschichte der wirbellosen Thiere. Berlin 1832.

——————— Observation de quelques vers intestinaux. (*in Ann. des Scienc. nat.*, XXX, p. 268—321 et 373—398.) 1833.

NOZEMANN, (C.) Verhandeling over de inlandsche Zoetwater Spongiën. (*in de Verh. van 't Bataafsch Genootsch. te Rotterd.*, IX, bl. 242—257.) 1788.

NUMAN, (A.) over Wormen voorkomende in de oogen van sommige dieren en den mensch, vergezeld van eenige waarnemingen omtrent een tot dusver niet beschreven worm uit het oog van een paard. (*in 't Tijdschr. voor Nat. Gesch. en Phys.*, VII, bl. 358—390.) 1840.

——————— Verhandeling over de veelkop-blaasworm der hersenen, Polycephalus (Coenurus) cerebralis, 4to, 77 bl. en 9 Pl. (in de Verh. der 1ste Klasse van 't Koninklijk Nederl. Instituut, 3de Reeks, 3de Dl.) Amsterd. 1850.

O.

Oefenschool (Algemeene) van Kunsten en Wetenschappen. 31 Dln. Amsterd. 1763—1782.

OERSTED, (A. S.) Entwurf einer Syst. Eintheilung und speciellen Beschreibung der Plattwürmer, auf microscopische Untersuchungen gegründet. Copenhague 1844. (*zie ook J. v. d. Hoeven.*)

OKEN, (LOR. VON) Lehrbuch der Naturgesch. 3 Bd. Zoologie. Jena 1815.

ORBIGNY, (ALCIDE DESSALINES D') Tableau méthodique des céphalopodes foraminifères. (*in Ann. des Scienc. nat.*, 1 Serie, VII, p. 245—314.) 1826.

——————— Hist. Nat. des Foraminifères in RAMON DE LA SAGRA, Hist. phys. polit. et naturelle de l'Ile de Cuba. Paris 1839.

P.

PALLAS, (P. S.) de Infestis viventibus intra viventia. Diss. inaug. Lugd.-Bat. 1760.

PALLAS, (P. S.) Dierkundig Mengelwerk. (uit 't latijn vertaald en met aanmerkingen voorzien door P. BODDAERT. Utrecht 1770.

——————— Elenchus Zoophytorum sistens generum adumbrationes generaliores et specierum cognitarum succinctas descriptiones, cum selectis auctorum synonymis. Hagae Com. 1766.

——————— Lijst der Plantdieren. (uit het latijn vertaald en met aanm. en afbeeld. voorzien door P. BODDAERT.) Utr. 1768.

——————— Miscellanea Zoologica, quibus novis imprimis atque obscurae animalium species describuntur et observationibus iconibusque illustrantur. Hagae Comit. 1766.

——————— Neue nordische Beiträge, zur physikal. u. geograph. Erd- u. Volkerbeschreibung, Naturgeschichte u. Oekonomie. 7 Bd. St. Petersburg u. Leipzich 1781—1796.

——————— Spicilegia Zoologica, quibus novae imprimis et obscurae animalium species iconibus, descript. atque commentariis illustrantur. 2 Vol. Berolini 1767—1780.

——————— Tubulariae fungosae Descriptio. (in N. Comm. Ac. Petrop., XII, p. 565, c. tab.) 1768.

PENNANT, (TH.) The British Zoology, New edit. 4 Vols. Lond. 1812.

PEREBOOM, (C.) Beschrijving en Natuurlijke Afbeelding der Maagige, zijnde een nieuw geslacht van Wormen enz., en van een reeds gestorven baarende Darmworm. (*ook in 't Latijn onder den titel van*) Descriptio et iconica delineatio novi generis Vermium, Stomachidae dicti, in corpore humano hospitantium accedit observatio medico practica de lumbrico per urethram excreto, nec non de Lumbrico alvino, ut ut mortuo, parturiente. Amstelodami 1780.

————— (N. E.) Disquisitio naturae curiosa de Ascaridibus. Amstelodami 1789.

PÉRON (F.) et CH. AL. LESUEUR, Hist. génér. et particulière de tous les animaux, qui composent la famille des Méduses. (*extr. des Annal. du Mus. d'H. N.*, XIV.) Paris 1809.

——————————— Tableau des caractères génériques et specifiques de toutes les espèces de Méduses connues jusqu'à ce jour. (*extr. des Ann. du Mus. d'H. N.*, XIV.) Paris 1810.

PETIVER, (J.) Gazophylacei naturae et artis decades X. London 1702—1711.

PHELSUM, (MARK VAN) Brief aan C. NOZEMANN over de gewelv-slekken of zee-egelen. Rotterdam 1774.

——————— Hist. pathologica Ascaridum. Leov. 1769.

——————— Hist. physiologica Ascaridum. Leov. 1762.

——————— Natuurk. Verhandeling over de Wormen, welke veeltijds in de darmen der Menschen gevonden worden. Leeuwarden 1763.

——————— Nat. Hist. der Aarswormpjes. (*in Vaderl. Letteroef.*, *Mengelw.*, bl. 71—77.) 1763.

Philosophical transactions, *vide* Transactions.

PILGER, Handbuch der Veterinaire Wissenschaften.

PURKINJE (J. E.) et G. VALENTIN, De phaenomeno motus vibratorii animalium vertebratorum. (*ex nova Acta Acad. Leopold*, XVII, 2.) Bonnae 1835.

R.

RAFINESQUE-SCHMALTZ, (C. S.) Précis des découvertes semiologiques entre 1800 et 1801, ou choix des principales decouvertes en zoologie et en botanie. Palerme 1814.

RAVEN, (A.) de Vermibus intestinorum dissertatio. Lugd.-Bat. 1675.

RETZIUS, (A. J.) Lectiones publicae de Vermibus intestinalibus inprimis humanis, quas habuit in Museo rerum nat. Academ. Lundensis. Holmiae 1786.

RIEDELIUS (C.) de Vermibus intestinorum. Traj. ad Rhen. 1705.

RISSO, (A.) Hist. nat. des principales productions de l'Europe meridionale et principalement de celles des environs de Nice et des Alpes maritimes. V Vols. Paris et Strasbourg 1826.

ROESEL VAN ROSENHOF, (A. J.) Historie der Polypen en andere kleine water-insecten, in deszelfs Nat. Hist. der Insekten. III[e] Dl., 2[e] Stuk. Haarlem en Amsterdam 1766.

ROOSEBOOM, (A.) Dissert. medic. inaug. de Hydatidibus. Schoonhoviae 1836.

ROY, (C. H. A) Eenige bedenkingen over de wormen welke door den gewonen pisweg ontlast worden. (*Verh. der I*[e] *Kl. van 't Koninkl. Instit.*, I, bl. 125—130.) 1812.

RUDOLPHI, (C. A.) Entozoorum sive vermium intestinalium historia naturalis. II Vol. Amstelodami 1808—1810.

RUDOLPHI, (C. A.) Entozoorum synopsis, cui accedunt mantissa duplex et indices locupletissimi. Berolini 1819.

——————— Observationes circa Vermes intestinales. Gryphiswaldiae 1793.

RUYSCH, (FR.) Dilucidatio valvularum in vasis lymphaticis et lacteis, c. fig., Accesserunt quaedam observationes anatomicae rariores. Hagae-Com. 1665.

——————— Observationum anatomico-chirurgicarum centuria. Amstel. 1691.

——————— Thesauri anatomici decem. Amstelodami 1726.

——————— (F.) Alle ontleed-, genees- en heelkundige Werken, vertaald door IJSBR. GIJSB. ARLEBOUT. 3 Dl. in 4to. Amst. 1744.

S.

SANDIFORT, (E.) Natuur- en Geneeskundige Bibliotheek, bevattende den zaakelijken inhoud der Nieuwe Werken, welke in de Geneeskunde en Natuurlijke Historie, buiten ons Vaderland uitkomen. XI Dln. 's Gravenhage 1765—1775.

——————— Observationes anatomico-pathologicae. Lugd.-Bat. 1777.

SAVIGNY, (J. C.) Analyse d'un mémoire sur les Lombrics; comptes rendus des travaux de l'Institut. Paris 1820.

——————— Description de l'Egypte (Polypiers). Paris 1809—1813.

——————— Système des Annelides, principalement de celles des côtes de l'Egypte et de la Syrie. (*Extr. de la Descript. de l'Egypte.*) Paris 1820.

SCHMALZ, (ED.) XIX Tabulae anatomiam Entozoorum illustrantes, congestae, nec non explicatione praeditae. Dresdae et Lipsiae 1831.

SCHMIDT, (E. O.) Die Rhabdocoelen, Strudelwürmer, des süssen Wassers. Jena 1848.

SCHRANK, (F. VON PAULA) Baiersche Reise. München 1786.

——————— Beyträge zur Naturgeschichte. Augsburg 1776.

——————— Fauna boica. 3 Bdn. Nürnberg 1798—1803.

SCHRANK, (F. VON PAULA) in Neu. philosoph. Abhandl. d. Münchner Acad. 1780.

——————— Sammlung naturhist. u. physikal. Aufsätze. Nürnberg 1796.

——————— Verzeichnisz der bisher hinlänglich bekannten Eingeweidenwürmer. München 1788.

Schriften der Berliner Gesellschaft Naturforsch. Freunde, XI Bdn. Berlin 1780—1794.

SCHWEIGGER, (A. F.) Handbuch der Naturgeschichte der skelettlosen ungegliederten Thiere. Leipzig 1820.

SEBA, (ALB.) Schatkamer der Natuur of Locupletissimi rerum naturalium thesauri accurata descriptio et iconibus artificiosissimis expressis per universam physices historiam. Amstelodami 1734—1765.

SERRES, (MARCEL DE) Essai pour servir à l'hist. des Animaux du midi de la France. Montpellier 1822.

Skrifter af naturhistorie Selskabet. 4 Bdn. Kjobenhavn 1790—1810.

——— (Det Trondhjemske Selskabs.) 3 Bdn. Kjobenhavn 1761—1765.

——— (Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs.) 2 Bdn. Kjobenh. 1768—1774.

——— (Nye Samling af det Kong. Norske Vidensk. Selsk.) 2 Bdn. Kjobenh. 1784—1788.

SLABBER, (M.) Bericht van een Wormloozing uit het rechter neusgat. (*in de Verh. der Holl. Maatsch.*, X, bl. 466—470.) 1768.

——————— Natuurkundige verlustigingen, behelzende microscopische waarnemingen van in- en uitlandsche water- en landdieren. Haarlem 1769—1778.

SNELLEN, (H.) de Animalculis in ovino aliorumque animantium hepate detegendis, Diss. inaug. Lugdun.-Batav. 1698.

SOLANDER, (D.) the natural history of many curious zoophytes, by the late JOHN ELLIS. London 1786.

SOWERBY, (J.) British miscellany, or coloured figures of new, rare or little known animal subjects, not before ascertained to be Inhabitants of the British Isles. London 1804—1806.

SPALLANZANI, (L.) Waarneemingen omtrent de hervoortbrenging van Aardwormen. (*in de Alg. Oefensch.*, VI Afd., X Dl., bl. 363.) 1770.

Spallanzani, (L.) Waarneemingen over het weder aangroeijen der Aardwormen. (*Vaderl. Letteroefen. voor* 1770, *Mengelw.*, bl. 406.)

Stalpart van der Wiel, (C.) Observationum rariarum medicarum et chirurgicarum Centuria prior et secunda, Leidae 1727.

——— Zeldzame aanmerkingen, soo in de genees- als heel- en snij-konst. 's Gravenhage 1686.

Swammerdam, (J.) Bijbel der Natuure, of historie der Insecten. — Biblia naturae, sive hist. insectorum, in classes certas redacta, nec non exemplis et anatomico variorum animalculorum examine. Leydae 1737—1738.

Swaving, (A. C.) Verhandeling over de Infusie-diertjes. (*Nat. Verh. v. d. Maatsch. v. Wetensch. te Haarl.*, I, 1, p. 49—84, m. Pl.) 1799.

Swinderen, (Th. van) in de Initia Faunae Groninganae.

T.

Thompson, (J. W.) Zoological researches and illustrations; or Nat. Hist. of non descript, or imperfectly known Animals. Cork 1831.

Transactions of the Royal Irish Academy. Dublin 1787—1843.

——— of the Royal Society of Edinburgh. 1788—1843.

——— of the Linnean Society of London. 1791—1844.

——— (Philosophical) of the royal society of London. 1665—1845.

Trembley, (A.) Mémoires pour servir à l'hist. d'un genre de Polypes d'Eau douce à bras en forme de cornes. Leyde 1744.

——— Observations upon several newly discovered species of fresh-water Polypi. (*Philos. Transact.*, XLIII, n°. 474, p. 169.) 1746.

——— Observations upon several species of small water-insects of the polypus kind. (*Philos. Transact.*, XLIV, n°. 484, p. 627.) 1747.

Treutler, (F. A.) Observationes pathologico anatomicae, auctarium ad Helminthologiam corporis humani pertinentes. Lipsiae 1793.

Tull en Duhamel du Monceau, de nieuwe wijze van Landbouwen enz., uitgegeven door een Genootsch. van Liefhebbe-

ren van den Landbouw in de Vereenigde Nederlanden, en met derzelver nieuwe Waarnemingen verrijkt. 4 St. Amst. 1762—1765.

Tulp, (N.) Observationum medicarum libri IV. Amst. 1672.

Turton, (W.) the British Fauna, containing a compendium of the zoology of the British Islands. Swansea 1807.

Tijdschrift voor Nat. Gesch. en Phys., *zie* J. v. d. Hoeven.

Tyson, (Ed.) Lumbricus hydropicus, or essay to prove that Hydatides often met with in morbid Animal bodies are a species of Worms. (*Phil. Trans.*, XVII, nº. 193, p. 506.) 1691.

U.

Uitgezochte Verh., *zie* Verhandelingen.

V.

Verhandelingen der eerste Klasse van 't Koninklijk Nederlandsche Instituut van Wetenschappen, te Amsterd. 17 Dln. 1812—1825.

——————— (Nieuwe) der 1e Klasse enz. Amst. 1827—1850.

——————— van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem. 30 Dln. 1754—1793.

——————— (Natuurk.) der Holl. Maatsch. enz. Haarlem 1799—1850.

——————— van 't Bataafsch Genootschap der proefondervindelijke wijsbegeerte te Rotterdam. 12 Dln. 1774—1798.

——————— (Nieuwe) van 't Bat. Genootsch. enz. Rotterd. 1800—1844.

——————— van 't Zeeuwsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. 15 Dln. Middelburg 1769—1792.

——————— (Nieuwe) van 't Zeeuwsch Genootsch. Middelb. 1807—1836.

——————— van 't Genootschap ter bevordering der Genees- en Heelkunde te Amsterdam. 1841.

——————— (Uitgezochte) uit de nieuwste werken van de Societeiten der Wetenschappen in Europa en van andere geleerde Mannen. 10 Dln. Amsterdam 1757—1765.

Vos, (G. de) Commentatio ad quaestionem; Entozoa, quae in humanis corporibus hactenus, in Belgio fuerunt reperta, enumerentur etc. (*ex Annalis Acad. Rheno-Traject.*) 1822.

VROLIK, (G.) Waarneming van Wormen in de longaders en slagader, de takken der luchtpijpen en de longzelfstandigheid van eenen Bruinvisch. (*Bijdr. tot de Nat. Wetensch.*, I, bl. 77—84.) 1826.

W.

WAS, (J.) Eenen Worm door een gezwel bij den navel ontlast. (*Verh. van 't Zeeuwsch Gen.*, XIV, bl. 473—485.) 1790.

WATERVIET, (J.) Waarneemingen over de voortteeling van de zoetwater raderdiertjes. (*Verh. v. 't Zeeuwsch Gen.*, XI, bl. 390—400.) 1786.

WELLENBERGH, (P. H. J.) Observationes anatomicae de Orthragorisco Mola; (Diss. inaug.) Lugduni-Batav. 1840.

WERNER, (P. C. F.) Vermium intestinalium, praesertim Taeniae humanae, brevis expositio. Lipsiae 1782.

——————— Verm. intest. etc. continuatio. I. Lips. 1782.

——————— Verm. intest. etc. continuatio II et III post mortem auctoris edita et animadv. aucta a J. L. FISCHER. Lipsiae 1786.

Wernerian Mem., *vide* Memoirs.

WESTRUMB, (H. H. L.) de Helminthibus acanthocephalis. Hannoverae 1821.

WEYDE, (P. H.) Waarnemingen omtrent het phosphoriseren van het Zee water en onderzoek naar de oorzaken van dit merkwaardig verschijnsel. (*Konst- en Letterb.* 1844. *Mengelw.* bl. 131—137.)

WIEDEMANN, (C. R. W.) Archiv für zoologie u. zootomie. Berlin 1800.

WIEGMAN, (A.F.A.) Archiv für Naturgeschichte. Berl. 1835—1840.

Z.

ZEDER, (J. G. H.) Anleitung zur Naturgeschichte der Eingeweide-würmer für Aerzte, Thierärzte und Naturforscher. Bamberg 1803.

——————— *vide* GOEZE.

CLASSIS I.

INFUSORIA. (V. D. H., bl. 59.)

ORDO I.

SIMPLICISSIMA. (V. D. H., bl. 59.)

Fam. I. **VIBRIONIDAE.** (V. D. H., bl. 59.)

VIBRIO, MULL. (V. D. H., bl. 59.)

Bacterium, EHRENB.

1. TERMO, DUJARD. (DIESING, *Syst. Helm.*, p. 16, n°. 4.)

Animalcula gelatinosa, oblonga, cylindrica in medio latissima, utrinque truncata, corpusculis ellipticis, obsoletis; motus vacillans.

LEEUWENH., ontdekte onsigtb., 39 Brief, bl. 12—18, fig. A—E.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 233, n°. 2. (*pro parte.*)
Monas termo, MULL., *Infus.*, Tab. I, fig. 1.
Vibrio lineola, (*pro parte*), EHRENB., *Infus.*, p. 79.
Bacterium termo, DUJ., *Infus.*, p. 212, n°. 1, Pl. I, fig. 1.

l. 0‴003 [1]) (van 2 tot 3 malen langer dan breed). Wordt gevonden in afgietsels van dierlijke of plantaardige zelfstandigheden (*Benn.* en *v. Oliv.*). Door *Leeuwenhoek* in 1686 het eerst ontdekt tusschen de witte stof der tanden.

---

1) De maat is naar de Ned. el en derzelver onderdeelen bepaald, het teeken ″ duidt Ned. duim, ‴ Ned. streep aan.

Vibrio, EHRENB.

2. LINEOLA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 16, n°. 1.)

Animalcula filiformia, cylindrica, in medio latissima; utrinque rotundata, parum flexuosa, corpusculis subglobosis, hyalinis, obsoletis; motus tremulus cum 2—3 flexuris.

HOUTTUYN, XVIII, bl. 208, Pl. CXLIII, fig. 4, A.
SWAVING, Infusie-diertjes, bl. 69, n°. 2. Pl. XVII, fig. II.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierkunde, Pl. I, fig. 1.
Vibrio lineola, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 1.
Melanella atoma, BORY, *Encycl. méthod.*, p. 511.
Vibrio lineola, EHRENB., *Infus.*, Tab. V, fig. IV.
Vibrio lineola, DUJARD., *Infus.*, p. 217, Pl. I, fig. 3.

l. 0‴0035 (van 3 tot 5 malen smaller dan lang). In afgietsels uit 't dieren- en plantenrijk (*Swaving*, *J. v. d. Hoev.*).

3. RUGULA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 17, n°. 4.)

Animalcula linearia, flexuosa utrinque rotundata, corpusculis 12—15 *globosis, hyalinis, distinctis; motus undulans.*

LEEUWENH., ontdekte onsigtb., 34 Brief, bl. 8—11.
SWAVING, Infusie-diertjes, bl. 77, Pl. XVII, fig. VII.
Vibrio rugula, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 2.
Melanella flexuosa, BORY, *Encycl. méth.*, p. 511.
Melanella erythraea, EHR., *Symb. Phys.*, Tab. III, 2, f. 1.
Vibrio rugula, DUJ., *Infus.*, p. 218, Pl. I, fig. 4.

l. 0‴04, br. 0‴002. In allerlei Infusiën (*Swaving*) benevens in de ontlastingen der aan buikloop en cholera lijdenden. Reeds in 1681 door *Leeuwenh.* te DELFT gedurende eene ligte ongesteldheid ontdekt.

4. BACILLUS, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 18, n°. 6.)

Animalcula hyalina, filiformia, rectilinea, aequalia, utrinque rotundata, corpusculis 30—32 *ovatis, hyalinis, distinctis; motus languidus et flexuosus.*

LEEUWENH., ontdekte onsigtb., 39 Brief, bl. 14, fig. F.
Vibrio bacillus, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 3.
Enchelys bacillus, OKEN, *Lehrb.*, III, 1 St., s. 36.
Vibrio bacillus, EHR., *Infus.*, Tab. V, fig. 9.
Vibrio bacillus, DUJ., *Infus.*, p. 220, Pl. I, fig. 6.

l. 0‴03, br. 0‴001. In allerlei afgietsels; door *Leeuwenh.* het eerst waargenomen tusschen de witte stof der tanden.

Spirillum, EHRENB.

5. UNDULA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 20, n°. 2.)

Animalcula filiformia utrinque rotundata, spiraliter contorta, nunquam extenduntur; corpusculis 4—15 subglosis, distinctis; in quiete literam v, in motu literam m aequant.

Vibrio undula, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 4—6.

Spirillum undula, EHRENB., *Infus.*, Tab. V, fig. 12.

Spirillum undula, DUJ., *Infus.*, p. 223, Pl. I, fig. 8.

l. der spiraal 0‴01, br. 0‴005, dikte van 't ligch. 0‴001.
In bijna alle bedorvene, dierlijke afgietsels.

ORDO II.

RHIZOPODA. (V. D. H., bl. 59.)

Fam. II. AMOEBEA. (V. D. H., bl. 60.)

AMOEBA, EHRENB. (V. D. H., bl. 60.)

1. ROESELII, BORY.

Animalcula hyalina, in ramulos obtusos, digitatos et acutos diffluentia.

De Proteus, ROESEL, Dl. III, bl. 570, Pl. CI, fig. A—T.

De Proteus, HOUTTUYN, Dl. XVIII, bl. 197, Pl. CXLIII, f. 3.

Chaos Protheus, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1326.

Amiba Roeselii, BORY, *Dict. class.*, I, p. 260.

Amiba Roeselii, DUJARD., *Infus.*, p. 232, n°. 2.

l. 0‴2. In moerassen en sterk begroeide slooten. In een poeltje aan *de Klomp*, bij VEENENDAAL, in GELDERL.

2. DIFFLUENS, EHRENB.

Animalcula hyalina, in ramulos longos apicibus rotundis aut saepe ramosis diffluentia, granulis vel corpusculis plus minus abundantibus.

J. VAN DER HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig. 2.

Proteus diffluens, MULL., *Infus.*, Tab. II, fig. 12.

Amiba Mulleri, BORY, *Encycl. méth.*, p. 46.

Amoeba diffluens, EHRENB., *Infus.*, Tab. VIII, fig. 12.

Amoeba diffluens, DUJ., *Infus.*, p. 233, n°. 3, Pl. III, f. 1.

l. 0‴06. In moerassige wateren, polder slooten enz. Tusschen kroos in slooten bij VOORBURG en SOETERWOUDE.

Fam. III. **ARCELLINA.** (V. D. H., bl. 60.)

ARCELLA, EHRENB. (V. D. H., bl. 62.)

1. VULGARIS, EHRENB.

Animalcula cum testa fuscescente, semi-hyalina, disciformi, plano-convexa, regulariter granulata.

Arcella vulgaris, EHRENB., *Infus.*, Tab. IX, fig. 5.

Arcella vulgaris, DUJ., *Inf.*, p. 247, n°. 1, Pl. II, f. 3—5.

l. in middell. 0‴15. In een' vijver op de buitenplaats *MEERWIJK*, onder GROESBEEK, in GELDERL.

DIFFLUGIA, LECLERC. (V. D. H., bl. 62.)

1. PROTEIFORMIS, EHRENB.

Lorica ovalis et subglobosa, nigrescens vel virescens, externa superficie arenulosa agglutinans.

Difflugia, LECLERC, *Mém. du Mus.*, II, Pl. XVII, f. 2, 3.

Difflugia proteiformis, EHRENB., *Infus.*, Tab. IX, fig. 1.

Difflugia proteiformis, DUJARD., *Infus.*, p. 249, n°. 2.

l. 0‴10. In de vijvers, achter den water-koornmolen te BEEK bij NIJMEGEN.

NONIONINA, D'ORB. (*Testa dorso rotundo; apertura fissiformis, contra anfractum penultimum spirae sita.*)

1. GERMANICA, EHRENB.

Testulae (simplicis) superficies non striata, laevis, foraminibus minimis subtiliter punctata, animalculi (unici) apertura sinistra (unica) parva.

HARTING, de Magt van het Kleine enz., bl. 111, fig. 3.

Nonionina germanica, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1839, s. 133, n°. 2.

l. 0‴12. De zee bij ENKHUIZEN, bij het NIEUWE DIEP, bij HARLINGEN, bij de LEMMER, de DOLLART, de Maas bij SCHIEDAM (*Prof. Harting*); in het slijk aan de zeedijk bij de Kattenpolder nabij TER VEERE, als ook te KATWIJK op de pijpjes der *Hermella alveolata* gevonden.

POLYSTOMELLA, LAM. (*Testa depressa, regularis, invariabilis et non umbilicata; saepe disco umbilicali. Aperturae rotundae, biserialiter dispositae in triangulum vel super septo dispersae.*)

1. BOREALIS.

Testulae (compositae) superficies non striata, laevis, foraminibus minimis subtiliter punctata; animalculis (et aperturis frontalibus) aucto sensim numero, vicenis.

HARTING, de Magt van het Kleine enz., bl. 113, zie fig.
Geoponus borealis, EHR., *Berl. Ac.*, 1839, s. 132. T. I, f. a—g.

l. 0‴5. De zee bij ENKHUIZEN (*Prof. Harting*).

ROTALINA, D'ORB. (*Testa libera, depressa aut trochoïdes, subtiliter perforata, saepe carinata. Spira depressa, truncata aut conica. Cellulae depressae saepe carinatae. Apertura fissiformis, contra anfractum penultimum spirae sita et cellulam ultimam ex parte occupans.*)

1. PUNCTULATA, D'ORB.

l.? In de zee bij ENKHUIZEN, de DOLLARD (*Prof. Harting*).

2. LAEVIS, D'ORB.

l.? In de zee bij ENKHUIZEN, bij HARLINGEN, de DOLLARD (*Prof. Harting*).

(NB. Welke moeite ik mij ook gegeven heb, geene diagnose is door mij van deze beide soorten kunnen gevonden worden.)

ROTALIA, LAM. (*Testa trochoïdes et regularis; spira prominens vel depressa; apertura fissiformis contra anfractum penultimum spirae; periphaeria plerumque sine appendicibus marginalibus cum aut sine disco umbilicali.*)

1. PERFORATA, EHRENB.

Testula microscopica, articulis globosis prominulis, superficie foraminibus parvis perforata.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 119, fig. 9.
Rotalia perforata, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1838, s. 134, n°. 48, Taf. IV, fig. II, IV en XIX.

l.? In de zee bij ENKHUIZEN, bij het NIEUWE DIEP, bij HARLINGEN (*Prof. Harting*).

2. GLOBULOSA, EHRENB.

Testula microscopica, laevis, superficie integerrima, articulis globosis, prominulis.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 119, fig. 6, 7.

Rotalia globosa, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1838, s. 134, n°. 44, Taf. IV, fig. var. i.

l. 0‴055. In de zee bij ENKHUIZEN, bij HARLINGEN, de DOLLARD (*Prof. Harting*).

3. BECCARII, EHRENB.

Testa magna, nitida, superficie subtilissime punctata, articulis 10 prominulis, apertura aut dextra aut sinistra.

LEDERMULL., Mikr. Verm., I, Pl. IV, fig. *b*; Pl. VIII, fig. *a*.

Nautilus Beccarii, LINN., *S. N.*, *ed.* XII, p. 1162.

Rotalia Beccarii, BROWN, *Brit. Sh.*, p. 1, Pl. I, fig. 11.

Rotalia perversa, BROWN, *l. c.*, p. 1, Pl. I, fig. 12.

l. 1‴. Op de pijpjes van *Hermella alveolata* te KATWIJK.

PLANULINA, D'ORB. (*Costae inaequales; spira regularis, ab altero latere valde perspicua. Testa regularis, libera, subturbinata; apertura contra anfractum penultimum spirae.*)

1. TURGIDA, EHRENB.

Testula minima et microscopica laevis, articulis non prominulis, margine obsolete carinato.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 119, fig. 1.

Planulina turgida, EHRENB., *Abh. Berl.*, 1838, s. 133, n°. 38, Taf. IV, fig. V, π.

l.? In de zee bij ENKHUIZEN, bij HARLINGEN, de DOLLARD (*Prof. Harting*).

TEXTULARIA, DEFR. (*Cellulae omnes alternantes. Apertura lateralis et semi-lunaris, ad latus internum cellularum disposita; testa recta, conico-cylindrica, raro ovata.*)

† 1. ACICULATA, EHRENB.

Testula microscopica laevis, articulis oblongis, obliquis, forma longiore quam lata.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 119, fig. 2, 3.

Textul. acicul., EHRENB., *Abh. Berl.*, 1838, s. 134, nº. 55 [a], Taf. IV, fig. II, VII, XII, δ.

l. 0‴066. In de zee bij HARLINGEN, de DOLLARD, de Maas bij SCHIEDAM (*Prof. Harting*).

2. ASPERA, EHRENB.

Testula microscopica superficie aspera, articulis globosis, forma longiore quam lata.

Textul. aspera, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1838, s. 134, nº. 56, Taf. IV, fig. IV en V, γ.

l.? In de zee bij het NIEUWE DIEP, bij HARLINGEN, de Maas bij SCHIEDAM (*Prof. Harting*).

3. GLOBULOSA, EHRENB.

Testula microscopica superficie laevi, in adulta longiore quam lata, articulis globosis.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 119, fig. 5, 8.

Text. globosa, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1838, s. 135, nº. 60, Taf. IV, fig. β.

l. 0‴055. In de DOLLARD (*Prof. Harting*).

4. PERFORATA, EHRENB.

Testula microscopica superficie laevi, fere aeque lata ac longa, articulis globosis.

Text. perforata, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1838, s. 135, nº. 61, Taf. IV, fig. IX, δ.

l.? In de Maas bij SCHIEDAM (*Prof. Harting*).

ORDO III.

ATRICHA. (V. D. H., bl. 64.)

Fam. IV. **MONADINA.** (V. D. H., bl. 64.)

MONAS, MULL. (V. D. H., bl. 64.)

1. LENS, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 32, nº. 37.)

Corpus rotundum vel disciforme, tuberculatum, hyalinum. Flagellum corpore 3—5 plus longius.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 233, nº. 2 (*pro parte*).

Monas lens, DUJARD., *Infus.*, p. 280, n°. 1, Pl. III, fig. 5, en Pl. IV, fig. 7.

Mastichomonas lens, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 32, n°. 37.

l. in diam. 0‴01. In allerlei dierlijke en plantaardige afgietsels (*Benn.* en *v. Oliv.*).

2? MICA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 25, n°. 13.)

Corpus ovale vel sphaericum, nam utramque figuram pro lubitu assumit. Hyalinum est, circulo ovali intus inscriptum; hic mobilis est, et in medio, vel versus antica, vel versus postica, videtur.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 233, n°. 1.

Monas mica, MULL., *Infus.*, Tab. I, fig. 14 en 15.

Eumonas mica, DIESING, *Syst. Helminthum*, p. 25, n°. 13.

l.? In helder water (*Benn.* en *v. Oliv.*).

3? CONSTRICTA. (DIESING, *l. c.*, p. 31, n°. 33?)

Corpus ovatum, crystallinum, antice grossius, medio parumper coarctatum, seu quasi constrictum.

Gerimpelde Enchelis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 230, n°. 7.

Enchelis constricta. MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 16, 17.

l.? In zee-water (*Benn.* en *v. Oliv.*)-

UVELLA, BORY. (V. D. H., bl. 65.)

1. VIRESCENS, BORY. (DIESING, *l. c.*, p. 36, n°. 1.)

Corpora ovata, utrinque rotundata, laete viridia, in massam compactilam cohaerentia; oris limbo ciliato.

Druiventrosachtig kogeldiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 232, n°. 3.

Volvox uva, MULL., *Infus.*, Tab. III, fig. 17—21.

Uvella flavoviridis, EHRENB., *Abh. Berl.*, 1831, s. 61.

Uvella virescens, EHRENB., *Infus.*, Tab. I, fig. 26.

Uvella virescens, DUJARD., *Infus.*, p. 301. n°. 1.

l. 0‴013 in trossen vereenigd van 0‴1 in middell. Komt voor gedurende den zomer in staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*); in slooten om DEN HAAG en LEYDEN.

2. GLAUCOMA, HEMPR. et EHR. (DIESING, *l. c.*, p. 39, n°. 6.)

Corpora ovata, conica vel fusiformia, hyalina, in massam laxam cohaerentia. Flagella corpore subaequilonga.

SWAVING, Infusie-diertjes, bl. 67, n°. 5, Pl. XVII, fig. 1.
Moerbezie-insekt, BAKER, Gebr. v. 't Mikr., Pl. XIII, fig. 15.
Volvox socialis, MULL., *Infus.*, Tab. III, fig. 8, 9.
Volvox rosacea, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 767.
Volvox glaucoma, HEMPR. et EHR., *Symb. Phys.*, Tab. II.
Monas glaucoma, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1829.
Uvella glaucoma, EHRENB., *Infus.*, T. I, fig. 31.
Uvella rosacea, DUJARD., *Infus.*, p. 301, n°. 2.

l. 0‴008, in trossen vereenigd van 0‴023. In bedorven, met rottende waterplanten voorzien slootwater uit de omstreken van LEYDEN.

CERCOMONAS, DUJARD. (V. D. H., bl. 65.)

1. DETRACTA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 46, n°. 9.)

Corpus disciforme aut oblongum, granulosum, hyalinum; cauda crassa. Flagellum longum.

Cercomonas detracta, DUJARD., *Infus.*, p. 288, n°. 1.
Bodo detractus, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 46, n°. 9.

l. 0‴013, met den staart 0‴02. In Hooi-water.

2. CRASSICAUDA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 46, n°. 10.)

Corpus elongatum, sursum crassius rotundatum, mollitie sua mutabile, nodulosum, hyalinum. Cauda crassa, laevis. Flagellum corpore aequilongum.

Cercomonas crassicauda, DUJARD., *Infus.*, p. 288, n°. 2, Pl. IV, fig. 18.
Bodo crassicauda, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 46, n°. 10.

l. 0‴01. In een mengsel van hennipzaad, brood en water.

3. ACUMINATA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 46, n°. 12.)

Corpus globosum aut ovatum, postice attenuatum; cauda brevis, acuminata. Flagellum corpore plus duplo longius.

Cercomonas acuminata, DUJARD., *Infus.*, p. 289, n°. 5, Pl. III, fig. 10, et Pl. IV, fig. 20.
Bodo acuminatus, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 46, n°. 12.

l. 0‴014. In een afgietsel van raauw vleesch.

4. GLOBULUS, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 47, n°. 13.)

Corpus subglobosum, hyalinum. Cauda longissima, filiformis, corpore plus nonies longiore. Flagellum corpore duplo longius.

Cercomonas globulus, DUJARD., *Infus.*, p. 290, n°. 6, Pl. IV, fig. 16.

Bodo globulus, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 47, n°. 13.

l. 0‴012. In lang opbewaard slootwater uit de omstreken van 's GRAVENHAGE.

5. VIRIDIS, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 48, n°. 18.)

Corpus ovato-oblongum, tuberculosum, virescens; cauda attenuata vel spathulaeformis diaphana.

Cercomonas viridis, DUJARD., *Infus.*, p. 289, n°. 3.

Bodo Dujardinii, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 48, n°. 18.

l. 0‴015. In opbewaard water uit de trekvaart bij DEN HAAG.

MICROGLENA, EHRENB. (*Corpus ecaudatum.*)

1. PUNCTIFERA, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 50, n°. 1.)

Corpus ovatum subconicum, retrorsum attenuatum, flavum. Flagellum corporis fere longitudine. Ocellus frontalis ruber, interdum 2.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 230, n°. 8.

Enchelys punctifera, MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 2, 3.

Microglena punctifera, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXIII.

l.? In moerassen (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Fam. V. **CRYPTOMONADINA**. (V. D. H., bl. 65.)

CRYPTOMONAS, EHRENB. (*Animalcula puncto oculiformi destituta.*)

1. GLOBULUS, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 53, n°. 5.)

Corpus globosum, viride, saepe plicatum, fere latitudine loricae hyalinae. Flagellum corpore plus duplo longius.

Cryptomonas globulus, DUJARD., *Infus.*, p. 331, n°. 1, Pl. VII, fig. 2.

l. 0‴01. In een poeltje bij *DE KLOMP*, nabij VEENENDAAL, in GELDERL.

2. MICANS. (DIESING, *l. c.*, p. 57, n°. 1.)

Cryptomonas? flavescens vesiculis pallidioribus; corpore ovali, depresso, postice attenuato; margine antico in medio acuminato. Flagellum corpore brevius,

Cercaria, MICHAËLIS, *das Leuchten der Ostsee*, p. 38, Tab. I, fig. superior dextra.

Prorocentrum micans, EHRENB., *Infus.*, Tab. II, fig. 23.

Prorocentrum micans, DUJARD., *Infus.*, p. 339.

l. 0'''06 volgens *Ehrenb.*, doch van 0'''4 tot 0'''6 volgens *P. H. van der Weyde*, welke deze diertjes te ZIERIKZEE meent gevonden te hebben, als oorzaak van het phosphoriseren van het zeewater der Oosterschelde in Mei 1844. (Zie *Alg. Konst- en Letterbode*, 1844, II, bl. 134).

Fam. VI. **VOLVOCINA.** (V. D. H., bl. 65.)

PANDORINA, BORY. (V. D. H., bl. 65.)

1. **MORUM**, BORY. (DIESING, *l. c.*, p. 63, n°. 1.)

Animalcula viridia, aggregata in globulum hyalinum e quo exserunt flagella corpore duplo longiora.

Volvox morum, MULL., *Infus.*, Tab. III, fig. 14—16.

Pandorina morum, EHRENB., *Infus.*, Tab. II, fig. 33.

Pandorina morum, DUJARD., *Infus.*, p. 317, n°. 1.

l. 0'''009, middell. der vereenigde diertjes 0'''25. Tusschen waterplanten in eene sloot om *KERNHEIM*, bij EDE, in GELDERL.

GONIUM, MULL. (V. D. H., bl. 65.)

1. **PECTORALE**, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 64, n°. 1.)

Animalcula ovata vel globosa, granulosa, viridia, aggregata in involucrum quadrangulatum sedecim corpusculorum.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 219, n°. 2.

Gonium pectorale, MULL., *Infus.*, Tab. XVI, fig. 9—11.

Pectoralina hebraïca, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 605.

Gonium pectorale, EHRENB., *Infus.*, Tab. III, fig. 1.

Gonium pectorale, DUJARD., *Infus.*, p. 318, n°. 1.

l. 0'''02 (vereenigd 0'''08). In heldere, staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*); BEEK bij NIJMEGEN.

(NB. De *Gonium pulvinatum*, *Mull.* door BENNET en VAN OLIVIER opgegeven, als in de mest gevonden zijnde, is geen Infusiediertje.)

CHLAMIDOMONAS, EHRENB. (V. D. H., bl. 65.)

1. **PULVISCULUS**, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 69, n°. 1.)

Corpus ovatum, inflatum, viride cum puncto rufo; filamenta dupla longitudine corporis.

LEEUWENH., 7de vervolg der Brieven, 144 Brief, bl. 402.
Groene stof van Priestley, J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig. 4.
Monas pulvisculus, MULL., *Infus.*, Tab. I, fig. 5, 6.
Chlamidomonas pulvisculus, EHR., *Inf.*, Tab. III, f. 10.
Diselmis viridis, DUJARD., *Infus.*, p. 342, nº. 1, Pl. III, fig. 20, 21.

l. 0'''015. DELFT (*Leeuwenh.*); in slooten, vijvers, moerassen en andere staande wateren om DEN HAAG, LEYDEN en NIJMEGEN.

VOLVOX, LINN. (V. D. H., bl. 65.)

1. GLOBATOR, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 71, nº. 1.)

Globulus viridis aut aurantiacus continens animalcula in crassitudinem membranae sphaericae, gelatinosae, hyalinae dispersa; filamento flagelliformi tripla longitudine corporis et puncto rufo instructa; globuli minores (5—6) *in majori.*

LEEUWENH., 7de Verv. der Brieven, 122 Brief, bl. 156, f. 2.
Klootdiertje, BAKER, 't gebr. van 't Mikr., Pl. XII, fig. 27.
Kogeldiertje, ROESEL, III, bl. 566, Pl. CI, fig. 1—3.
Klootdiertje, E. SANDIFORT, Geneesk. Bibl., II, bl. 33.
Kogeldiertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 181, Pl. CXLIII, f. 2.
Kogeldiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 231, nº. 1.
J. V. D. HOEVEN, Handboek der Dierk., 1 Uitg., Pl. I, fig. 1.
Volvox globosus, DE GEER, *in Handl. Suensk. Acad.*, 1761, p. 111, Tab. III, fig. 1—5.
Pandorina Leeuwenhoekii, BORY, *Encycl. méth.*, p. 600.
Volvox globator, EHRENB., *Infus.*, Tab. IV, fig. 1.
Volvox globator, DUJARD., *Infus.*, p. 312, nº. 1, Pl. III, fig. 25, en Pl. IV, fig. 30.

l. van 't bolletje 1''', der diertjes afzonderlijk 0'''01. In slooten, vijvers en in meest alle begroeide wateren *Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*); om DEN HAAG en LEYDEN.

2? SPHAERULA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 71, nº. 1.)

Globulus sphaericus ex punctis pellucidis, homogeneis, magnitudine diversis, confectus.

Sfeervormig kogeldiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 231, nº. 2.
Volvox sphaerula, MULL., *Infus.*, Tab. III, fig. 10.

Sphaerosira volvox, EHR., *Infus.*, 1838, Tab. III, fig. 8.
Sphaerosira volvox, DUJARD., *Infus.*, p. 316.

l. der bolletjes 0‴56, der diertjes afzonderlijk 0‴02. In den herfst in staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Fam. VII. **ASTASIAE.** (V. D. H., bl. 66.)

ASTASIA, EHRENB. (V. D. H., bl. 66.)

1. LIMPIDA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 78, n°. 4.)

Corpus hyalinum, laeve, variabile, fusiforme, obtusiusculum, antrorsum fissiforme et saepe oblique reflexum vel circa axin contortum. Flagellum corpore subaequilongum.

Astasia limpida, DUJ., *Inf.*, p. 357, n°. 3, Pl. V, f. 12.
Peranema limpida, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 78, n°. 4.

l. 0‴05. In eene met kroos gevulde sloot op *KERNHEIM*, bij EDE.

EUGLENA, EHRENB. (V. D. H., bl. 66.)

1. VIRIDIS, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 85, n°. 8.)

Corpus expansum fusiforme, apice oblique bilabiatum, viride utraque extremitate hyalinum. Cauda brevis conica. Flagellum corporis fere longitudine. Ocellus ruber.

LEEUWENH., 7de Verv. der Brieven, Brief 144, bl. 402.
Enchelys tertia, HILL., *Essays in Nat. Hist.*
Enchelys viridis, SCHRANK, *N. phil. Abh. d. Munch. Ac.*, s. 472, Tab. I, fig. 4—10.
Cercaria viridis, MULL., *Infus.*, Tab. XIX, fig. 6—13.
Furcocerca viridis, LAM., *Anim. s. Vert.*, 2de *édit.*, I, p. 434.
Raphanella urbica, BORY, *Encycl. méth.*, p. 665.
Euglena viridis, EHRENB., *Infus.*, Tab. VII, fig. 9.
Euglena viridis, DUJ., *Inf.*, p. 361, n°. 1, Pl. V, f. 9, 10.

l. 0‴06 (tot eenen bol te zamen getrokken is de middellijn 0‴025). Deze diertjes veroorzaken grootendeels de groene kleur der staande wateren; DELFT (*Leeuwenh.*); om DEN HAAG, LEYDEN, NIJMEGEN, enz.

2. DESES, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 82, n°. 1.)

Corpus expansum, subcylindricum, apice oblique bilabiatum, viride. Cauda brevissima, apiculata, hyalina. Flagellum $\frac{1}{3}$ *corporis longitudine. Ocellus ruber.*

Enchelys deses, MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 4, 5.
Euglena acus, *var.*, EHR., *Abh. Berl.*, 1830, Pl. I, f. 3.
Euglena deses, EHRENB., *Infus.*, Tab. VII, fig. 8.
Euglena deses, DUJ., *Inf.*, p. 363, n°. 4, Pl. V, fig. 19.

l. 0‴10, breed 0‴01. In een' vijver te 's HAGE.

3. SANGUINEA, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 84, n°. 6.)

Corpus ovatum, cylindricum vel fusiforme, apice oblique bilabiatum, primum viride dein sanguineo-rubrum. Cauda brevis, conica, subacuta, hyalina. Flagellum corpore longius.

LEEUWENH., 7de Verv. der Brieven, 144 Brief, bl. 402.
Enchelys sanguinea, NEES en GOLDF., in KÄSTNER, *Arch. für Naturl.*, VII, s. 116.
Euglena sanguinea, EHRENB., *Infus.*, Tab. VII, fig. VI.
Euglena sangninea, DUJARD., *Infus.*, p. 363, n°. 5.

l. 0‴10. In vuile slooten, grachten en stilstaande wateren, welke door deze diertjes somwijlen bloedrood gekleurd worden. Door *Leeuwenhoek* te DELFT in 't water der dakgoten gevonden. In slooten bij het Haagsche bosch, en bij LEYDEN.

Fam. VIII. **PERIPHRYGANA.** (V. D. H., bl. 66.)

ACTINOPHRYS, EHRENB. (V. D. H., bl. 66.)

1. SOL, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 116, n°. 1.)

Corpus globosum, albidum, tentaculis numerosissimis undique radiantibus, corpore duplo longioribus.

Trichoda sol, MULL., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 13—15.
Peritricha sol, BORY, *Encycl. méth.*, p. 614.
Actinophrys sol, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXI, fig. VI.
Actinophrys sol, DUJ., *Inf.*, p. 262, n°. 1, Pl. III, f. 3.

l. in diam. zonder de stralen 0‴05. In lang opbewaard, en met waterplanten voorzien water uit eene sloot nabij DEN HAAG.

2? GRANATA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 116, n°. 2?)

Corpus globosum, centro opaco, tentaculis numerosissimis undique radiantibus, diametro brevioribus.

Granaatachtige Trichoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 215, n°. 7.
Trichoda granata, MULL., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 6, 7.
Peritricha granata, BORY, *Encycl. méth.*, p. 614.
Actinophrys? granata, DUJARD., *Infus.*, p. 267.

l.? In zoete wateren die dik met kroos bedekt zijn (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Podophrya, EHRENB.

3? COMETA. (DIESING, *l. c.*, p. 118, n°. 1?)

Corpus globosum, antice tentaculis diametri longitudine instructum, postice globulo pellucido appendente.

De Komeet, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 216, n°. 8.

Trichoda cometa, MULL., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 4, 5.

? *Podophrya fixa*, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXI, fig. 10.

? *Actinophrys pedicellata*, DUJARD., *Infus.*, p. 266.

l.? In den herfst in zeer helder water (*Benn.* en *v. Oliv.*).

ORDO IV.

EPITRICHA. (V. D. H., bl. 67.)

Fam. IX. **PERIDINAEA.** (V. D. H., bl. 67.)

PERIDINIUM, EHRENB. (*Corpus sphaericum vel ovatum, ciliorum sulco unico vel pluribus sulcis praeditum. Testa membranosa.*)

1. HIRUNDINELLA. (DIESING, *l. c.*, p. 97, n°. 4.)

Corpus fuscum vel virescens superficie scabra, irregulariter rhomboïdale vel trapezoïdale, lateribus convexis; lateraliter diametrum maximum versus in cornua deflexia elongatum, angula alia tuberculo obliquo, subacuto instructa; concavo-convexum, ad latus concavum sulco unico diametrum minimum versus munitum.

Zwaluwachtig zakdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 218, n°. 1.

Bursaria hirundinella, MULL., *Inf.*, Tab. XVII, f. 9—12.

Ceratium tetraceros, SCHRANK, *Faun. Boic.*, III, 2, s. 76.

Hirundinella quadricuspis, BORY, *Encycl. méth.*, p. 456.

Peridinium cornutum, EHR., *Inf.*, Tab. XXII, fig. XVII.

Ceratium hirundinella, DUJ., *Inf.*, p. 377, Pl. V, fig. 20.

l. 0‴15. In de met kroos begroeide slooten (*Benn.* en *v. Oliv.*) om het Haagsche bosch en nabij LEYDEN.

2. TRIPOS, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 102, n°. 2.)

Corpus luteum, laeve, phosphorescens, triangulare lateribus convexis, late excavatum; duobus cornubus longis, lateralibus, recurvatis; cornu tertium rectum, longissimum et caudaeforme; sulco ciliato, oblique transverso.

Drievoetachtig staartdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 217, n°. 2.

Cercaria tripos, MULL., *Infus.*, Tab. XIX, fig. 22.
Ceratium tripos, NITZSCH, *Beitr. zur Infusor.*, s. 4.
Tripos Mülleri, BORY, *Encycl. méth.*, p. 753.
Peridinium tripos, EHR., *Infus.*, Tab. XXII, fig. XVIII.
Ceratium tripos, DUJ., *Inf.*, p. 378, n°. 2, Pl. V, fig. 21.
Ceratophorus tripos, DIESING, *Syst. Helm.*, p. 102, n°. 2.

l. 0‴15 met de hoorns, 0‴05 zonder dezelve. In zoute wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Fam. X. **TRICHODINA.** (V. D. H., bl. 68.)

TRICHODA, MULL. (V. D. H., bl. 68.)

1. PYRUM, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 109, n°. 5.)

Corpus ovale, antice attenuatum vel pyriforme.

? SWAVING, Infusie-diertjes, bl. 74, fig. VI.

Kolpoda pyrum, MULL., *Infus.*, Tab. XVI, fig. 1—5.
Trichoda pyrum, EHRENB., *Inf.*, Tab. XXXI, fig. XVI.

l. 0‴05. In vuil sloot-water.

2. ROSTRUM. (DIESING, *l. c.*, p. 129, n°. 1.)

Corpus griseum, oblongum, antice uncinatum postice obtusum, dilatatum, ore supero.

Snuitachtige Kolpoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 220, n°. 2.

Kolpoda rostrum, MULL., *Infus.*, Tab. XIII, fig. 7, 8.
Paramoecium solea, BORY, *Encycl. méth.*, p. 602.
Loxodes rostrum, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXIV, fig. 1.
Pelecida rostrum, DUJ., *Infus.*, p. 403, n°. 1, Pl. XI, fig. 5.

l. 0‴20. In slooten en vijvers tusschen 't kroos (*Benn.* en *v. Oliv.*); in een' vijver te 's HAGE.

3? ANAS, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 125, n°. 1.)

Animalculum complanatum, quintuplo longius quam latus, moleculis obscuris impletum, in collum hyalinum productum, ore ad basin colli.

Eendachtige Trichoda, *Benn.* en *v. Oliv.*, XV, 2, bl. 213, n°. 1.
Trichoda anas, MULL., *Infus.*, Tab. XXVIII, fig. 14, 15.
Tachelius anas, EHR., *Ab. Ac. Berl.* 1830, Tab. IV, fig. 5.
l. 0‴20. In helder water. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

4? PUBES, MULL.

Animalculum ovato-oblongum supra postice gibbum, versus apicem depressum, aliquantisper plicatum, subtus subconvexum. Apicem obtusum occupant pili minutissimi. Postice pilis nullis instructum.

Ruige Trichoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 214, n°. 3.
Trichoda pubes, MULL., *Infus.*, Tab. XXIV, fig. 16—18.
l. ? In verscheidene slooten met eendekroos in Decemb. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

5? URNULA, MULL.

Animalculum membranaceum, pellucidum, urceolare postice obtusum, medio latiusculum, antice truncatum. Pili in margine antico breves.

Kruikachtige Trichoda, BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 214, n°. 4.
Trichoda urnula, MULL., *Infus.*, Tab. XXIV, fig. 1, 2.
l. ? In wateren waarin kroos groeit. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

6? TRIGONA, MULL.

Animalculum triangulare flavicans, vesiculis pellucidis inaequalibus repletum; margineque cilia fluctuantia, totam superficiem, ut suspicor, occupantia, passim observantur.

Driehoekige Trichoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 214, n°. 5.
Leucophra trigona, MULL., *Infus.*, Tab. XXII, fig. 20, 21.
l. ? Onder het kroos in zoet water. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

7? BOMBA, MULL.

Animalculum crassum, pellucidum, moleculis lutescentibus repletum. Motus ejus et figura multiplex est; haec vel sphaerica, aut reniformis, vel denique cochleata, faciem planorbis simulans.

BENNET en VAN OLIV., XV, 2, bl. 215, n°. 6.
Trichoda bomba, MULL., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 17—20.
l. ? In het kroos in staande wateren en moerassen. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

8? LAMELLA. (DIESING, *l. c.*, p. 127, n°. 6.)

Animalculum elongatum, membranaceum, pellucidissimum, angustum; striga tantum vel plica mediam longitudinem occupans.

Schilferige Kolpoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 221, n°. 3.
Kolpoda lamellum, MULL., *Infus.*, Tab. XIII, fig. 1—5.
Paramecium lamellinum, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 603.
Colpoda platyura, HEMPR. en EHR., *Symb.*, Tab. III, f. VI, 2.
Trachelius lamella, EHRENB., *Abh. Ac. Berl.*, 1830, s. 107.

l. ? In zuiver water doch zeldzaam. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

9? GEMMATA.

Animalculum cylindraceum, antice in collum angustatum hyalinum productum, truncus vero pellucens intus serie globulorum pellucidorum longitudinali duplici instructus.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 230, n°. 6.
Enchelis gemmata, MULL., *Infus.*, Tab. V, fig. 3.

l. ? In slooten, waarop het kroos drijft. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

ENCHELYS, MULL. (*Corpus ovatum, pro parte vel totum ciliatum, ciliis vibratilibus in ordine diffuso dispositis.*)

1. NODULOSA, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 92, n°. 1.)

Corpus subhyalinum, ovale, fere plicatum et irregulariter nodosum; ciliis radiantibus tenuissimis.

? *Pantotrichum Enchelys*, EHR., *Infus.*, Tab. XXII, fig 7.
Enchelys nodulosa, DUJARD., *Infus.*, p. 389; n°. 1, Pl. VI, fig. 2 et Pl. VII, fig. 9.

l. 0‴02. In lang opbewaard en bedorven slootwater uit de omstreken van 's GRAVENHAGE.

2? PYRUM, MULL.

Corpus pyriforme, hyalinum, antice ventricosum, obtusum, moleculis farctum, postice angustius, vacuum.

Peervormige Enchelis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 228, n°. 1.
Enchelis pyrum, MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 12.

l. ? In water met eendekroos, 't welk lang gestaan heeft. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

3? OVULUM, MULL.

Corpus pellucidissimum, teres, ovatum, plicis longitudinalibus in superficie.

Eivormige Enchelis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 229, n°. 3.
Enchelis ovulum, MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 9—11.
l. ? In 't water van mesthoopen, en in slooten die met kroos overdekt zijn. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

4. **PUPA**, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 105, n°. 1.)
Corpus ventricoso-cylindricum, apice in papillam productum.
Popachtige Enchelis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 229, n°. 5.
Enchelis pupa, MULL., *Infus.*, Tab. V, fig. 25, 26.
l. ? In moerassen. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

5. **FARCIMEN**, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 105, n°. 2.)
Corpus cylindricum vel clavatum, gracile, sursum attenuatum, ovulis albicantibus.
Darmachtig Trildiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 223, n°, 1.
Vibrio intestinum, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 12—15.
Enchelys farcimen, MULL., *Infus.*, Tab. V, fig. 7, 8.
Enchelys pupa, EHR., *Abh. Berl.*, 1830, 75, T. II, f. 6—14.
l. 0‴07. In moerassen. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

6 ? **CYCLIDIUM**. (DIESING, *l. c.*, p. 91, n°. 2.)
Corpus ovale, laeve, membranaceum, pellucidum, caudula minima acutiuscula, margine non affixa, sed intra eandem latens.
Schijfachtig staartdiertje, BENN en V. OLIV., XV, 2, bl. 216, n°. 1.
Cercaria cyclidium, MULL., *Infus.*, Tab. XX, fig. 2.
Cyclidium margaritaceum, EHR., *Inf.*, Tab. XXII, fig. 2.
l. 0‴025. Menigvuldig in helder water. (*Benn. en v. Oliv.*)

BURSARIA, MULL. (V. D. H., bl. 68.)

1. **TRUNCATELLA**, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 130, n°. 1.)
Corpus album, ovatum, antice oblique truncatum et late excavatum, serie ciliorum simplice.
Verminkt zakdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 218, n°. 2.
Bursaria truncatella, MULL., *Infus.*, Tab. XVII, fig. 1—4.
Bursaria truncatella, DUJARD., *Infus.*, p. 509, n°. 1.
l. 0‴75. In slooten en moerassen. (*Benn.* en *v. Oliv.*)
Endegeest bij LEYDEN.

2. **INTESTINALIS**, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 132, n°. 7.)
Corpus rotundum vel ovale fere elongatum, retrorsum attenuatum, sinu lato obliquo, antice ciliato.

LEEUWENH., ontdekte verborgenh., 38 Brief, bl. 13, fig. 3, A.
BARNEVELD, in Hedend. Vaderl. Letteroefen., 1778, VII Dl., 2 st., bl. 251.
Wormachtig trildiertje, BENN en V. OLIV., XV, 2, bl. 223, n°. 2.
Vibrio vermiculus, MULL., *Infus.*, Tab. VI, fig. 10, 11.
Leucophra globulifera, MULL., *Infus.*, Tab. XXII, fig. 4.
Hirudo intestinalis, BLOCH, *Eing. Würm.* S. 36, Pl. X, fig. 10.
Chaos intestinalis, BLOCH, *Eing. Wurm.* S. 36, Pl. X, fig. 12.
Opalina ranarum, PURK. en VALENT., p. 43, 59.
Bursaria intestinalis, — *nucleus*, EHRENB., *Ac. Berl.*, 1835, p. 164.
Opalina ranarum, DUJARD., *Infus.*, p. 462, n°. 3, Pl. XIII, fig. 13.

l. 0‴10 tot 0‴20. Door *Leeuwenhoek* in de darmen der kikvorschen ontdekt. In de buikholte van de groene kikvorsch (*Leeuwenh.*, *Barneveld*, *Benn.* en *v. Oliv.*) en der watersalamanders uit een vijver buiten 's HAGE.

3. CORDIFORMIS, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 133, n°. 8.)
Corpus reniforme album, sursum depressum, sinu spirali.
LEEUWENH., ontdekte verborgenh., 38 Brief, bl. 13, fig. 3, B.
Choas intestinalis cordiformis, BLOCH, *Eingew. W.*, S. 36, Tab. X, fig. 11.
Paramoecium Nucleus, SCHRANK, *Fauna Boica*, III, 2, p. 67.
Bursaria Entozoon, EHR., *Abh. Ac. Berl.*, 1835, S. 164.
Bursaria cordiformis, DUJARD., *Infus.*, p. 513.

l. 0‴12. In de ingewanden der kikvorschen. (*Leeuwenh.*)

GLAUCOMA, EHRENB. (V. D. H., bl. 68.)

1. SCINTILLANS, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 138, n°. 1.)
Corpus ellipticum album, ventriculis magnis, ore proprio magis versus marginem anticam quam medium sito.
Cyclidium bulla, MULL., *Infus.*, Tab. XI, fig. 1.
Bursaria bullina, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 78.
Monas bulla, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 550.
Glaucoma scintillans, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXVI, f. 5.

Glaucoma scintillans, DUJARD., *Infus.*, p. 476, n°. 1, Pl. VI, fig. 13, Pl. VIII, fig. 8, Pl. XIV, fig. 4.

l. 0‴05. In dierlijke en plantaardige afgietsels.

LACRYMARIA, EHRENB. (*Corpus ovale vel pyriforme, forma variabili, tegumento reticulato, collo longo elongatum cum ore ad extremitatem ciliato.*)

1. OLOR, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 140, n°. 1.)

Corpus fusiforme, collo longissimo valde agili apice capitellato, album.

Proteus, BAKER, nutt. gebr. van 't Micr., bl. 274, Pl. X, f. 11, a—f.

Proteus, PALLAS, Lijst der Plant-dier., bl. 117, n°. 51, Pl. IV, f. 6.

Brachionus proteus, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 94.

Vibrio proteus, MULL., *Verm. fluv. hist.*, I, p. 45.

Vibrio olor, MULL., *Infus.*, Tab. X, fig. 12—15.

Trachelius anhinga, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 56.

Amiba olor; Lacrymaria olor; Phialina cygnus, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 47, 479, 617.

Trachelocerca olor, EHR., *Inf.*, Tab. XXXVIII, fig. 7.

Lacrymaria olor, DUJARD., *Infus*, p. 469, n°. 1.

l. 0‴10, met den hals 0‴50. In staande wateren tusschen de wortelen van 't kroos in slooten bij VEENENDAAL in GELDERL.

COLPODA, EHRENB. (V. D. H., bl. 69.)

1. CUCULLUS, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 143, n°. 1.)

Corpus reniforme compressiusculum, sursum saepe angustatum, hyalinum, undique ciliatum.

LEEUWENHOEK, Phil. transact., 1677, XI Vol., n°. 133, p. 824.

SWAVING, Infusie-diertjes, bl. 49, fig. III en VI.

Paramecium secundum, HILL., *nat. Hist.*, 1751, c. fig.

Volvox torquilla, ELLIS, *Phil. trans.*, Vol. LIX, p. 149, f. 2.

Colpoda cucullus, MULL., *Infus.*, Tab. XIV, fig. 7—14.

Bursaria cucullus; Amiba cydonea, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 48 en 160.

Colpoda cucullus, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXIX, fig. 5.

Paramecium Kolpoda, EHR., *Infus.*, Tab. XXXIX, fig. 9.

Kolpoda cucullus, DUJARD., *Infus.*, p. 479, n°. 1, Pl. IV, fig. 29; Pl. XIV, fig. 5.

l. 0‴06. Zeer gemeen in meest alle plantaardige Infusiën; (*Leeuwenh.*, *Swaving*) te 's HAGE en LEYDEN.

PARAMECIUM, MULL. (*Corpus elongatum teretiusculum v. depressum, undique ciliatum, processu linguaeformi protractili, haud loricatum. Os superum v. subcentrale.*)

1. AURELIA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 145, n°. 1.)

Corpus cylindricum subclavatum sursum parum angustatum, utrinque obtusum hyalinum, plica longitudinali in os valde recedens excurrente. Partitio transversalis.

LEEUWENH., Philos. transact., XI Vol., n°. 133, p. 825.
BAKER, 't Microsc. gemakk. gemaakt, bl. 72, Pl. VII, fig. I, 1, 2.
Goudkleurig pantoffeldiertje, BENN. en v. OL., XV, 2, bl. 222, n°. 2.
Volvox terebella, ELLIS, *Phil. trans.*, 1769, p. 138, fig. 5.
Paramecium aurelia, MULL., *Infus.*, Tab. XII, fig. 1—14.
Paramec. aurelia; Peritricha pleuronectes, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 601 en 615.
Bursaria calceolus, *Polytricha pleuronectes*, BORY, *Dict. class.*, 1831, expl. de Pl.
Paramec. aurel., EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXIX, fig. 6.
Paramec. aurel., DUJ., *Inf.*, p. 482, n°. 1, Pl. VIII, fig. 5, 6.

l. 0‴25. In allerlei plantaardige afgietsels vrij gemeen. (*Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*) Even als de voorgaande door onzen landgenoot *Leeuwenhoek* het eerst te DELFT in hooiwater ontdekt.

2. LUMBRICI. (DIESING, *l. c.*, p. 147, n°. 5.)

Corpus ellipticum vel reniforme compressum hyalinum, sursum ciliis longioribus oblique coronatum.

Leucophra Lumbrici, SCHR., *Fauna boica*, Tab. XXIV, f. 2.
Paramecium compressum, EHR., *Inf.*, Tab. XXXIX, fig. 12.
Plagiostoma Lumbrici, DUJ., *Inf.*, p 504, Pl. IX, fig. 12.

l. 0‴20. In den Aardworm te 's GRAVENHAGE.

AMPHILEPTUS, EHRENB. (*Corpus fusiforme, elongatum, extremitatibus aut extremitate anteriore attenuatum, ore laterali obliquo.*)

1. FASCIOLA, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 150, n°. 5.)

Corpus albidum, depressum, lineari-lanceolatum, ventre plano dorso turgidulo, proboscide caudaque subaequilongis.

Vibrio fasciola, — *anas*, — *intermedius*, MULL., *Infus.*, Tab. IX, fig. 18—20; Tab. X, f. 3, 5; Tab. X, f. 19, 20.
Trachelius planaria, SCHRANK., *Fauna boica*, III, 2, p. 59.
Kolpoda fasciolaris, — *planariformis*. — *lacrimiformis*; *Paramecium acutum*, — *anceps*, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 474, 475, 603.
Trachelius fasciola, EHR., *Ac. Berl.*, 1830, Tab. IV, f. 4.
Amphileptus fasciola, EHR., *Inf.*, Tab. XXXVIII, fig. 3.
Amphileptus fasciola, DUJ., *Inf.*, p. 485, n°. 1, Pl. XI, f. 17.

l. 0‴10. Tusschen kroos in eene sloot op KERNHEIM bij EDE in GELDERL.

2. MELEAGRIS, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 151, n°. 7.)

Corpus late lanceolatum, compressum, membranaceum, dorso crista denticulata, proboscide corpore ⅓ breviore, cauda brevi conica.

Kalkoenvormige Kolpoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 220, n°. 1.
Kolpoda meleagris, MULL., *Infus.*, Tab. XIV, fig. 1—6, en Tab. XV, fig. 1—5.
Kolpoda meleagris, — *zygaena*, — *hirudinacea*, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 475, 476.
Amphileptus meleagris, EHR., *Inf.*, Tab. XXXVIII, fig. 4.
Loxophyllum meleagris, DUJARD., *Infus.*, p. 488, n°. 1, Pl. XIV, fig. 6.

l. 0‴35. Tusschen 't kroos der staande wateren. (*Benn.* en *v. Oliv.*) In plassen en slooten achter HAZERSWOUDE en nabij 's HAGE.

3. ANSER, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 149, n°. 1.)

Corpus fusiforme turgidum album, proboscide obtusa longitudine corporis, cauda brevi acuta.

Vibrio anser, — *cygnus*, MULL., *Inf.*, Tab. X, fig. 6—11.
Trachelius cygnus, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 56.
Amiba anser, — *cygnus*, BORY, *Dict. class.*, 1822.
Kolpoda limacina, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 474.
Amphileptus anser, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXVII, fig. 4.
Dileptus anser, DUJARD., *Infus.*, p. 407, Tab. VII, fig. 17.

l. 0‴2. Tusschen kroos uit slooten nabij 's HAGE.

Fam. XI. **OXYTRICHINA.** (V. D. H., bl. 69.)

KERONA, MULL. (*Corpus molle, flexibile, ovale, compressum ciliis setiformibus non vibrantibus instructum, aliisque ciliis brevioribus, crassioribus uncinatis aut corniculatis.*)

1. PUSTULATA, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 163, n°. 3.)

Corpus ellipticum, utrinque obtusum, albidum, turgidum, ciliis marginalibus, uncinarum fascia media, stylis retrorsum sitis.

LEEUWENHOEK, Philos. Transact., Vol. XI, n°. 133, p. 828.
BAKER, 't Microsc. gemakk. gemaakt, bl. 73, Pl. VII, fig. III.
Volvox oniscus, ELLIS, *Phil. trans.*, Vol. LIX, p. 150, f. 4.
Trichoda pulex, — *pullaster*, — *silurus*, — *calvitium*, — *cyclidium*, MULL., *Verm.*, n°. 80, 81, 90, 91, 94.
Trichoda foveata, MULL., *Infus.*, Tab. XXVI, fig. 6—8.
Trichoda augur, MULL., *Infus.*, Tab. XXVIII, fig. 20.
Trichoda cyclidium, — *cursor*, — *pulex*, MULL., *Infus.*, Tab. XXXI, fig. 22—26.
Kerona pustulata, MULL., *Inf.*, Tab. XXXIV, fig. 14, 15.
Himantopus volutator, — *larva*, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIV, fig. 20, 21.
Oxytricha pulex, — *volutator*, — *pullaster*, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 594.
Kerona pustulata, — *augur*, — *foveata*, — *silurus*, — *larvoïdes*, BORY, *Encycl. méth.*, 1824, p. 470.
Mystacodella cyclidium, BORY, *Enc. méth.*, 1824, p. 560.
Stylonychia pustulata, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLII, fig. 1.
Kerona pustulata, DUJARD., *Infus.*, p. 423, n°. 1, Pl. VI, fig. 10, 11—14, 18; Pl. XIII, fig. 7.

l. 0‴18. In bedorven slootwater. DELFT. (*Leeuwenh.*) In opbewaard water uit een vijver bij DEN HAAG.

2. HISTRIO, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 165, n°. 5.)

Corpus ellipticum medio turgidulum, album, uncinis in acervum antice congestis, setis nullis.

Egelachtig pantoffeldiertje, BENN. en V. OL., XV, 2, bl. 221, n°. 1.
Kerona histrio, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIII, fig. 3, 4.
Stylonychia histrio, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLII, fig. 4.

Keronae pustulatae varietas, DUJARD., *Infus.*, p. 424.
l. 0'''10. In rivieren en staande wateren onder de Flap. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

3. MYTILUS, MULL. (DIESING, *l. c.*, p. 162, n°. 1.)

Corpus oblongum planum, album, marginibus lateralibus reflexis, ciliis marginalibus, stylis uncinisque ventralibus.
LEEUWENHOEK, Philos. transact., 1677, Vol. XI, p. 825.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig. 5.
Trichoda fimbriata, — *erosa*, — *rostrata*, MULL., *Infus.*, Tab. XXVIII, fig. 17. Tab. XXXII, fig. 3—9.
Kerona cypris, — *haustellum*, — *haustrum*, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIII, fig. 5—13.
Kerona mytilus, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIV, fig. 1—4.
Himantopus acarus, — *ludio*, — *sannio*, — *corona*, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIV, fig. 16—23.
Kerona fimbriata, — *erosa*, — *rostrata*, — *acarus*, — *ludio*, — *sannio*, — *corona*, BORY, *Enc. méth.*, p. 470.
Plachiotricha Diana, BORY, *Enc. méth.*, p. 625.
Stylonychia mytilus, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLI, fig. IX.
Kerona mytilus, DUJ., *Inf.*, p. 425, n°. 2, Pl. XIII, f. 2, 3.
l. 0'''25. In slooten, vijvers en moerassen; DELFT (*Leeuwenh.*); in een vijver met zeer veel Flap te 's HAGE.

(NB. Volgens EHRENB. zijn de *Kerona cypris*, — *haustrum*, — *haustellum*, de *Trichoda fimbriata*, — *erosa*, — *rostrata*, benevens de *Himantopus acarus*, — *ludio*, — *sannio*, — *corona* (MULL.), slechts fragmenten van *Kerona mytilus*.)

4. POLYPORUM, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 161, n°. 1.)

Corpus elliptico-reniforme, depressum, margine ciliatum, utroque latere uncinatum, albicans.
? LEEUWENHOEK, Phil. trans., 1703, XXIII, n°. 283, p. 1308.
? TREMBLEY, Hist. des Polypes, Tab. VII, fig. 10 en 11.
Polypen luis, ROESEL, III, p. 456, Pl. LXXXIII, f. 4 *d*, *e*, *g*.
Luisachtig schijfdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 222, n°. 1.
Kerona polyporum, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLI, fig. 7.
Kerona polyporum, DUJARD., *Infus.*, p. 428, n°. 5.
l. 0'''12. Op de zoetwater polijpen (*Leeuwenhoek*, *Trembley*).

OXYTRICHA, BORY. (*Corpus molle, flexibile, ovato-oblongum, depressiusculum ciliis setiformibus non vibrantibus, sine corniculis.*)

1. PELLIONELLA, BORY. (DIESING, *l. c.*, p. 157, n°. 5.)

Corpus subellipticum depressiusculum, utrinque aequaliter rotundatum, oris limbo ciliato, margine postico setoso, albidum.

Trichoda pellionella, MULL., *Infus.*, Tab. XXXI, fig. 21.
Oxytricha pellionella, EHRENB., *Infus.*, Tab. XL, fig. 10.
Oxytricha pellionella, DUJ., *Inf.*, p.417, n°. 1, T. XI, f. 10.

l. 0‴10. In moerassige wateren om VEENENDAAL in GELDERL.

HALTERIA, DUJARD. (*Corpus subglobosum aut turbinatum, ciliis longis tenuissimis et contractilibus superficies serie unica ciliorum obliquorum munita.*)

1. GRANDINELLA, DUJARD.

Corpus subglobosum vel turbinatum, subhyalinum, utrinque ciliis crassis et obliquis; dorsum postice depressum.

LEEUWENHOEK, Phil. trans., 1677, XI Vol., p. 821, n°. 4.
Hagelachtige Trichoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl.216, n°. 9.
Trichoda grandinella, MULL., *Inf.*, Tab. XXIII, fig. 1—3.
Urceolaria grandinella, BORY, *Encycl. méth.*
Trichodina grandinella, EHRENB., *Ac. Berl.*, 1830, p. 41, 1831, p. 97.
Halteria grandinella, DUJ., *Inf.*, p.415, n°.1, Pl. XIV, f.1.

l. 0‴03. In heldere met waterplanten voorziene wateren. (*Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*) In slooten tusschen SOETERWOUDE en HAZERSWOUDE bij LEYDEN.

Fam. XII. **EUPLOTA.** (V. D. H., bl. 70.)

EUPLOTES, EHRENB. (V. D. H., bl. 70.)

1. PATELLA, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 167, n°. 1.)

Corpus depressum, ovale, marginibus hyalinis; seriebus ciliorum vibratiliorum in arcum dispositis; inferius 20—25 *cirrhis subaequalibus; costis quinque fere inconspicuis.*

Trichoda patella, MULL., *Verm.*, I, p. 95, n°. 101.
Kerona patella, MULL., *Inf.*, Tab. XXXIII, fig. 14—18.

Coccudina Keronina, — *clausa*, BORY, *Encycl. méth.*
Euplotes patella, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLII, fig. 9.
Ploesconia patella, DUJ., *Inf.*, p. 435, n°. 1, Pl. VIII, f. 1—4.

l. 0‴10. In moerassen en sterkbegroeide staande wateren. In slooten bij HAZERSWOUDE onder 't kroos.

2. CHARON, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, p. 168, n°. 2.)

Corpus irregulariter ovale, antice truncatum, postice attenuatum, costis irregularibus crassis; serie ciliorum prope marginem anticum et medium; cirrhis praelongis, posterius rectis, anterius corniculatis destitutis.

Trichoda Charon, MULL., *Inf.*, p. 229, Tab. XXXII, fig. 12—20.
Ploesconia Charon, BORY, *Encycl. méth.*, p. 629.
Euploea Charon, EHR., *Abh. Ac. Berl.*, 1830, Tab. VI, f. 2.
Euplotes Charon, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLII, fig. 10.
Ploesconia Charon, DUJ., *Inf.*, p. 438, n°. 6, T. X, f. 8—13.

l. 0‴07. In eene flesch bedorven zeewater, waarin sertulariën gestorven waren, te TER VEERE.

LOXODES, DUJARD. (*Corpus depressum, membranosum, flexibile, incontractibile, dorso inflato, inferius saepe concavum; periphaeria ovalis, irregularis, sinuosa, antice oblique elongata, margine anteriore ciliis vibratilibus, tenuissimis, instructa.*)

1. CUCULLULUS, DUJARD. (DIESING, *l. c.*, p. 174, n°. 1 *pro parte.*)

Corpus ovatum depressum laeve aut subgranulosum; ventricosum, antice attenuatum et flexibile, album.

? LEEUWENHOEK, Philos. trans., XI, p. 815.
Volvox torquilla, ELLIS, *Philos. trans.*, 1769, LIX, p. 138, fig. 2.
Kolpoda cucullulus, MULL., *Infus.*, Tab. XV, fig. 7—11.
Chilodon cucullus, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXXVI, fig. 7.
Loxodos cucullulus, DUJ., *Inf.*, p. 451, n°. 1, Pl. XIII. f. 9.

l. 0‴05. In staande wateren en moerassen, in eene sloot op *KERNHEIM* bij EDE in GELDERLAND.

Fam. XIII. **VORTICELLINA.** (V. D. H., bl. 70.)

STENTOR, OKEN. (V. D. H., bl. 71.)

1. MULLERI, EHRENB.

Corpus mutabile, elongatum aut tubaeforme aut ovatum, albidum, semi-hyalinum, limbo laterali; corona ciliorum longorum frontalis interrupta.

TREMBLEY, Phil. trans., 1746, XLIII, p. 169. (White tunnel-like Pol.)

Trechterdiertje, BAKER, Gebr. van 't Mikrok., T. XIII, f. 1, *f. g.*

Trechter polijp, ROESEL, III, p. 537, Tab. XCIV, fig. 7, 8.

Trechterdiertje, PALLAS, Plantd., bl. 118, Pl. IV, fig. 7.

Trechterdiertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 112.

Trechterdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 209, n°. 7.

Hydra stentorea, LINN., *Syst. nat.; edit.* X.

Brachionus stentoreus, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 95, n°. 52.

Vorticella stentorea, MULL., *Inf.*, Tab. XLIII, fig. 6—12.

Linza stentorea, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 314.

Stentor solitarius, OKEN, *Lehrb. der Naturg.*, III, s. 45.

Stentorina stentorea, BORY, *Encycl. meth.*

Stentorina Mülleri, — *Roeselii*, — *hierontica*, BORY, *Encyc.*

Stentor Mülleri, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 1.

Stentor Mülleri, DUJ., *Inf.*, p. 522, n°. 1, Pl. XV, f. 1.

l. 1‴ uitgerekt, en 0‴25 te zamengetrokken. In slooten en vijvers; aan de wortelen van 't kroos bij 's HAGE (*Trembley*); in 't meertje van ROCKANJE (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*), GRONINGEN (*van Swinderen* in *Initia faunae Groning.*, III *Verv.*, bl. 3); in eene sloot aan de wortelen en stengen van de waterscheerling bij het *KLEINE LOO* buiten 's HAGE. In slooten om LEYDEN en VEENENDAAL.

2. COERULEUS, EHRENB.

Corpus coeruleum, limbo laterali; corona ciliorum frontalis continua.

TREMBLEY, Phil. trans., XLIII, p. 169. (Blue tunnel-like Pol.)

Stentor coeruleus, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXIII, fig. 2.

Stentor coeruleus, DUJARD., *Infus.*, p. 523.

l. 0‴50. In de vijvers van SORGVLIET (*Trembley*); in de plassen bij HAZERSWOUDE aan de stengen der witte Plompen. (Nymphaea alba.)

3. POLYMORPHUS, EHRENB.

Corpus viride, opacum, variabile, pustulis seriatis, sine limbo laterali; corona ciliorum frontalis interrupta.

TREMBLEY, Phil. trans., XLIII, f. 169. (Green tunnel-like Pol.)

Vorticella polymorpha, MULL., *Infus.*, Tab. XXXVI, fig. 1—13.

Ecclissa viridis, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 102.

Stentorina polymorpha, BORY, *Encycl. méth.*

Urceolaria polymorpha, LAM., *Anim. s. Vert.*, 2 éd., II, p. 49, n°. 8.

Stentor polymorphus, EHR., *Infus.*, Tab. XXIV, fig. 1.

Stentor polymorphus, DUJARD., *Infus.*, p. 523, n°. 2.

l. 1‴. Aan de wortelen der waterplanten op SORGVLIET (*Trembley*) en te HAZERSWOUDE.

URCEOLARIA, LAM. (V. D. H., bl. 72.)

1. STELLINA, LAM.

Corpus cylindricum, brevissimum, basibus duabus depressiusculis; margine antico corona ciliorum interrupta; dorso uncinulis mutabilibus munito.

? LEEUWENHOEK, Ph. trans., 1703, V. XXIII, n°. 283, p. 1308.

? TREMBLEY, Mém. s. l. Pol., Pl. VII, fig. 10, 11.

Polijpen-luis, ROESEL, III, bl. 479, Pl. LXXXVI, fig. *m*—*p*.

Luisachtig schijfdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 222, n°. 1.

Cyclidium pediculus, MULL., *Inf.*, Tab. XI, fig. 15—17.

Vorticella stellina, MULL., *Inf.*, Tab. XXXVIII, fig. 1, 2.

Urceolaria stellina, LAM., *Anim. s. Vert.*, 1816.

Bursaria pediculus, BORY, *Dict. class. d'Hist. nat.*

Urceolaria parhelia, BORY, *Encycl. meth.*

Trichodina pediculus, — *stellina*, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXIV, fig. IV.

Nummulella conchyliospermatica, CARUS, *N. Act. Cur.*, XIV, Tab. III, fig. 9.

Urceolaria stellina, DUJARD., *Infus.*, p. 527, n°. 1, Pl. XVI, fig. 2.

l. 0‴10. Op de zoetwater-polijpen. Te DELFT (*Leeuwenh.*). Op *ZORGVLIET* bij DEN HAAG (*Trembley*). In slooten om DEN HAAG. In de Zijle bij LEYDEN.

VAGINICOLA, LAM. (V. D. H., bl. 72.)

1. CRYSTALLINA, EHRENB.

Corpus tubaeforme vel infundibuliforme; basi ac lorica hyalina, urceolari aut ventricosa, sessile.

LEEUWENH., Phil. transact., 1703, Vol. XXIII, n°. 283, p. 1306, fig. 8, O—R.

Vorticella ampulla, MULL., *Infus.*, Tab. XL, fig. 4—7.
Folliculina ampulla, LAM., *An. s. Vert.*, 2 éd., II, p. 30.
Vaginicola crystallina, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXX, fig. V.
Vaginicola crystallina, DUJARD., *Infus.*, p. 563, n°. 3, Pl. XVIbis, fig. 6.

l. 0‴10. Op waterplanten in de plassen achter HAZERSWOUDE. In slooten om DEN HAAG. Door *Leeuwenh.* te DELFT ontdekt.

VORTICELLA, MULL. (V. D. H., bl. 73.)

Vorticella, EHRENB.

1. CONVALLARIA, LINN.

Corpus campanulatum, basi extus convexa, diametro aperturae fere aequante. Margo regularis quasi annulo cinctus.

LEEUWENH., Phil. trans., 1703, Vol. XXIII, p. 1307, f. 8, I.
TREMBLEY, Philos. trans., 1746, Vol. XLIII, p. 474.
'tKlokdiertje, BAKER, 't Microsc. gemakk., bl. 88, Pl. VIII, f. 1.
Klok-polijp, ROESEL, III, bl. 548, Pl. XCVII, fig. 2, 4—7.
Klok-polijpus, PALLAS, Plantd., bl. 120, Pl. IV, fig. 8.
Klokdiertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 27.
Klokdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 208, n°. 5.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierkunde, Pl. I, fig. 6.

Brachionus campanulatus, PALL., *El. Zooph.*, p. 97, n°. 54.
Vorticella convallaria, LINN., *Syst. Nat.*, *edit.*, XII.
Convallarina convallaria, BORY, *Dict. class. d'Hist. nat.*
Carchesium nebuliferum, EHR., *Abh. Ac. Berl.*, 1830, s. 41.
Vorticella nebulifera, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXV, fig. 1.
Vorticella convallaria, DUJARD., *Infus.*, p. 557, n°. 8.

l. 0‴09 (zonder 't steeltje). Op waterplanten in staande wateren. DELFT (*Leeuwenh.*). SORGVLIET (*Trembley*). In een vijver te 's HAGE. In slooten om LEYDEN, enz.

2. INVUSIONUM, DUJARD.

Corpus ovale aut subglobosum, apice truncatum, basi angustatum, margine annulo cinctum.

Leeuwenh., Philos. trans., 1677, Vol. XI, n°. 133, p. 821.

Klokdiertje, BAKER, Nutt. gebr., bl. 339, Pl. XIII, fig. 1, *d. e.*

Klokdiertje, HOUTTUYN, XVIII, Pl. CXXXIX, fig. 2.

Fock, Handb. der vergel. ontleedk., Pl. I, fig. 1.

Vorticella cyathina, MULL., *Zool. Dan.*, Tab. XXXV, f. 1.

Vorticella scyphina, MULL., *Inf.*, Tab. XXXVIII, f. 6—8.

Vorticella fritillina, MULL., *Inf.*, T. XXXVIII, f. 11—13.

Vorticella hamata, MULL., *Infus.*, Tab. XXXIX, f. 1—6.

Vorticella crateriformis, MULL., *Inf.*, T. XXXIX, f. 7—13.

Vorticella hyans, MULL., *Infus.*, Tab. XLV, fig. 7.

Enchelis fritillus, MULL., *Infus.*, Tab. IV, fig. 22, 23.

Vorticella pila, — *globularia*, — *nutans*, — *hians*, — *monadica*, *Ecclissa nasuta*, — *truncatella*, — *sacculus*, — *scyphina*, — *crateriformis*, — *arenarium*, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 103 etc.

Convallarina, *Craterina*, *Kerobalana*, *Ophrydia*, *Rinella*, *Urceolaria*, *Vorticella*, BORY, *Encycl. méth.*

Vorticella convallaria, EHRENB., *Inf.*, Tab. XXVI, fig. 3.

Vorticella infusionum, DUJARD., *Infus.*, p. 558, n°. 9, Pl. XVI, fig. 5, 9.

l. 0‴99 in Infusiën. Delft (*Leeuwenh.*) Te 's Hage in een glas water, waarin Alcyonellae gestorven waren.

Carchesium, EHRENB.

3. RAMOSISSIMA, DUJARD.

Corpuscula albida, conica vel campanulata, margine dilatato, pedunculo ramosissimo reflexili.

Trembley, Phil. trans., XLIII, p. 169, en XLIV, p. 627. (Polypes à bouquet.)

Struis-polijp, ROESEL, III, bl. 548, Pl. XCVII, fig. 3.

Tros-polijp, HOUTTUYN, zie BAKER, Gebr. van 't Mikr., bl. 496, Tab. XVIII, fig. 10.

Vorticella polypina, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 119.

Carchesium polypinum, EHR., *Infus.*, Tab. XXVI, fig. V.

Vorticella ramosissima, DUJARD., *Infus.*, p. 551, n°. 1, Pl. XIV, fig. 11.

l. 0‴05. Op zoetwaterplanten in slooten en vijvers op SORGVLIET (*Trembley*). In de trekvaart om DEN HAAG. In slooten om NYMEGEN.

4. POLYPINA, MULL.

Corpuscula ovata, truncata, pedunculo reflexili ramosissimo. Squamulae oblongae pellucidae, certo situ, trunco et ramulis absque ordine singulatim adhaerent.

TREMBLEY, Phil. trans., Vol. XLIV, p. 639, Tab. I, fig. 5, 6.
Tros-polijp Korallijn, ELL., Kor. Gew., n°. 22, T. XIII, f. bB, cC.
Tros polijp, BAKER, Nutt. Gebr. v. 't Mikr., Pl. XIII, fig. 4, 5.
Allerkleinste polijp, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 37, Pl. III, fig. 1.
SLABBER, Nat. Verlustig., bl. 37, Pl. V, fig. i.
Tros-polijpus, PALLAS, Plantd., bl. 122, Pl. IV, fig. 9.
Veranderlijke basterd-polijp, HOUTTUYN, XVIII, bl. 5.
Sertularia polypina, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.
Brachionus ramosissimus, PALL., *El. Zooph.*, p. 98, n°. 55.
Vorticella polypina, LINN., *S. N.; edit.*, XII.
Carchesium polypinum, EHRENB., *Inf.*, s. 278, *pro parte*.
Vorticella polypina, DUJARD., *Infus.*, p. 553, n°. 2.

l. 0‴05. Op zee-wier, schelpen en schaal-dieren. Zeer gemeen op 't zee-wier langs de dijken van WALCHEREN, door *Baster* op de sertularia abietina, en door *Slabber* op eene jonge strand-krab (Zoea pelagica, *Bosc.*) waargenomen. GRONINGEN (*Initia faunae Groning.* III *Verv.*, bl. 3), te TER VEERE en te KATWIJK op zee-wier.

5. ARBUSCULA, DUJARD.

Corpuscula campaniformia, oblonga, pedunculo reflexili ramocissimo, crasso; corpuscula majora, globosa, albida in axillis ramorum affixa.

TREMBLEY, Phil. trans., XLIV, p. 637, Tab. I, fig. 7—9. (Polype à bulbe.)
Thlaspus-bloem, PALLAS, Plantd., bl. 123, n°. 56.
Tros-polijpus, HOUTTUYN, XVIII, bl. 7, Pl. CXXXIX, fig. 1.
Thlaspus-bloem, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 205, n°. 1.
Isis anastatica, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.
Brachionus anastatica, PALL., *El. Zooph.*, p. 99, n°. 56.
Vorticella anastatica, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, XII.

Zoothamnia ovifera, BORY, *Enc. méth.*
Dendrella Mülleri, BORY, *Enc. méth.*
Zoocladium arbuscula, EHRENB., *Ac. Berl.*, 1831, s. 94.
Zoothamnium arbuscula, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXIX, fig. II.
Vorticella arbuscula, DUJARD., *Infus.*, p. 553, n°. 3.

l. 0'''06. Aan de wortelen en onder de bladen der zoetwaterplanten. (*Trembley*, *Benn.* en *v. Oliv.*) In "DE SPRANG," eene sloot bij 's HAGE.

EPISTYLIS, EHRENB. (V. D. H., bl. 73.)

1. ANASTATICA, EHRENB.

Corpus inverse conicum vel infundibuliforme, implicatum; margine lato, protuberante; pedunculo dichotomo laevi aut squamulis rigido.

TREMBLEY, Phil. trans., XLIII, Tab. XI, fig. 5—7. (Polypes à bouquet.)
Sorbenbezievormige polijp, ROESEL, III, bl. 554, Pl. XCVIII, fig. 2ª, 3.
Mispelvormige bast. polijp, ROESEL, III, bl. 563, Pl. C.
Kerndragende bast. polijp, PALLAS, Plantd., bl. 125, n°. 57.
Doornbesachtige polijp, PALLAS, Plantd., bl. 126, n°. 58, Pl. IV, fig. 10.
Moerbezie-insekt, HOUTTUYN, XVIII, bl. 18, n°. 6.
Zonnescherm diertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 22, n°. 8.
Tros-polijp, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 206, n°. 2.
Moerbezie insekt, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 212, n°. 10.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 1ste Uitg., Pl. I, fig. 8.
Hydra crataegaria, — *umbellata*, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.
Brachionus acinosus, — *crataegarius*, PALL., *El. Zooph.*, p. 100, n°. 57, 58.
Vorticella crataegaria, — *umbellaria*, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, XII, p. 1318, n°. 6 et 8.
Vorticella crataegaria, MULL., *Infus.*, Tab. XXXVIII, fig. 18.
Vorticella ringens, MULL., *Infus.*, Tab. XLIV, fig. 10.

Vorticella acinosa, MULL., *Infus.*, Tab. XLV, fig. 4.
Vorticella anastatica, MULL., *Infus.*, Tab. XLVI, fig. 5.
Campanella umbellaria, GOLDF., *Handb.*, I, s. 71.
Digitalina anastatica, *Mespilina umbellula*, *Myrtillina crataegaria*, *Vorticella acinosa*, — *ringens*, — *umbellula*, BORY, *Encycl. méth.*
Epistylis flavicans, EHRENB., *Infus.*, Tab. XVIII, fig. 2.
Epistylis anastatica, EHRENB., *Infus.*, Tab. XXVII, fig. 2.
Epistylis anastatica, DUJARD., *Infus.*, p. 539, n°. 1.
Epistylis flavicans, DUJARD., *Infus.*, p. 540, n°. 2.

l. 0‴10. Aan de wortelen, stengen en bladen der zoetwaterplanten. (*Trembley*, *Benn.* en *v. Oliv.*) Aan de wortelen der geele Lisch, langs de trekvaart bij 's HAGE, in de veenplassen achter VOORSCHOTEN en HAZERSWOUDE.

2. PLICATILIS, EHRENB.

Corpus inverse conicum, elongatum, globulosum et transverse plicatum per contractionem; apice truncatum, margine fere protuberante; pedunculum dichotomum, laeve aut squamulis rigidum, saepe umbelliferum.

Peervormige basterd-polijp, ROESEL, III, bl. 556, Pl. XCVIII, fig. 2, *d—m.*
Peersgewijze basterd-polijp, PALLAS, Plantd., bl. 127, n°. 19.
Peerachtige basterd-polijp, HOUTTUYN, XVIII, bl. 17, n°. 5.
Peerachtige basterd-polijp, BENN. en V. OLIV., XV, bl. 206, n°. 3.
Hydra pyraria, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.
Brachionus pyriformis, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 102, n°. 19.
Vorticella pyraria, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, XII.
Vorticella annularis, MULL., *Infus.*, Tab. XLV, fig. 2, 3.
Vorticella pyraria, MULL., *Infus.*, Tab. XLVI, fig. 1—4.
Epistylis plicatilis, EHRENB., *Inf.*, Tab. XVIII, fig. 1.
Epislylis plicatilis, DUJARD., *Infus.*, p. 542, n°. 6, Pl. XVIbis, fig. 4.

l. 0‴10. Op planten en dieren in zoetwater. (*Benn.* en *v. Oliv.*) Aan de stengen der witte plompen (*Nymphaea alba*) in de veenplassen achter VOORSCHOTEN, en op *Limnaeus stagnalis* uit de singels van LEYDEN.

3. DIGITALIS, EHRENB.

Corpus elongatum, campanulatum, cylindricum, apice oblique-truncatum margineque reflexe aliquantum incisum. Pedunculum dichotomum tenue annulatum.

Tros-polijp, BAKER, Gebr. van 't Mikrosk., Pl. XIII, fig. 6.

Peperhuisvormige basterd-polijp, ROESEL, III, bl. 557, Pl. XCVIII, fig. 4.

't Peperhuisje, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 129, nº. 61.

't Peperhuisdiertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 25, nº. 10.

Hydra digitalis, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.

Brachionus digitalis, PALL., *El. Zooph.*, p. 104, nº. 61.

Vorticella digitalis, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, XII.

Vorticella digitalis, MULL., *Infus.*, Tab. XLVI, fig. 6.

Digitalina Roeselii, — *simplex*, BORY, *Encycl. meth.*

Epistylis digitalis, EHRENB., *Inf.*, Tab. XXVIII, fig. 4.

Epistylis digitalis, DUJARD., *Infus.*, p. 544, nº. 7.

l. 0'''10. Even als de voorgaande soort op waterplanten in de plassen bij VOORSCHOTEN.

4. OPERCULARIA, DUJARD.

Corpus oblongo-ovale, operculum ciliatum exserens. Pedunculum subarticulatum ramosissimum.

Gedekselde basterd-polijp, BAKER, Gebr. van 't Mikrosk., Pl. XIII, fig. 13, 14.

Basterd-polijp met het deksel, ROESEL, III, bl. 559, Pl. XCVIII, fig. 5, 6.

Lijsterbezie gelijkende bast. polijp, ROES., III, bl. 561, Pl. XCIX.

Berberis polijpus, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 128, nº. 60.

Basterd polijp met een deksel, PALLAS, Plantd., bl. 130, Tab. IV, fig, 11.

Deksel-diertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 20, nº. 7.

Berberis-diertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 24, nº. 9.

Deksel-diertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 207, nº. 4.

Hydra opercularia, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.

Hydra berberina, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.

Brachionus operculatus, — *berberiformis*, PALLAS *Elench. Zooph.*, p. 103.

Vorticella opercularia, — *berberina*, LINN., *l. c.*, *edit.*, XII.

Campanella berberina, GOLDF., *Handb. der Zool.*, I, s. 71.
Valvularia bilineata, GOLDF., *l. c.*, I, s. 72.
Opercularia articulata, GOLDF., *l. c.*, I, s. 73.
Opercularia Roeselii, — *Bakeri*, BORY, *Encycl. méth.*
Opercularia articulata, EHRENB., *Infus.*, p. 286.
Epistylis opercularia, DUJARD., *Infus.*, p. 545, Pl. XVI, fig. 8.

l. 0‴10. Op zoetwater insekten. (*Benn.* en *v. Oliv.*) In een vijver te 's HAGE op de water-vloo (Daphnia pulex) en op Dytiscus marginalis.

CLASSIS II.

POLYPI (V. D. H., bl. 92.)

ORDO I.

HYDRIFORMES (V. D. H., bl. 92.)

Fam. I (14). **HYDRINA.** (V. D. H., bl. 92.)

HYDRA, LINN. (V. D. H., bl. 92.)

1. VIRIDIS, LINN.

Hydra viridissima, cylindrica postice subattenuata, tentaculis (6—10) corpore brevioribus.

TREMBLEY, Hist. des Pol., Pl. I, fig. 1, en Pl. III, fig. 1—10. (Polypes verts.)

Groene polyp met vele armen, ROESEL, III, bl. 484, Pl. LXXXVIII en LXXXIX.

Groene polypus, PALLAS, Plantd., bl. 39, n°. 3, Pl. I, fig. 3—6.

HOUTTUYN in BAKER, Gebr. van 't Mikr., Pl. XVIII; fig. 3.

Groene polypus, HOUTT., VIII, bl. 48, n°. 1, Pl. CXXXIX, f. 3.

Veelvoet, MARTIN., Katech. der Nat., III, bl. 201.

Groene arm-polyp, BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 199, n°. 1.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 26 (met fig.).

Hydra viridissima, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 31, n°. 3.

Hydra viridis, JOHNST., *Brit. Zooph.*, p. 121, fig. 28.

l. 15'''. Aan waterplanten in heldere, staande wateren. (*Benn.* en *v. Oliv.*). In 1740 met de volgende 3de en 4de soort door *Trembley* ontdekt in de vijvers van SORGVLIET bij 's GRAVENHAGE. In eene sloot bij SOETERWOUDE.

2. PALLENS, LINN.

Hydra olivacea, corpore antice attenuato, tentaculis (5—7) *pallidioribus corporis longitudine.*

Stroo-geele polyp, ROESEL, III, bl. 408, Pl. LXXVI—LXXVII.
BAKER, 't Mikr. gemakk. gemaakt, bl. 91, Pl. IX, fig. 3—8.
Dunne polypus, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 40, n°. 4.
HOUTTUYN in BAKER, Gebr. van 't Mikr., Pl. XVIII, fig. 1.
Bleeke polypus, HOUTT., XVIII, bl. 102, n°. 4, Pl. CXXXIX, f. 5.
Bleeke polypus, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 202, n°. 4.
Hydra attenuata, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 32, n°. 4.
Polypus isochirus, BORY, *Encycl. méth.*, p. 634.
Hydra attenuata, JOHNST., *l. c.*, p. 123, n°. 3, XXIX, f. 1.

l. 2′′. In helder staande wateren, gedurende het geheel jaar (*Benn.* en *v. Oliv.*).

3. GRISEA, LINN.

Hydra lutescens, cylindrica, tentaculis (7—12) *corpore longioribus.*

? LEEUWENHOEK, Philos. trans., 1703, Vol. XXIII, n°. 283, p. 1307, fig. 9—11.
TREMBLEY, Hist. des Pol., Pl. I, f. 2, 5; Pl. II, f. 2; Pl. VI, f. 2—8; Pl. VIII, fig. 1—7; Pl. X, fig. 1—7; Pl. XI, XII, XIII.
GRONOVIUS, Philos. trans., Vol. XLII, n°. 466, p. 218.
Oranje-geele polyp, ROES, III, bl. 417, Pl. LXXVIII—LXXXIII.
Gemeene polypus, PALLAS, Plantd., bl. 38, n°. 2, Pl. I, fig. 2.
HOUTTUYN in BAKER, Gebr. van 't Mikr., Pl. VIII, fig. 2, 5, 6.
Geele polypus, HOUTTUYN, XVIII, bl. 95, Pl. CXXXIX, fig. 4.
Geele polypus, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 201, n° 3.
J. V. D. HOEVEN, in Bijdrag. tot de Nat. Wetensch., II, bl. 554.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig. 7.
Hydra vulgaris, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 30, n°. 2.
Polypus briareus, BORY, *Encycl. méth.*, p. 634.
Hydra vulgaris, JOHNST., *l. c.*, p. 123, n°. 2, Pl. XXIX, f. 2.

l. 5′′′. Aan waterplanten in heldere, zachtstroomende wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*); op *SORGVLIET* (*Trembl.*); WALCHEREN (*Bomme*, II, bl. 280); ZUTPHEN (*Martin.*, *Katech.*, III, bl. 201); Prov. UTRECHT (*Boddaert*); buiten de Morschpoort bij LEYDEN (*J. v. d. Hoeven*); in slooten tusschen SOETERWOUDE en HAZERSWOUDE als ook bij DOMBURG op Walcheren.

4. FUSCA, LINN.

Hydra cylindrica, parte inferiore corporis tenuissima vel caudata; tentaculis (6—8) *longissimis*, *albidis.*

TREMBLEY, Hist. des Pol., Pl. I, fig. 3, 4, 6; Pl. II, fig. 1, 3, 4; Pl. III, fig. 11; Pl. V, fig. 1—4; Pl. VI, fig. 3—7 en 9—10, Pl. VIII, fig. 8, 11; Pl. IX. (Polypes à longs bras).

Langgearmde zoetwater-polyp, ELLIS, Koraalgewass., Pl. XXVIII, fig. C.

Bruine polyp, ROESEL, III, bl. 459, Pl. LXXXIV—LXXXVII.

Polypus met lange armen, PALLAS, Plantd., bl. 37, n°. 1, Pl. I, fig. 1.

HOUTTUYN in BAKER, Gebr. van 't Mikr., Pl. XVIII, fig. 4, 7.

Langgearmde polypus, HOUTTUYN, XVIII, bl. 59, n°. 2, Pl. CXL.

Bruine langgearmde polijp, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 200, n°. 2.

Hydra oligactis, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 29, n°. 1.

Polypus megalochirus, BORY, *Encycl. méth.*, p. 635.

Hydra oligactis, JOHNST., *l. c.*, p. 124, n°. 4, fig. 27.

l. 15‴. In heldere staande waters (*Benn.* en *v. Oliv.*); SORGVLIET (*Trembley*); de veenplassen bij VOORSCHOTEN; in de vijvers der buitenplaatsen aan den weg van MIDDELBURG naar DOMBURG.

CLAVA, GMEL. (V. D. H., bl. 93.)

1. PARASITICA, GMEL.

Clava ovata, rosacea, opaca; pedunculo albido pellucido; tentaculis (5—25) *filiformibus*, *dispersis corporis longitudine; basis clavae gemmifera in senectute.*

BASTER, Nat. Uitspann., I, Tab. V, fig. II, c en fig. VI, Ac.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig. 8.

Hydra squamata, MULL., *Zool. dan.*, III, T. IV, f. 1—3.

Tubularia affinis, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3834, n°. 14.

Coryne squamata, — *multicornis*, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.* II, p. 73.

Clava multic., JOHNST., *l. c.*, p. 30, n°. 1, Pl. I, fig. 1—3.

l. 4‴. In zee bij laagwater op onderscheiden voorwerpen. ZIERIKZEE (*Baster*); op oesters en sertulariae te TER VEERE; te SCHEVENINGEN op een stuk hout.

Fam. II (15). **SERTULARINA**. (V. D. H., bl. 94.)

HYDRACTINIA, V. BENED. (V. D. H., bl. 94.)

1. LACTEA, V. BENED.

Hydractinia polypario incrustante ferrugineo echinato; polypi lactei, elongati, supra clavati; tentaculis numerosissimis brevioribus in circulum dispositis.

BASTER, Nat. Uitspann., I, Tab. III, fig. V; A, B, D.

Alcyonium echinatum, FLEMING, *Brit. anim.*, p. 517.

Alcyonidium echinatum, JOHNST., *Brit. Zooph.*, 1 *éd.*, Pl. XLII, fig. 3, 4.

Coryne squamata, *var.*, JOHNST., *Brit. Zooph.*, 1 *éd.*, Pl. II, fig. 4, 5.

Echinochorium clavigerum, HASSAL, *Ann.* and *Magaz.*, Vol. VII, Pl. X, fig. 5.

Coryne Hassalli, FORBES *in Ann. of N. H.*, XII, p. 189.

Dismorphosa conchicola, PHILIPPI, *Wiegm. Arch.*, VIII, Taf. I, fig. 3.

Hydractinia lactea, V. BENED., *Tubul.*, 64, Pl. VI, f. 7—14.

Hydractinia echinata, JOHNST., *l. c.* p. 34, n°. 1, Pl. I, fig. 4—6 en LXIX, fig. 3, 4.

l. 5‴. Op doode Zeehoorns op SCHOUWEN, (*Baster*). Aan 't strand te SCHEVENINGEN, gemeen op de hoorns der Wulken en der Natica brittannica, welke door deze Polypi somtijds geheel met eene bruine korst bekleed zijn.

CORYNE, GAERTN. (V. D. H., bl. 94.)

1. PUSILLA, GAERTN.

Coryne irregulariter ramosa, filiformis, cornea subpellucida, annulata; polypi ad apices ramorum ovales; tentaculis (12—16) *brevibus apice globosis.*

Klierachtige coryne, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 177, n°. 5.

Coryna pusilla, GAERTN. in PALLAS, *Spic. Zool.*, Fasc. X, Tab. IV, fig. 8.

Tubularia coryna, GMELL., *Syst. Nat.*, p. 3834, n°. 13.

Hydra ramosa, O. FABR., *Faun. Groenl.*, p. 348.

Coryna glandulosa, LAM., *Anim. s. Vert.*, II, p. 74, n°. 5.

Hermia glandulosa, JOHNST., *Brit. Zooph.*, 1 *ed.*, Pl. IV, fig. 1, 2.

Syncoryna pusilla, V. BENED., *Tubul.*, 53, Pl. III, f. 1—10.
Syncoryna Listeri, V. BENED., *l. c.*, 54, Pl. III, f. 11, 12.
Coryne pusilla, JOHNST., *l. c.*, p. 39, f. 1, Pl. II et IV, f. 1, 2.

l. 35‴. Bij laag water aan onze kusten op steenen en schelpen. (*Benn.* en *v. Oliv.*) KATWIJK op steenen met Tubularia indivisa.

TUBULARIA, LINN. (V. D. H., bl. 95.)

Tubularia.

† 1. INDIVISA, LINN.

Tubularia tubulis aggregatis, simplicibus, geniculis contortis, sursum leviter dilatatis, basi attenuatis implexis; Polypi carnei, pediculis ovorum globosorum brevibus.

ELLIS, Koraalgewassen, Pl. XVI, fig. C.
Extra groote incarnaat-polijpus, BASTER, l. c., I, T. III, f. 3, 4.
Schrijfpen, PALL., Lijst der Plantd., bl. 99, n°. 38, Pl. IV, f. 1.
Groote incarnaat-polijp, BOMME, Zeeuwsche Verh., II, bl. 288, Pl. II, fig. 1—4.
Onverdeeld pijpkoraal, HOUTTUYN, XVII, bl. 485, n°. 1, Pl. CXXXVI, fig. 3.
Onverdeeld pijpkoraal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 174, n°. 1.
Tubularia calamaris, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 81, n°. 38.
Tubularia gigantea, LAMOURX, *Polyp. flex.*, p. 230.
Tubularia calamaris, V. BENED., *Tubul.*, Pl. I, fig. 1—6.
Tubularia indivisa, JOHNST., *l. c.*, p. 48, n°. 1, Pl. III, f. 1, 2.

l. 10″ en meer, br. 2‴. Op steenen en schelpen uit de diepte aan strand gespoelt. SCHOUWEN (*Baster*); WALCHEREN (*Bomme*); SCHEVENINGEN (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK; WEST-KAPELLE.

2. CORONATA, ABILDG.

Tubularia tubulis aggregatis erectis, simplicibus, basibus tortuosis saepe ramosis; polypi carnei, pediculis ovorum oblongorum longis et ramosis.

HARTING, de Magt van het Kl., bl. 40.
Tubularia coronata, V. BENED., *Tubul.*, p. 49, Pl. I, f. 7—19.
? *Tubularia gracilis*, JOHNST., *l. c.*, p. 52, n°. 4, Pl. IV, f. 3—5.

l. 4″. Op steenen en schelpen door de zee aan strand geworpen te DOMBURG en WEST-KAPELLE.

3. DUMORTIERI, V. BENED.

Tubularia tubula solitari, tenui, simplici, basi attenuata, laevi; polypi carnei.

Tubularia Dumort., V. BENED., *Tubul.*, p. 50, Pl. II.

Tubularia Dum., JOHNST., *l. c.*, p. 50, n°. 2, Pl. VII, f. 1, 2.

l. 2″. Op eene plank te WEST-KAPELLE aangespoeld.

† 4 LARYNX, LINN.

Tubularia tubulis aggregatis, tenuis, cylindricis, hinc inde annuloso rugosis, inferne attenuatis; Polypi carnei.

ELLIS, Koraalgewassen, Pl. XVI, fig. b, B.

Incarnaat-polijpus, BASTER, Nat. Uitsp., I, Tab. II, fig. 3, 4, en Tab. III, fig. II, A—C.

Gorgelpijp, PALLAS, Plantd., bl. 101, n°. 39, Pl. IV, fig. 2.

Gewone incarnaat-polijp, BOMME, *l. c.*, II, bl. 287.

Mosachtig pijpgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 491, n°. 5.

Mosachtig pijpkoraal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 176, n°. 4.

Tubularia muscoïdes, LINN., *Fauna Suecica*, II, p. 2230. *var. ramosa.*

Tubularia ramosa, ESPER, *Pflanzenth.*, *Tubul.*, Pl. IX, fig. 1—3.

Eudendrium bryoides, EHR., *Cor. des roth. Meer.*, p. 72.

Tubularia Larynx, JOHNST., *l. c.*, p. 50, n°. 3, Pl. III, fig. 3; Pl. V, fig. 3, 4.

l. 3″. Op steenen, schelpen, hout enz., door de zee aan strand geworpen. (*Benn.* en *v. Oliv.*) SCHOUWEN (*Baster*); WALCHEREN (*Bomme*); SCHEVENINGEN, KATWIJK en DOMBURG.

Eudendrium, EHRENB.

† 5. RAMOSA, LINN.

Tubularia tubula simplici, ramosa; basibus ramulorum erectorum contortis.

ELLIS, Koraalgewassen, Tab. XVI, a, XVII, a, A.

't Hair-pijpje, PALLAS, Plantd., bl. 103, n°. 41, Pl. IV, fig. 3.

Takkig pijpgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 488, n°. 2.

't Haarpijpje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 175, n°. 2.

Tubularia trichoides, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 84, n°. 41.

Fistularia ramosa, MULL., *Zool. dan.*, p. 3067.

Eudendrium ramosum, V. BENED., *Tubul.*, p. 56, Pl. IV.

Eudendrium ramosum, JOHNST., *l. c.* p. 45, nº. 1, Pl. VI, fig. 1—3.

l. 5″. Op aangespoelde steenen en schelpen, der Nederlandsche kusten (*Houttuyn*); NOORDWIJK (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); SCHEVENINGEN en KATWIJK.

CAMPANULARIA, LAM. (V. D. H., bl. 95.)

† 1. VOLUBILIS, LAM.

Campanularia stirpe volubili, filiformi, subramosa; pedunculis alternis, longis annulatis, cellula (unica) campaniformi, margine denticulato, terminatis; vesiculis ovatis, subrugosis.

ELLIS, Koraalgewass., Pl. XIV, nº. 21, a, A.

BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Tab. II, fig. VII, A, b.

Klein kruipend korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 151, nº. 70.

Klim-op korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 556, nº. 16, Pl. CXXVII, fig. 4. a.

Klein kruipend koral., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 190, nº.15.

Sertularia volubilis, LINN., *Syst. Nat.*, *éd. X.*

Sertularia uniflora, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 11, nº. 70.

Clythia volubilis, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 202.

Campanularia volubilis, JOHNST. *l. c.*, p. 107, nº. 1. fig.18.

l. (onbep.). Gemeen op korallijnen en zee-wier. SCHOUWEN (*Baster*, *Benn. v. Oliv.*); DOMBURG, SCHEVENINGEN en KATWIJK.

2. INTEGRA, MACGILL.

Campanularia stirpe volubili, filiformi, pedunculis longis, tenuibus, ad basin cellularum in annulis (4—5) *contortis, cellula campaniformi, margine aequali, terminatis.*

? BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Tab. II, fig. VII, A, a.

Campan. integra, MACGILLIVR., *Ann.* en *Mag.*, IX, p. 465.

? *Campan. laevis*, COUCH, *Cornw. Faun.*, 42.

Campan. integra, JOHNST., *l. c.*, p. 109, nº. 2, XXVIII, f. 2.

l. (onbep.). Op sertularia abietina te SCHEVENINGEN.

3. SYRINGA, LAM.

Campanularia stirpe volubili; pedunculis alternis, longitudine cellulae, contortis, cellula oblonga et oblique truncata, terminatis.

ELLIS, koraalgewassen, Pl. XIV, n°. 21, b, B.
Klim-op korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 153, n°. 71.
Fluit korallijn, HOUTT., XVII, bl. 559, n°. 17, Pl. CXXXVII, fig. 4, b.
Fluit korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 191, n°. 16.
Sertularia syringa, LINN., *Syst. Nat.*, *édit.*, XII.
Sertularia volubilis, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 122, n°. 71.
Sertularia repens, ELL. et SOL., *Corall.*, p. 52, n°. 23.
Clythia syringa, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 202.
Campanularia syringa, JOHNST., *l. c.*, p. 110, n°. 4, fig. 19.
l. (onbep.). Op korallijnen en zeewier. (*Benn.* en *v. Oliv.*).
SCHEVENINGEN op Fucus nodosus.

4. VERTICILLATA, LAM.

Campanularia e tubulis composita, erecta, ramosa; pedunculis verticillatis, cellula campanulata margine denticulata, terminatis.
ELLIS, koraalgewassen, Pl. XIII, n°. 20, A, a.
Paardestaarts korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 144, n°. 66.
Kransjes Korallijn, HOUTTUYN, XVIII, bl. 555, n°. 15.
Sertularia verticillata, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.
Clythia verticillata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 202.
Laomedea verticillata, BLAINV., *Actinol.*, p. 472. Pl. LXXXIV, fig. 2.
Campanularia verticillata, JOHNST., *l. c.*, p. 112, n°. 6, Pl. XXVI, fig. 3, 4.
l. 3″. Op aangespoelde zeeschelpen te WEST-KAPELLE slechts éénmaal gevonden.

Laomedea, LAMOURX.

5. DICHOTOMA, LAM.

Campanularia stirpe filiformi, flexuosa, articulis inferne dilatati superne annulosa, ramosa, ramis alternantibus in articulis; pedunculis annulosis, cellula campanulata terminatis; vesiculis ovariorum axillaribus obovatis, laevibus.
Zee-draad korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. XII, n°. 18, a, A.
Zee-draad, PALLAS, Plantd., bl. 149, n°. 69, Pl. V, fig. 2.
Draad korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 565, n°. 22.

? Medusa marina, SLABBER, Nat. Verl., bl. 76, Pl. IX, fig. 5—8. (in jongen toestand.)

Draad korallijn, BENN. en V, OLIV., XV, 2, bl. 193, n°. 20.

Sertularia dichotoma, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.

Sertularia longissima, PALL., *El. Zooph.*, p. 119, n°. 69.

Laomedea dichotoma, LAMOURX, *Pol. flex.*, p. 207.

? *Obelia sphaerulina*, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, Tom. III, p. 170, n°. 1. (stat. jun.)

Laomedea dichotoma, JOHNST., *l. c.*, p. 102, n°. 1, Pl. XXVI, fig. 1, 2, and p. 466, fig. 82.

l. 30″. Zeer gemeen aan onze stranden op steenen en gebroken schelpen, ook tusschen 't vuil der Zeeuwsche oesters en mosselen. HOLLAND en VRIESLAND (*de Gorter*, *Benn.* en *Oliv.*); GRONINGEN (*Prof. van Swind.*, in *Init. faunae Gron.*); F[T]. DEN HAAK op Walcheren; te SCHEVENINGEN en KATWIJK.

† 6. GENICULATA, LAM.

Campanularia stirpe filiformi, flexuosa, nodosa articulata, subramosa; pedunculis alternantibus annulosis, cellula calyciformi terminatis; vesiculis axillaribus, ovatis, collo truncato.

Geknoopte draad-korallijn, ELL., Koraalg., Pl. XII, n°. 19, b, B.

Geknoopte draad-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 147, n°. 68.

Knoop-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 563, n°. 21.

Knoop blaas-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 192, n°. 19.

HARTING, de Magt van het Kleine, bl. 28, met fig.

Sertularia geniculata, LINN., *Syst. Nat.; edit.*, X.

Laomedea geniculata, LAMOURX, *Pol. flex.*, p. 208.

Monopyxis geniculata, EHR., *Cor. des roth. Meer.*, p. 73.

Laomedea geniculata, JOHNST, *l. c.*, p. 103, n°. 2, Pl. XXV, fig. 1, 2.

l. 3″. Op zeewier aan 't strand der NOORD ZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*); DOMBURG, SCHEVENINGEN en KATWIJK.

7. GELATINOSA, LAM.

Campanularia stirpe filiformi, ex plurimis tubulis facta, ramosa; ramis decompositis, divaricatis, sparsis; pedunculis longis, annulosis, cellula campanulata, margine aequali, terminatis; vesiculis urnaeformibus, axillaribus.

ELLIS, Koraalgew., Pl. XII, n°. 18, c, C, en Pl. XXXVIII, f. 3.
Geleiachtig blaas-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 145, n°. 67.
Lil-korallijn, HOUTTUYN, XVIII, bl. 564, Pl. XXXVIII, fig. 1.
Geleiachtig blaas-korallijn, BENN. en V. OL., XV, 2, bl. 190, n°. 14.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. I, fig, 10. (*in onontwikkelden toestand.*)

Sertularia gelatinosa, PALL., *El. Zooph.*, p. 116, n°. 67.
Laomedea gelatinosa, LAMOURX, *Pol. flex.*, p. 208.
Campanularia Flemingii, M. EDW. *in* LAM., *l. c.*, 2 *édit.*, II, p. 133, n°. 6.
Laomedea gelatinosa, JOHNST., *l. c.*, p. 104, n°. 3, Pl. XXV, fig. 3, 4.

l. 14″. Hollandsche stranden (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*); te SCHEVENINGEN op zeewier en sertularien niet zeldzaam. In 't najaar (1849) in menigte tusschen 't vuil der Zeeuwsche mosselen gevonden.

(NB. Waarschijnlijk heeft PALLAS, wegens den dunnen wand der cellen, de puntjes der tentaculae voor tandjes aan den rand aangezien, ten minste de voorwerpen welke ik gezien heb waren aan den rand effen, doch bij eene oppervlakkige beschouwing schenen dezelve door de tentaculae als getand.)

SERTULARIA, LINN. (V. D. H., bl. 96.)

Sertularia, LAM.

1. HALECINA, LINN.

Sertularia stirpe ex plurimis tubulis composita, ramoso-pinnata; ramulis alternis, subulato-setaceis; cellulis alternis remotis, tubulosis, articulatis; vesiculis ovalibus, apertura tubuliformi, sublaterali.

Harings-graat korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. X.
Harings-graat korallijn, PALL., Plantd., bl. 142, n°. 64, Pl. V, f. 1.
Harings-graat korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 541, n°. 8.

Halecium halecinum, OKEN, *Lehrb.*, III, 1, s. 91.
Thoa halecina, LAMOURX, *Pol. flex.*, p. 211.
Laomedea gelatinosa, JOHNST., *l. c.*, p. 104, n°. 3, Pl. XXV, fig. 3, 4.

l. 10″. Op stukken van schelpen en steenen door de zee aan strand geworpen. ZANDVOORT (*v. d. Ende*); SCHEVENINGEN; 'T FORT DEN HAAK op Walcheren.

† 2. POLYZONIAS, LINN.

Sertularia sparse-ramosa; ramis subflexuosis; cellulis alternis, urceolatis, quadridentatis; vesiculis obovatis, transverse-rugosis.

a. *var. frondosa, diffusa.*
b. *var. caulescens, pinnata.*

(*a.*) Groot tand-korallijn, ELLIS, Koraalg., Pl. II, n°. 3, a, Pl. XXXVIII, fig. 1.
(*b.*) Groot tand-korallijn, ELLIS, Koraalg., Pl. II, n°. 3, b.
(*b.*) BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Pl. II, fig. VII.
(*a*, *b.*) Groot tand-korallijn, PALLAS, Plantd. bl. 158, n°. 76.
(*a*, *b.*) Hei-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 572, n°. 25.
(*a.*) Hei-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 195, n°. 23.
(*a*, *b.*) *Sertularia polyzonias*, — *flexuosa*, LINN., *Syst. Nat.*, *edit.*, X.
(*a*, *b.*) *Sertularia ericoïdes*, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 127, n°. 76.
(*a.*) *Sertularia polyzonias*, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 190.
(*b.*) *Sertularia Gayi*, LAMOURX., *Expos. méth.*, p. 12, Tab. LXVI, fig. 8, 9.
(*a*, *b.*) *Sertularia polyzonias*, — *pinnata*, TEMPLETON, *Mag. of Nat. Hist.*, IX, p. 468.
(*a*, *b.*) *Sertularia polyzonias*, — *Ellisii*, LAM., *l. c.*, 2 *ed.*, II, p. 142.
(*a*, *b.*) *Sertularia polyzonias*, JOHNST., *l. c.*, p. 61, n°. 1, Pl. X. fig. 1, 3.

l. var. *a* 25‴, var. *b* 10″. Op schelpen, steenen en zeewier. Op SCHOUWEN (*Baster*, *Benn.* en *v. Oliv.*) bij TER VEERE op aangespoelde oesterschelpen.

3. RUGOSA, LINN.

Sertularia subramosa, cellulis alternis, subsessilibus, ovatis, transverse rugosis; apertura angusta, quadri-denticulata; vesiculis ovato-ventricosis, rugosissimis, tridentatis.

Klaver-slaks korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. XV, n°. 23.
Klaver-slak korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 157, n°. 75.
Slakhoorn korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 539, n°. 7.
Slakhoorn korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 185, n°. 7.

Clythia rugosa, LAMOURX., *Polyp. flex.*, p. 204.
Campanularia rugosa, BLAINV., *Actinol.*, p. 437.
Campanularia rugosa, JOHNST., *l. c.*, p. 63, n°. 2, fig. 8, Pl. X, fig. 4—6.

l. 2''. Op Flustra foliacea aan de Nederlandsche kusten. (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*) Op Fucus nodosus te KATWIJK.

† 4. PUMILA, LINN.

Sertularia filiformis, subramosa, cellulis oppositis, recurvatis, subtuberculatis; apertura obliqua, submucronata; vesiculis ovatis, subsessilibus.

Zee-eike korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. V, n°. 8.
Zee-eike, PALLAS, Plantd., bl. 162, n°. 76.
Zee-rui korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 527, n°. 2, Pl. CXXXVII, fig. 3.
Zee-rui korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 182, n°. 1.
Dynamena pumila, LAMOURX., *Polyp. flex.*, p. 179.
Sertularia pumila, JOHNST., *l. c.*, p. 66, n°. 4, Pl. XI, f. 3, 4.

l. 12'''. Op zeewier aan onze kusten (*Houttuyn*). ZANDVOORT (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*). Op Fucus vesiculosus te SCHEVENINGEN en DOMBURG dikwerf gevonden.

5. ROSACEA, LINN.

Sertularia alternatim ramosa; cellulis oppositis, tubulosis parte superiori divergente, apertura oblique-truncata; vesiculis coronato-spinosis.

Lelie of Granaatbloesem korallijn, ELLIS, Koraalg., Pl. IV, n°. 7.
Lelie korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 161, n°. 78.
Lelie korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 525, n°. 1.
Sertularia nigellastrum, PALL., *El. Zooph.*, p. 129, n°. 78.
Dynamena rosacea, LAMOURX., *Polyp. flex.*, p. 179.
Sertularia rosacea, JOHNST., *l. c.*, bl. 64, n°. 3, fig. 9, Pl. XI, fig. 1.

l. 5'''. Op schelpen en sertulariën; te KATWIJK op Sertul. argentea.

† 6. OPERCULATA, LINN.

Sertularia alter ramosa, cellulis oppositis, inverse conicis, oblique truncatis, mucronatis, cuspide dentibus duobus lateralibus; vesiculis obovatis operculatis.

Zeehaar, ELLIS, Koraalgew., Pl. III, n°. 6.
Zee-haar, PALLAS, Plantd., bl. 164, n°. 80.
Haar korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 531, n°. 3.
Haar korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 182, n°. 2.
Sertularia usneoïdes, PALL., *Elench. Zooph.*, p.132, n°.80.
Dynamena operculata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 176.
l. 6″. Op zee-wier te SCHEVENINGEN en KATWIJK (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); SCHEVENINGEN, KATWIJK, WEST-KAPELLE.

† 7. FILICULA, SOL. en ELL.

Sertularia ramoso-pinnata, pinnis exangulis alternis; cellulis subalternis, urceolaribus, divergentibus, una in axillis pinnarum; vesiculis pyriformibus, apertura aequali, subtubulosa.
Zee-denne *var.* β, PALLAS, Plantd., bl. 167, n°. 81.
Sertularia abietina, *var.* β, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 133.
Dynamena filicula, FLEM., *Brit. anim.*, p. 544.
Sertularia filicula, JOHNST., *l.c.*, p.76, n°. 14, Pl. XIV, f. 1.
l. 2″. Eenmaal in Maart na een' zwaren noordwesten storm, op Fucus siliquosus te NOORDWIJK gevonden.

8. FALLAX, JOHNST.

Sertularia alternatim pinnata, cellulis oppositis, tubulosis, parte superiore divergente; apertura margine aequali; vesiculis ovatis, quadri-lobatis.
Dynamena tubiformis? LAMX., *Exp*, p.12, Pl. LXVI, f. 6, 7.
Dynamena pinnata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 545, n°. 177.
Sertularia fallax, JOHNST., *l.c.*, p 73, n°. 11, Pl. XI, f. 2, 5, 6.
l. 6″. Op Zeeuwsche oesters en mosselen.

† 9. ABIETINA, LINN.

Sertularia alternatim pinnata, cellulis suboppositis, ovato tubulosis, marginibus aequalibus, vesiculis ovalibus, suboppositis, ore subtubuloso.
Zee-denne, ELLIS, Koraalgew., Pl. I, n°. 2, b, B.
BASTER, Nat. Uitsp., I, Tab. I, f. 6 en II, Tab. VII, f. 1—3.
Zee-denne, PALLAS, Plantd., bl. 166, n°. 81.
Denneboom korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 534, n°. 5.
Denneboom korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 183, n°. 3.
Dynamena abietina, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 543, n°. 169.
Sertularia abietina, JOHNST., *l.c.*, p. 75, n°. 13, Pl. XIII, f. 1.

l. 25″. Gemeen aan onze stranden op steenen en schelpen; Schouwen (*Baster*); den Helder, Texel en Wieringen, (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); Groningen (*Initia faunae Groning.*, III verv. bl. 3.); Scheveningen, Katwijk en op Zeeuwsche oester-schelpen.

10. FUSCESCENS, GMEL.

Sertularia pinnata fuscescens, cellulis suboppositis, tubulosis margine aequali; vesiculis unilateralibus ovatis, serie denticulorum coronatis.

Baster, Natuurk. Uitspann. I, Pl. I, fig. VI.

Gevleugeld blaas-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 169, n°. 83.

Gevleugeld blaas-korall., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl, 183, n°. 4.

Sertularia fuscescens, GMELIN, *Syst. nat.*, p. 3846, n°. 44.

Sertularia pinnata, JOHNST., *l. c.*, p. 69, n°. 7, fig. 10, b. Pl. XII, fig. 3, 4.

l. 10″. Schouwen (*Baster*); Zeeuwsche stroomen (*Benn.* en *v. Oliv.*).

11. FUSCA, R. BROWN.

Sertularia pinnata, nigrescens, pinnis filiformibus; cellulis minutissimis, tubulosis quatuor seriebus dispositis; vesiculis unilateralibus, pyriformibus, laevibus.

Sertularia nigra, JAMESON, in *Wern. Mem.*, 565.

Dynamena nigra, FLEMING, *Brit. Anim.*, p. 545.

Sertularia fusca, JOHNSTON, *l. c.*, p. 70, n°. 8, fig. 6, 10, c, et 11.

l. 6″. Te ter Heide op een stuk oesterschelp.

† 12. ARGENTEA, LINN.

Sertularia ramis compositis, elongato-caudatis; ramulis alternis confertis paniculatis; cellulis suboppositis, urceolatis compressis mucronatis, divaricatis; vesiculis ovalibus.

Eekhoorns-staart korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. II, n°. 4.

Eekhoorns-staart korrallijn, *var.*, PALL., Plantd., bl. 176, n°. 87.

Cypres korallijn, *var.*, HOUTTUYN, XVII, bl. 537, n°. 6.

Zilverachtig blaas-korall., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 185, n°. 6.

Sertularia argentea, LINN., *Syst. Nat.*, *édit.* X.

Sertularia cupressina, *var.*, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 141, n°. 87.

Sertularia cupressina, var., LINN., *Syst. Nat., édit.* XII.
Dynamena argentea, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 544, n°, 171.
Sertularia argentea, JOHNST., *l. c.*, p. 79, n°. 16, Pl. XIV, fig. 3 et XV.

l. 30″. Op oesters, mosselen, steenen, hout enz. ZEELAND (*Pallas*); KATWIJK (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); GRONINGEN (*Initia faunae Groning.*; III verv., bl. 3.); FORT DEN HAAK op Walcheren; te SCHEVENINGEN en KATWIJK.

13. **CUPRESSINA**, LINN.

Sertularia ramis compositis, elongatis, ramulis alternis diversis; cellulis suboppositis, tubulosis oblique truncatis, adnatis, apertura denticulis duobus instructa; vesiculis subovatis, uniserialibus, apertura fere tubulosa.

Zee-cypresse, ELLIS, Koraalgew., Pl. III, n°. 5.
BASTER, Natuurk. Uitsp., I, Pl. I, fig. I—II.
Eekhoorn-staart korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 176, n°. 89.
Cypres korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 537, n°. 6.
Cypres korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 184, n°. 5.
Dynamena cupressina, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 543, n°. 70.
Sertularia cupressina, JOHNST., *l. c.*, p. 80, n°. 17. Pl. XVI.

l. 40″. Op steenen en schelpen zeer gemeen aan onze kusten. SCHOUWEN (*Boddaert*); ZEELAND (*Pallas*); WIERINGEN en VRIESLAND (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK, SCHEVENINGEN, FORT DEN HAAK.

† 13. **THUJA**, LINN.

Sertularia stirpe rigida, flexuosa, superne paniculata; ramulis alternis dichotomis; cellulis ovalibus, distichis adnatis alternis; vesiculis pyriformibus.

Kannewasser korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. V. n°. 9.
Kannewasschers korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 175, n°. 88, Pl. V, fig. 3.
Kannewasser korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 543, n°. 9.
Kannewasser korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 186, n°. 8.
Cellaria thuja, LAMARCK, *l. c.*, 2 *éd.*, Vol. II, p. 185, n°. 11.
Thujaria thuja, FLEMING, *Brit. Anim.*, p. 545, n°. 179.
Biseriaria thuja, BLAINV., *Actinol.*, p. 482, Pl. LXXXI, f. 3.
Thujaria thuja, JOHNST., *l. c.*, p. 83, n°. 1, Pl. XVII, XVIII, fig. 1, 2.

l. 25″. Op schelpen en steenen; ZEELAND (*Pallas*).

† 15. LONCHITIS, ELLIS en SOL.

Sertularia stirpe filiformi, articulata superne pinnata, cellulis alternis distichis compressis ovalibus, truncatis; vesiculis ovatis.

Zee-mildkruid, ELLIS, Koraalg., bl. 25, n°. 10, Pl. VI.
Eike-vaaren korallijn, PALL., Plantd., bl. 170, n°. 84.
Zee-leverkruid, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 196, n°. 24.
Sertularia lichenastrum, LINN., *Syst. Nat.*, *édit.* XII, (*pro parte*).
Sertularia articulata, PALL., *El. Zooph.*, p. 137, n°. 84.
Cellaria lonchitis, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.* Tom. II, p. 186, n°. 15.
Thuiaria articulata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 545, n°. 180.
Biseriaria articulata, BLAINV., *Actin.*, p. 482.
Thujaria articulata, JOHNST., *l. c.*, p. 84, n°. 2, Pl. XVIII, fig. 3, 4.

l. 8″. Op steenen en schelpen. KATWIJK op fucus nodosus, (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

Antennularia, LAM.

† 16. ANTENNINA, LINN.

Sertularia fasciculata surculis simplicibus, praelongis; ramulis setiformibus, brevibus; cellulis campanulatis; vesiculis uniserialibus, ovalibus axillaribus.

Kreefts-spriet korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. IX, n°. 14, a.
Kreeft-spriet korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 182, n°. 91.
Spriet-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 553, n°. 14.
Spriet-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 188, n°. 12.
Nemertesia antennina, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 163.
Antennularia indivisa, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, T. II, p. 156, n°. 1.
Antennularia antennina, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 546, n°. 181.
Antennularia antennina, JOHNST., *l. c.*, p. 86, n°. 1, Pl. XIX, fig. 1, 3.

l, 20″. Op steenen aan 't strand te KATWIJK (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); FORT DEN HAAK, SCHEVENINGEN, KATWIJK.

† 17. RAMOSA.

Sertularia stirpe ramosa, ramulis capilliformibus longis; cellulis campanulatis.

Kreeft-spriet korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. IX, n°. 14, b.

Spriet-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 189, n°. 13.

Nemertesia ramosa, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 164.

Sertularia seticornis, HOGG'S, *Stock.*, 33.

Antennularia arborescens, HASSAL, *in Ann. of N. H.*, Vol. XI, p. 111.

Antennularia ramosa, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, Tom. II, p. 156, n°. 2.

Antennularia antennina, *var.*, JOHNST., *l. c.*, 1 *ed.*, p.140, Pl. XVI, fig. 2.

Antennularia seticornis, JOHNST., *l. c.*, 2 *éd.*, p. 88, n°. 2, Pl. XX.

l. 15″. Op steenen en schelpen aan 't strand te SCHEVENINGEN en KATWIJK, (*Benn.* en *v. Oliv.*)

Plumularia, LAM.

18. SETACEA, LINN.

Sertularia simplex, pinnata, pinnis alternis subincurvatis, cellulis obsoletis remotis, campanulatis margine aequali; vesiculis oblongis, laevibus axillaribus.

ELLIS, Koraalgewassen, bl. 109, Pl. XXXVIII, fig. 4.

Zee-borstels, PALLAS, Plantd., bl. 185, n°. 92, (*pro parte.*)

Borstel-korallijn HOUTTUYN, XVII, bl. 571, n°. 24, (*pro parte.*)

Sertularia pinnata, LINN., *Syst. Nat.*, *éd.* XII, (*pro parte.*)

Aglaophenia setacea, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 272.

Plumularia setacea, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, Tom. II, p. 165, n°. 17.

Plumularia setacea, JOHNST., *l. c.*, p. 97, n°. 5, Pl. XII, fig. 3—5.

l. 3″. Op korallijnen te SCHEVENINGEN.

19. PINNATA, LINN.

Sertularia pinnata subarticulata; pinnis alternis laxiusculis; semi-campanulatis secundis; vesiculis pyriformibus, post expulsionem ovorum margine aperturae coronato.

Zee-borstel korrallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. XI, n°. 16.
Zee-borstels, PALLAS, Plantd., bl. 185, n°. 92, (*pro parte.*)
Borstel-korallijn, HOUTT., XVII, bl. 571, n°. 24, (*pro parte.*)
Borstel-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 194, n°. 22.
Sertularia setacea, PALL., *Elench Zooph.*, p. 148, n°. 92.
Aglaophenia pinnata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 172.
Plumularia pinnata, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, II, p. 164, n°. 12.
Plumularia pinnata, JOHNST., *l. c.*, p. 95, n°. 4, Pl. XXI, f. 4, 5.

l. 3″. Op steenen, schelpen en korallijnen. ZEELAND (*Pallas*); Zeeuwsche stroomen (*Benn.* en *v. Oliv.*); SCHEVENINGEN.

†20. MYRIOPHYLLUM, LINN.

Sertularia indivisa pinnata, pinnulis unilateralibus, arcuatis; cellulis subtubulosis, truncatis, basi stipulatis; apertura lata, subaequali.

Fazants-staart korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. VIII, n°. 13.
Phaisants-staart korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 191, n°. 96.
Veder-korallijn, HOUTT., XVII, bl. 545, n°. 10.
Veder-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 186, n°. 9.
Aglaophenia myriophyllum, LAMOURX. *Pol. flex.* p. 168.
Plumularia myriophyllum, LAM., 2 *éd.*, II, p. 159, n°. 1.
Plumularia myriopyllum, JOHNST., *l. c.*, p. 99, n°. 7, f. 24. Pl. XXIII, fig. 4, 5.

l. 15″. Groeit op den bodem der zee, losgerukt zijnde spoelt het somwijlen op onze kusten aan. ZANDVOORT (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK.

†21. FALCATA, LINN.

Sertularia ramosa, flexuosa, ramis alternis pinnatis; cellulis subtubulosis truncatis secundis subimbricatis; vesiculis oblongo ovatis.

Sikkel-korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. VII, n°. 11.
BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Pl. II, n°. V.
Sikkel-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 180, n°. 90.
Sikkel-korall., HOUTT., XVII, bl. 547, n°. 11, Pl. CXXXVII, f. 4.
Sikkel-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 187, n°. 10.
Aglaophenia falcata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 174.

Plumularia falcata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, Tom. II, p. 160, n°. 3.

Plumularia falcata, JOHNST., *l. c.*, p. 90, fig. 1, Pl. XXI, fig. 1, 2.

l. 10″. Op schelpen en steenen; SCHOUWEN (*Baster*), VRIESCHE kust (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); FORT DEN HAAK, SCHEVENINGEN, KATWIJK.

†22. PLUMA, LINN.

Sertularia laxe ramosa, subdichotoma, ramis pinnatis rectiusculis, rachi laevigata; cellulis campanulatis secundis, margine dentatis, lateraliter uni-spinosis; vesiculis gibbosis oblique cristatis.

Peuldragend-korallijn, ELLIS, Koraalgew., Pl. VII, n°. 12.
Peuldragend-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 186, n°. 93.
Pluim-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 548, n°. 12.
Pluim-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 188, n°. 11.

Aglaophenia pluma, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 170.

Plumularia cristata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, Tom. II, p. 161, n°. 4.

Plumularia cristata, JOHNST., *l. c.*, p. 92, n°. 2, Pl. XXIII, fig. 1—3.

l. 5″. Om de stengen van het zee-wier, vooral om die van Fucus siliquosus geslingerd. Hollandsche kusten (*Pallas*); HARDERWIJK (*de Gorter*); NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*); WEST-KAPELLE, SCHEVENINGEN, KATWIJK.

†23. FRUTESCENS, SOL. en ELL.

Sertularia ramosa, tubulosa, pinnata, pinnulis erectis, alternis, bifidis; cellulis adnatis, infundibuliformibus, basibus dentatis; vesiculis pyriformibus.

Aglaophenia frutescens, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 173.

Plumularia frutescens, LAM., *A. s. V.*, 2 *éd.*, Tom. II, p. 166, n°. 18.

Plumularia frutescens, JOHNST., *l. c.*, p. 100, n°. 8, Pl. XXIV, fig. 2, 3.

l. 10″. Op steenen en schelpen; van deze soort heb ik slechts éénmaal een afgebroken takje te KATWIJK, tusschen andere sertulariën gevonden.

ORDO II.

OCTACTINIA. (V. D. H., bl. 97.)

Fam. IV (17). **HALCYONINA.** (V. D. H., bl. 97.)

ALCYONIUM, CUV. (V. D. H., bl. 99.)

† 1. DIGITATUM, LINN.

Alcyonium sessile lobatum, albido ferrugineum vel rubrum, gelatinoso-carnosum, poris stellatis creberrimis impressis.

Doodemanshand, ELL., Koraalgew., bl. 90, Pl. XXXII, f. a, A.

Oudemansduimen, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 27, Pl. III, fig. VI, VII.

Doodemansduimen, PALL., Lijst der Plantd., bl. 435, n°. 205.

Kwabbige Alcyonie, HOUTTUYN, XVII, bl. 390, n°. 5.

Doodemanstoonen, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 163, n°. 1.

Alcyonium molle, ESPER, *Pflanzen Th.*, Taf. XVIII, B, f. 1, 2.

Alcyonium lobatum, PALLAS, *El. Zooph.*, p. 351, n°. 205.

Lobularia digitata, LAM., *An. s. Vert.*, 2*ed.*, II, p. 631, n°. 1.

var. β. indivisum, conoïdeum, extus flavum inter rubrum.

Alcyonium cydonium, MULL., *Zool. dan.*, III, p. 1, Tab. LXXXI, fig. 4, 5.

Lobularia conoïdea, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, II, p. 632, n°. 2.

Cydonium Mulleri, FLEMING, *Brit. Zooph.*, p. 516, n°. 84.

Alcyonium digitatum, JOHNST., *l. c.*, p. 174, n°. 1, Pl. XXXIV.

l. 10″. Op steenen en schelpen. Zeeuwsche stroomen (*Baster*); Noordzee op oesters (*Benn.* en *v. Oliv.*); op Zeeuwsche oesters; op steenen aan 't strand te KATWIJK.

Fam. V (18). **PENNATULINA.** (V. D. H., bl. 100.)

PENNATULA, LINN. (V. D H., bl. 100.)

1. PHOSPHOREA, LINN.

Pennatula carnosa purpurea, axis basi pallida; — rachi subtus papillis scabra, sulco exarata; — pinnis bilateralibus; cellulis uniserialibus, tubularibus apertura spinosa.

Roode zeeschaft, PALLAS, Plantd., bl. 458, n°. 215, Pl. XII, f. 2.

Lichtgevende zee-pen, HOUTTUYN, XVIII, bl. 125, n°. 2, Pl. CXLI, fig. 1, 2.

Pennatula rubra, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 368, n°. 215.

Pennatula britannica, ELL. et SOLAND., *Zooph.*, p. 61.

Pennatula phosphorea, JOHNST., *l. c.*, p. 157, n°. 1, f. 35.

l. 10″. In de Noordzee, wordende somtijds door onze kustvisschers op het aas gevonden waarmede zij visschen. Eenmaal te KATWIJK bij de steenenglooijing aan strand gevonden door den Heer *Couvé* te LEYDEN.

VIRGULARIA, LAM. (V. D. H., bl. 101.)

1. MIRABILIS, LINN.

Virgularia stirpe filiformi; rachi distichi pinnata; pinnis transversis, brevibus, arcuatis, laxis, margine polypiferis.

Verwonderlijke zee-pen, HOUTTUYN, XVIII, bl. 144, n°. 5. (*pro parte.*)

Pennatula mirabilis, MULL., *Zool. dan.*, I, p. 11, Tab. XI, fig. 1—3.

Virgularia mirabilis, (LAM.) GUÉR., *Iconogr. Zooph.*, Pl. XXIV, fig. 3.

Virgularia mirabilis, JOHNST., *l. c.*, p. 161, n°. 1, Pl. XXX.

l. 15″. In de Noordzee; op de reede van VLISSINGEN met een anker uit zee opgehaald.

ORDO III.

POLYACTINIA. (V. D. H., bl. 106.)

Fam. XIII (26). **ACTININA**. (V. D. H., bl. 112.)

ACTINIA, LINN. (V. D. H., bl. 112.)

Cribrina, EHRENB.

1. CRASSICORNIS, MULL.

Actinia conoïdea, vario colorata, verrucosa; — tentaculis numerosis, seriebus tribus s. quatuor dispositis, crassis, diametro corporis brevioribus, saepe rubro alboque annulatis; — margine disci oralis inaequali.

Zee-schaft, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 140, Pl. XIII, fig. 1.

Katten-schaft, HOUTTUYN, XIV, bl. 279, n°. 3. (*nec fig.*)

Oudemans-schaft, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 88, n°. 1.

Actinia felina, LINN., *Syst. Nat.; edit.* XII.
Actinia holsatica, RATHKE, in MULL. *Zool. Dan.*, IV, p. 23, Tab. CXXXIX.
Actinia equina, SOWERB., *Brit. Miscell.*, 7, Pl. IV.
Actinia bimaculata, GRUBE, *Actiniën*, *etc.*, p. 4, fig. 4.
Actinia crassicornis, JOHNST., *l. c.*, p. 226, n°. 17, Pl. XL.

l. in middell. 5″. Op oesters, schelpen en steenen; 'T BROUWERSHAVENSCHE en GOEREESCHE GAT (*Baster*), in 'T VEERSCHE GAT, DE DOLLARD.

2. CORIACEA, CUV,

Actinia conoïdea, aurantiaca, pustulosa; — tentaculis numerosis, seriebus tribus s. quatuor dispositis, crassis, diametro corporis brevioribus, rubro et albo annulatis; — margine disci aequali.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2 uitg., Pl. II, fig. 6, 6 b.
Actinia digitata, MULL., *Z. Dan.*, IV, p. 16, T. CXXXIII.
Cribrina coriacea, EHRENB., *Cor. des roth. Meeres*, s. 40.
Actinia gemmacea, *var. β.*, JOHNST, *Brit. Zooph.*, 1 *ed.*, p. 213, Pl. XXVII.
Actinia coriacea, JOHNST., *l. c.*, 2 *edit.*, p. 224, n°. 16; Pl. XXXIX, fig. 1, 2.

l. in middell. 4″. Te SCHEVENINGEN aan 't strand gevonden.

3. DIANTHUS, ELL.

Actinia cylindracea laevis; centrum disci oralis fasciis albidis radiantibus ornatum; — tentaculis numerosis, irregularibus, ad marginem minoribus et fimbriam filiformem formantibus.

Paardeschagt, BAST., Nat. Uitsp., I, bl. 141, Pl. XIII, f. II—IV.
Oudemansschaft, HOUTTUYN, XIV, bl. 274, n°. 2, Pl. CIX, fig. 5.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 89, n°. 2.
Actinia senilis, — *judaica*, LINN., *Syst. Nat.; ed.* XII.
Actinia plumosa, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 12, Tab. LXXXVIII, fig. 1, 2.
Actinia pentapetala, PENNANT, *Brit. Zool.*, IV, p. 104.
Actinoloba dianthus, BLAINV., *Actinol*, p. 322.
Metridium plumosum, BLAINV., *Actinol.*, p. 321.
Cribrina plumosa, EHRENB., *Corall.*, s. 41.
Actinia dianthus, JOHNST., *l. c.*, p. 232, n°. 20, Pl. XLIII.

l. in rust 5″ lang, 2″ in diam. Op schelpen en steenen in de ZEEUWSCHE STROOMEN; DE DOLLARD.

Actinia, EHRENB.

4. EQUINA, LINN.

Actinia laevis, depressa, cylindracea, colore roseo; — tentaculis numerosis, multi-serialibus, sub-aequalibus; — glandulis marginalibus azureis.

Paardeschaft, HOUTTUYN, XIV, bl. 273, n°. 1, en bl. 276, Pl. CIX, fig. 1.

Actinia mesembryanthemum, ELL. et SOL., *Zooph.*, 4.

Actinia hemisphaerica, PENNANT, *Br. Zool.*, IV, p. 104.

Actinia rufa, PENN., *l. c.*, p. 105.

Actinia mesembryanthemum, JOHNST., *l. c.*, p. 210, n°. 1, Pl. XXXVI, fig. 1, 3.

l. 25‴ hoog en 12‴ in middell. De jongen dezer soort worden veelal in den winter op de Zeeuwsche oesterschelpen gevonden.

5. EFFOETA, LINN.

Actinia cinerea longitudinaliter costata, cum linea alba inter costis; — tentaculis numerosis, quadriserialibus.

BASTER, Natuurk. Uitspann., I, bl. 122, Pl. XIV, fig. II.

Afgewerkte zee-netel, HOUTTUYN, XIV, bl. 284, n°. 5.

Hoekige zee-netel, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 90, n°. 3.

Actinia alba, COCKS in JOHNST, *l. c.*, p. 217, n°. 8, Pl. XXXVII, fig. 4—7.

l. 4″. In de ZEEUWSCHE STROOMEN (*Baster*), DE DOLLARD.

LUCERNARIA, MULL. (V. D. H., bl. 144.)

1. AURICULA, MULL.

Lucernaria campanulata; — radiis octo aequaliter distantibus cum tuberculo marginali inter se.

Lucernaria auricula, MULL., *Zool. Dan.*, Tom. IV, p. 35, Tab. CLII, fig. 1—3.

Lucernaria octoradiata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, Tom. III, p. 59, n°. 2.

Lucernaria auricula, JOHNST., *l. c.*, p. 246, n°. 2, fig. 54, 55, 57.

l. 15‴ lang en 20‴ in middell. Tweemaal kort na elkander aan de stengen van drijvend zeewier in 't VEERSCHE GAT gevonden.

ORDO IV.

BRYOZOA. (V. D. H., bl. 115.)

Fam. XIV (27). **STELMATOPODA.** (V. D. H., bl. 115.)

FLUSTRA, LINN. (V. D. H., bl. 116.)

† 1. FOLIACEA, LINN.

Flustra frondosa; inciso-lobata; — lobis cuneiformibus, saepe palmatis, apice rotundo; — cellulis ovalibus, lateribus marginum bidenticulatis.

Breedgebladerd hoornwier, ELLIS, Koraalgew., bl. 78, n°. 2, Pl. XXIX, A—C, E.

Breedgebladerd hoornwier, PALL., Plantd., bl. 63, n°. 16, Pl. II, fig. 4.

Bladerig korstgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 472, n°. 1, Pl. CXXXVI, fig. 1.

Breedgebl. hoornwier, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 172, n°. 1.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 1 uitg., Pl. II, fig. 3.

Eschara foliacea, PALLAS, *El. Zooph.*, p 52, n°. 16.

Flustra foliacea, JOHNST., *l. c.*, p. 342, n°. 1, Pl. LXII, f. 1, 2.

l. 10″. Des winters gemeen aan de Nederl. kusten (*Pall.*), strand der Noordzee en inzonderheid op 't eiland VLIELAND (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); aan de zeekusten van GRONINGEN (*Initia faunae Groning.*, III *Verv.*, bl. 3), WALCHEREN, ZUID-HOLLAND en der ZUIDERZEE.

2. TRUNCATA, LINN.

Flustra frondosa dichotoma, laciniis linearibus truncatis, basi tubulis radiciformibus; cellulis oblongis apice truncato, marginibus inarmatis.

Smalgebladerd hoornwier, ELL., bl. 78, n°. 1, Pl. XXVIII, f. A, B.

Smalgebladerd hoornwier, PALL., Lijst d. Plantd., bl. 69, n°. 19.

Beitelvormig korstgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 477, n°. 2.

Eschara securifrons, PALL., *El. Zooph.*, p. 56, n°. 19.
Flustra papyracea, ESPER, *Pflanzth.*, *Flustr.*, T. II, f. 1—3.
Flustra truncata, JOHNST., *l. c.*, p. 344, n°. 3, Pl. LXII, fig. 3, 4.

l. 8″. Aan 't strand bij 't FORT DEN HAAK op Walcheren, zeldzaam.

† 3. PILOSA, LINN.

Flustra incrustans aut frondosa, varia divisa, apertura cellularum denticulata et pilo longo ad basin instructa.
Onregelmatige korallijn, ELLIS, bl. 81, n°. 4, Pl. XXXI.
Zee-mos, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 61, n°. 15.
Harig korstgewas, HOUTT., XVII, bl. 478, Pl. CXXXVI, f. 2.
Harig korstgewas, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 173, n°. 2.
Eschara pilosa, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 50, n°. 15.
Membranipora pilosa, JOHNST., *l. c.*, p. 327, n°. 1, Pl. LVI, fig. 6.

Var. α, rara pilifera.
ELLIS, Koraalgewassen, Pl. XXIX, fig. D.
Flustra dentata, ELL. et SOLAND., *Zooph.*, p. 15.
Flustra lineata, ESPER, *Pflanzenth.*, *Flustr*, Tab. VI.

l. onbep. Groeit op schelpen, wieren enz., doch vooral op sertularien, welke somwijlen geheel er door omkorst zijn. Op de westkust van NEDERLAND in ontzaggelijke menigte (*Pallas*); ZUIDERZEE (*Martinet*, *Katech.*, III, bl. 212); SCHEVENINGEN (*de Gorter*); GRONINGEN (*Initia faunae Gron.*, III *Verv.*, bl. 3); HOLLANDSCHE KUST (*'s Rijks Mus.*); aan 't strand van WALCHEREN, SCHEVENINGEN en KATWIJK.

(NB. Te *Katwijk* komt eene varieteit dezer soort voor, welke (met uitzondering der cellen) geheel het voorkomen van *Flustra verticillata* heeft, mogelijk is het deze varieteit welke door den Heer VAN DEN ENDE (Nat. Verh. v. Haarl. XVI, 2, bl. 301, n°. 4) bedoeld wordt, onder de benaming van *Flustra verticillata*, *Sol. et Ell.*, en op Fucus vesiculosus bij *Katwijk* gevonden.)

4. CRUSTULENTA.

Flustra membrano-calcarea, conglomerata aut incrustans, subfrondescens; — cellulis ovatis in series obliquas positis, marginibus crassis et laevibus; aperturis semilunaribus.

Steenachtige Eschara, BASTER, l. c., I, bl. 96, Pl. VII, f. 4, 5.
Korstachtig hoornwier, PALL., Plantd., bl. 48, nº. 8, en bl. 333.
Loofkoraal, HOUTTUYN, XVII, bl. 195.
Korstachtig hoornwier, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 162, nº. 1.
Eschara lapidescens, BASTER, *Opusc. subs.*, I, p. 83, Tab. VII, fig. 4, 5.
Eschara crustulenta, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 39, nº. 8.
Millepora crustulenta, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3786, nº. 18,
Millepora frondipora, HOUTTUYN, XVII, bl. 195.

l. in massa's van 1″ tot 10″ in middell. In de brakke wateren van Zeeland worden de steelen der waterplanten door deze polijpen omkorst, ook wordt het gevonden tegen de deuren en schoeijingen der sluizen, of op steenen gehecht; de oude door hunne zwaarte afgebrokene polijpariën, op den bodem door het water her en derwaarts gerold zijnde, verliezen hunne bladvormige uitgroeijingen, vullen zich met slijk, en nemen eene bol of cylindervormige gedaante aan, waardoor zij veel overeenkomst verkrijgen met de kalkaardige omkorstingen uit het meertje van Rockanje, met welke deze Flustra vroeger verward werd, zie hierover, *Pallas*, Lijst der Plantd., bl. 49 en 333; *le Francq van Berkhey*, in de Verh. der Maatsch. v. Haarlem, VIII, 2. bl. 19, benevens in deszelfs Nat. Hist. van Holland, II. bl. 979; en *Houttuyn*, XXXIV, bl. 272. In slooten van brak of zoutwater op SCHOUWEN (*Baster*). Overvloedig wordt het gevonden in de grachten om TER VEERE vooral achter het Arsenaal.

(NB. PALLAS zegt dat het korstachtig hoornwier ter naauwernood meer in het zoute meertje van *Rockanje* voorkomt, doch hier wordt de *Flustra crustulenta* met de *Alcyonella stagnorum* verward. Noch LAMARCK, noch JOHNSTON, noch eenig ander uitlandsch auteur gewagen van deze soort van Flustra. Op 't Rijks Museum te *Leyden* is een polijparium onder den naam van *Eschara incrustans*, *Lam.* van *Java* afkomstig, welke volmaakt op de alhier beschrevene *Flustra* gelijkt en met dezelve identisch schijnt te zijn.)

5. JOHNSTONII, MIHI.

Flustra crustacea, *indivisa*, *adnata*; — *cellulis ovalibus*,

margine crasso, verruculosa saepe lateraliter ciliato; — spatium angulatum intra cellulas tuberculo poroso instructum.

Membraniporae membranaceae var., JOHNST., *l. c.*, p. 348, Tab. LVII, fig. 11.

l. onbep. Veelvuldig op de Zeeuwsche mosselschelpen gevonden in de maand Februarij 1850, zonder dat ik eenig spoor der volgende soort tusschen dezelven heb opgemerkt.

6. UNICORNIS, FLEM.

Flustra crustacea varie-divisa, adnata, cellulis subquadrangularibus, ad apicem tuberculo cavo instructis.

Flustra membranacea, MULL., *Z.dan.*, Pl.CXVII, f.1,2.

Membranipora unicornis, BLAINV., *Actinol.*, p. 447.

Flustra tuberculata, JOHNST., *l. c.*, 1 *éd.*, p. 239.

Membranipora membranacea, JOHNST., 2 *éd.* p.328, n°.2,

l. onbep. In de Zeeuwsche stroomen op steenen en op de schaal der Cancer moenas, te KATWIJK aan 't strand op een zeer ouden oesterschelp.

7. MEMBRANACEA, LINN.

Flustra crustacea indivisa, adnata; — cellulis quadrangulis oblongis ad angulos superiores obtuse spinosis.

Vliezig-korstgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 482, n°. 5.

Vliezig-korstgewas, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 173, n°. 3.

Membranipora membranacea, BLAINV., *Actin.*, p. 450.

Flustra telacea, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.* II, p. 223, n°. 7.

Flustra membranacea, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 348, n°. 8, Pl. LXVI, fig. 1—3.

l. onbep. GRONINGEN (*Initia faunae Groning.*, III *verv.* bl. 3). Bedekt de oppervlakte van 't watervlies (Ulva) en 't zeewier (Fucus) in de NOORDZEE, 't HAARLEMMERMEER, 't Y (*Benn.* en *v. Oliv.*). Op Ulva lactuca te KATWIJK gevonden.

SALICORNARIA, CUV. (*Polyparium phytoïdes calcareum, dichotomum, regulariter articulatum, articulis cylindricis.*)

† 1. FARCIMINOIDES, JOHNST.

Salicornaria cellulis rhomboïdalibus, apertura centrali.

Zenegroen korall., ELLIS, Koraalg., bl. 56, n°. 1, Pl. XXIII, fig. a, A—C.
Zenegroen korall., PALL., Plantd. bl. 76, n°. 21, Pl. III, fig. 1.
Gearticuleerd pijpgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 489, n°. 3.
Geleed pijpkoraal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 176, n°. 3.
Eschara fistulosa, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X.
Cellularia salicornia, PALLAS, *El. Zooph.*, p. 61, n°. 21.
Tubularia fistulosa, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII.
Cellaria farciminoïdes, ELL. en SOL., *Zooph.*, p. 26.
Cellaria salicornia, LAM., *An.s.Vert.*, 2 *ed.*, II, p.176, n°.1.
Salicornaria salicornia, CUV., *Règn.An.*, 2 *ed.*, T.IV, p.75.
Salicornia dichotoma, SCHWEIGG., *Handb. d. Nat.*, s. 428.
Farcimia fistulosa, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 534, n°. 138.
Farcimia salicornia, JOHNST., *Brit. Zooph.*, 1 *ed.*, p. 295, Pl. XXXVII, fig. 6, 7.
Salicornaria farciminoïdes, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 355, n°. 1, Pl. LXVI, fig. 6, 7.

l. 4″. Op korallijnen en schelpen. ZANDVOORT (*de Gorter, Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK en ZANDVOORT op 't strand.

CELLEPORA, LINN. (*Polyparium calcareum, intus porosum, irregulariter lobatum vel ramosum; — externa superficie excellulis urceolatis contexta.*)

† 1. PUMICOSA, LINN.

Cellepora conglomerata, scabra, porosa; — cellulis suborbicularibus, apertura rotunda prominente, mucronata.

Poorachtig-korstgewas, ELLIS, bl. 83, n°. 7, Pl. XXVII, fig. F en XXX, d. D.
Puimsteen-koraal, PALL., Plantd., bl. 317, n°. 157, Pl. VIII, f. 5.
Puimsteen-koraal, HOUTT., XVII, bl. 209, n°. 56, Pl. CXXX, f. 7.
Millepora pumicosa, PALL., *El. Zooph.*, p. 254, n°. 157.
Cellepora pumicosa, — *verrucosa*, LINN., *S. N.*, *ed.* XII.
Cellepora spinosa, TURTON, *Brit. Faun.*, p. 205.
Cellepora pumicosa, JOHNST., *l. c.*, p. 295, n°. 1, Pl. LII, fig. 1—3.

l. in kalkaardige massa's van 5‴ à 1″ groeit deze soort om de takken der korallijnen en wieren; te KATWIJK aan 't strand om een takje zeewier (Fucus filum. LINN.)

EUCRATEA, LAMOURX. (*Polyparium subcalcareum, ramosum; rami formati e cellulis, altera supra alteram, in seriem unicam dispositis; — apertura cellularum unilateralis, obliqua subterminalis.*)

1. CHELATA, LAMOURX.

Eucratea cellulis corniformibus, basibus contortis; apertura obliqua, marginata ad basin mucronata.

Koe-hoorn korallijn, ELLIS, bl. 53, n°. 9, Pl. XXII, n°. 9, f. b, B.
Koe-hoorn korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 94, n°. 35.
Ossen-hoorn korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 597, n°. 41.
Sertularia chelata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 816.
Cellularia chelata, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 77, n°. 35.
Sertularia loricata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1316.
Cellaria chelata, LAM., *An. s. Vert.*, *2ed.*, T. II, p. 189, n°. 18.
Eucratea loricata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 541.
Unicellaria chelata, BLAINV., *Act.*, p. 461, Pl. LXXVII, f. 2.
Crisia chelata, JOHNST., *Brit. Zooph.* 1 *ed.*, p. 261.
Eucrata chelata, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 288, n°. 1 f. 64.

l. 5‴. De celletjes van dit allerkleinst korallijn verheffen zich taksgewijze uit buisjes, welke op de oppervlakte van zeewier enz. gehecht zijn; te KATWIJK op Tubularia ramosa.

2. CORNUTA, LAMOURX.

Eucratea cellulis tubulosis curvatis; apertura superne seta longissima instructa.

Geite-hoorn korallijn, ELLIS, bl. 53, n°. 10, Pl. XXI, f. c C.
Geiten-hoorns korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 93, n°. 34.
Bokken-hoorn korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 596, n°. 40.
Sertularia cornuta, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 810.
Cellularia falcata, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 76, n°. 34.
Cellaria cornuta, LAM., *An. s. Vert.* 2 *ed.*, T. II, p. 187, n°. 17.
Unicellaria cornuta, BLAINV., *Actin.*, p. 462.
Crisia cornuta, JOHNST., *Br. Zooph.*, 1 *ed.*, p. 260.
Crisidia cornuta, M. EDW., *Ann. d. Sc. nat.*, 2 *ser.*, IX, p. 240, Pl. VIII, fig. 2.
Crisidia cornuta, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 287, n°. 1, Pl. L, fig. 1, 2.

l. 1". Op zeewier en korallijnen; aan 't Fort den Haak op Fucus nodosus.

TUBULIPORA, LAM. (V. D. H., bl. 117.)

† 1. PATINA, LAM.

Tubulipora crusta tenui, suborbiculata, concava, indivisa, superne striata, disco tubulis aggregatis et inferne coalitis obtecto; apertura tubulorum rotunda.

Wrattige sterre-koraal, PALL., Plantd., bl. 348, nº. 164.

Wrattige madrepora, HOUTTUYN, XVII, bl. 107, nº. 5.

Madrepora verrucaria, LINN., *Syst. Nat., ed.* X, p. 793.

Millepora verrucaria, SOL et ELL., *Corall.*, p. 137, nº. 13.

Discopora verrucaria, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 530, nº. 121.

Tubulipora patina, JOHNSTON., *l. c.*, p. 266, nº. 1, Pl. XLVII, fig. 1—3.

l. 1" in middell. Op schelpen en zee-wier. Katwijk.

2. SERPENS, FLEM.

Tubulipora depressa, dichotoma, segmentis liberis truncatis et longitudinaliter sulcatis; tubulis seriebus transverse dispositis.

Klein purper korstgewas, ELL., bl. 82, nº. 6, Pl. XXVII, f. e, E.

Zee-lelij, PALLAS, Plantd., bl. 309, nº. 152.

Kruipend pijp-koraal, HOUTTUYN, XVII, bl. 100, nº. 3.

Tubipora serpens, LINN., *Syst. Nat., ed.* X, p. 790.

Millepora liliacea, PALL., *El. Zooph.*, p. 248, nº. 152.

Millepora tubulosa, ELL. et SOL., *Zooph.*, p. 136.

Cellepora ramulosa, ESPER, *Pflanzenth., Cellep.*, Tab. V.

Tubulipora foraminulata, BLAINV., *Actin.*, 425, Pl. LXII, fig. 3, 3ª.

Obelia tubulifera, LAMX., *Exp.*, p. 81, Tab. LXXX, f. 7, 8.

Tubulipora transversa, LAM., *l. c.*, 2 *ed.*, II, p. 242, nº. 1.

Idmonea transversa, M. EDW., *Ann. Sc. nat.*, IX, 218, Pl. IX, fig. 3.

Tubulipora serpens, JOHNSTON, *l. c.*, p. 275, nº. 8, Pl. XLVII, fig. 4—6.

l. 1". Op korallijnen; te West-Kapelle op Sertularia abietina.

CELLULARIA, PALL. (V. D. H., bl. 117.)

Crisia, LAMOURX.

1. EBURNEA, PALL.

Cellularia ramis articulatis patulis; cellulis alternis, tubulosis, decurrentibus, superne obliquis, prominulis, truncatis.

Kuifachtig ivoor-korall., ELL., *l. c.*, bl. 51, n°. 6, Pl. XXI, a, A.
Kuifachtig ijvoor-korall., PALL., Plantd., bl. 92, n°. 33.
IJvoor-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 594, n°. 39.
Ivoor-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 199, n°. 29.
Sertularia eburnea, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 810.
Cellaria eburnea, LAM., *l. c.*, 2 *ed.*, II, p. 184, n°. 13.
Crisia eburnea, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 138.
Crisia eburnea, JOHNST., *l. c.*, p. 283, n°. 1, Pl. L. f. 3, 4.

l. 1" tot 2". Op zee-wier en korrallijnen. ZANDVOORT (*de Gorter*); KATWIJK (*Benn.* en *v. Oliv.*); te SCHEVENINGEN op Fucus serratus.

Gemellaria, SAVIGNY.

3. LORICULATA, PALL.

Cellularia articulata, ramosissima, cellulis oppositis, subcuneatis, adnatis, oblique truncatis.

Harnas-korallijn, ELL., Koraalg., bl. 51, n°. 7, Pl. XXI, f. b, B.
Geharnast cel-korallijn, PALL., Plantd., bl. 79, n°. 22, Pl. III, fig. 2.
Keurslijf-korallijn, HOUTTUYN. XVII, bl. 581, n°. 31.
Sertularia loriculata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 815.
Crisia loriculata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 140.
Loricaria europaea, LAMOURX., *Exp. méth.*, p. 7.
Loricula loricata, CUV., *Règn. Anim.*, 2*ed.*, T. III, p.303.
Notamia loriculata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 541, n°.158.
Gemicellaria loriculata, BLAINV., *Actin.*, p. 461, Pl. LXXVIII, fig. 4.
Gemmellaria loriculata, V. BENED., *Rech.*, p. 33, Pl. V, f. 1.
Gemellaria loriculata, JOHNSTON, *l. c.*, p. 293, n°. 1, Pl. XLVII, fig. 12, 13.

l. 7". Aan 't strand te DOMBURG tusschen andere aldaar gevondene Sertulariën.

Cellularia.

4. TERNATA, ELL. en SOL.

Cellularia diffusa repens, dichotoma; cellulis ternis clavatis extrorsum spinosis, superne inferneque articulo divisis; apertura subterminali ovata instructis.

Sertularia ternata, GMEL., *Syst. Nat*, p. 3862, n°. 75.
Crisia ternata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 242.
Tricellaria ternata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 540, n°. 155.
Cellularia ternata, JOHNST., p. 335, n°. 2, Pl. LIX.

l. 2″. Gevonden aan 't strand te KATWIJK op Plumularia falcata.

5. PLUMOSA, PALL.

Cellularia ramis dichotomis, erectis, fastigiatis; cellulis lineare-oblongis, alternis, extrorsum spina armatis; aperturis unilateralibus, ellipticis.

Zacht-gevederd korrallijn, ELLIS, bl. 45, n°. 1, Pl. XVIII.
Uitgez. Verhandel. I, bl. 19, Pl. I. fig. 2. (uit *Phil. trans.*, Vol. XLVIII, p. 115.)
Zacht-gevederd korall., PALLAS, Plantd., bl. 81, n°. 24, Pl. III, fig. 4.
Dons-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 582, n°. 32.
Dons-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 196, n°. 25.
Sertularia fastigiata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1314.
Crisia plumosa, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 143.
Cellularia fastigiata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 593, n°. 149.
Bicellaria plumosa, BLAINV., *Actin.*, p. 459.
Cellularia plumosa, JOHNST., *l. c.*, p. 341, n°. 8, Pl. LXI, fig. 1—5.

l. 7″. Aan 't strand der Noordzee (*Benn.* en *v. Oliv.*); 't FORT DEN HAAK.

6. AVICULARIA, PALL.

Cellularia dichotoma erecta, cellulis biserialibus, semialternis, bisetis, apertura galeata, appendiculis avium capitum instar marginalibus.

Vogelkop-korallijn, ELLIS, Koraalgew., bl. 48, n°. 2, Pl. XX, fig. a, A.

Vogelbeks-korallijn, PALLAS, Plantd., bl. 84, n°. 26, Pl. III, fig. 5, a.

Vogelkop-korall., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 197, n°. 26.

Crisia avicularia, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 141.

Cellularia avicularis, V. BENED., *Recherch.*, p. 41, Pl. VI, fig. 1—8.

Cellularia avicularis, JOHNSTON, *l. c.*, p. 338, n°. 6, Pl. LXIII, fig. 7, 8.

l. 3‴. Op korallijnen aan de Hollandsche kust niet zeldzaam (*Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK.

7. CILIATA, PALL.

Cellularia dichotoma erecta; cellulis alternis, turbinatis, apertura obliqua, patula, superne longe spinosa.

Oog-hairkorallijn, ELL., Koraalgew., bl. 50, n°. 5, Pl. XX, d, D.

Oog-hair korallijn, PALL., Plantd., bl. 91, n°. 32.

Oog-hairtjes korrallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 593, n°. 38.

Sertularia ciliata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1316.

Crisia ciliata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 139.

Bicellaria ciliata, BLAINV., *Actinol.*, p. 459.

Cellularia ciliata, JOHNST., *l. c.*, p. 335, n°. 1, Pl. LVIII, fig. 1, 2.

l. 1‴. Op korallijnen en zee-wier Te WEST-KAPELLE op Flustra foliacea.

† 8. REPTANS, PALL.

Cellularia dichotoma repens, cellulis alternis ovatis, apertura obliqua, superne brevi spinosa.

Kruipend korall., ELLIS, Koraalg., bl. 48, n°. 3, Pl. XX, f. bB.

Kruipend korall., PALL., Lijst der Plantd., bl. 90, n°. 31.

Kruipend korall., HOUTTUYN, XVII, bl. 589, n°. 36, Pl. CXXXVIII, fig. 3.

Kruip-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 198, n°. 28.

Sertularia reptans, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1315.

Crisia reptans, LAMOURX, *Pol. flex.*, p. 140.

Bicellaria reptans, BLAINV., *Actinol.*, p. 459.

Cellularia reptans, JOHNST., *l. c.*, p. 337, n°. 4, Pl. LVIII, fig. 3, 4.

l. 2‴. Op korallijnen en zee-wier. Te KATWIJK op Flustra foliacea.

9. SCRUPOSA, PALL.

Cellularia dichotoma repens; cellulis alternis, apertura obliqua extrorsum angulata.

Kruipend steenachtig korall., ELL., bl. 50, n°. 4, Pl. XX, f. cC.
Steenacht. kruipend korall., PALL., Plantd., bl. 89, n°. 27.
Steen korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 588, n°. 35.
Steen-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 197, n°. 27.
Sertularia scruposa, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1315.
Crisia scruposa, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 139.
Bicellaria scruposa, BLAINV., *Actinol.*, p. 459.
Scrupocellaria scruposa, V. BENED., *Rech.*, p. 43 et 50, Pl. V, fig. 8—16.
Cellularia scruposa, JOHNST., *l. c*, p. 336, n°. 3, Pl. LVIII, fig. 5, 6.

l. 1″. Op schelpen, korallijnen en zee-wier te WEST-KAPELLE, SCHEVENINGEN en KATWIJK.

VALKERIA, FLEM. (*Polyparium confervoïdes, fistulosum, membranosum varie ramosum; cellulis racemosis, ovatis inferne attenuatis. — Polypi tentaculis octo.*)

1. UVA, FLEM.

Valkeria reptans, irregulariter ramosa, cellulis terminalibus, oblongis.

Druif-korallijn, ELLIS, Koraalg., bl. 41, n°. 25, Pl. XV, f. cC.
Druif-korallijn, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 154, n°. 72.
Druif-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 560, n°. 19.
Druif-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 191, n°. 17.
Sertularia uva, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1315.
Sertularia acinaria, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 123, n°. 72.
Clytia uva, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 203.
Campanularia ovifera, BLAINV., *Actin.*, p. 473.
Valkeria uva, JOHNST., *l. c.*, p. 375, n°. 2.

l. 25‴. Op korallijnen en zee-wier. ZEELAND (*Pallas*).

VESICULARIA, THOMPSON. (*Polyparium radiculosum, confervoïdes, fistulosum, corneum, dichotomum, articulatum; cellulae ovatae, disjunctae, uniseriales. — Polypi tentaculis octo.*)

1. SPINOSA, THOMPS.

Vesicularia surculis filiformibus, elongatis, ramosis; ramis lateralibus, paniculatis, subflexuosis, ad apices spinulosis; cellulis alternis obsoletis distantibus.

Zijde-korallijn, ELLIS, Koraalg., bl. 33, n°. 17, Pl. XI, f. bB.
Zijde-korallijn, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 143, n°. 65.
Zijde-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 568, n°. 23.
Zijde-korallijn, BENN, en V. OLIV., XV, 2, bl. 194, n°. 21.
Sertularia spinosa, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1312.
Sertularia sericea, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 114, n°. 65.
Laomedea spinosa, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 208.
Valkeria spinosa, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 551, n°. 198.
Valkeria spinosa, JOHNST., *l. c.*, p. 370, n°. 1, Pl. LXXII, fig. 1—4.

l. 8″. Aan 't strand te KATWIJK (*de Gorter*, *Benn.* en *v. Oliv.*); WEST-KAPELLE.

SERIALARIA, LAM. (V. D. H., bl. 118.)

† 1. LENDIGERA, LAM.

Serialaria ramosissima, diffusa, ramis filiformibus articulatis subdichotomis; cellulae seriis distinctis, erectae genicula versus minores; apertura irregularis.

Neet-korallijn, ELLIS, Koraalgew., bl. 40, n°. 24, Pl. XV. f. bB.
Neet-korallijn, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 155, n°. 73.
Neet-korallijn, HOUTTUYN, XVII, bl. 562, n°. 20.
Neet-korallijn, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 192, n°. 18.
Sertularia lendigera, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1311.
Amathia lendigera, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 159.
Serialaria lendigera, JOHNST., *l. c.*, p. 368, n°. 1, fig. 68.

l. 2″. Op zee-wier. De HOLLANDSCHE KUSTEN (*Pallas*); te SCHEVENINGEN op Fucus nodosus en siliquosus.

BOWERBANKIA, FARRE. (*Polyparium confervoïdes, ramosum: cellulae sessiles, unilaterales ad partem reflexam margine spinoso aut filamentoso instructae. — Polypi tentaculis decem.*)

1. IMBRICATA, JOHNST.

Bowerbankia cellulis ovatis aut ovato-cylindricis, dense racemosis; racemis cellularem irregulariter dispersis.

Harting, de Magt van het Kleine enz., bl. 30. (c. icon.)
Fock, Handboek der vergelijkende ontleedk., Pl. II, fig. III.
In statu juniori polyparium repens.
Bowerbankia densa, FARRE, *Philos. trans.*, 1837, p. 391, Pl. XX, XXI.
In adulto polyparium arborescens.
Sertularia imbricata, ADAMS, *Linn. Trans.*, Vol. IX, Pl. II, fig. 5—11.
Valkeria glomerata, COLDSTREAM, *Edinb. n. Phil. Journ.*, IX, 235, Tab. II, fig. 1, 2.
Serialaria imbricata, TEMPL., *Mag. of Nat. Hist*, IX, 467, fig. 66.
Serialaria verticillata, TEMPLETON, *l. c.*
Valkeria imbricata, JOHNST., *Brit. Zooph.*, 1 *ed.*, p. 254.
Bowerbankia imbricata, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 377, n°. 1, fig. 71, Pl. LXXII, fig. 5, 6.
l. 25‴. In 't Veersche Gat op Fucus nodosus.

LAGUNCULA, V. BENED. (*Polyparium confervoïdes, fistulosum et membranaceum, cellulis dispersis. — Polypi tentaculis duodecim circulo subincompleto formantibus.*)

1. REPENS, V. BENED.
Laguncula repens, cellulis oblongis, pediculo brevi.
Lagenella repens, FARRE, *Ph. Tr.*, 1837, p. 403, Pl. XXIV.
Bowerbankia repens, JOHNST., *Br. Zooph.*, 1 *ed.*, p. 256.
Laguncula repens, V. BENED., *Rech.*, p. 25, Pl. I et II, A.
Farrella repens, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 380, n°. 1 and fig. 58 (p. 253).
l. 4″. In 't Veersche Gat op Fucus nodosus.

HALODACTYLUS, FARRE. (V. D. H., bl. 119.)

1. DIAPHANUS, FARRE.
Halodactylus varie lobatus aut ramosus, subcylindricus, superficie glabri.
Geknobbelde zee-stok, ELL., Koraalg., bl. 94, n°. 5, Pl. XII, f. dD.
Pijpwier, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 438, n°. 207.
Lilachtige Alcyonie, HOUTTUYN, XVII, bl. 415, n°. 11 (*nec fig.*). Dl. XV, Pl. CXV, fig. 3?

Lilachtige Alcyonie, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 164, n°. 2.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2 uitg., Pl. II, f. 7, A, B.
Alcyonium gelatinosum, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1295.
Alcyonidium diaphanum, LAMOURX., SOL., *Zooph.*, p. 71.
Alcyonidium gelatinosum, JOHNST., *l. c.*, p. 358, n°. 1, Pl. LVIII, fig. 1—3.

l. 15″. Op steenen en schelpen, aan 't strand te SCHEVENINGEN.

2. HIRSUTUS, V. BENED.

Halodactylus varie divisus, perramosus, compressus; superficie papillosa.

Zachte getakte Alcyonium, BASTER, Nat. Uitsp., bl. 28, Pl. I, fig. V.
HOUTTUYN, XVII, bl. 417, Pl. CXXXIV, fig. 1.
Zacht gesternde Alcyonie, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 165, n°. 3.
Alcyonium gelatinosum, FABR., *Faun. Groenl.*, p. 447.
Alcyonium hirsutum, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 517, n°. 87.
Halodactylus hirsutus, V. BEN., *Rech.*, p. 61, Pl. VIII, f. 3-8.
Alcyonidium hirsutum, JOHNST., *l. c.*, p. 360, n°. 2, Tab. LIX, fig. 1, 2.

l. 15″. Op zee-wier. SCHOUWEN (*Baster*); op 't strand te DOMBURG, SCHEVENINGEN en KATWIJK.

3. PARASITICUS, V. BENED.

Halodactylus incrustans, arenosus, superficie glabra et porosa.

Alcyonium parasiticum, FLEM., *Brit. Anim.*, bl. 568, n°. 89.
Halodactylus parasiticus, V. BENED., *Recher.*, p. 62, Pl. VIII, fig. 9—12.
Alcyonidium parasiticum, JOHNST., *l. c.*, p. 362, n°. 3, Pl. LXVIII, fig. 4, 5.

l. eene 2‴ dikke korst maakt deze soort om de stammen der sertulariën. SCHEVENINGEN op Laomedea dichotoma.

Fam. XV (28). **LOPHOPODA.** (V. D. H., bl. 119.)

PLUMATELLA, J. V. D. HOEVEN, bl. 119.

Plumatella, LAM.

1. CRISTATA, LAM.

Plumatella stirpe brevi ramosa, subpalmata, tentaculorum serie campanulata, lunata; tentaculis circiter sexaginta.

TREMBLEY, Mém. sur les Pol., p. 210, Pl. X, fig. 8, 9. (Polypes à Panache).

HOUTTUYN, (BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk.), bl. 496, Pl. XVIII, fig. 11.

Kuif-polypus, PALLAS, Plantd., bl. 104, n°. 42.

Klokjes-pijpgewas, HOUTTUYN, XVII, bl. 501, n°. 8.

Klokjes-pijpkoraal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 179, n°. 7.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de uitg., Pl. III, fig. 1.

Hydra campanulata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 817.

Tubularia crystallina, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 85, n°. 42.

Tubularia campanulata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1303 (*pro parte*).

Tubularia reptans, BOSC., *H. N. des Vers.*, T. III, p. 93.

Naïsa reptans, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 223.

Cristatella campanulata, FLEM., *Brit. An.*, p. 518, n°. 90.

Alcyonella stagnorum, *var.* β (*pro parte*), JOHNST., *l. c.*, p. 395, fig. 73.

l. 2". Aan de wortelen der zoetwater planten. *SORGVLIET* bij DEN HAAG (*Trembley*).

2. CAMPANULATA, LAM.

Plumatella stirpe alternatim ramosa; tentaculorum serie campanulata, lunata, cristata; tentaculis circiter sexaginta.

Veder-bosch polyp, ROESEL, III, bl. 390, T. LXXIII—LXXV.

HOUTTUYN, (BAKER, Nutt. Gebr.), bl. 497, Pl. XIII, fig. 12.

Veder-bosch polijpus, PALLAS, Plantd., bl. 105, n°. 43.

Veder-bosch polijp, HOUTTUYN, XVIII, bl. 502.

Veder-bosch polijpus, BENN. en V. OLIV., XV. 2, bl. 178, n°. 6.

Tubularia gelatinosa, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 86, n°. 43.

Tubularia campanulata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1303 (*pro parte*).

Naïsa campanulata, LAMOURX., *Pol. flex.*, p. 224.

Alcyonella stagnorum, *var.* β (*pro parte*), JOHNST., *l. c.*, p. 391, n°. 1.

l. 2". Aan de wortelen der zoetwater planten in 't Meertje van ROCKANJE, in menigte in den Rhijn onder LEYDERDORP (*Pallas*); WALCHEREN? (*Bomme*, l. c., II, bl. 280); ZOETERWOUDE bij de Goudsche sluis enz. (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Alcyonella, LAM.

3. FUNGOSA, J. V. D. HOEV.

Plumatella incrustans, tubulis verticalibus aggregatis, apertura subpentagoni, tentaculorum serie campanulata, lunata, tentaculis circiter quadraginta et quatuor.

Zoetwater-spons, NOZEMANN, Verh. v. 't Bat. Gen. te Rott., IX, bl. 242, Pl. II.

BERGSMA, de incrustat. indigen., p. 6, T. III.

〃 Over de omkorstingen van Rockanje, (Alg. Konst en Letterb., 1824, I, bl. 164).

't Klokboem-diertje, BAKER, Nutt. Gebr. v. 't Mikr., bl. 316, Pl. XII, fig. 15—22.

Gepluimde veelvoet, MARTINET, Katech., III, bl. 209.

Tubularia fungosa, PALLAS, *N. Coment. Ac. Petrop.*, 1768, XII, p. 565.

Leucophra heteroclita, MULL., *Infus.*, Pl. XXII, f. 27—34.

Alcyonium fluviatile, BRUG., *Dict. des Sc. Nat.*, p. 24, n°. 10.

Alcyonella stagnorum, LAM., *l. c.*, *2 ed.*, II, p. 116, n°. 1.

Alcyonella fluviatilis, RASPAIL, *Mém. Soc. d'H. N.*, IV, p. 75, Pl. XII—XV.

Alcyonella stagnorum, *var. α*, JOHNST., *l. c.*, p. 391, n°. 1, *α*, Tab. LXXIV.

l. 7″. Hecht zich als eene sponsachtige massa in staande wateren op steenen, houten schuttingen enz. In 't meertje van ROCKANJE (*Pallas*, *Bergsma*); in slooten om ROTTERDAM (*Nozemann*); te BEEK bij NIJMEGEN (*Bergsma*); in slooten nabij LEYDEN en in een vijver te 's HAGE.

(NB. In dezen vijver, midden in eene tuin gelegen, en vroeger vol waterplanten en kroos geweest zijnde, heb ik nooit de minste spoor der *Alcyonella* waargenomen; echter nadat die was leeg gepompt, nog vier voet dieper uitgegraven, en het water zich van zelven uit den grond weder had aangevuld, vond ik in het daarop volgend jaar (hoewel er geene waterplanten of iets dergelijks in waren overgebleven of aangevoerd) in denzelven polypariën, ter grootte eener mans-vuist. Zoude mogelijk de kiem of eijeren dezer polijpen in den veengrond jaren lang bewaart gebleven zijnde, door het uitgraven te voorschijn zijn gekomen en zich toen eerst vrij hebben kunnen ontwikkelen.)

CLASSIS III.

ACALEPHAE (V. D. H., bl. 131.)

ORDO I.

SIPHONOPHORAE. (V. D. H., bl. 131.)

Fam. II (30). **PHYSSOPHORIDAE.** (V. D. H., bl. 132.)

? PHYSALIA, LAM. (V. D. H., bl. 133.)

? PELAGICA, LAM.

Physalia ovata, subtrigona; crista dorsali prominente subrubella, venosa.

't Bezaantje, HOUTTUYN, XIV, bl. 315, n°. 4, Pl. CX, fig. 5.

Het bezaantje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 90, n°. 1.

Holothuria physalis, LINN., *Amoen. Acad.*, IV, p. 254, Tab. III, fig. 6.

Physalia pelagica, LESSON, *Acal.*, p. 545, Pl. VI.

l. 30″, br. 7″, de langste voelers ter lengte van 30 voeten. De Heeren *Benn.* en *v. Oliv.* vermelden dat de *Holoth. physalis*, LINN. aan de stranden der NOORDZEE voorkomt, evenwel behoort dezelve uitsluitend in den grooten oceaan binnen de KEERKRINGEN t'huis, en wordt alleen bij stormweder, doch zeldzaam, iets noordelijker gevonden; nimmer zijn dezelve, mijns wetens, in de NOORDZEE gezien.

(NB. De beschrijving volgens BENN. en V. OLIV. is niet met de natuur overeenkomende, daar er van eenen sikkelvormigen snuit, en van een bruinen of donkergroenen kleur gesproken wordt; veeleer schijnt dezelve bijna woordelijk overgenomen te zijn uit HOUTTUYN, naar die welke ODHELIUS er van geeft.)

Fam. III (31). **DIPHYIDAE.** (V. D. H., bl. 137.)

NOCTILUCA, SURIRAY. (*Os inferum, contractile, infundibuliforme, tentaculo filiformi instructum.*)

1. MILIARIS, SURIR.

Corpus minimum, gelatinosum, hyalinum, subsphaericum, in contractionibus reniforme, pellicula venis tenuissimis nervosa vestitum.

Zee-kwal, SLABBER, Nat. Verlust., bl. 67, Pl. VIII, fig. 4, 5.

Noctiluca miliaris, SURIRAY, vide GUÉR., *mag. de Zool.*, 1836, 3me livr., p. 1.

Noctiluque, BLAINV., *Actinol.*, p. 140, Pl. VI, fig. 9—11.

Noctiluca miliaris, LESSON, *Acaleph.*, p. 145, n°. 1.

l. in diam. 1‴. Veroorzaakt grootendeels het lichten der zee. In Junij en Julij van 1768 zeer menigvuldig in 't zeewater te MIDDELBURG gevonden (*Slabber*). In 't VEERSCHE GAT en op de reede van VLISSINGEN.

(NB. Volgens de waarnemingen van Prof. VAN BENEDEN zoude de *Noctiluca miliaris* niet onder de *Acalephae*, maar onder de *Infusoria rhizopoda* moeten geplaatst worden.)

ORDO II.

CTENOPHORAE. (V. D. H., bl. 138.)

Fam. IV (32). **BEROIDEA.** (V. D. H., bl. 139.)

CALLIANIRA, PÉRON. (V. D. H., bl. 139.)

1. HEXAGONA, ESCHSCH.

Callianira corpore hemisphaerico, sexangulato; costis ciliatis octo, tentaculis duobus filiformibus rufis.

Zeshoekige Beroë, SLABBER, Nat. Verl., bl. 56, Pl. VII, f. 3, 4.

DE HAAN, Bijdr. t. d. Nat. Wet., II, bl. 150. (Callianira Slabberi.)

Callianira hexagona, ESCHSCH., *Acal.*, s. 28.

Janira hexagona, OKEN, *Lehrb. der Naturg.*, III, s. 133.

Callianira hexagona, LESSON, *Acaleph.*, p. 103, n°. 1.

l. 7‴ in diam. Den 12 Julij 1768 in 't zeewater te MIDDELBURG ontdekt door *Slabber*.

CYDIPPE, ESCHSCH. (V. D. H., bl. 140.)

1. PILEUS, ESCHSCH.

Cydippe corpore globoso, costis octo, tentaculis duobus ciliatis.

GRONOVIUS, Uitgez. Verhand., III, bl. 464, Pl. XXVI, f. 1—5.

BASTER, Natuurk. Uitsp., I, bl. 144, Pl. XIV, fig. VI—VII.

Tweestaartige Beroë, HOUTTUYN, XVIII, bl. 179, n°. 2, Pl. CXLIII, fig. 1.

Mutsvormige zee-kwal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 97, n°. 2.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de Uitg., Pl. III, fig. 5.

Volvox bicaudatus, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1325.

Medusa pileus, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3152, n°. 14.

Beroë globosus, BOSC., *H. n. des Vers.*, Pl. XVIII, fig. 2.

Pleurobranchus pileus, FLEM., *Brit. anim.*, p. 504, n°. 67.

Beroë pileus, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, Tom. III, p. 52.

Cydippe pileus, DESH. *in* LAM., *l. c.*, Tom. III, p. 36.

Cydippe pileus, LESSON, *Acaleph.*, p. 105, n°. 1.

l. 25‴ in diam. In den zomer van 1758 te KATWIJK ontdekt door *Gronovius;* aan de stranden van SCHOUWEN (*Baster*); in 't VEERSCHE GAT.

2. POMIFORMIS, PATTERSON.

Cydippe corpore ovato, apice subdepresso, basi protuberante; costis octo tentaculisque duobus ciliatis.

Beroë ovatus, FLEM., *Brit. anim.*, p. 502. n°. 65.

Cydippe Flemingii, FORBES, *Ann. et Mag.*, I, p. 145, Pl. II, fig. 2.

Cydippe pomiformis, PATTERS., *Trans. of Irish Acad.*, p. 109, Pl. I, fig. 1—8.

Cydippe ovatus, LESSON, *Acaleph.*, p. 106, n°. 4.

l. 25‴. Gedurende den zomer op de reede voor TER VEERE en in DE DOLLARD.

BEROE, ESCHSCH. (V. D. H., bl. 140.)

1. OVATUS, LAM.

Beroe corpore ovato, costis ciliatis novem.

GRONOVIUS, Actae Helveticae, Tom. V, p. 381, n°. 496.

Eironde Beroë, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 143, Pl. XIV, f. V.

Gehaarde Beroë, HOUTTUYN, XVII, bl. 177, n°. 1.

Trechtervormige zee-kwal, BENN. en V. OL., XV, 2, bl. 96, n°. 1.

Medusa beroë, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* X.
Volvox beroë, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* XII, p. 1324.
Beroë infundibulum, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, n°. 2816.
Medusa infundibulum, GMELIN, *Syst. nat.*, *ed.* XIII, p. 3152, n°. 13.
Cydippe infundibulum, ESCHSCH., *Acaleph.*, s. 26, n°. 5.
Beroë Mulleri, LESSON, *Acaleph.*, p. 121, n°. 1.

l. 3″, br. 2″. Gedurende de maand April zeer gemeen aan de stranden van SCHOUWEN en in de haven van ZIERIKZEE (*Baster*); in 't VEERSCHE GAT en in DE DOLLARD.

ORDO III.

DISCOPHORAE. (V. D. H., bl. 141.)

Fam. V (33). **GERYONIDAE**. (V. D. H., bl. 141.)

MELICERTA, PÉRON. (*Pedunculus elongatus apice laciniata munitus; corporis limbus tentaculis brevissimis octo, in globulo terminatis.*)

1. PERLA, PÉRON.

Melicerta corpore campanulato, supra tuberculato.
Parel-kwal, SLABBER, Nat. Verl., bl. 109, Pl. XIII, fig. 1, 2.
Medusa perla, MODEER, *N. Abh. Schwed. Acad.*, 1790, XII, s. 245.
Rhizostoma perla, ESCHSCH., *Acaleph.*, s. 53.
Melicerta perla, LESSON, *Acalèph.*, p. 324, n°. 122.

l. 1″ in diam. In Julij 1768 door *Slabber* te MIDDELBURG ontdekt.

Fam. VI (34). **RHIZOSTOMIDAE**. (V. D. H., bl. 142.)

RHIZOSTOMA, CUV. (V. D. H., bl. 142.)

† 1. CUVIERI, PÉRON.

Rhizostoma hemisphaerica, margine imbricatim undulante purpurascente.
Medusa pulmo, BORLASE, *N. H. of Cornw.*, p. 257, Tab. XXV, fig. 15.

Medusa octopus, var. β, GMEL., *Syst. nat.*, p. 3157, n°. 27 *β*.
Medusa undulata, PENN., *Brit. Zool.*, Tom. IV, p. 59.
Rhizostoma undulata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 502, n°. 68.
Rhizostoma Cuvieri, ESCHSCHOLTZ, *Acaleph.*, s. 45, n°. 1. (*pro parte.*)
Cephea rhizostoma, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, T. III, p. 183, n°. 6.
Rhizostoma Cuvieri, LESSON, *Acalèph.*, p. 412, n°. 228.
l. 15" in diam. Gedurende de zomermaanden aan onze stranden.

CASSIOPEA, PÉRON. (V. D. H., bl. 142.)

1. LUNULATA, ESCHSCH.

Cassiopea orbicularis, planulata, margine dentato coerulescente.
Urtica marina octo-pedalis, BORL., *Cornw. Faun.*, p. 258, Tab. XXV, fig. 16.
Medusa octopus, *var. a*, GMELIN, *Syst. nat.*, p. 3157, n°. 27, *var. a.*
Medusa lunulata, PENN., *Brit. Zool.*, Vol. IV, p. 58.
Cassiopea lunulata, FLEM., *Brit. anim.*, p. 502, n°. 64.
Cassiopea rhizostomoïdea, TILESIUS, *N. Act. Cur. Nat.*, XV, p. 274, T. LXXI.
Cassiopea anglica, TILESIUS, *l. c.*
Cassiopea Borlasea, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, III, p. 173, n°. 4.
Cassiopea lunulata, LESSON, *Acalèph.*, p. 407, n°. 220.
l. 15" in diam. Aan 't strand te DOMBURG.

Fam. VII (35). **MEDUSIDAE**. (V. D. H., bl. 143.)

CYANAEA, ESCHSCH. (*Tentacula numerosissima in inferiore disci facie prope marginem in fasciculos disposita.*)

1. CAPILLATA, ESCHSCH.

Cyanaea disci margine sedecies inciso; incisionibus alternis profundioribus, lobis quadrangularibus extus marginatis.
Straal-qual, BASTER, Nat. Uitsp., II, bl. 63, Pl. V, fig. I.
Gehaarde kwal, HOUTT., XIV, bl. 418, n°. 6, Pl. CXII, f. 3, 4.
Gehaarde kwal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 99, n°. 6.
Medusa capillata, LINN., *Itin. W. Goth.*, 172, T. III, f. 3.

Cyanea arctica, — *baltica*, — *borealis*, — *brittannica*, PÉRON, *Ann. du Mus.*, XIV, p. 364, n°. 105—108.
Cyanea capillata, LESSON, *Acalèph.*, p. 379, n°. 183.
l. 20″ in diam. BROUWERSHAVENSCHE GAT (*Baster*); 't VEERSCHE GAT.

2. LAMARCKII, PÉRON.
Cyanaea disci margine octo lobato; lobis subtriangularibus apice incisis; circulo supra ventriculo et radiis sedecim externis cyaneis.
Cyanea Lamarckii, ESCHSCH., *Acaleph.*, s. 71, n°. 3, T. V, f. 2.
Cyanea Lamarckii, LESSON, *Acalèph.*, p. 383, n°. 184.
l. 15″ in diam. Aan de kusten der Noordzee. SCHEVENINGEN.

AURELIA, PÉRON. (*Tentacula numerosa e canali marginali prodeuntia.*)

1. AURITA, LAM.
Aurelia hemisphaerica, depressa, hyalina, rosea; ovariis roseis; brachiis lanceolatis, membranis undato-crispis instructis.
Geoorde zee-kwal, HOUTT., XIV, bl. 413, n°. 5, Pl. CXII, f. 2.
Medusa aurita, LINN., *Faun. Suec.*, n°. 2109.
Aurelia rosea, PÉRON, *Ann. du Mus.*, XIV, p. 358.
Cyanea aurita, CUV., *R. anim. édit. Illustr.*, Pl. LVI.
Aurelia aurita, LESSON, *Acaleph.*, p. 348, n°. 186.
l. 10″ in diam. Aan 't strand te SCHEVENINGEN.

† 2. CRUCIATA.
Aurelia orbicularis, depressa, granulosa, coerulescens, tentaculis brevissimis albidisque; ovariis annulatis macula nigra notatis.
GRONOVIUS, Actae Helveticae, Tom. V, p. 380, n°. 493.
Zeer klein zee-qualletje, BASTER, l. c., II, bl. 65, Pl. VII, fig. 5. (*in jongen toestand.*)
Gekruiste zee-qual, BASTER, l. c., I, bl. 142, Pl. XIV, fig. 3, 4, en II, bl. 61.
Gekruiste kwal, HOUTTUYN, XIV, bl. 408, n°. 2.
Kleine kwal, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 97, n°. 3.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 98, n°. 5.

Medusa crusiata, LINN, *Faun. Suec.*, n°. 2110.

Orythia minima, LAM., *l. c.*, 2 *ed.*, III, p. 146, n°. 2. (*juniori forma.*)

Aurelia granulata, LAM., *l. c.*, III, p. 176, n°. 4.

Aurelia melanospila, PÉRON, *Ann. du Mus.*, XIV, p. 358, n°. 89.

Aurelia melanospila, LESSON, *Acalèph.*, p. 373, n°. 171.

l. 8″ in diam. Van April tot Junij zeer gemeen in de ZEEUWSCHE STROOMEN en aan de kusten (*Baster*); aan 't strand te SCHEVENINHEN en KATWIJK, in DE DOLLARD en in 't VEERSCHE GAT.

CHRYSAORA, PÉRON. (*Cirrhi marginales tentaculiformes viginti quatuor aut plures.*)

1. HYSOSCELLA, ESCHSCH.

Chrysaora fuscescens, disci margine lobis triginta duobus rotundatis integris cirrhisque viginti quatuor.

Kleine kwal, HOUTTUYN., XIV, bl. 410, n°. 3.

Medusa hysoscella, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* XII, p. 1097.

Urtica marina, BORL., *Faun. Corn.*, T. XXV, f. 7 et 11.

Medusa fusca, — *tuberculata*, PENN., *Br. Zooph.*, IV, p. 57, 58.

Cyanea fusca, — *tuberculata*, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 501, n°. 59, 61.

Chrysaora Lesueur, — *aspilonota*, — *cyclonota*, — *spilhemigona*, — *spilogona*, — *pleurophora*, — *macrogona*, PÉRON, *Méduses* in *Ann. du Mus.*, Tom. XIV, p. 365, n°. 110—115, 120.

Cyanea Lesueur, — *aspilonota*, — *cyclonota*, — *punctulata*, — *pleurophora*, — *macrogona*, LAM,, *l. c.*, III, p. 190, n°. 7—11, 16.

Chrysaora hysoscella, LESS., *Acalèph.*, p. 396, n°. 204.

l. 10″ in diam. en meer. 't VEERSCHE GAT.

(NB. BENN. en V. OLIV. bedoelen waarschijnlijk met de *Medusa hysosella*, de door LINNEUS aangehaalde fig. uit BASTER, Dl. II, Pl. VII, fig. 5, welke echter eene jonge *Med. cruciata* voorstelt.)

Fam. VIII (36). **OCEANIDAE.** (V. D. H., bl. 144.)

OCEANIA, PÉRON.

Callirhoë, PÉRON. (*Ventriculus brachiis longis.*)

1. BASTERIANA, PÉRON.

Oceania orbicularis, plana convexa; margine rubro; tentaculis longis, inaequalibus; subtus brachiis quatuor acutis.

BASTER, Nat. Uitsp., II Dl., bl. 58, Pl. V, fig. II, III.
HOUTTUYN, XIV, bl. 411.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 98, n^e. 4.

Medusa marginata, MODEER, *N. Mem. Ac. Stockh.*, 1790, p. 169.

Callirhoë Basteriana, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, III, p. 145, n°. 2.

Callirhoë Basteriana, LESSON, *Acalèph.*, p. 345, n°. 166.

l. 5" in diam. ZEEUWSCHE STROOMEN, in 1762 zeer talrijk en zelfs tot in 't SPAARNE bij HAARLEM doorgedrongen (*Baster*); aan de kusten der NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*); VEERSCHE GAT, DE DOLLARD, aan 't strand te SCHEVENINGEN.

(NB. In navolging van LINNEUS wordt door BENN. en V. OLIV. de bovengemelde afbeelding van BASTER tot de *Medusa aequorea* (*Forsk.*) betrokken, deze echter komt alleen meer zuidelijker in den *Atlantischen Oceaan* en in de *Middellandsche zee* voor.)

Thaumantias, ESCHSCH. (*Ventriculus brachiis destitutus.*)

2. CYMBALOIDEA, PÉRON.

Oceania campanulata, canalibus subito in clavam elongatam dilatatis; tentaculis (16—20) *basi bulbosis.*

Belgelijkende kwal, SLABBER, Nat. Verl., bl. 99, Pl. XII, f. 1—3.

Dyanaea cymbalaroïdes, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, T. III, p. 158, n°. 18.

Thaumantias cymbaloïdea, LESS., *Acaleph.*, p. 334, n°. 143.

l. 1" in diam. In Julij 1768 te MIDDELBURG in 't zeewater ontdekt door *Slabber*.

3. HEMISPHAERICA, PÉRON.

Oceania hemisphaerica, canalibus versus marginem disci clavatis, costis transversalibus quatuor; tentaculis marginalibus plurimis; margine integerrimo.

GRONOVIUS *in* Uitgez. Verh., III, bl. 467, Pl. XXXVI, fig. 7.
Halfklootronde kwal, HOUTTUYN, XIV, bl. 423, n°. 9.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl, 99, n°. 7.
Medusa hemisphaerica, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* XII.
Thaumantias hemisphaerica, LESS., *Acal.*, p. 335, n°. 144.
l. 1″ in diam. KATWIJK (*Gronovius*); 't VEERSCHE GAT en de DOLLARD.

(NB. Deze is eene der lichtgevende Medusa-soorten.)

? *Oceania*, PÉRON. (*Ventriculus lobatus.*)

4. SANGUINOLENTA, PÉRON.

Oceania? subelliptica, apice subdepresso; apertura inferiori quadrangulari; ventriculo sanguineo; ovariis fuscis margine tenus elongatis; tentaculis duodeviginti basi bulbosis.
Kermin Beroë, SLABBER, Nat. Verl., bl. 110, Pl. XIII, fig. 3.
? *Cyanea coccinea*, DAVIS, *Ann. of N. H.*, VII, p. 234, Pl. II, fig. 12, 13.
? *Turris neglecta*, LESSON, *Acaleph.*, p. 284, n°. 39.
Oceania? sanguinolenta, LESS., *Acaleph.*, p. 321, n°. 116*.
l. ? (*mikroskopisch.*) In Julij 1768 door *Slabber* te MIDDELBURG in het zeewater ontdekt.

5. TETRANEMA, PÉRON.

Oceania? subelliptica, apice subdepresso; apertura inferiori quadrangulari; ventriculo sanguineo; ovariis fuscis margine tenus elongatis; tentaculis longis quatuor, basi dilatatis.
Kermin Beroë, SLABBER, Nat. Verl., bl. 119, Pl. XIV, f. 1.
Oceania tetranema, LESSON, *Acalèph.*, p. 320, n°. 116.
l. ? (*Mikrosk.*) In Julij 1768 door *Slabber* te MIDDELBURG in het zeewater ontdekt.

6. MICROSCOPICA, PÉRON.

Oceania? ovalis, ovariis filiformibus margine tenus elongatis; tentaculis longissimis duobus, basi dilatatis; ventriculo, ovariis tentaculisque fuscis.
Gladde Beroë, SLABBER, Nat. Verl., bl. 89, Pl. XI, fig. 1, 2.
? *Oceania dinema*, PÉRON, *Médus.*, p. 346, n°. 53.
Oceania? microscopica, LESSON, *Acalèph*, p. 321, n°. 119.
l. ? (*Mikrosk.*) In Julij 1768 door *Slabber* te MIDDELBURG in het zeewater ontdekt.

CLASSIS IV.

ECHINODERMATA. (V. D. H., bl. 163)

ORDO I.

PEDICELLATA. (V. D. H., bl. 163.)

Fam. II (39). **ASTEROIDEA.** (V. D. H., bl. 168.)

OPHIURA, LAM. (V. D. H., bl. 168.)

Ophiura, AGASS.

† 1. **TEXTURATA**, LAM.

Ophiura squamis pectinatis, basibus radiorum 15—20 *et pluribus dentibus munitis; inferne lateribus scutellorum intermediorum excavatis; scutella radiorum lateraliter spinis* 5—7 *armata.*

SEBA, Schatk. der nat., III, Pl. V, f. 1, 2, en Pl. VII, f. 6, 7.
Wormstralige zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 466, n°. 11.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 102, n°. 1, 2.

Stella lacertosa, LINCK, *de Stell. mar.*, p. 47, Tab. II, f. 4.
Asterias ophiura, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII.
Asterias lacertosa, PENN., *Brit. Zool.*, Vol. IV, p. 63.
Ophiura texturata, LAM., *An. s. Vert.*, *ed.* 2, III, p. 221, n°. 1.
Ophiura bracteata, FLEM., *Brit. anim.*, p. 488, n°. 29.
Ophiura aurora, RISSO, *Eur. mérid.*, V, p. 273, T. VI, f. 29.
Ophiura arenosa, LEACH, *Zool. miscel.*, Vol. II, p. 58.
Ophiura texturata, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 22.
Ophiura albida, FORBES, *Brit. starf.*, p. 27.
Ophiolepis ciliata, MULL. et TROSCH., *Syst. der Asteriden*, p. 94, Taf. VII, fig. 1.

l. 18''' in middell. zonder de stralen, met dezelve 8''. Aan 't strand der ZUIDERZEE (*Seba*); SCHEVENINGEN en KATWIJK.

Ophiocoma, AGASS.

2. NEGLECTA, JOHNST.

Ophiura disco plano, marginato, superne imbricato; squamis subaequalibus laevibus; squama majore duplici ad basin cujusque radii; radii superne obtecti serie simplici squamarum quadratarum, et lateraliter spinulis longis utrinque ternis aut quaternis armati.

Ophiura neglecta, JOHNST., *Mag. of N. H.*, 1836, VIII, p. 467, fig. 42.

Ophiura elegans, LEACH, *Zool. Miscel.*, Vol. II, p. 57.

Ophiocoma neglecta, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 30.

Ophiocoma squamata, MULL. et TROSCH., *Asterid.*, s. 92.

l. de schijf 3''' in middell., met de stralen 13'''. Te WEST-KAPELLE aan strand onder steenen.

† 3. BELLIS, FLEM.

Ophiura disco subpentangulari, convexa, squamulis sejunctis et tuberculis interstitialibus adsperso; depressione cordiformi ad basin cujusque radii; radii depressi superne convexi, squamis ovatis et tuberculis minutis, obtusis seriatim interpositis, obtecti et lateraliter spinulis conicis quatuor aut sex armati.

Gedoornde zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 468, n°. 12.

Asterias ophiura, FABR., *Fauna Groenl.*, p. 371.

Bellis scolopendroïdes, LINCK, *de Stell. marin.*, T. XL, f. 71.

Asterias aculeata, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 20, T. XCIX.

Ophiura bellis, FLEM., *Brit. anim.*, p. 488.

Ophiura Flemingii, LEACH, *Zool. miscel.*, II, p. 56, n°. 31.

Ophiocoma bellis, FORBES, *Brit. Starf*, p. 53.

Ophiolepis scolopendrica, MULL. et TROSCH., *Asterid.*, s. 96.

l. 12''' in diam. zonder de stralen, met dezelve 10''. Langs de kusten der NOORDZEE.

† 4. ROSULA, FLEM.

Ophiura disco convexo, rotundo, spinis longitudine variabile muricato. Squama maxima triangulari, duplici ad basin

cujusque radii, superne obtecti serie squamarum triangularum, carinatarum, imbricatarum et lateraliter spinulis, latitudine radii longioribus, utrinque quinis armati.

Gehaarde zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 470, n°. 13.

Rosula scolopendroïdes, LINCK, *l. c.*, Pl. XXVI, fig. 52, et XXXVII, fig. 65.

Asterias ciliata, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII.

Asterias fragilis, ABILG., *Zool. Dan.*, T. III, p. 28, Tab. XCVIII.

Asterias pentaphylla, — *varia*, — *aculeata*, — *hastata*, — *fissa*, — *nigra*, PENN., *Br. Zool.*, IV, p. 64, n°. 64-69.

Ophiura ciliaris, — *fragilis*, — *rosularia*, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, III, p. 224, n°. 10, 12, 13.

Ophiura vulgaris, LEACH, *Zool. Misc.*, II, p. 54.

Ophiura rosula, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 489, n°. 32.

• *Ophiura spinulosa*, RISSO, *l'Eur. mér.*, V, p. 272, n°. 12, Pl. VI, fig. 30.

Ophiocoma rosula, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 60.

Ophiothrix fragilis, MULL. et TROSCH, *Aster.*, s. 110.

l. de schijf 1″ in diam., met de stralen 8″. SCHEVENINGEN.

ASTERIAS, LAM. (V. D. H., bl. 169.)

Astropecten, LINCK.

† 1. ARANCIACA, LINN.

Asterias disco lato; radiis quinis depressis lanceolatis; dorso papillis truncatis et echinulatis obtecto; margine denticulato, aculeisque ciliato.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, Pl. VIII, fig. 6—8 en 10.

Paarde-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 462.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 102, n°. 3 en 5.

Astropecten, LINCK, *l. c.*, T. IV, f. 14; T. V, f. 5; T. VI, f. 13; T. VIII, f. 11, 12; T. XXVII, f. 44.

Asterias irregularis, PENN., *Brit. Zool.*, IV, p. 61, n°. 57.

Asterias aurantiaca, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 130.

Astropecten aurantiacus, MULL. et TROSCH., *Aster.*, s. 67.

l. met de stralen 10″ en meer. Kusten van HOLLAND (*Seba*); aan 't strand van SCHEVENINGEN en van onze NOORDELIJKE EILANDEN.

Luidia, FORBES.

2. FRAGILISSIMA.

Asterias disco parvo, radiis quinque aut septem depressis, longissimis; dorso papillis spiniferis; margine seriebus ciliorum duabus armato.

HOUTTUYN, XIV, bl. 447, Pl. CXIII, fig. 1?

Luidia fragilissima, FORBES, *Wern. Mag.*, VIII, p.123.

Asterias rubens, JOHNST., *Mag. of N. H.*, IX, p.144, f. 20.

Asterias pectinata, COUCH., *Mag. of N. H.*, Jan. 1840.

Luidia fragilissima, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 135,

Luidia Savignyi, MULL. et TROSCH., *Aster.*, s. 77.

l. 1 voet en zelfs meer. In de NOORDZEE in diep water. Twee malen heb ik fragmenten dezer soort te SCHEVENINGEN aan strand gevonden.

Goniaster, AGASS.

? 3. EQUESTRIS, LINN.

Asterias pentagona, angulis porrectis; margine articulato; articulis digitato-papilliferis; dorso mutico, subverrucoso, obsolete reticulato.

Pastey, HOUTTUYN, XIV, bl. 461, Pl. CXIII, fig. 3?

Paarde-ster, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 101, n°. 3.

Pentaceros planus, LINCK, *l. c.*, p. 21, Tab. XII, fig. 21, et Tab. XXXIII, fig. 53.

Asterias equestris, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII.

Asterias Johnstoni, DUJ. in LAM., *l. c.*, 2 *édit.*, III, p. 257, n°. 47.

Goniaster equestris, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 125.

Astrogonium phrygianum, MULL. et TROSCH., *Aster.*, s. 52, Taf. VI, fig. 6.

l. 15″. Aan de kust der NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*).

(NB. Daar deze soort eertijds met de *Ast. aranciaca* meermalen verward werd, zoo wordt waarschijnlijk door BENN. en V. OLIV. laatstgenoemde soort bedoeld, deze toch is aan onze kusten vrij gemeen, terwijl de *Ast. equestris* mijn wetens nimmer aan dezelve gevonden is.)

Solaster, FORBES.

† 4. PAPPOSA, LINN.

Asterias dorso marginibusque penicillis papposis muricata; radiis subtridenis, lanceolatis, diametro disci minoribus.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, Pl. VIII, fig. 5.

Veelstralige zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 440, n°. 2.

Stella dodecactis, LINCK, *Stell. mar.*, Tab. XVII, fig. 28, et Tab. XXII, fig. 52.

Asterias helianthoïdes, PENN., *Br. Zool.*, IV, p. 66, n°. 72.

Stellonia papposa, AGASSIZ, *Prodr. echin.*

Solaster papposa, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 112.

l. 15″ in diam. en meer. Aan de kusten der NOORDZEE (Prof. *J. v. d. Hoeven*).

† 5. ENDECA, GMEL.

Asterias undique aculeis minimis, subpectinatis aspera, radiis novem aut undecim tortuosis, disci diametro minoribus.

Negenstralige zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 442, Pl. CXII, f. 5.

Asterias aspera, MULL., *Zool. Dan. Prodr.*, 2833.

Stellonia endeca, NARDO in AGASS., *Prodr. echin.*

Solaster endeca, FORBES, *Brit. Starf*, p. 109.

l. 12″ in diam. In de NOORDZEE.

Cribrella, GRAY.

6. OCULATA, PENN.

Asterias dorso tuberculis oblongis, reticulato-spiniferis irregulariter instructo et ad interstitia poroso; radiis quinis cylindraceo-conicis, diametro disci quater majoribus.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, Pl. VII, fig. 5.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 101, n°. 2.

Pentadactylosaster oculatus, LINCK, *l. c.*, p. 31, Tab. XXXVI, fig. 62.

Asterias perforata, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, 2834.

Linkia oculata, FORB., *Wern. mem.*, Vol. VIII, p. 120.

Asterias seposita, LAM., *An. s. V.*, 2 *éd.*, III, p. 251, n°. 30.

Asterias milleporella? LAM., *l. c.*, 2 *ed.*, III, p. 253, n°. 35.

Asterias multifora, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, III, p. 254, n°. 37.

Cribella oculata, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 100.

Echinaster oculatus, MULL. et TROSCH., s. 24.

l. 8″ met de stralen. Aan 't strand langs de NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*); te SCHEVENINGEN en KATWIJK in 't voorjaar.

7. **ROSEA**, MULL.

Asterias dorso tuberculis triangularibus, articulato-spiniferis, regulariter in seriebus longitudinalibus dispositis; radiis quinis cylindraceo-elongatis, diametro disci quater et dimidio majoribus.

Asterias rosea, MULL., *Zool. Dan.*, II, Tab. LXVII.
Asterias variolata, LAM., *An. s. Vert.*, *2ed.* III, p. 253, n°. 36.
Cribella rosea, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 106.
Asteracanthion roseus, MULL. en TROSCH., s. 17.

l. 10″ met de stralen. Aan de kusten der eilanden ten noorden GRONINGEN (*van Halem*).

Asterias, GRAY.

† 8. **RUBENS**, LINN.

Asterias radiis subquinis, lanceolatis, papilloso-echinatis; papillis dorsi sparsis et subseriatis.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, T. V, fig. 3, T. VI, fig. 3, 4.
Zee-star, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 134, Pl. XII, fig. 1—6.
Rood-achtige zee-ster, HOUTTUYN, XIV, bl. 443, n°. 3.
Rood-achtige zee-star, BENN. en V. OLIV, XV, 2, bl. 100, n°. 1.
Asterias glacialis, PENN., *Brit. Zool.*, IV, p. 60, n°. 54.
Asterias clathrata, PENN., *Brit, Zool.*, IV, p. 61, n°. 55.
Stellonia rubens, AGASS., *Prodr. Echin.*
Uraster rubens, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 83.
Asteracanthion rubens, MULL. en TROSCH., s. 17.

l. 15″ en meer. HOLLANDSCHE KUSTEN (*Seba*); ZEEUWSCHE STRANDEN (*Baster*); GRONINGEN (*van Swinderen*, *Init. faun. Gron.*, II *verv.*, bl. 8); NOORDZEE langs strand (*Benn.* en *v. Oliv.; 's Rijks Museum*); te SCHEVENINGEN, KATWIJK, DOMBURG. Deze is aan onze kusten verre weg de gemeenste soort van zee-sterren, wordende zelfs tot het bemesten der akkers aangewend door de bewoners onzer zee-dorpen.

† 9. **VIOLACEA**, GMEL.

Asterias disco orbiculari supra fusco, tuberculis granulatis violaceis; granula innumera aculeum album e medio

prominentem pluribus circulis cingunt; — radii quinque concolores lanceolati, apice rubicundi, serie triplici dictorum tuberculorum, paucisque sparsis armantur.

Sol coriaceus planus, LINCK, *l. c.*, p. 33, T. XI, n°. 15.
Ast. rubens violacea, MULL., *Z. Dan.*, Tab. LXVI.
Uraster violacea, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 91.
Asteracanthion violaceus, MULL. en TROSCH., s. 16.

l. 10″ en meer. Met de vorige soort doch zeldzamer.

Fam. III (40). **ECHINIDEA**. (v. D. H., bl. 172.)

SPATANGUS, KLEIN. (v. D. H., bl. 174.)

Spatangus, AGASS.

† 1. PURPUREUS, BLAINV.

Spatangus cordatus, subtus planus, ano tenus excavatus; ambulacris quaternis lanceolatis, impressione anali ovata, subanali late-reniformi.

Dikblad, VAN PHELSUM, de zee-egelen, bl. 40, n°. 2.
J. V. D. HOEVEN, Handboek der Dierkunde, Pl. IV, fig. 6.
Echinus purpureus, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 17, T. VI.
Echinus lacunosus, PENN., *Brit. Zool.*, IV, p. 69, Tab. XXXV, fig. 76.
Spatangus purpureus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 182.

l. 7″, br. 5″, hoog 4″. Aan onze stranden, in 't begin van Maart 1846 lagen eene menigte gebroken schalen dezer soort aan 't strand te KATWIJK.

Amphidotus, AGASS.

† 2. ARCUARIUS, LAM.

Spatangus cordatus, postice gibbus; ambulacris dorsalibus quatuor, oralibus quinque; impressione dorsali lanceolata, ano rotundo impressione post-anali sublenticulari; spatio spinoso post-orali ovate.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, Pl. X, fig. 21, a, b.
Doodshoofd, HOUTTUYN, XIV, bl. 520, n°. 12.
Kleine Hertogs-muts, V. PHELSUM, zee-egels, bl. 134, Pl. II., fig. 11—15.

Echinus spatagus, LINN., *Syst. Nat.*, *edit.* XII.
Spatagus flavescens, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 17, Tab. XCI, fig. 1—4.
Spatangus pusillus, LESKE *ap.* KLEIN, Tab. XXIV, fig. C—E, Tab. XXXVIII, fig. 5.
Echinus pusillus, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3198, n°. 94.
Echinus lacunosus, GMELIN, *l. c.*, p. 3197, *var.* δ, ε.
Echinus cordatus, PENN., *Br.Z.*, IV, p.69, T.XXXIV, f.75.
Echinospatagus cordiformis, BREYN, *Echinod.*, p.61, Pl.V.
Spatangus cordatus, FLEM., *Brit. anim.*, p. 480, n°. 6.
Spatangus arcuarius, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, III, p. 328, n°. 13.
Amphidotus pusillus, AGASS., *Prodr. Echin.*
Amphidotus cordatus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 190.

l. 3″. Aan onze kusten (*Seba*); op het strand der Noordzee van de PROV. HOLLAND (*v. d. Ende* in de *Nat. Verhand. v. Haarlem*, XVI, 2, bl. 301, n°. 5, onder den naam van *Spat. ovalis*, *Penn.*); Hollandsche kust (*Mus. te Leyden*). Aan 't strand te SCHEVENINGEN somtijds zeer gemeen.

FIBULARIA, LAM. (V. D. H., bl. 177).

† 1 PUSILLUS.

Fibularia ovalis, depressa subtus plano-concava, vertice centrali, ambulacris pulvinatis brevibus ad apicem disjunctis.

VAN PHELSUM, Brief over de zee-egels, bl. 134, Pl. II, fig. 11—15.

Echinus perexiguus, PETIV., *Gazophylaz.*, p. 10. T. XXXI.
Ovulum marinum, BORL., *Cornw. Faun.*, Pl. XXVIII, f.26.
Spatangus pusillus, MULL., *Zool. Dan.*, p.18, T.XCI, f.5,6.
? *Echinus equinus*, GMEL., *Syst.*, *nat.*, p. 3194, n°. 85.
Echinus minutus, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3195, n°. 86.
Echinocyamus pusillus, FLEM., *Brit. anim.*, p. 481, n°. 9.
Fibularia ovulum, — *tarentina*, — *angulosa*, LAM., 2 *ed.*, III, p. 300, n°. 2—4.
Fibularia ovulum, GUÉRIN, *Iconogr. Zooph.*, Pl. III, f. 5.
Echinocyamus pusillus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 175.

l. 6‴. Hollandsche stranden (*v. Phelsum*); aan 't strand der NOORDZEE van de PROV. HOLLAND, (*v. d. Ende*, l. c., n°. 6, sub nomine *Clypeaster pulvinulus*); te SCHEVENINGEN aan 't strand, benevens aan de kusten onzer noordelijke eilanden niet zeldzaam.

ECHINUS, LAM. (V. D. H., bl. 178).

1. SPHAERA, MULL.

Echinus sphaeroïdeus, rubescens, fasciis porosis oblique parallelis, pororum paribus ternis; spinae breves albidae (saepe apice rubro aut violaceo) longitudinaliter sulcatae, sulcis transverse crenatis.

Bruine zee-klit met witte pennen, HOUTTUYN, XIV, bl. 502.

Cidaris sardicus, LESKE *ap.* KLEIN, p. 146, Tab. IX, fig. A. B.

Echinus sardicus, GMELIN, *Syst. nat.*, p. 3178, n°. 35.

Echinus esculentus, PENN., *Brit. Zool*, IV, p. 67, Tab. XXXIV, fig. 74.

Echinus globiformis, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, III, p. 360, n°. 5.

Echinus inflatus, BLAINV., *Dict. des Sc. nat.*, XXXVII, p. 91.

Echinus sphaericus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 149.

l. 6″ in diam. Aan onze stranden (*Houttuyn*); SCHEVENINGEN, KATWIJK en de eilanden ten noorden GRONINGEN.

(NB. Deze en de volgende soort worden veel al met de *Echinus esculentus* verward.)

† 2. NEGLECTUS, LAM.

Echinus hemisphaerico-depressus, viride-purpurescens et rubro fasciatus; fasciis porosis flexuosis, pororum paribus quinis; spinae viridescens, breves, longitudinaliter striatae, striis transverse crenatis.

Witte zee-klit met groene pennen, HOUTTUYN, XIV, bl. 502.

Eetbare zee-egel, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 104, n°. 1.

Cidaris hemisphaerica, LESKE *ap.* KLEIN, p. 90, Tab. II, fig. E.

Echinus lividus, var., BLAINV., *Actinol.*, p. 226.

Echinus subangularis, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 479, n°. 4.

Echinus neglectus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 172.

l. 5″. Aan onze stranden in 't zand (*Benn* en *v. Oliv.*); KATWIJK en DOMBURG.

3. BASTERI, GMEL.

Echinus hemisphaericus, olivaceus et rubro-fasciatus; fasciis pororum oblique subparallelis paribus ternis; spinae versicolores, breves, longitudinaliter striatae.

Zee-klit, BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 129, Pl. XI, fig. 1—8.
Zee-klit, HOUTTUYN, XIV, bl. 495 (*pro parte*).
Zee-klit, VAN PHELSUM, Brief over de zee-egels, bl. 18, n°. 16.
Baster's zee-egel, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 105, n°. 3.
Cidaris saxatilis var. Basteri, LESKE, *l. c.*, p. 87, Pl. XLIX, fig. 1, 2.
Echinus lividus, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, III, p. 367, n°. 28 (*pro parte*).
Echinus Flemingii, BALL in FORBES, *Brit. Starf.*, p. 164.

l. in diam. 45‴. In de ZEEUWSCHE STROOMEN (*Baster*); aan 't FORT DEN HAAK op Walcheren en te KATWIJK.

(NB. FORBES beschouwt de *Echin. Flemingii* als eene nieuwe soort, evenwel komt de beschrijving en afbeelding welke hij er van geeft volkomen met die van BASTER overeen.)

† 4. MILIARIS, LINN.

Echinus hemisphaerico-depressus, roseus tuberculis albidis; fasciis porosis flexuosis, pororum paribus ternis; spinae longae purpureae aut flavae, longitudinaliter sulcatae saepe apicibus albidis.

SEBA, Schatkamer der Natuur, III, Pl. X, fig. 3, 4.
HOUTTUYN, XIV, bl. 504, Pl. CXIV, fig. 1.
Friesche en platte zee-egel, V. PHELSUM, Brief over de zee-egels, bl. 28, n°. 23 en 24.
Klip-egel, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 104, n°. 2.
Cidaris miliaris saxatilis, LESKE, *l. c.*, p. 82, Tab. II, fig. A—D; Tab. XXXVIII, fig. 2, 3.
Echinus saxatilis, MULL., *Zool. Dan.*, 2847.
Echinus miliaris, GMEL., *Syst. nat.*, p. 3169, n°. 20.
Echinus miliaris, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 91.

l. 2″ in middell. SCHEVENINGEN (*Benn.* en *v. Oliv.*); KATWIJK (*'s Rijks Mus.*); SCHEVENINGEN, KATWIJK, DOMBURG.

Fam. IV (41). **HOLOTHURIDEA.** (V. D. H., bl. 179.)

PENTACTA, GOLDF. (V. D. H., bl. 180.)

Cladodactyla, BRANDT.

1. FRONDOSA, JAEGER.

Pentacta corpore ovali, mutabili, sublaevi, ad unum laterem purpureo-fusco ad alterum purpureo-albo; pedibus alternis biserialibus in ordines longitudinales quinque dispositis; tentaculis denis pediculatis, frondosis.

Zee-beurs, HOUTTUYN, XIV, bl. 298, Pl. CX, fig. 1.

Zee-buidel, SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., X, bl. 252.

Holothuria frondosa, GUNNER, *Act. Stockh.*, 1767, XXIX, p. 121, Pl. IV, fig. 1, 2.

Holothuria pentacta, ABILDG. in MULL., *Zool. Dan.*, Tab. 108, fig. 1, 2, en Tab. 124.

Holothuria grandis, FORB. et GOODSIR, *Athenaeum*, n°. 618.

Cucumaria frondosa, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 209.

l. 30″. In de NOORDZEE.

† 2. PENTACTES, JAEGER.

Pentacta corpore elongato, pentangulari, laevi, colore variabili; pedibus alternis biserialibus in ordines longitudinales quinque dispositis; tentaculis denis pediculatis, pinnatifidis.

Vijfribbige zee-blaas, HOUTTUYN, XIV, bl. 321, n°. 8.

Vijfribbige zee-blaas, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 91, n°. 2.

Holothuria pentactes, LINN., *Syst. nat., edit.* XII.

Hydra corallifera, GAERTN., *Philos. trans.*, 1761, p. 75, T. I, b, fig. 3. A, B.

Holothuria Gaertneri, BLAINV., *Actinol.*, p. 195.

Cucumaria pentactes, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 213.

l. 7″. In de NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*).

3. FUSUS.

Pentacta corpore fusiformi, pentangulari, papilloso, cinereo, pedibus in ordines longitudinales quinque dispositis, tentaculis denis denticulatis.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 91, n°. 2. (*Holothuria doliolum.*)

Holothuria fusus, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 37, n°. 12, Tab. X, fig. 5, 6.

Holothuria fusus, GUÉRIN, *Iconogr. Zooph*., Pl. IV, f. 4.
? *Cucumaria fusiformis*, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 219.
l. ? In de ZEEUWSCHE STROOMEN (*Benn.* en *v. Oliv.*).

PSOLUS, OKEN. (V. D. H., bl. 182.)

1. PHANTAPUS, JAEGER.

Psolus fuscus, capite rubro-albido, flavo-maculato tentaculis flavidis; corpore scabroso aut squamulis pectinatis instructis.

Zee-spook, HOUTTUYN, XIV, bl. 301, n°. 2, Pl. CX, fig. 2.
SANDIFORT, Geneesk. Bibl., VIII, bl. 26.
Holothuria phantapus, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII.
Ascidia rustica, PENN., *Brit. Zool.*, IV, p. 48, Tab. XXXIII, fig. 35.
Cuvieria phantapus, FLEMING, *Brit. Anim.*, p. 483.
Holothuria phantapus, GUÉRIN, *Icon. Zooph.*, Pl. IV, f. 1.
Psolus phantapus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 203.
l. 15″. In de NOORDZEE.

ORDO II.

APODA. (V. D. H., bl. 182.)

Fam. VI (43). **SIPUNCULACEA**. (V. D. H., bl. 184.)

SIPUNCULUS, LINN. (V. D. H., bl. 184.)

† 1. NUDUS, LINN.

Sipunculus corpore rugoso, reticulato-striato, postice ventricoso, laevi longitudinaliter plicato; collo granulato, capite laevi.

Naakte spuitworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 96, n°. 1.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., I, Pl. V, fig. 1.
Sipunculus balanophorus, DELLE CHIAJE, *Mém.*, I, 2, p. 22, Pl. I.
Syrinx tessellatus, RAFINESQUE, *Précis etc.*, p. 32.
Syrinx nudus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 245.
l. 15″. Op den bodem der NOORDZEE in diep water.

PRIAPULUS, LAM. (V. D. H., bl. 185.)

1. CAUDATUS, LAM.

Priapulus lacteus aut violaceus corpore transverse annulato et longitudinaliter striis disjunctis reticulato; proboscis longitudinaliter striata.

HOUTTUYN, XIV, bl. 321, n°. 9. (*Priapus.*)

Holothuria priapus, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* XII, p. 1091.

Priapula caudata, GUÉRIN, *Iconogr. Zooph.*, Pl. V, fig. 2.

Priapulus caudatus, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 256.

l. 10″. Aan de kusten der NOORDZEE.

THALASSEMA, CUV. (V. D. H., bl. 262.)

Echiurus, CUV.

† 1. ECHIURUS.

Thalassema corpore violaceo, tuberculis pallidioribus annulato; — proboscide rubro-marginata; appendice cochleariformi coccinea.

Zee-zandworm v. Pallas, HOUTTUYN, XIV, bl. 64.

Gedoornde aardworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 61, n°. 5.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierkunde, 1ste uitg., Pl. IV, f. 7.

Lumbricus echiurus, PALL., *Spic. Zool.*, Fasc. X, T. I, f. 1—5.

Lumbricus oxyurus, PALL., *Misc. Z.*, p. 146, T. XI, f. 1—6.

Thalassema echiura, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *édit.*, Tom. V, p. 534, n°. 1.

Thalassema aquatica, LEACH, *Encycl. Br.*, *Suppl.* I, p. 451.

Thalassema vulgaris, SAVIGNY, *Syst. des An. s. Vert.*, p. 102.

Echiurus vulgaris, FORBES, *Brit. Starf.*, p. 263.

l. 6″. Aan de stranden van HOLLAND vooral des winters zeer gemeen (*Pallas*); SCHEVENINGEN en KATWIJK.

CLASSIS V.

ENTOZOA (V. D. H., bl. 204.)

ORDO I.

STERELMINTHA. (V. D. H., bl. 204.)

Fam. I (44). **CYSTICA.** (V. D. H., bl. 204.)

ECHINOCOCCUS, RUD. (V. D. H., bl. 205.)

1. ERRATICUS, J. V. D. H. (DIESING, *Syst. Helm.*, I, p. 482, n°. 1.)

Vesica kystosa aqua repleta, continens vermes minimos, arenulaceos, corpore turbinato, laevi, capite uncinorum corona et osculis suctoriis quatuor instructo.

Waterblaasjes, E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., XI, bl. 258.

G. DE VOS, Comm. de Entozoïs, p. 41.

G. J. MULDER, Comm. de Entozoïs, p. 30.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. I, fig. 1—5.

J. H. JANSEN, Nederl. Lancet, 2de serie, 2de jaarg., bl. 380, Pl. IV, fig. 13.

LEVISON, Nederl. Lancet, 2de serie, 3de jaarg., bl. 37, Pl. I—II.

Taenia socialis granulosa, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 258, Taf. XX, B, fig. 9—14.

Hydatigena granulosa, BATSCH, *Bandw.*, s. 87, fig. 37.

Vesicaria granulosa, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 31, n°. 97.

Taenia visceralis, — *granulosa*, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3059, n°. 5 et 23.

Polycephalus hominis, — *granulosus*, — *echinococcus*, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 309, Taf. II, fig. 5—7; s. 431, Taf. IV, fig. 7—9; s. 432.

Hydatis erratica, BLUMENB., *Abbild.*, Heft 8, s. 79.
Echinococcus veterinorum, — *hominis*, — *simiae*, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 251, Tab. XI, fig. 5—7.
Echinococcus veterinorum, BREMSER, *Icon. Helm.*, Pl. XVIII, fig. 3—13.
Echinococcus veterinorum, DUJARD., *Helm.*, p. 636, n°. 1.
Echinococcus polymorphus, DIES., *S.Helm.*, I, p.482, n°.1.

l. van 't blaasje in middell. van 1"5'"—5", der worpjes afzonderlijk 0'"6—1'"5. In de hersen- borst- en buikholten, vooral in de lever, ook wel eens in 't hart en tusschen de spieren der *herkaauwende dieren;* ook zijn dezelve bij den *mensch* waargenomen en wel in ons Vaderland door *Stalpart van der Wiel*, 1ste *Honderdtal v. zeldz. Aanm.*, I, n°. 70. — *Tulp*, *Observ. Medic.*, II, cap. 34, p. 148 et III, cap. 32, p. 235. — *Ruysch*, *Thes. Anat.*, n°. 10, 12, 45, 63, 64, 65; idem, *Observ. Anat.*, n°. 17, fig. 17; n°. 27; n°. 33, fig. 34, 35; n°. 46, fig. 42; n°. 65. — *E. Sandifort*, *Observ. Anat. path.*, II, cap. 1, p. 9; cap. 2, p. 59 et 67. — Dr. *Schmidt* en Dr. *Levison*, *Nederl. Lancet*, zie boven.

COENURUS, RUD. (V. D. H., bl. 206.)

† 1. CEREBRALIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 485, n°. 1.)

Coenurus corpore tereti, tenuissime granulato, rugoso, vesica communi postice adhaerente; capite suctoriis quatuor et uncinulorum corona dupla instructo.

Schapen-hersenworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 53, n°. 2.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. I, fig. 6, 7.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. V, fig. 2.

Vermis vesicularis socialis, BLOCH, *Erzeug.*, s. 25.
Taenia vesicularis, GOEZE, *Eing. W.*, s.248, Taf. XX, A, B.
Hydatula cerebralis, BATSCH, *Bandw.*, s.84, n°.1, f.34—36.
Vesicaria socialis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 31, n°. 98.
Taenia cerebralis, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3062, n°. 21.
Polycephalus ovinus, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 430, n°. 1.
Coenurus cerebralis, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 243, Tab. XI, fig. 3, A—E.
Coenurus cerebralis, DUJARD., *Helm.*, p. 637, n°. 1.

l. de worpjes kunnen zich tot 4‴5 uitrekken; zij zitten op waterblazen, ter groote van een duiven- of hoender ei, in de hersenen en 't ruggemerg der *schapen*, welke zij de zoogenaamde draaiziekte veroorzaken; enkele malen zijn deze wormen ook bij het *rund* en het *paard* waargenomen. (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoeven*).

CYSTICERCUS, RUD. (V. D. H., bl. 206.)

1. CELLULOSAE, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 486, n°. 1.)

Cysticercus capite subtetragono; collo brevissimo antice increscens; corpore subcylindrico transverse rugoso; vesica caudali transverse elliptica corporis longitudine minore.

Water-blaasjes, E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth. XI, bl. 258.
G. GREEVE, de Tumore Cystico, Traj. ad Rhen., 1815.
G. DE VOS, Comm. de Entozoïs, p. 40.
G. J. MULDER, Comm. de Entozoïs, p. 28.
Varkens-blaasworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 52, n°. 1.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. 1, f. 11—19.
DOMPELING, Nederl. Lancet, 4de jaarg., n°. 8, bl. 449, Pl. 5.

Vesicaria lobata, OTH. FABR., *N. S. Danske Selsk. Skr.*, II, p. 287,
Pinna humana, WERN., *Verm. int.*, II, p. 2, Tab. I, f. 1—8.
Vesicaria hygroma, —*finna*, SCHRANK, *Bayer. Reise*, s. 137.
Taenia cellulosa, —*finna*, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3059 et 3063.
Taenia albo-punctata, TREUTLER, *Obs. path. anat.*, Pl. 1, 2, 4.
Hydatis finna, BLUMENB., *Abbild. Naturg. Gegenst.*, IV, s. 39.
Cysticercus finna, — *pyriformis*, — *albo-punctatus*, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 407, 414, 421.
Hydatigena cellulosae, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, III, p. 566, n°. 3.
Cysticercus cellulosae, DUJARD., *Helm.*, p. 633, n°. 1.

l. 4‴—1″, br. 2‴; de blaas aan 't achterlijf is 1″3‴ breed. Onthoudt zich in het celachtig weefsel van het *tamme var-*

ken, hetwelk er door gezegd wordt gortig te zijn; ook is deze worm waargenomen bij den *mensch* en de *runderen*, tusschen de spieren alsmede in de hersenen en in de oogen. (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoev.*)

2. TENUICOLLIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 488, n°. 2.)

Cysticercus capite tetragono; collo brevi, filiformi; corpore cylindrico rugoso, vesica caudali subglobosa amplissima.

't Waterblaasje, PALLAS, Plantdieren, bl. 520, n°. 5.

Blaasachtige lintworm, E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., II, bl. 448, 453.

Blaasachtige polypus, HOUTTUYN, XVIII, bl. 104, n°. 5.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers. int., Pl. I, fig. 8—10.

Lumbricus hydropicus, TYSON, *in Phil. Trans.*, XVII, n°. 193, p. 506.

Hydatis animata, HARTMANN, *Misc. Nat. Cur.*, dec. II, Ann. 4, Obs. 73, Tab. I.

Taenia hydatigena, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 413, n°.5.

Hydra hydatula, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1320.

Vermis vesicularis heremita, BLOCH, *Eingew.*, s. 24.

Hydatigena orbicularis, GOEZE, *Eing. W.*, s. 194, Taf. XVII, A, fig. 1—5, B, fig. 1—2, 6—11.

Hydatigena globosa, — *oblonga*, BATSCH, *Bandw.*, s. 89, fig. 38—41; s. 98.

Vesicaria orbicularis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s.29, n°.93.

Taenia caprina, — *ovilla*, — *vervecina*, — *bovina*, — *apri*, — *globosa*, GMELIN, p. 3061—3063, n°. 19, 20, 22, 24, 25, 26.

Cysticercus clavatus, — *globosus*, — *caprinus*, ZEDER, *Naturg. der Eingew. W.*, s. 409, 411, 420.

Cysticercus lineatus, LAENNEC, *Vers vesicul.*, Pl. I, II.

Hydatis globosa, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *edit.*, III, p. 564, n°. 1.

Cysticercus tenuicollis, BREMSER., *Icon. Helminth.*, Pl. XVII, fig. 10, 11.

Cysticercus tenuicollis, DUJARD., *Helm.*, p. 634, n°. 4.

L. 1″5‴—3″, de blaas aan 't achterlijf 1″5‴—5″ br. In 't darm en ribbenvlies der *herkaauwende dieren* en van 't *varken*.

† 3. PISIFORMIS, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 489, n°. 3.)

Cysticercus capite globoso, collo tenui; corpore tereti antrorsum attenuato, longitudine vesicae caudalis subglobosae.

? LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers. intest., Pl. I, fig. 20—23.

Hydatigena pisiformis, GOEZE, *Eingew.*, s. 210, T. XVIII, A, B, fig. 4—7.

Hydatigena utriculenta, GOEZE, *Eingew.*, s. 219, T. XVIII, B, fig. 8, 9.

Hydatigena cordata, — *pisiformis*, — *utricularis*, BATSCH, *Bandw.*, s. 94, fig. 42, 43; s. 96, fig. 44, 45; s. 99.

Vesicaria pisiformis, — *utriculenta*, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 30, n°. 94, 95.

Taenia cordata, — *pisiformis*, — *utriculenta*, GMELIN, p. 3061, n°. 15—17.

Hydatis pisiformis, LAM., *Anim. s. Vert.*, 2 *edit.*, III, p. 564, n°. 2.

Cysticercus pisiformis, DUJARD., *Helminth.*, p. 634, n°. 3, Pl. XII, fig. L.

l. 4'''—9'''. In de ingewanden der *hazen*, voornamelijk in derzelver lever.

† 4. FASCIOLARIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 491, n°. 9.)

Cysticercus capite sub tetragono, uncinulorum corona dupla armato; collo nullo; corpore elongato depresso, vesica caudali subglobosa exigua.

E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., II, bl. 187.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers. intest. Pl. I, f. 24—28.

Vermis vesicularis taeniaeformis, BLOCH, *Eingew.*, s. 23, n°. 1.

Taenia vesicularis fasciolata, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 220, Taf. XVIII, B, f. 10—14; T. XIX, f. 1—14.

Taenia hydatigena, WERNER, *Verm. intest.*, I, p. 13, T. IX, fig. 22—33.

Hydatigena taeniaeformis, BATSCH, *Bandw.*, s. 100, fig. 12—16, 18—20, 29, 30, 46—49.

Vesicaria taeniaeformis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 30, n°. 96.

Taenia vespertilionis, — *hydatigena*, — *murina*, GMELIN, p. 3060, n°. 12—14.

Cysticercus taeniaeformis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 405, T. IV, fig. 6.

Hydatigera fasciolaris, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *edit.*, III, p. 565, n°. 1.

Cysticercus fasciolaris, DUJARD., *Helm.*, p. 633, n°. 2, Pl. XII, fig. M.

l. 3″—17″, br. 2‴—4‴5; de blaas 5‴—6‴ breed. In de lever der knaagdieren vooral der *muizen* en *ratten*. (*J. v. d. Hoeven.*)

Fam. II (45). **CESTOIDEA.** (V. D. H., bl. 207.)

CARYOPHYLLAEUS, GMEL. (V. D. H., bl. 207.)

† 1. MUTABILIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 577, n°. 1.)

Caryophyllaeus elongatus mutabilis, postice attenuatus antice dilatatus, fimbriatus, bothrio terminali transverso bilabiato; — collum nullum.

? SLABBER, Natuurk. Verlust., bl. 140, Pl. XV, fig. 5—7.

Veranderlijke kruidnagelw., BENN. en V. OLIV., bl. 41, n°. 1.

LIDTH DE JEUDE, Recueil de fig. des Vers. intest., Pl. V, f. 1—8.

Fasciola fimbriata, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 180, Taf. XV, fig. 4, 5.

Taenia laticeps, PALLAS, *N. Nord. Beytr.*, s. 106, n°. 16, Taf. III, fig. 33.

Cariophyllaeus piscium, GMELIN, *S. N.*, p. 3052, n°. 1.

Cariophyllaeus cyprinorum, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 252, Taf. III, fig. 5, 6.

Caryophyllaeus mutabilis, BREMS., *Ic. Helm.*, T. XI, f. 1-8.

Caryophyllaeus mutabilis, DUJARD., *Helminth.*, p. 630.

l. 2″5‴, br. 3‴35. In de ingewanden der zoetwatervisschen, als: *karper*, *zeelt*, *voorn*, *brasem*, *bliek* enz. (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoeven*); bovengemelde figuur van *Slabber*, stelt waarschijnlijk deze worm voor, welke mogelijk uit het zoete water, door middel der sluisen, in de met zeewater voorziene grachten van MIDDELBURG gekomen is.

LIGULA, BLOCH. (V. D. H., bl. 207.)

† 1. UNISERIALIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 579, n°. 1.)

Ligula corpore depresso transverse rugoso antice rotundato postice attenuato; — (in statu inevoluto) sulco utriusque lateris medio longitudinali; — (in statu evoluto) ovariorum serie solitaria continua v. alternatim interrupta.

LEEUWENHOEK, 4de Vervolg der Briev., 68 Br., bl. 613.
RUISCH, Observ. anat., n°. 64, p. 61, fig. c.
GRONOVIUS, Actae Helvet., Tom. II, p. 374.
PALLAS, Plantdieren, bl. 522, n°. 6, b.
E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., III, bl. 356.
Darmworm der visschen, HOUTT., XIV, bl. 90, Pl. CVII, f. 6.
Eenvoudige riemworm, BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 28, n°. 2.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers int., Pl. II, fig. 16—18.

Status inevolutus in piscibus.

Fasciola intestinalis, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII.
Ligula piscium, — *cobitidis*, — *alburni*, — *vimbae*, — *bramae*, BLOCH, *Eingew. Würm.*, s. 2.
Ligula cyprinorum, — *bramae*, — *vimbae*, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 187, 189, Taf. XVI, fig. 4—9.
Taenia cingulum, — *cyprinorum*, — *vimbae*, — *leucisci*, — *bramae*, — *carassii*, PALLAS, *N. Nord. Beytr.*, I, s. 94—96, 100.
Ligula abdominalis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3043, n°. 2.
Ligula contortrix, — *cingulum*, — *constringens*, — *acuminata*, RUD., *Entoz.*, III, p. 18, 20, 22, 24.
Ligula simplicissima, RUD., *Syn. Entoz.*, p. 134.
Ligula monogramma (CRÉPLIN), ERSCH. et GRUB., *Enc.*, XII, p. 98.
Ligula simplicissima, DUJARD., *Helminth.* p. 628, n°. 1.

Status evolutus in avibus.

Ligula uniserialis, BREMS., *Ic. Helm.*, Pl. XI, fig. 20, 21.
Ligula uniserialis, DUJARD., *Helminth.*, p. 628, n°. 3.

L. bij de visschen 15″, bij de vogelen 30″—70″, br. 8‴—12‴. In jongen toestand, in de buikholte van *voorn* en *brasem* (*Leeuwenh.*, *Ruisch*, *Gronov.*, *Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. H.*); ontwikkeld, in 't darmkanaal van de *zee-zwaluw.*

† 2. BISERIALIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 580, n°. 2.)

Ligula corpore depresso passim transverse rugoso, antice crassiusculo, postice attenuato; — (in statu inevoluto) sulcis duobus utriusque lateris longitudinalibus; — (in statu evoluto) ovariorum series duae varie alternantes vel interrupte oppositae.

Vogel-riemworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 26, n° 1.

Status inevolutus in Cyprino Carassio a CREPLINO.

Ligula digramma, DUJARD., *Helm.*, p. 628, n°. 2.

Status evolutus in avibus.

Ligula avium, BLOCH, *Eingew. W.*, s. 4, Tab. I, f. 1, 2.

Ligula intestinalis, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 183, Tab. XIV, fig. 1—3.

Ligula alternans, — *interrupta*, — *sparsa*, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 13—16, Tab. IX, fig. 2—4.

Ligula alternans, — *interrupta*, — *sparsa*, DUJ., *Helm.*, p. 629, n°. 4, 5, 6.

l. 20″—50″, br. 4‴—6‴7. In de darmen der watervogels vooral der *duiker-ganzen* en *zee-meeuwen*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

BOTHRIOCEPHALUS, RUD. (V. D. H., bl. 207.)

† 1. LATUS, BREMS. (DIESING, *l. c.*, I, p. 585, n°. 1.)

Bothriocephalus corpore antice filiformi, postice latiore; capite oblongo, bothriis duobus oblongis angustis marginalibus; collo subnullo; articulis anticis rugaeformibus, subsequentibus subquadratis, reliquis longiusculis; orificiis genitalium in latere plano cujusque segmenti, medianis.

TULPII, Observ. Medic., lib. II, c. 42, Tab. VII, fig. 1.

V. DOEVEREN, Diss. inaug. de Vermib. intest. Homin., p. 37.

BONNET, in Uitgez. Verhand., III, bl. 309, Pl. XXIV, f. 1—5.

Graauwe-lintworm, PALLAS, Plantdieren, bl. 515.

Breede-lintworm, PALLAS, Plantdieren, bl. 517.

Gemeene en breede-lintworm, HOUTTUYN, XVIII, bl. 162 en 167, Pl. CXLII, fig. 2, 3.

G. DE VOS, Comment. de Entozois, p. 35.

G. J. MULDER, Comment. de Entozois, p. 18.

Lintw., eenzame worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 55, n°. 5.

LIDTH DE JEUDE, Recueil de fig. des Vers intest., Pl. II, fig. 25; Pl. III, B, fig. 1, 2.

J. V. D. HOEVEN, Tijdschr. voor Nat. Gesch., IX, boekbesch., bl. 4—8.

Taenia vulgaris et lata, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1323 et 1324.

Taenia grisea et lata, PALL., *El. Zooph.*, p. 408, 410.

Taenia tenella, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, s. 69, Tab. II, fig. 19, A, B.

Taenia membranacea, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, s. 59, T. III, fig. 14—17.

Taenia dentata, BATSCH, *Bandw.*, s. 184, f. 110—113.

Halysis lata et membranacea, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 357, n°. 46, 47.

Botryocephalus hominis, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *ed.*, III, p. 581, n°. 1.

Bothriocephalus latus, DUJARD., *Helm.*, p. 612, n°. 1.

Dibothrium latum, DIES., *Syst. Helm.*, I, p. 585, n° 1.

l. onbepaald, wordende somwijlen gevonden ter lengte van 20 ned. ellen en 12‴ tot 16‴ breed. In de darmen der *menschen* doch hier te lande volgens eenige niet zoo gemeen als *Taenia solium*, echter komt dezelve volgens waarnemingen van Prof. *J. v. d. Hoeven*, in LEYDEN niet zeldzamer voor dan de laatstgenoemde soort. (Als inlandsch opgegeven door *Tulp*, *van Doeveren*, *Benn.* en *v. Oliv.*, *G. de Vos*, *J. v. d. Hoeven.*)

† 2. PROBOSCIDEUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 590, n°. 12.)

Bothriocephalus capite oblongo, subtetragono, truncato, bothriis lateralibus duobus, oblongis; — collo nullo; — corpore depresso medio sulcato articulis brevissimis subcuneatis.

Taenia crassa, BLOCH, *Besch. Berl. Nat.*, IV, s. 545, T. X, fig. 8, 9.

Taenia tetragonoceps, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, 1, s. 87, T. III, fig. 31, A—D.

Taenia proboscide suilla, GOEZE, *Eing. W.*, s. 417, T. XXXIV, fig. 1, 2.

Taenia proboscidea, BATSCH, *Bandw.*, s. 212, f. 151, 152.

Taenia salmonis, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3080, n°. 83.
Rhytis proboscidea, ZEDER, *Eingew. Würm.*, s. 293.
Bothriocephalus proboscideus, DUJ., *Helm.*, p. 615, n°. 9.
Dibothrium proboscideum, DIES., *l. c.*, p. 590, n°. 12.

l. onbepaald; 't voorwerp door mij in de darmen van den *zalm* gevonden was 16″ lang en 2‴ breed.

† 3. PUNCTATUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 593, n°. 20.)

Bothriocephalus capite oblongo, crasso antice late truncato; — bothriis duobus oblongis, marginibus lateralibus prominentibus; — collo nullo; — articulis corporis subquadratis longitudine bis vel quinquies latioribus.

LEEUWENHOEK, 4de Verv. der Briev., 78 brief, bl. 611.
J. V. D. HOEV., Tijdschr. voor Nat. Gesch., IX, boekbesch., bl. 8—11.

Taenia scorpii, MULL., *Zool. dan.*, II, p. 5, Tab. XLIV, fig. 5—11.
Alyselminthus bipunctatus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 236, T. VI, fig. 1—4.
Rhytis bipunctata, ZEDER, *Naturg.*, s. 296.
Halysis scorpio, ZEDER, *Naturg.*, s. 355.
Bothriocephalus punctatus, DUJ., *Helm.*, p. 617, n°. 15.
Dibotrium punctatum, DIES., *Syst. Helm.*, I, p. 593, n°. 20.

l. 20″—60″, breed 2‴—3‴. In de ingewanden van *tarbot* en *donderpad* niet zeldzaam; reeds door *Leeuwenhoek* in menigte in eerstgenoemden visch waargenomen.

4. CLAVICEPS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 589, n°. 11.)

Bothriocephalus capite oblongo, mutabili, truncato; — bothriis duobus angustis lateralibus; — collo nullo; — articulis percontractilibus saepe rugosis, anterioribus brevissimis, mediis aut oblongo-quadrangularibus aut transversis, reliquis subquadratis margine postico tumido.

LEEUWENHOEK, 4de Verv. der Briev., 78 Brief, bl. 609.

Taenia claviceps, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 414, Taf. XXXIII, fig. 6—8.
Taenia anguillae, MULL., *Berl. Naturf.*, XIV, s. 156.
Rhythelminthus anguillae, ZEDER, *Nachtr.*, s. 215.
Rhytis claviceps, ZEDER, *Naturg.*, s. 293, n°. 4.

Bothriocephalus claviceps, DUJ., *Helm.*, p. 618, n°. 16.

Dibothrium claviceps, DIES., *l. c.*, I, p. 589, n°. 11.

l. 2″5‴—50″, br. 1‴—3‴5. In de ingewanden van *paling* en *aal.*

5. MICROCEPHALUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I. p. 592, n°. 16.)

Bothriocephalus capite compresso, sagittato apice rotundato, bothriis lateralibus duobus oblongis; — collo nullo; — articulis anterioribus rugaeformibus, tunc subquadratis, subsequentibus brevissimis, reliquis angustatis et subquadratis.

Bothriocephalus sagittatus, LEUCK., *Zool. Bruchst.*, I, s. 39, Taf. I, fig. 15.

Bothriocephalus microcephalus, DUJ., *Helm.*, p. 619, n°. 17.

Dibothrium microcephalum, DIES., *Syst. H.*, p. 592, n°. 16.

l. 10″—22″5‴, br. 4‴5. In de ingewanden van den *molensteenvisch* (Orthragoriscus mola) en wel bepaaldelijk in de eerste wegen, in eene bijna ongeloovelijke menigte van verschillende grootte, door den Heer *Wellenbergh* gevonden in een exemplaar van bovengemelden visch aan de kust bij KATWIJK gevangen; zie *Wellenb., Observ. Anat. de Orthragorisco mola*, p. 28.

6. CORONATUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 605, n°. 1.)

Bothriocephalus capite rotundo subquadrangulari; — bothriis ovato-oblongis quatuor ad extremitates, uncinulis duobus bifurcatis, armatis; — collo teretiusculo; — articulis anterioribus brevissimis, subsequentibus subquadratis vel marginibus varie sinuosis, reliquis oblongis orificio penis lateraliter munitis.

LIDTH DE JEUDE, Recueil de fig. des Vers intest., Pl. IV, fig. 5, 6. (*Petalocephalus coronatus.*)

Halysis corollata, ZEDER, *Naturg.*, s. 330.

Taenia Rajae Batis, RUD., *Entoz.*, III, p. 213, Tab. X, fig, 7—10.

Bothriocephalus bifurcatus, LEUCK., *Zool. Br.*, I, s. 30, Tab. I, fig. 3.

Bothriocephalus coronatus, DUJ., *Helm.*, p. 621, n°. 21.

Onchobothrium coronatum, DIES., *Syst. H.*, I, p. 606, n°. 1.

l. 5''—33''. In de ingewanden der *roggen*.

(NB. De *Scolex polymorphus* een ingewandsworm van 5'''5 lang in de platvisschen voorkomende, en als inlandsch door BENN. en V. OLIV., bl. 25, opgegeven, is waarschijnlijk een jonge van deze soort.)

Schistocephalus, CRÉPLIN. (V. D. H., bl. 208.)

† 7. DIMORPHUS, CRÉPLIN. (DIESING, *l. c.*, I, p. 584.)

Bothriocephalus capite subtriangulari, obtuso, bothriis duobus marginalibus oppositis; — in statu inevoluto corpore planiusculo utrinque longitudinaliter sulcato, in statu evoluto depressiore ovariis prominentibus noduliformibus et lemniscis brevissimis.

PALLAS, Lijst der Plantdieren, bl. 519.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. II, f, 26—28.

Status inevolutus in piscibus.

Taenia solida, MULL., *Prodr. Zool. Dan.*, n°. 2637.

Taenia gasterostei, MULL., *Naturf.*, T. XVIII, s. 22, Taf. III, fig. 1—5.

Rhytis solida, ZEDER, *Naturg. der Eing. Würm.*, s. 297.

Bothriocephalus solidus, RUD., *Entoz.*, III, p. 57.

Status evolutus in avibus.

Taenia lanceolata nodosa, BLOCH, *Eing. W.*, s. 23, T. I, f. 9.

Taenia nodularis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 39.

Halysis lanceolata nodosa, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 340.

Bothriocephalus nodosus, RUD., *Entoz.*, III, p. 54.

Schistocephalus dimorphus, DUJARD., *Helm.*, p. 623.

l. bij de visschen 27'''—70''' en breed 4'''5—7'''; bij de vogels 8''—32'' lang en 4'''5—9''' breed. In de buikholte van het *stekelbaarsje* en in meer ontwikkelden vorm in 't darmkanaal der *vischetende vogels* (*J. v. d. Hoeven*).

Triaenophorus, RUD. (V. D. H., bl. 208.)

† 8. NODULOSUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 604, n°. 1.)

Bothriocephalus capite tenuissimo saepe subcylindrico; corpore antice attenuato et saepe cylindrico, articulis nodulosis, posticis latioribus planioribus marginibus crenulatis.

Lintworm der Visschen, PALLAS, Lijst d. Plantd., bl. 522, n°. 6.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. II, f. 19—24.

Taenia rugosa, PALL., *dissert. de infr. viv.*, p. 37, n°. 3.
Taenia piscium, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 413, n°. 6.
Taenia nodulosa, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, s. 90, Tab. III, fig. 32, c.
Taenia lucii, MULL., *Prod. Zool. Dan.*, p. 219, n°. 2655.
Taenia tricuspidata, BLOCH, *Eingew. W.*, s. 19.
Taenia nodulosa, GOEZE, *Eing. W.*, s. 418, T. XXXIV, f. 3-6.
Vesicaria ligulata, — *tetragona*, — *lucii*, SCHRANK, *Fauna boica*, III, p. 228, 229.
Rhythelminthus lucii, ZEDER, *Nachtr.*, s. 217.
Rhytis lucii, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 219, Taf. IV, fig. 4.
Cysticercus lucii, — *tetragonurus*, — *ligulatus*, ZEDER, *Naturg.*, s. 414, 416, 417.
Tricuspidaria nodulosa, RUD., *Entoz.*, III, p. 32, Tab. IX, fig. 6—11.
Cysticercus Gadi Lotae, — *Percae*, — *Salvelini*, — *Salmonum*, RUD., *Entoz.*, III, p. 237, 238, 240.
Bothriocephalus tricuspis, LEUCK., *Zool. Bruch.*, Tab. II, fig. 34—36.
Triaenophorus nodosus, DUJARD., *Helm.*, p. 625.

l. 3″—6″, breed 1‴2—4‴5. In de ingewanden van *snoek*, *baars*, *zalm* en andere zoetwatervisschen (*J. v. d. Hoeven*).

TAENIA, LINN. (V. D. H., bl. 209.)

† 1. SOLIUM, LINN. (DIESING, *l. c.*, I, p. 515, n°. 1.)

Taenia capite subgloboso uncinulorum corona armato, rostello obtuso, collo brevi antrorsum increscente; — articulis anticis brevissimis, subsequentibus oblongo-quadrangularibus vel subcuneiformibus, orificiis genitalium marginalibus vage alternis.

A. DE HEIDE, Experim. circa sanguinis missionem, 1686, Exp. 5, p. 47.
Breede worm, LEEUWENH., 4de Verv. der Br., 78 Br., bl. 608.
S. COULET, tractatus historicus de Lumbrico lato, L. B. 1728.
BONNET in Uitgez. Verhand., III, bl. 316, Pl. XXIV, f. 6—18.
Kaauwoerde zaadsworm, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 511.
J. DE LIMBOURG, Waarnemingen aangaande de Lindwormen in *E. Sandifort*, *Geneesk. Bibl.*, IV, bl. 445.

E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., XI, bl. 133, 134.
Eenzame Lintworm, HOUTTUYN, XVIII, bl. 158, Pl. CXLII, f. 1.
Ketting-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 53, n°. 3.
G. DE VOS, Comm. de Entozois, p. 38.
G. J. MULDER, Comm. de Entozois, p. 19.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. III, A, f. 1—3.
Taenia solium, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII, p. 1323.
Taenia cucurbitina, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 403.
Taenia dentata, GMELIN, *Syst. nat.*, p. 3073.
Halysis solium, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 359.
Taenia solium, DUJARD., *Helminth.*, p. 557, n°. 1.

l. onbepaald doch meestal vrij aanzienlijk, bereikende somwijlen 40 Ned. ellen, breed 6'''—13'''. Deze soort (de meest gewone in ons vaderland bij den *mensch* voorkomende lintworm) is door velen onzer geneeskundigen reeds waargenomen; als door *Forest*, *de Heide*, *Ruysch* en vele anderen; volgens *J. Bleuland* in deszelfs *Descr. Mus. anat. Rheno-Traject.*, n°. 1123, wordt er aldaar eene Taenia bewaard van 80 oude ellen lang en in zijn geheel, benevens den kop, in éénmaal door een mensch geloost.

(NB. In den zomer van 1849 heb ik te *Leyden* in een glas pompwater een worm gevonden omtrent 4'' lang en 0'''5 breed, door eene loupe beschouwd was dezelve duidelijk voor een' lintworm te erkennen, doch geen mikroskoop onder mijn bereik hebbende, heb ik met geene zekerheid de soort kunnen bepalen, later heb ik het voorwerp ongelukkiglijk verloren, zonder in de gelegenheid geweest te zijn het nader te kunnen bestemmen; hoewel PALLAS, in zijne lijst der plantdieren, bl. 513 en 514 ons vele voorbeelden aanhaalt van lintwormen in zoetwater gevonden, moet het echter een ieder bevreemden hoe een Entozoön in eene, van alle communicatie afgesloten pomp is voorgekomen; is mogelijk door het regenwater in de dakgooten het ei eens lintworms uit het vogelmest losgespoeld, verder in den regenbak gekomen enz.? Verdere waarnemingen van vrij in 't water levende Entozoa (even als deze en de larven van *Distomen*) zullen ons mogelijk den weg aanwijzen, langs welken deze onwelkomene gasten zich tot in 't dierlijk ligchaam den toegang verschaffen.)

† 2. PLICATA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 499, n°. 4.)

Taenia capite latissimo, transverse tetragono, inermi; — collo brevi, rugoso; — articulis postice latioribus, marginem articuli subsequentis pro parte operientibus; — orificiis genitalium unilateralibus.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers. intest., Pl. II, fig. 15.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., Pl. V, fig. 4, (de kop.)

Taenia equina, PALLAS, *N. Nord. Beytr.*, I, 1, p. 73, Tab. III, fig. 20.

Taenia magna, ABILDG., *Zool. dan.*, III, p. 50, T. CX, fig. 1, A—D.

Alyselminthus plicatus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 250.

Halysis plicata, ZEDER, *Naturg.*, s. 331.

Taenia plicata, DUJARD., *Helminth.*, p. 581, n°. 50.

l. 16″—80″, br. 6‴—18‴. In de dunne darmen der *paarden* (*J. v. d. Hoeven*).

† 3. PERFOLIATA, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 499, n°. 6.)

Taenia articulis latissimis, crassis, imbricato-perfoliatis; — capite parvo, globoso vel subtetragono, inermi, basi utroque latere bilobo; — collo nullo; — articulis anterioribus brevissimis, mediis orificiis genitalium masculinorum unilateralibus, reliquis sine peni sed ovariis ramosis munitis.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. II, f. 12—14.

Taenia equina, PALLAS, *N. Nord. Beitr.*, I, s. 71, Tab. III, fig. 21—24.

Taenia quadrilobata, ABILDG., *Zool. Dan.*, III, p. 51, Tab. CX, fig. 2, 3.

Alyselminthus lobatus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 241.

Halysis perfoliata, ZEDER, *Naturg.*, s. 330.

Taenia perfoliata, DUJ., *l. c.*, p. 580, n°. 49, T. XI, fig. c.

l. 18‴—25‴, br. 3‴—4‴. In de dikke darmen der *paarden*.

† 4. EXPANSA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 497, n°. 1.)

Taenia capite minimo, obtuso, rotundo; — rostello inermi; — collo brevissimo vel nullo; — articulis anterioribus brevissimis, reliquis longioribus, rectangularibus; articulorum margine posteriore crenulato vel undulato, marginem articuli subsequentis pro parte operiente; — orificiis genitalium duobus cujusque segmenti oppositis.

Taenia ovina, GOEZE, *Eing. W.*, s. 369, T. XXVIII, f. 1-12.
Halysis ovina, ZEDER, *Naturg.*, s. 332.
Taenia expansa, DUJARD., *Helminth.*, p. 577, n°. 44.

l. 3‴ tot 30 N. ellen, br. 5‴—27‴. In de darmen der *schapen* en *lammeren*.

† 5. SERRATA, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 517, n°. 50.)

Taenia capite subhemisphaerico, rostello brevissimo crasso, uncinulorum octo et quadraginta corona dupla armato; (in statu inevoluto uncinulorum 12—14 corona simplici;) — collo plano, aequali; — articulis anterioribus brevissimis transversisque; subsequentibus subcuneatis, angulis posticis acutis; reliquis oblongis subrectangularibus latitudine duplo longioribus; — orificiis genitalium marginalibus vage alternis.

Pompoenvormige bandw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 54, n°. 4.
Taenia canina, BLOCH, *Eingew.*, s. 17, Taf. VI, f. 6—8.
Taenia serrata (*canis*), GOEZE, *Eing. W.*, s. 337, Taf. XXV, B, fig. A—D.
Halysis serrata, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 363, n°. 50.
Taenia serrata, DUJARD., *Helminth.*, p. 558, n°. 5.

l. 60″—120″, br. 3‴—6‴. In de dunne darmen der *honden* (*Benn.* en *v. Oliv.*).

† 6. CUCUMERINA, BLOCH. (DIESING, *l. c.*, I, p. 531, n°. 87.)

Taenia capite subrhomboidali; rostello subconico uncinulis minimis 40, in seriebus tribus dispositis, armato; — collo brevi; — articulorum anteriorum orificiis genitalium marginalibus oppositis; articulis posterioribus crassis, rufis et opacis, ovis impletis.

Honde-worm, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 514, n°. 2.
Smalle lintworm, HOUTT., XVIII, bl. 170, n°. 1, Pl. CXLII, f. 4.
Taenia canina, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1324, n°. 4.
Taenia elliptica, BATSCH, *Eing. W.*, s. 129 (*pro parte*).
Taenia cateniformis, *var. a. canina*, GOEZE, *Eing. W.*, s. 324, T. XXIII, fig. D, E.
Alyselminthus ellipticus, ZED., *Nachtr.*, s. 290 (*pro parte*).
Halysis elliptica, ZEDER, *Naturg.*, s. 361 (*pro parte*).
Taenia cucumerina, DUJ., *Helm.*, p. 575, n°. 39, T. XII, f. C.

l. 10″—35″, br. 2‴—3‴. In de dunne darmen der *honden*, vooral der jonge.

7. CRASSICOLLIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 519, n°. 53.)

Taenia capite hemisphaerico, rostello brevissimo, convexo, uncinulorum 48—52 *corona dupla armato; — collo brevissimo; — articulis anterioribus brevissimis; reliquis longitudine quinquies vel sexies latioribus; posterioribus latitudine sublongioribus, medio inflatis, angulis acutis; — orificiis genitalium marginalibus vage alternis.*

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. II, f. 1—6.

Taenia cucurbitina, PALLAS, *N. Nord. Beitr.*, I, s. 47, Taf. II, fig. 1, 2, A, B (*pro parte*).

Taenia serrata (*felis*), GOEZE, *Eing. Würm.*, s. 337, T. XXIV, fig. 1—6, T. XXV, A, fig. 1—5.

Taenia collo brevissimo, BLOCH, *Eingew.*, s. 19, T. VI, f. 1-3.

Taenia moniliformis, BATSCH, *Bandw.*, s. 135, fig. 59.

Alyselminthus serratus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 286.

Halysis serrata, ZEDER, *Naturg.*, s. 363.

Taenia crassicollis, DUJARD., *Helminth.*, p. 559, n°. 7.

l. 15″—60″, br. 4‴—6‴. In de dunne darmen van de *huiskat*.

8. ELLIPTICA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 532, n°. 88.)

Taenia capite subgloboso obtuse tetragono, rostello pyriformi uncinulis armato; — collo brevissimo; — articulis anterioribus brevissimis; mediis subquadratis; subsequentibus inde rotundis et moniliformibus, inde ellipticis; reliquis ellipticis, latitudine bis vel ter longioribus; — orificiis genitalium marginalibus oppositis, prominentibus.

Taenia cateniformis (*felis*), GOEZE, *Eing. W.*, s. 311, T. XXII, B, fig. 13—22.

Taenia canina felis, WERNER, *Brev. exp. cont.*, I, p. 17, T. IX, fig. 34—37.

Taenia moniliformis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 34.

Alyselminthus cuneiceps, ZEDER, *Nachtr.*, s. 253.

Taenia elliptica et cuneiceps, RUD., *Ent.*, II, 2, p. 143 et 195.

Taenia elliptica, DUJARD., *Helm.*, p. 576, n°. 40.

l. 10″—30″, br. 1‴5—3‴. In de ingewanden van de *huiskat*.

9. PECTINATA, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 498, n°. 3.)

Taenia capite obtuso; — collo brevissimo; — articulis anterioribus brevissimis, mediis majoribus, sed longitudine latioribus; articulis posterioribus marginem posticum crenulatum articuli pristini pro parte operientibus; angulis cujusque articuli posterioribus in tuberculum elongatis; — orificiis marginalibus oppositis, papillaeformibus.

HOUTTUYN, XVIII, bl. 167, Pl. CXLII, fig. D.

Taenia acutissima (*leporis*), PALLAS, *N. Nord. Beitr.*, I, 1, p. 75, Tab. III, fig. 25.

Alyselminthus pectinatus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 246—249.

Halysis pectinata, ZEDER, *Naturg.*, s. 332.

Taenia pectinata, DUJARD., *Helminth.*, p. 592, n°. 75.

l. 3″—20″, br. 4‴—9‴. In darmen der *hazen* en *konijnen.*

10. DENDRITICA, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 503, n°. 17.)

Taenia capite crasso, semigloboso; — collo longiusculo articulato; — articulis anterioribus oblongis, posterioribus longioribus, reliquis linearibus latitudine quinquies v. octies longioribus; — orificiis genitalium alternis marginalibus.

Taenia floribunda, BATSCH, *Bandw.*, s. 137, n°. 10, T. II, fig. 60.

Taenia cateniformis (*sciuri*), GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3067.

Alyselminthus dendritica, ZEDER, *Nachtr.*, s. 268.

Halysis dendritica, ZEDER, *Naturg.*, s. 350.

Taenia dendritica, DUJARD., *Helminth.*, p. 592, n°. 74.

l. 10″—19″, br. 1‴5. In de darmen van het *eekhoorntje.*

† 11. PUSILLA, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 502, n°. 13.)

Taenia capite subgloboso, neque rostello neque uncinulis; — collo attenuato; — articulis anterioribus brevissimis, transversis; posterioribus longioribus, marginibus sinuosis latitudine bis vel ter longioribus; — orificiis genitalium marginalibus vage alternis.

Taenia cateniformis (*glirium*), GMELIN, *S. N.*, p. 3067.

Alyselminthus pusillus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 282.

Halysis pusilla, ZEDER, *Naturg.*, s. 347.

Taenia pusilla, DUJARD, *Helminth.*, p. 580, n°. 48.

l. 3‴—16‴, br. 0‴75—1‴65. In de ingewanden der *ratten* en *muizen*.

† 12. **GLOBIFERA**, BATSCH. (DIESING, *l. c.*, I, p. 506, n°. 24.)

Taenia capite subgloboso apice depresso; — rostello brevi, obtuso, inermi; — collo brevissimo; — articulis anterioribus angustissimis et brevissimis; insequentibus latioribus, inaequalibus inde longioribus cuneiformibus vel ampullaceis, margine postico tumido; reliquis ellipticis vel orbicularibus; — orificiis genitalium marginalibus vage alternis, prominentibus.

Taenia cylindracea, BLOCH, *Eing. W.*, s. 14, T. III, f. 5—7.
Taenia brachium globulosum, GOEZE, *l. c.*, s. 401, T. XXXII, A, fig. 13—16.
Taenia globulosa, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 43.
Halysis globifera, ZEDER, *Naturg.*, s. 334.
Taenia globifera, DUJARD., *Helminth.*, p. 594, n°. 78.

l. 8″—13″, br. 1‴—13‴. In de darmen van den *buizert* en *havik*.

13. **UNDULATA**, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 544, n°. 123.)

Taenia capite tetragono, subtruncato; — rostello minimo, subprominente, uncinulorum curvorum 10—12 *corona simplici armato; — collo brevissimo; — articulis anterioribus brevissimis, sequentibus longitudine quater vel sexies latioribus, reliquis granuliformibus longitudine bis latioribus; — orificiis genitalium unilateralibus.*

Taenia serpentiformis non collaris, GOEZE, *l. c.*, s. 391, T. XXXI, A, fig. 7—9, T. XXXI, B, fig. 12, 13.
Taenia undula, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 40, n°. 121.
Alyselminthus undula, ZEDER, *Nachtr.*, s. 300.
Halysis undula, ZEDER, *Naturg.*, s. 366.
Taenia undulata, DUJ., *Helm.*, p. 569, n°. 26, Pl. IX, f. N.

l. 5″—20″, br. 1‴5—3‴. In de ingewanden der *kraaijen* en der *meerkol*.

† 14. **SERPENTULUS**, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 545, n°. 124.)

Taenia capite rotundato antice attenuato; — rostello minuto, parte centrali capitis saepe prominente, uncinulorum

rectorum 12 *v.* 14 *corona armato; — collo longissimo inarticulato; — articulis anterioribus brevissimis, reliquis longitudine quater v. sexies latioribus; — orificiis genitalium unilateralibus.*

Taenia corvi, GOEZE, *Naturg.*, s. 337, Taf. XXIII, fig. 7.
Taenia serpentiformis collaris, GOEZE, *l. c.*, s. 391, XXXI, A, fig. 10—11.
Halysis Cornicis, — *Galbulae*, — *Glandarii*, ZEDER, *Naturg.*, s. 373.
Alyselminthus serpentulus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 298.
Halysis serpentulus, ZEDER, *Naturg.*, s. 374.
Taenia serpentulus, DUJARD., *Helm.*, p. 569, n°. 27, Pl. IX, fig. P.

l 5″—20″, br. 0‴8—1‴5. In de ingewanden der *kraaijen*, *eksters*, *wielewalen* enz.

† 15. INFUNDIBULIFORMIS, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 543, n°. 121.)

Taenia capite subrotundo, depresso; — rostello convexo v. hemisphaerico uncinulis 208, *in seriebus duabus dispositis, armato; — collo brevissimo; — articulis anterioribus transversis, longitudine ter vel quinquies latioribus; sequentibus longioribus, quadratis, marginibus aut sinuosis aut crenulatis; reliquis rotundis, margine posteriori prominente, aut urceolatis aut ovato-oblongis; — orificiis genitalium marginalibus vage alternis.*

Taenia collo longissimo, BLOCH, *Eing. W.*, s. 14, n°. 8, Taf. III, fig. 3, 4.
Taenia infundibulum, BLOCH, *Berl. Nat. Fr.*, IV, s. 555, Taf. XII, fig, 3—5.
Taenia infundibuliformis, BATSCH, *Bandw.*, s. 172, fig. 31, 91, 93.
Taenia cuneata, BATSCH, *l. c.*, s. 190, fig. 117, n°. 8.
Taenia conoidea, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 45.
Alyselminthus infundibuliformis, ZEDER, *Nachtr.*, s. 271.
Halysis infundibuliformis, ZEDER, *Naturg.*, s. 345.
Taenia infundibuliformis, DUJ., *Helm.*, p. 586, n°. 62, Pl. IX, A.

l. 2″—13″, br. 1‴—2‴. In de darmen der *hoenders*.

† 16. LANCEOLATA, BLOCH. (DIESING, *l. c.*, I, p. 521, n°. 59.)

Taenia capite minimo, globuloso; — rostello tenui, claviformi, uncinulorum 10 *corona armato; — collo brevi tenuissimo; — articulis brevissimis posticorum angulis nodosis; — orificiis genitalium marginalibus irregulariter alternis.*

Taenia acutissima, PALL., *N. Nord., Beitr.*, I, 1, p. 78, Tab. III, fig. 26.

Halysis lanceolata, ZEDER, *Naturg.*, s. 338.

Taenia lanceolata, DUJ., *l. c.*, p. 562, n°. 14, Pl. IX, f. F.

l. 3″—9″, br. 5‴—8‴. In de darmen der *ganzen* en *eenden*.

17. SINUOSA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 542, n°. 116.)

Taenia capite subgloboso, antice conico, tubuloso; — rostello capitis longitudine, cylindrico apice capitellato, uncinulorum longissimorum 10 *corona armato; — collo longiusculo; — articulis anterioribus* (*neutris*) *variabilibus, nunc latitudine ter v. quater longioribus, nunc longitudine ter v. quater latioribus; — articulis mediis* (*masculinis*) *trapeziformibus, posterioribus* (*androgynis s. femininis*) *subrotundis; — orificiis genitalium marginalibus unilateralibus.*

Taenia collari nigro, BLOCH, *l. c.*, s. 16, T. IV, f. 11—13.

Taenia collaris, BATSCH, *Bandw.*, s. 197, fig. 131.

Taenia torquata, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3070, n°. 43.

Alyselminthus sinuosus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 295, T. III, fig. 5—11.

Halysis sinuosa, ZEDER, *Naturg.*, s. 368.

Halysis torquata, ZEDER, *Naturg.*, s. 369.

Taenia sinuosa, DUJ., *Helm.*, p. 573, n°. 35, T. IX, f. B.

l. 5″—16″, br. 2‴25. In de dunne darmen der *ganzen* en *eenden*.

18. MALLEUS, GOEZE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 522, n°. 60.)

Taenia corpore subaequali lineari, parte superiore mallei ad instar sub angulo recto infracto, capite subgloboso; — rostello brevi cylindrico, uncinulis 12 *armato; — collo brevissimo; — articulis transversis parum distinctis, longitudinaliter striatis.*

Taenia fasciolaris, PALLAS, *N. Nord. Beitr.*, I, 1, s. 85, T. III, fig. 28, A, a, *var. γ*, *Malleus*.

Fimbriaria malleus, — *mitra*, FROELICH, *Naturf.*, XXIX, s. 13, Taf. I, fig. 1—6.

Alyselminthus Malleus, ZEDER, *Nachtr.*, s. 274.

Halysis Malleus, ZEDER, *Naturg.*, s. 337.

Taenia Malleus, DUJARD., *Helminth.*, p. 587, n°. 63.

l. 4″—20″, br. 4‴—5‴. In de darmen der *eenden*.

19. ANGULATA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 538, n°. 105)

Taenia capite subgloboso, rostello incrassato et obtuso uncinulorum 40 *corona armato; — collo capitis fere latitudine; — articulis transversis aut in contractionem tricies v. quadragies, aut in extensionem sexies v. decies longitudine latioribus; — orificiis genitalium marginalibus unilateralibus.*

Taenia nodosa, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 45.

Taenia serpentiformis (*turdorum*), BATSCH, *Bandw.*, s. 179, (*pro parte*).

Taenia maculata, BATSCH, *Bandw.*, s. 193, f. 124, 125.

Taenia turdorum, GOEZE, *Naturg.*, s. 393.

Halysis maculata, ZEDER, *Naturg.*, s. 340.

Halysis turdorum, ZEDER, *Naturg.*, s. 374.

Taenia angulata, DUJ., *Helm.*, p. 565, n°. 21, Pl. IX, f. x.

l. 15‴—16‴, br. 1‴—4‴. In de dunne darmen der *lijsters* en *meerlen*.

20. PLATYCEPHALA, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 527, n°. 74.)

Taenia capite disciformi, subtetragono, rostello cylindrico obtuso, inermi; — collo subnullo; — articulis anterioribus brevissimis sequentibus subcuneatis obtusis, ultimis elongatis infundibuliformibus; — orificiis genitalium unilateralibus.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Tab. II, fig. 7.

Taenia alaudae, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 210.

Taenia platycephala, DUJARD., *Helminth.*, p. 597, n°. 86.

l. 1″—6″, br. 1‴ 12. In de darmen van den *akker-leeuwerik*.

21. CYATHIFORMIS, FRÖHL. (DIESING, *l. c.*, I, p. 525, n°. 68.)

Taenia capite subcordato, rostello crasso, brevissimo et obtuso, uncinulis quadraginta armato; — collo capitis

fere latitudine; — articulis anterioribus brevissimis, reliquis oblongis acute angulatis in extensionem cyathiformibus; — orificiis genitalium marginalibus unilateralibus.

Taenia hirundinis, GOEZE, *Eing. W.*, s. 390.

Taenia cyathiformis, DUJ., *Helm.*, p. 507, n°. 24, Tab. IX, fig. R.

l. 15‴—80‴, br. 1‴—2‴5. In de darmen der *zwaluwen.*

22. VARIABILIS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 523, n°. 64.)

Taenia capite subrotundo, rostello exiguo obtuso, uncinulis sex armato; — collo longiusculo; — articulis anterioribus brevissimis transversis, sequentibus longioribus, moniliformibus, infundibuliformibus et cyathiformibus, ultimis elongatis.

Taenia serpentiformis, BATSCH, *Bandw.*, s. 179.

Halysis vanelli, ZEDER, *Naturg.*, s. 375.

Taenia variabilis, DUJARD., *Helminth.*, p. 604, n°. 109.

l. 10″—20″, br. 1‴—2‴. In de ingewanden van de *kleine houtsnep* en van de *kievit.*

23. OCELLATA, RUD. (DIESING, *l. c*, I, p. 513, n°. 43.)

Taenia capite parvo, hemisphaerico sive variabili, neque rostello neque uncinulis; — collo longiusculo rugoso; — articuli subquadrati lineis duabus, lateralibus, semihyalinis et una transversa.

Taenia cystica, PALLAS, *N. Nord. Beitr.*, I, 1, s. 101, Tab. III, fig. 34, (*pro parte*).

Taenia percae, MULL., *Z. D.*, II, p. 5, T. XLIV, f. 1—4.

Taenia cernua, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3079.

Halysis percae, ZEDER, *Naturg.*, s. 376.

Taenia ocellata, DUJARD., *Helminth.*, p. 583, n°. 54.

l. 5″—13″5‴, br. 2‴25. In de ingewanden van den *baars.*

TETRARHYNCHUS, RUD. (V. D. H. bl. 210.)

Rhynchobothrius, DUJARD.

1. COROLLATUS, DUJ. (DIESING, *l. c.*, I, p. 571, n°. 2.)

Tetrarhynchus capite depresso subtetragono, lobis rotundis; — rostello uncinulis inaequalibus armato; — collo

longissimo depressiusculo basi incrassato, canalibus quatuor longitudinalibus; — articulis anterioribus oblongis marginibus rotundatis, mediis rectangularibus; — reliquis fere triangularibus, latitudine ter vel quater longioribus; — orificiis genitalium marginalibus alternis.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. IV, fig. 7, 8, (*Bothryorhynchus articulatus.*)

Bothriocephalus corollatus, RUD., *Ent.*, II, 2, p. 53, Pl. IX, fig. 12.

Bothriocephalus planiceps, LEUCK., *Zool. Bruchst.*, 1819, s. 28, T. I, fig. 2.

Rhynchobothrius corollatus, DUJ., *Helm.*, p. 545, n°. 1.

l. 3″—16″, br. 1‴—2‴. In de darmen van den *rog.*

Tetrarhynchus, RUD.

† 2. MEGABOTHRIUS, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 573, n°. 1.)

Tetrarhynchus depressus, postice attenuatus, papillatus; — caput maius bothriis latissimis, costatis, bilobatis, exstantibus.

Gebaarde bandworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 94, n°. 3.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. IV, fig. 24.

Fasciola barbata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1078.

Fasciola Loliginis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3059.

Distoma Loliginis, ZEDER, *Naturg.*, s. 222.

Dubium Sepiae Loliginis, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 385.

Tetrarhynchus megabothrius, RUD., *Synops.*, p, 130, 451, Tab, II, fig. 14.

Tetrarhynchus Pleuronectis maximi, RUD., *Synops.*, p. 132 et 457.

Tetrarhynchus lingualis, CUV., *R. An.*, IV, p. 46, T. XV, fig. 6, 7.

Corynesoma pellucidum, LEUCK., in OKEN, *Isis*, (*Sporocystis.*)

Amphistoma rhopaloides, DUJARD., *Helm.*, p. 341.

Tetrarhynchus megabothrius, DUJ., *Helm.*, p. 551, n°. 5.

Tetrabothriorhynchus migratorius, DIESING, *l. c.*, I, p. 573, n°. 1.

l. 2‴—3‴75, br. 1‴12. In de *zee-kat* (*sepia officinalis*).

Fam. III (46). **ACANTHOCEPHALA.** (V. D. H., bl. 210.)

ECHINORHYNCHUS, MULL. (V. D. H., bl. 210.)

† 1. GIGAS, GOEZE.

Echinorhynchus corpore albo, laevi s. rugoso, longissimo, cylindrico, retrorsum decrescente; — rostello parvo, subgloboso, uncinulorum seriebus quinque vel sex transversis armato; — collo brevi vaginato.

Groote stekelsnuitworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 29, n°. 1.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, fig. 17—19; Pl. VIII.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de uitg., Pl. V, fig. 5.

Taenia hirudinacea, PALL., *N. Nord. Beytr.* I, 1, s. 107.

Echinorhynchus gigas, DUJARD., *Helm.*, p. 503, n°. 10.

l. ♂ 6″—8″6‴, br. 3‴—4‴5; ♀ l. 8″—32″, br. 4‴—7‴. In de darmen der *tamme varkens*. (*Benn.* en *v. Ol.*, *J. v. d. Hoev.*)

† 2. CAUDATUS, ZEDER.

Echinorhynchus corpore albo, cylindrico, antice incrassato; retrorsum attenuato, extremitate caudali papilla s. vesica terminata; — proboscide cylindrica, uncinorum breviorum seriebus 27—30 *transversis armata.*

Gestaarte stekelsnuitw. BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 30, n°. 2.

Echinorhynchus buteonis, GOEZE, *Eingew.*, s. 154, T. XII, fig. 1, 2, A.

Echinorhynchus tumidulus, RUD., *Syn.*, p. 69 et 320, n°. 25.

Echinorhynchus caudatus, BREMSER, *Icon. Helm.*, Tab. VI, fig. 17—20.

Echinorhynchus caudatus, DUJ., *Helm.*, p. 505, n°. 15.

l. 27‴—45‴, br. 4‴5. In de darmen van den *buizert*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 3. GLOBOCAUDATUS, ZEDER.

Echinorhynchus corpore albicante, longissimo, postice rotundato papilla terminato; — proboscide glandiformi antice truncato, postice attenuato, uncinulorum (450) *seriebus triginta transversis munita.*

Echinorhynchus polyacanthoïdes, CREPL., *Obs.* 1825, p. 20.

Echinorhynchus globocaudatus, DUJARD., *Helm.*, p. 507, n°. 17, Pl. VII, fig. c.

l. ♂ 18‴—20‴, br. 0″55; ♀ l. 30‴—44‴, br. 0‴60—1‴10. In de darmen van de *kat-uil* (Strix brachyotus).

† 4. TRANSVERSUS, RUD.

Echinorhynchus corpore albo, flaccido et rugoso in avibus, cylindrico in aqua, antrorsum attenuato; proboscide cylindrica uncinorum (192—234) *seriebus* (24—26) *transversis v. seriebus* (8—9) *longitudinalibus munita; — collo nullo.*

Echinorh. d. Merles, DUJ., *Helm.*, p. 510, n°. 20, Pl. VII, f. B.

l. ♂ 7‴, br. 1‴; ♀ l. 12‴—2‴. In de ingewanden der *spreeuwen.*

5. STRIATUS, GOEZE.

Echinorh. corporis parte antica conica, insequens subglobosa est; utraque autem aculeis brevibus densis armata; — reliquum corpus strictura distinctum, primo subglobosum, dein teres et tenue, inerme, obiter vero longitudinem versus sulcatum conspicitur; collo conico inermi, levi strictura a corpore sejuncto; — proboscide brevi, tereti, apice parum incrassato, uncinorum mediocrium seriebus 12—14 *munita.*

Gestreepte stekelsnuitworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 32, n°. 4.

Echinorhynchus striatus, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 252, Taf. II, fig. 6, 7.

Echinorhynchus Ardeae, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3046, n°. 15.

Echinorhynchus striatus, DUJ., *Helminth.*, p. 519, n°. 38.

l. 9‴—11‴25, br. 2‴—2‴5. In de darmen van den *blaauwen reiger.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

6. HYSTRIX, BREMS.

Echinorhynchus corpore antrorsum crassissimo aculeato, versus apicem caudalem conicum decrescente, nudo; — proboscide longa subconica parte antica angustata, uncinorum recurvorum posteriora versus majorum seriebus 18 *circiter transversis munita; — collo proboscidis longitudinem aequante, conico, interdum cum proboscide maximam partem retracto, nudo.*

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 3, 4.
Echinorhynchus hystrix, DUJ., *Helm.*, p. 522, n°. 44.

l. 4'''—13'''5, br. 2'''28. In de ingewanden van den *zaagbek* (Mergus serrator).

7. POLYMORPHUS, BREMS.

Echinorhynchus in statu I^mo corpore subovali, aculeato, collo nullo; proboscide oblonga, uncinulorum seriebus octo transversis armato; — in statu II^do (ECHIN. MINUTUS) *corpore rubro parte antica subovata aculeata, postica parte (strictura levi a corpore distincta) inaequali inermi, attenuato; collo distincto, subconico; proboscide cylindrica, oblonga, uncinulorum seriebus octo transversis armata; — in statu III^tio* (ECHIN. CONSTRICTUS) *corpore oblongo bis obiter constricto, medio latissimo, antice aculeato, postice nudo; collo subconico; proboscide subclavata s. oblonga uncinulorum seriebus octo transversis armata; — in statu IV^to corpore cylindrico utrinque attenuato antice aculeato; collo elongato conico, nudo; proboscide ovali uncinulorum seriebus octo transversis armata; — in statu ultimo, corpore cylindrico utrinque attenuato antice subaculeato s. inermi; collo filiformi; proboscide bullata inermi, papilla subarmata s. inermi terminata.*

Bonte stekelsnuitworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 31, n°. 3.

Echinorhynchus minutus coccineus, — *Anatis boschadis*, GOEZE, *Eing. Würm.*, s. 163, 164, T. XIII, f. 1, 2, 6, 7.

Echinorh. boschadis, — *anatis*, SCHRANK, *Verz.*, s. 26, 27.

Echinorh. vesiculosus, — *collaris*, SCHRANK, *Act. Ac. Stockh.*, 1790, p. 124, n°. 26, 27.

Echinorh. tenuicollis, — *boschadis*, FRÖLICH, *Naturf.*, XXIX, s. 66, 69, Taf. II, fig. 15, 16.

Echinorh. constrictus, — *minutus*, ZEDER, *Nachtr.*, s. 139, 142.

Echinorh. minutus, — *constrictus*, — *collaris*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 294, n°. 33; p. 296, n°. 34; p. 298, n°. 35.

Echinorh. versicolor, — *anatum*, RUD., *Syn.*, p. 74 et 330, n°. 44; p. 78, n°. 78.

Echinorh. polymorphus, DUJ., *Helm.*, p. 523, n°. 45.

l. 1‴12—6‴75. In de darmen van de *wilde eend*, en *bruine zee-eend*, de *meerkoet* en van het *waterhoentje*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 8. HAERUCA, RUD.

Echinorhynchus corpore cylindrico, antrorsum crassiore; — collo brevissimo, conico, proboscidis fere longitudinem aequante; — proboscide conica, brevi, uncinulorum (36—48) seriebus 6—8 transversis, s. 12 longitudinalibus quaeque uncinulis 3—4, armata.

't Zuigertje, PALLAS, Lijst der Plantd., bl, 524, n°. 7.
Kleefworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 94, 95.
't Zuigertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 32, n°. 5.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 13—16.
Taenia haeruca, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 415, n°. 7.
Echinorhynchus ranae, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 158, Tab. XII, fig. 10, 11.
Echinorh. haeruca, DUJ., *l. c.*, p. 526, n°. 51, T. VII, f. E (♀).

l. ♂ 5‴—12‴, ♀ 5‴—30‴. In de darmen van den *bruinen land-kikvorsch.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 9. GLOBULOSUS, RUD.

Echinorynchus corpore oblongo cylindrico, utrinque attenuato; proboscide ovali s. subcylindrica, uncinorum seriebus octo vel duodecim armata; collo longiusculo, conico, postice crassiore.

LEEUWENHOEK, III^de Verv. der Briev., 75 Brief, bl. 519, f. 1, 2.
Aal-stekelsnuitworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 33, n°. 6. (*pro parte.*)
Echinorynchus globulosus, BREMSER, *Icon. Helm.*, Tab. VI, fig. 5, 6.
Echinorynchus globulosus, DUJ., *Helm.*, p. 532, n°. 56.

l. ♂ 7‴—11‴, ♀ 12‴—24‴. Het eerst door *Leeuwenhoek* in de *aal* en *paling* waargenomen, ook door *Benn.* en *v. Oliv.* als inlandsch opgegeven, doch de voorwerpen door hen tot deze soort betrokken en in de ZWARTE GOVIE alsmede in de SCHAR gevonden, behooren waarschijnlijk tot de *Echinorh. propinquus.* (vide n°. 16.)

† 10. PROTEUS, WESTRUMB.

Echinorhynchus corpore albido sive aurantiaco, obovato, antice obtuso, postice attenuato extremitate obtusa; — proboscide cylindrica s. subclavata uncinorum seriebus 16—20 transversis armata, angustiore collo filiformi, subconico, subrugoso.

Knoopachtige stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 35, n°. 8

? Steur-stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 38, n°. 15.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 5—10.

Echinorhynchus attenuatus, — *laevis*, — *candidus*, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 45, Tab. XXXVII, f. 1—3 et p. 45—48.

Taenia longicollis, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, 1, s. 110, Taf. III, fig. 38.

Echinorhynchus longicollis, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 162, Taf. XII, fig. 12—14.

Echinorhynchus annulatus, GMEL., *Syst. N.*, p. 3048, n°. 28.

Echinorhynchus tereticollis, — *nodulosus*, — *ovatus*, — *sphaericus*, — *gobii*, — *sublobatus*, — *lavareti*, — *barbi*, — *idbari*, — *bramae*, — *sturionis*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 284, n°. 26; — p. 287, n°. 27, Pl. IV, fig. 4; — p. 290, n°. 28; — p. 291, n°. 29; — p. 309, n°. 47; — p. 312, n°. 52; — p. 313, n°. 53; — p. 314, n°. 56; — p. 316, n°. 58; — p. 317, n°. 59; — p. 318, n°. 62.

Echinorh. proteus, WESTRUMB., *de Helm. acanth.*, p. 37, Pl. I, fig. 11, 12; Pl. III, fig. 22—26.

Echinorh. proteus, DUJARD., *Helminth.*, p. 529, n°. 53.

l. 13‴—18‴. In de darmen van den *berm*, *idus*, *dikkop*, *brasem* (Cyprinus barbi, — idus, — jeses, — brama). (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 11. CLAVAECEPS, ZEDER.

Echinorhynchus corpore cylindrico, clavaeformi, antrorsum decrescente, collo brevissimo; proboscide subglobosa, uncinorum seriebus 3, 5 *vel* 6 *transversis armata.*

Dikkoppige stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 36, n°. 11.

Echinorhynchus cobitis barbatulae, GOEZE, *Eing. W.*, s. 158, Taf. XII, fig. 7, 8.

Echinorhynchus cobitinus, SCHRANK, *Verz.*, s. 24, n°. 22.

Echinorh. cyprini rutili, RUD., *Entoz.*, II, 1, p.315, n°.57.

Echinorh. clavaeceps, RUD., *Synops. Entoz.*, p. 65, n°. 9.

Echynorh. clavaeceps, DUJ., *Helminth.*, p. 537, n°. 64.

l. 2‴75—6‴75. In de darmen van den *berm*, *grondel*, *nesteling*, *zeelt*, *voorn* en anderen meer. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 12. ANGUSTATUS, RUD.

Echinorhynchus corpore albido, cylindrico, postice attenuato; obtuso proboscide cylindrica, longa, uncinulorum seriebus octo ad duodecim transversis armata, collo brevissimo.

Smalle stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl.36, n°.10.

Echinorhynchus lucii, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 45, Tab. XXXVII, fig. 4—6.

Echinorhynchus angustatus, — *affinis*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 267, 268, Pl. IV, fig. 1.

Echinorhynchus angustatus, DUJ., *Helm.*, p. 531, n°. 54.

l. 13‴—22‴, br. 1‴. In de dunne darmen van *puit-aal*, *bot*, *baars* en *snoek* (*Benn.* en *v. Oliv.*); in de maand Mei heb ik deze soort, in groote menigte, in de dunne darmen van de *voorn* en *baars* uit de omstreken van LEYDEN aangetroffen.

13. PACHYSOMUS, CREPLIN.

Echinorhynchus corpore antice ventricoso, postice attenuato; proboscide cylindrico, obtuso, uncinorum seriebus octo transversis armata; — collo subnullo.

Opgeblazen stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 539, n°. 66.

Echinorhynchus salmonis, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 38, Pl. LXIX, fig. 1—3.

Echinorhynchus inflatus, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 270, n°.16.

Echinorhynchus pachysomus, CREPLIN, in ERSCH et GRUBER, *Encycl.*, XXXII, p. 284.

Echinorhynchus pachysomus, DUJ., *Helm.*, p. 539, n°. 67,

l. 6‴—11‴. In de ingewanden van den *zalm*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

14. SUBULATUS, RUD.

Echinorhynchus corpore antice rubello, postice albido, elongato cylindrico; parte antica crassiore, aculeorum seriebus sedecim transversis vel seriebus sex longitudinalibus munita; — collo cylindrico brevissimo; aculeorum seriebus duabus instructo; — proboscide albida, oblongo-ovali vel cylindrica, medio inflata, extremitate subobtusa, uncinorum seriebus octo longitudinalibus vel sedecim transversis armata.

Elsvormige stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 37, n°. 14.

Echinorh. alosae, HERMANN, *in Naturf.*, XVII, p. 177, Tab. XIV, fig. 11, 12.

Echinorhynch. subulatus, DUJ., *Helm.*, p. 540, n°, 68.

l. 54‴, br. 1‴12. In de darmen van den *elft*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

(NB. Deze ingewands-worm, alleen door HERMANN beschreven, schijnt op eene onnaauwkeurige waarneming (vooral omtrent de telling der haakjes) te berusten en is waarschijnlijk dezelfde met *Echinorh. pristis*, welke in den *Makreel* gevonden wordt.)

15. ACUS, RUD.

Echinorhynchus corpore albido, flavo v. rubro longissimo, cylindrico, retrorsum subattenuato; proboscide cylindrica vel lineari, uncinorum seriebus viginti transversis armata; collo nullo.

Naaldvormige stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 33, n°. 7.

Echinorhynchus candidus, *Ascaris versipellis*, *Echinorhynchus lineolatus*, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 43—46, Pl. XXXVII, fig. 7—14.

Proboscidea versipellis, *Enc. méth.*, Pl. XXXII, f. 17, 18.

Echinorh. gadi virentis, RATHKE, *Dansk. Selsk. Skrivt.*, I, p. 72, Pl. II, fig. 4.

Taenia lumbricoides, PALL., *N. Nord. Beytr.*, I, 1, p. 107, Pl. III, fig. 36.

Echinorhynchus acus, — *lophii*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 278, n°. 23, et p. 317, n°. 61.

Echinorhynchus acus, DUJARD., *Helminth.*, p. 540, n°. 69.

l. 27'''—28''', br. 2'''2. In de darmen van den *schelvisch*, *steenbolk*, *wijting*, *leng* en *hoozenbek*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

16. PROPINQUUS, DUJ.

Echinorhynchus corpore oblongo, antice subventricoso, postice cylindrico extremitate attenuata et obtusa; — proboscide ovali, brevi, uncinorum seriebus sex vel octo armata; — collo brevissimo, cylindrico.

Aal-stekelsnuit-worm, BENN. en V. OLIV., bl. 33, n°. 6.

? Spiering-stekelsnuit-worm, BENN. en V. OL., bl. 37, n°. 13.

Echinorhynchus globulosus, RUD., *Syn.*, p. 65, 313, n°. 10.

? *Echinorhynchus eperlani*, RUD., *Syn.*, p. 80, n°. 94.

? *Acanthrus sipunculoides*, ACHARIUS, *Vet. Ac. N. Handl.*, 1780, p. 49, Tab. II, fig. 1, 2.

Echinorhynchus propinquus, DUJ., *Helm.*, p. 533, n°. 57.

l. 4'''—6'''75, br. 1'''12. In de darmen van de *zwarte govie*, de *schar* en *spiering?* (*Benn.* en *v. Oliv.*).

Fam. IV (47). **TREMATODA**. (V. D. H., bl. 211.)

DISTOMA, RETZ. (V. D. H., bl. 211.)

† 1. HEPATICUM, MEHLIS. (DIESING, *l. c.* I, p. 332, n°. 1.)

Distoma sordide album, opacum, planum, obovatum vel lanceolatum, obtusum, antice latissimum, rotundum collo subconico, brevi; — acetabulum suctorium anticum terminale, posticum ventrale orificio triangulari.

ANT. DE HEIDE, Experimenta sang. miss., p. 46.

G. BIDLOO, Brief aan LEEUWENH. wegens de dieren in de lever der schapen, Delft, 1698.

H. SNELLEN, de Animalculis in Ovino aliorumque Animantium Hepate detegendis, Lugd. Bat., 1698.

LEEUWENHOEK, a letter concerning Worms observed in sheepslivers and palture grounds. (*Phil.tr.*, XXIV, n°. 289, p. 1522.)

LEEUWENHOEK, IV^de Verv. der Briev., 122 Br., bl. 152—154.

RUYSCH, Dilucid. Valvular., Observ. XVIII.

RUYSCH, Observ. Anatom., Obs. LXIV, p. 61, fig. E.

RUYSCH, alle desz. Werk., I, bl. 25, n°. XVIII; bl. 105, n°. LXIV, fig. E.

? SWAMMERDAM, Biblia Naturae, p. 173, Tab. IX, fig. VII, VIII. (Sporocystis.)

P. CAMPER, Leverw. v. h. Vee, N. wijze van Landb., 1763, II St., bl. 314.

Botjes der Schapen, HOUTT., III, bl. 234, Pl. XXV, f. 2, A—E.

Leverworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 67, Pl. CVII, fig. 4, 5.

G. DE VOS, Comm. de Entozois, p. 33.

G. J. MULDER, Comm. de Entozois, p. 25.

Leverworm, Botten, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 42, n°. 1.

? Kroosachtig staartdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 217, n°. 3. (*in statu jun.?*)

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, fig. 43—45, Pl. IX, A, B.

Fasciola hepaticum, LINN., *Syst. nat.*, *edit.* XII, p. 1077.

Planaria latiuscula, GOEZE, *Nachtr.*, s. 165.

Dist. (*Cladocoelium*) *hepaticum*, DUJ., *l. c.*, p. 389, n°. 1.

l. 18‴—31‴, br. 4‴—13‴5. In de lever en galbuizen van den *mensch* (*Bidloo*, *Ruysch*) en der grasetende dieren, doch vooral der *schapen* (*Snellen*, *Leeuw.*, *Camp.*, *Houtt.*, *Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoeven*). De jongen dezer en der volgende soort komen als *Cercariën* in onze slooten voor en houden zich bij voorkeur binnen de schulp der zoetwaterslakken op, in welke zij hunne gedaante-verwisseling ondergaan. Reeds in het begin der 18de eeuw heeft *Swammerdam* t. a. pl. onder den mantel der *Paludina vivipara* eene menigte wormen (kiemzakken der distomen) ontdekt, bij welker ontleeding hij van 2 tot 4 gestaarte diertjes vond; (vergelijk *Cercaria major*, *Nitzsch*, in N. Schr. der Naturf. Gesellsch. zu Halle, III, 1, s. 44, Taf. II, fig. 1—8). De *Cercaria Lemna*, door *Benn.* en *v. Oliv.*, l. c., bl. 217, n°. 3, als in onze moerassen voorkomende, opgegeven, is niets anders dan de larve van een *Distoma*, van welke soort echter niet met zekerheid te bepalen; zie *Histrionella Lemna*, *Diesing*, l. c., I, p. 299, n°. 2.

2. **LANCEOLATUM**, MEHLIS. (DIESING, *l. c.*, I, p. 333, n°. 2.)

Distoma semi-hyalinum, *fusco-maculatum*, *planum*, *lanceolatum*, *antice attenuatum postice obtusum*, *collo nullo; acetabulum suctorium anticum subterminale orbiculare*, *posticum ventrale orificio circulari.*

Smal leverbotje, HOUTTUYN, XIV, bl. 88.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, fig. 39—49, Pl. IX, C.

Fasciola hepatica, BLOCH, *Eingew. Würm.*, s. 5, Pl. I, f. 3, 4.
Planaria latiuscula, GOEZE, *Naturg.*, s. 171.
Fasciola lanceolata, RUD., *Wiedem. Arch.*, III, 2, s. 24.
Dist. (Dicrocoelium) lanceolatum, DUJ., *Helm.*, p. 391, n°. 2.

l. 4'''5—9''', br. 2'''2. Wordt met de voorgaande soort gevonden en is meestal met dezelve verward geworden.

† 3. **LIMA**, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 387, n°. 168.)

Distoma album ovis rufis, depressiusculum elongatum utrinque attenuatum extremitatibus obtusis, parte corporis anteriore echinata, acetabulo antico oblongo, ventrali orbiculari.

Vylachtige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 43, n°. 3.

Fasciola vespertilionis, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 43, Pl. LXXII, fig. 12—16.
Planaria vespertilionis, GOEZE, *Naturg.*, s. 171, Pl. XIV, fig. 1, 2.
Distoma vespertilionis, ZEDER, *Naturg.*, s. 214.
Distoma Lima, DUJARD., *Helminth.*, p. 437, n°. 79.

l. 5'''67—9''', br. 0'''75. In de darmen van de *geoorde vledermuis*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

4. **TRIGONOCEPHALUM**, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 381, n°. 152.)

Distoma albidum postea roseum et rubrum; — oblongum depressum postice attenuatum; — collo antrorsum attenuato, capite subtrigono, echinis cincto posticeque vage obsito; — acetabulo antico terminali, orbiculari, centrali majore.

Driehoekskoppige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 43, n°. 2.

Planaria putorii, — *melis*, GOEZE, *l. c.*, s. 175, Pl. XIV, fig. 7—10.
Fasciola putorii, — *melis*, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 17.
Distoma melis, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 194.
Fasciola trigonocephala, — *armata*, RUD., *Wiedem. Arch.*, III, s. 87, 88.

Distoma armatum, ZEDER, *Naturg.*, s. 220, n°. 34.
Distoma (*Echinostoma*) *trigonocephalum*, DUJARD., *l. c.*, p. 423, n°. 49.

l. 1'''12—11'''25, br. 0'''75—2'''25. In de darmen van den *egel*, *bontzem* en *wezel*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

5. ECHINOCEPHALUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 385, n°. 101.)

Distoma album, angustum, lineare posteriora versus parum attenuatum apice obtuso; — caput corpore angustius, subrotundum, echenis rectis cinctum; — acetabulo suctorio antico ventrali multo minore.

Wouw's egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 44, n°. 4.
Planaria latiuscula, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 173.
Fasciola milvi, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3054, n°. 10.
Distoma milvi, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 209, n°. 2.
Dist. (*Echinostoma*) *echinoceph.*, DUJ., *l. c.*, p. 425, n°. 53.

l. 3'''37. In den regten darm van den *wouw* of *kiekendief*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 6. MACULOSUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 349, n°. 52.)

Distoma albidum, fusco-maculatum, depressum, ovato-oblongum; — acetabulis orbicularibus subaequalibus.

Fasciola hirundinis, FROELICH, *Naturf.*, XXV, p. 75.
Distoma hirundinum, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 169.
Dist. (*Brachylaimus*) *maculosum*, DUJ., *l. c.*, p. 412, n°. 33.

l. 1'''8—2'''5, br. 0'''75—1'''. In de darmen van de *boeren-zwaluw*.

7. OVATUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 335, n°. 7.)

Distoma albidum nigro-maculatum, obovatum, planum, antice attenuatum; — acetabulum anticum terminale orbiculare, ventrale antico fere duplo latius.

Hirudo fasciolaris, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 17, Tab. LIV, fig. 1—3.
Fasciola anatis domesticae, RUD., *Entoz.*, II, p. 431.
Distoma ovatum, DUJARD., *Helm.*, p. 394, n°. 5.

l. 3'''37—6'''75, br. 2'''25. In de beurs van Fabricius bij de *kraaijen*, *hoenders* en *eenden*.

8. CONCAVUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 340, n°. 25.)

Distoma album, fusco-maculatum, planum, irregulariter

ovale, postice obtusum; — acetabulum anticum orbiculare, posticum subcentrale majus, transverse ellipticum.

Distoma concavum, DUJ., *Helminth.*, p. 448, n°. 100.

l. 1‴68, br. 1‴12. In de darmen van de *duikergans*, (*Mergus merganser.*)

† 9. ECHINATUM, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 383, n°. 156.)

Distoma rubellum, depressum, lanceolato-lineare; — collo corpore angustiore, brevissimo; — capite reniformi, echinis rectis cincto; — acetabulo suctorio antico ventrali multo minore.

Stekelige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 44, n°. 5.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, fig. 53, 54.

Cucullanus conoideus, BLOCH, *Eingew. W.*, s. 35, Tab. X, fig. 3—7.

Fasciola anatis, — *gruis*, GMEL., *l. c.*, p. 3055, n°. 13.

Festucaria anatis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 16, n°. 54.

Distoma anatis, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 196.

Distoma gruis, ZEDER, *Naturg.*, s. 221.

Distoma excavatum, RUD., *Syn.*, s. 109.

Dist. (*Echinostoma*) *echinatum*, DUJ., *l. c.*, p. 426, n°. 55.

l. 4‴—15‴, br. 0‴7—2‴25. In de *star-eend*, *wilde eend*, *scholver* en *kraanvogel.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 10. CYGNOIDES, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 342, n°. 28.)

Distoma albo-luteum, depressiusculum, lineare, postice attenuatum, antice collo longissimo angustato, teretiusculo; — acetabula orbicularia inaequalia, anticum terminale, posticum (ventrale) maximum.

Distoma hylae, RUDOLPHI, *Syn. Entoz.*, p. 121.

Dist. (*Dicrocoelium*) *cygnoides*, DUJ., *l. c.*, p. 396, n°. 8.

l. 4‴—15‴, br. 1‴—2‴. In de blaas van den *groenen water-kikvorsch.*

† 11. CLAVIGERUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 352, n°. 62.)

Distoma rubellum, obovato-ellipticum, depressum, antrorsum angustatum. Acetabula minuta, orbicularia, aequalia.

Fasciola ranae, FROELICH, *Naturf.*, XXV, p. 69, Pl. III, fig. 7, 8.

Dist. (*Brachycoelium*) *clavigerum*, DUJ., *l. c.*, p. 404, n°. 21.
l. 0‴9—1‴16, br. 0‴4—0‴5. In de darmen van den *groenen water-kikvorsch.*

† 12. **APPENDICULATUM**, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 370, n°. 119.)

Distoma album, teres, crenatum, cauda brevi attenuata retractili, collo brevi conico; acetabula, posticum antico fere duplo latius ad colli basin, globosa.

Fasciola alosae, HERMANN, *Naturf.*, XIX, s. 46, Tab. II, fig. 8, a, b.

Fasciola clupeae, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 20.

Fasciola crenata, — *appendiculata*, RUD., in WIED. *Archiv*, III, 1, s. 76, 78, Tab. II, fig. 5, 6.

Distoma clupeae, ZEDER, *Naturg.*, s. 218.

Distoma crenatum, RUD., *Entoz.*, II, p. 404, T. V, f. 1.

Distoma appendiculatum, DUJ., *Helm.*, p. 420, n°. 43.

Apoblema appendiculatum, BLANCHARD, *in Ann. d. Sc. nat.*, *Zool.*, 1847, p. 302, Tab. XII, fig. 3 et 13.

l. 2‴—5‴2, br. 1‴. In de darmen van de *elft.*

13. **NODULOSUM**, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 380, n°. 150.)

Distoma albidum ovis fuscis, oblongo-ovatum, collo cylindrico angustato, acetabulum anticum nodulis sex cinctum, posticum ventrale maximum.

Knoopachtige egelvorm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 48, n°. 11.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig, des Vers intest., Pl. V, fig. 50—52.

Fasciola luciopercae, — *percae cernuae*, MULL., *Z. Dan.*, I, p. 32, Pl. XXX, fig. 2, 3.

Fasciola percina, SCHRANK, in *Vet. Ac. N. Handl.*, 1790, s. 123.

Planaria lagena, BRAUN, *Berl. Naturf. Freund.*, VIII, p. 237, Pl. X, fig. 1—3.

Fasciola nodulosa, FROELICH, *Naturf.*, XXV, p. 76.

Distoma luciopercae, ZEDER, *Naturg.*, s. 216.

Dist. (*Crossodera*) *nodulosum*, DUJ., *l. c.*, p. 434, n°. 73.

l. 1‴—2‴3, br. 0‴3—0‴7. In de darmen van den *baars.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

14. GLOBIPORUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 341, n°. 26.)
Distoma albidum, depressiusculum, oblongum; — parte antica (collum) cylindrica vel subtus excavata; — acetabula globosa, ventrale maximum.
BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 50, n°. 14.
Fasciola bramae, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 33, Pl. XXX, f. 6.
Fasciola lanceolata, SCHRANK, *Vet. Ac. Nya Handl.*, 1790, s. 123.
Fasciola longicollis, FROEL., *Naturf.*, XXV, p. 73, Pl. III, fig. 9—11.
Distoma cyprinaceum, — *carinatum*, — *bramae*, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 181, 217, 218.
Dist. (*Brachylaimus*) *globiporum*, DUJ., *l. c.*, p. 417, n°. 38.
l. 2'''—3'''8, br. 0'''6—1'''12. In de darmen van den *karper*, *brasem* en *ruisvoorn*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

15. INFLEXUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 365, n°. 103.)
Distoma teres, postice obtusum; — collo tenuiore inflexo; — acetabula globosa, anticum terminale maximum.
Omgebogen egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 50, n°. 15.
Fasciola jesis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3058, n°. 39.
Distoma carinata, ZEDER, *Naturg.*, s. 217, n°. 25.
Distoma inflexum, DUJ., *Helminth.*, p. 463, n°. 139.
l. 2'''2. In de darmen van den *dikkop* of *braadvisch*, (*cyprinus jeses*). (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 16. TERETICOLLE, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 358, n°. 80.)
Distoma rubellum, depressum, lineare, parte postica attenuata; — collo tereti; — acetabula subglobosa, postice ventrale antico multo minus.
Rondhalzige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 49, n°. 12.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest. Pl. IX, D.
Fasciola lucii, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 33, T. XXX, fig. 7; T. LXXVIII, fig. 6—8.
Fasciola longicollis, BLOCH, *Eingew. Würm.*, s. 6.
Planaria lucii, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 172, Pl. XIV, f. 3.
Distoma lucii, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 173.
Dist. (*Brachylaimus*) *tereticolle*, DUJ., *l. c.*, p. 419, n°. 42.
l. 10'''—40''', br. 1'''50—3'''37. In de maag van den

snoek. (*Benn.* en *v. Oliv.*) Behalve in de maag heb ik dezelve ook op de kieuwen en in den oesophagus van den *snoek* gevonden.

17. OCREATUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 372, n°. 123.)

Distoma albidum, teres, collo antrorsum angustato divergente; cauda retractilis; acetabula globosa, ventrale maximum.

LEEUWENHOEK, 6de Verv. der Briev., 97 Brief, bl. 176.

Laarsvormige harings-egelworm, BENN. en V. OLIV., bl. 49, n°. 13.

Fasciola halecis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3058, n°. 37.

Distoma halecis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 222, n°. 41.

Distoma ocreatum, DUJARD., *Helminth.*, p. 422, n°. 48.

l. 1‴2—2‴25. In de ingewanden van den *haring.* (*Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

18. SIMPLEX, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 343, n°. 33.)

Distoma fusco-cinereum, depressiusculum lineare; — collum conicum continuum; — acetabula suctoria orbicularia, ventrale maximum.

Eenvoudige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 47, n°. 9.

Fasciola aeglefini, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 33, Tab. XXX, fig. 4.

Distoma aeglefini, ZEDER, *Naturg.*, s. 211.

Distoma simplex, DUJARD., *Helminth.*, p. 466, n°. 148.

l. 6‴7. In de darmen van den *schelvisch.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

19. AREOLATUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 352, n°. 63.)

Distoma viridescens, areolis sive maculis orbicularibus tribus quatuorve mediis pellucidis, ellipticum v. ovato-oblongum depressiusculum, plerumque postice attenuatum, passim constrictum. Pori globosi saepius aequales, interdum anticus tantillum major videtur; hic ceterum inferus, cute capitis ante eundem sita galeam quasi efficiente.

Geperkte egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 48, n°. 10.

Fasciola platessae, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 52, Pl. LXXVIII, fig. 1—5.

Distoma platessae, ZEDER, *Naturg.*, s. 216.

Distoma areolatum, DUJARD., *Helm.*, p. 467, n°. 150.

l. 0‴75—1‴. In de darmen van de *schol.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

20. POLYMORPHUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 340, n°. 24.)

Distoma sordide album, depressiusculum, subovatum, postice emarginatum, collo extensili; — acetabuli antici margine tumido, ventralis majoris recto.

LEEUWENHOEK, 3de Verv. der Briev., 75 Br., bl. 523, fig. 6.

Veelgedaantige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 46, n°. 8.

Fasciola anguillae, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3056, n°. 22.

Distoma anguillulae, ZEDER, *Naturg.*, s. 222.

Distoma polymorphum, DUJARD., *Helm.*, p. 468, n°. 153.

l. 0'''75—1'''2, br. 0'''25—0'''60. In de ingewanden der *alen.* (*Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

21. NIGROFLAVUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 394, n°. 102.)

Distoma album, teres, longissimum, molle, vase dorsali ramosissimo crasso, ramis pariter crassis et brevibus, nigrescentibus, oviductibus vero luteis plurimum contortuplicatis, annulos quasi effingentibus, latera et postremam corporis partem occupantibus; — collo brevi, conico, cujus pars antica cum capite aculeis minimis obsita; — acetabulis subglobosis, ventrali multi majore, pedunculato.

Schisturus paradoxus, RUD., *Ent.*, II, 2, p. 257, Pl. XII, f. 4.

Distoma nigro-flavum, DUJ., *Helminth.*, p. 469, n°. 159.

l. 7'''—13'''. In de ingewanden van den *molensteenvisch* gevonden door den Heer *P. H. J. Wellenbergh*, zie deszelfs *Observ. Anat. de Orthragorisco Mola*, p. 28.

AMPHISTOMA, RUD. (V. D. H., bl. 212.)

† 1. CONICUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 401.)

Amphistoma albo-rubescens, oblongo-ovatum vel subcylindricum, antice attenuatum, postice incrascens, obtusum, subinflexum; — porus anticus urceolatus terminalis, posticus subglobosus excavatus.

Festucaria cervi, ZEDER, *Berl. Naturf.*, X, s. 65, Pl. III, fig. 8—11.

Fasciola cervi, SCHRANK, *Act. Acad. Stockh.*, 1790, p. 123, n°. 23.

Fasciola elaphi, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3054, n°. 7.

Monostoma elaphi, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 150.

Monostoma conicum, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 188.

Amphistoma conic., LAURER, *de Amph. conico*, 1830, c. tab.
Amphistoma conicum, GURLT, *Path. Anat. der Hausth.*, T. I, p. 369, Pl. VIII, fig. 25—28.
Amphistoma conic., DUJARD., *Helminth.*, p. 401, n°. 1.

l. 11‴5—13‴15, br. 2‴—3‴37. In de pens der *herkaauwende dieren.*

† 2. SUBCLAVATUM, NITZSCH. (DIESING, *l. c.*, I, p. 318, n°. 1.)

Amphistoma rufo-flavescens, cylindricum vel conicum vel clavatum, inflexum, antice attenuatum postice truncatum; — poro antico exiguo, caudali amplissimo.

Knodsachtige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 46, n°. 7.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, f. 23, 24.
Planaria subclavata, GOEZE, *Eing. W.*, s. 93 et 178, T. XV, fig. 2, 3.
Fasciola subclavata, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 19, n°. 56.
Fasciola ranae, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3055, n°. 18.
Distoma subclavatum, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 185.
Hirudo tuba, BRAUN, *Hist. Hirud.*, p. 49, Tab. V, f. 5—8.
Diplodiscus subclavatus, DIESING, *Ann. Wien. Mus.*, 1836, I, 2, p. 253, Taf. XXIV, fig. 19—24.
Amphistoma subclavatum, DUJ., *Helm.*, p. 336, n°. 12.

l. 3‴—6‴, br. 2‴6. In den regten darm van de *pad*, van den *bruinen land-kikvorsch* en *boom-kikvorsch* (*Benn.* en *v. Oliv.*), in den *groenen water-kikvorsch.*

Holostomum, NITZSCH.

3. MACROCEPHALUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 312, n°. 1.)

Amphistoma teretiusculum, parte antica caliciformi margine lobato, postica majore cylindrica incurva extremitate truncata, papilla conica perforata medio munita; poro capitis subglobosi magno lobato, caudali exiguo crenato.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, f. 16—22.
Festucaria strigis, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 16, n°. 55.
Fasciola strigis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3055, n°. 11.
Amphistoma clavigerum, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 199, n°. 2.
Holostomum variabile, NITZSCH, *Encycl. Ersch. et Gruber*, III, p. 400.
Holostomum macrocephalum, DUJ., *Helm.*, p. 368, n°. 2.

l. 3'''5—6''', br. van voren 1''' van achteren 0'''7. In de ingewanden van den *kat-uil.*

† 4. ERRATICUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 313, n°. 2.)

Amphistoma parte antica distincta, campaniformi, antice truncata multi-lobata; — parte postica crassa, incurva, utrinque attenuata, postice obtusa, orificio exciso.

Amphistoma Anatis tadornae, RUD., *Entoz.*, II, p. 352.
Amphistoma isostomum, RUD., *Syn.*, p. 89 et 355.
Holostoma erraticum, DUJ., *Helminth.*, p. 373, n°. 11.
Holostoma isostomum, DUJ., *Helminth.*, p. 377, n°. 20.

l. 2'''25—3'''37. In de ingewanden der *wilde eenden.*

MONOSTOMA, ZEDER. (V. D. H., bl. 212.)

† 1. OCREATUM, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 326, n°. 23.)

Monostoma antice orificio truncato subdilatato terminatum, corpore ocreato teretiusculo, apice postico retroflexo geniculato, acetabulo suctorio ventrali.

Laarsvormige kapworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 39, n°. 2.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, f. 11, 12.
Fasciola talpae, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 182, Pl. XV, f. 6, 7.
Cucullanus talpae, MULL., *Naturf.*, XXII, p. 55.
Cucullanus ocreatus, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3051, n°. 2.
Monostoma ocreatum, DUJARD., *Helm.*, p. 344, n°. 1.

l. 15'''—54''', br. 0'''5. In de darmen van den *mol.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

2. MUTABILE, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 323, n°. 13.)

Monostoma depressum oblongum, antrorsum in collum conicum attenuatum, retrorsum rotundatum, supra convexiusculum subtus planum. Os terminale orbiculare exiguum.

Monostoma vanelli, — *himantopodis*, RUD., *Syn.*, p. 87 et 350.
Distoma calidris, RUD., *Syn.*, p. 120.
Monostomum microstomum, CREPLIN, *N. Obs.*, 49, T. I, fig. 10, 11.
Monostoma mutabile, DUJ., *Helm.*, p. 351, n°. 12.

l. 5'''—14''', br. 1'''12—5'''. In de buikholte van 't *waterhoentje.*

† 3. VERRUCOSUM, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 411, n°. 1.)

Monostoma oblongo-ovatum, depressiusculum, posteriora versus increscens, apice postico obtuso; — papillarum ventralium serie triplici; — ore orbiculari, urceolato.

Wratachtige egelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 46, n°. 6.

Fasciola verrucosa, FROELICH, *Naturf.*, XXIV, p. 112, Pl. IV, fig. 5—7.

Fasciola anseris, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3055, n°. 14.

Festucaria pedata, SCHRANK, *Samml. N. H. Aufs.*, s. 335.

Notocotylus triserialis, DIESING, *Ann. Wien. Mus.*, II, s. 234, Pl. XV, fig. 23—25.

Monostoma lineare, DUJARD., *l. c.*, p. 349, n°. 8.

Monostoma verrucosum, DUJARD., *l. c.*, p. 355, n°. 14, Tab. VIII, B.

l. 2‴6—6‴, br. 0‴63—1‴50. In den blinden darm van de *gans* en de *star-eend.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

TRISTOMA, CUV. (V. D. H. bl. 213.)

† 1. HAMATUM, RATHKE. (DIESING, *l. c.*, I, p. 427, n°. 1.)

Tristoma pellucidum, subovatum, antice subacuminatum, ore subtriangulari, medio corporis ocello didymo candido.

BASTER, Natuurk. Uitsp., II, bl. 154, Tab. VIII, f. XI, a, A.

Hirudo hippoglossi, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 18, Tab. LIV, fig. 1—4.

Phylline hippoglossi, OKEN, *Lehrb. d. Naturg.*, III, 1, s. 371.

Epibdella hippoglossi, BLAINV., *Dict. des Sc. Nat.*, XLVII, p. 269.

Phylline hippoglossi, MOQ. TAND., *Hirud.*, 2 *éd.*, p. 392, n°. 1.

l. 1″5‴, br. 5‴. Op de *heilbot.* (*Baster.*)

(NB. Onder de benaming van *Hirudo hippoglossi*, *heilbots bloedegel*, is door BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 66, n°. 5, de *Caligus hippoglossi*, KRÖYER, beschreven; zonderling is het hoe door bovengemelde Heeren een dier, met den mond als die der kreeften en met 6 paar pooten voorzien (zie aldaar bl. 67), onder de bloedzuigers beschreven wordt, waarschijnlijk moet zulks worden toegeschreven aan de drukfout, voorkomende bij BASTER op bl. 152, waar aan den rand fig. XI in plaats van fig. IX staat.)

2. STURIONIS, CUV. (DIESING, *l. c.*, I, p. 426, n°. 1.)

Tristoma oblongum, apice subemarginatum, retrorsum attenuatum. Os inter bothria antica triangulare. Acetabulum basilare sessile, campanulatum, limbo inflexo crenulato, disco centrali exiguo; acetabula anteriora marginalia, linearia, obliqua.

Capsala elongata, NORDMANN, in LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, III, p. 602.

Tristoma elongatum, DUJARD., *Helm.*, p. 323, n°. 4.

Nitzschia elegans, MOQ. TAND., *Hirud.*, 2*éd.*, p. 394, n°. 1.

l. 2", br. 7'''. Op de kieuwen van de *steur*.

POLYSTOMA, RUD. (V. D. H., bl. 213.)

1. PINGUICOLA, ZEDER. (DIESING, *l. c.*, I, p. 409, n°. 1.)

Polystoma oblongum, supra convexum, subtus concavum, antrorsum attenuatum, postice truncatum. Acetabula sex orbicularia semilunatim disposita.

Veelmond der eijernesten, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 51, n°. 1.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, fig. 28—30.

Hexathyridium pinguicola, TREUTLER, *Obs. path. anat.*, p. 19—22, Pl. III, fig. 7—11.

Linguatula pinguicola, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, III, p. 594, n°. 4.

Polystoma pinguicola, DUJARD., *Helm.*, p. 319, n°. 3.

l. 18''', br. 6'''7. Aan de eijernesten der *vrouwen;* in de *Naamlijst der Wormen in Nederland aanwezig* wordt ook deze door *Benn.* en *v. Oliv.* opgegeven, hoewel dezelve, volgens getuigenis der bekwaamste Helminthologen, na *Treutler* nimmer weder gezien is, zelfs het voorwerp door *Treutler* ontdekt en in deszelfs verzameling berustende, werd door *Rudolphi* geheel zwart ineengetrokken en van elke spoor van bewerktuiging beroofd, terug gevonden.

2. VENARUM, ZEDER. (DIESING, *l. c*, I, p. 410, n°. 2.)

Polystoma depressum, lanceolatum obtusum, acetabulis sex longitudinaliter biseriatis.

Veelmond der aderen, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 51, n°. 2.

Hexathyridium venarum, TREUTLER, *l. c.*, p. 23, Tab. IV, fig. 1—3.

Linguatula venarum, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, III, p. 594, n°. 5.

Hexastoma venarum, CUV., *R. Anim.*, 3 *éd.*, p. 264.
Hexacotyle venarum, BLAINV., *Dict. des Sc. N.*, XXI, p. 144, et LVII, p. 571.
Polystoma venarum, DUJARD., *Helm.*, p. 321

l. 4‴. In de voorste scheenbeens-ader van den *mensch.* (*Benn.* en *v. Oliv.*) Even als de voorgaande soort is ook deze na *Treutler* nimmer weder waargenomen, tenzij dezelve door *Benn.* en *v. Oliv.* mogt gevonden zijn.

3. INTEGERRIMUM, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 412, n°. 1.)

Polystoma albo-luteum ramulis intestinorum nigris; corpus permutabile antrorsum angustatum postice truncatum. Acetabula hemisphaerica apertura circulari.

Planaria uncinulata, BRAUN, *Berl. Naturf. Fr.*, X, s. 58, T. III, fig. 1—3.
Linguatula integerrima, FROEL., *Naturf.*, XXV, s. 103.
Fasciola uncinulata, GMEL., *S. Nat.*, p. 3056, n°. 19.
Polystoma ranae, ZEDER, *Nachtr.*, s. 203, T. IV, f. 1—3.
Hexathyridium integer, BLAINV., *Dict. des Sc. Nat.*, LVII, p. 571.
Polystoma integerrimum, DUJARD., *Helm.*, p. 320, n°. 5.

l. 7‴5—9‴, br. 3‴—4‴. In de blaas van den *bruinen land-kikvorsch.*

OCTOBOTHRIUM, LEUCK. (V. D. H., bl. 213.)

1. LANCEOLATUM, LEUCK. (DIESING, *l. c.*, I, p. 422, n°. 1.)

Octobothrium cinereo-rubrum, antice lanceolato-oblongum, postice cuneato-dilatatum, acetabulis octo (in seriebus duabus obliquis dispositis) instructum; — ovis luteis subfusiformibus.

Mazocraes alosae, HERMANN, *Naturf.*, 1782, XVII, p. 180, Tab. IV, fig. 13—15.
Octobothrium lanceolatum, LEUCK., *Brev. Anim. Descr.*, 1828, p. 18, Tab. I, fig. 7.
Octostoma alosae, KUHN, *Mém. du Mus.*, XVIII, p. 357, Tab. XVII, fig. 1—3.
Octobothrium alosae, MAYER, *Anat. der Entoz.*, s. 19, Taf. III, fig. 1—8.

Octobothrium lanceolatum, DUJ., *Helm.*, p. 313, n°. 2, Pl. VIII, fig. F.

Octocotyle lanceolata, DIESING, *l. c.*, I, p. 422, n°. 1.

l. 10‴—12‴, br. 1‴5. Op de kieuwen van den *elft.*

DIPLOZOON, NORDM. (V. D. H., bl. 214.)

1. PARADOXUM, NORDM. (DIESING, *l. c.*, I, p. 423, n°. 1.)

Diplozoon corpore cruciformi, griseo, subfusco; partibus anterioribus cruris lanceolatis, posterioribus brevioribus subclavatis.

Diplozoon paradoxum, NORDMANN, *Mikrogr. Beitr.*, I, s. 56, Pl. V, VI, et in *Ann. des Sc. Nat.*, XXX, p. 373, Pl. XX.

Diplozoon paradoxum, DUJARD., *Helm.*, p. 316.

l. 3‴—5‴. Op de kieuwen van den *brasem.* (*J. v. d. Hoev.*)

ORDO II.

COELELMINTHA. (V. D. H., bl. 215.)

Fam. V (48). **NEMATOIDEA.** (V. D. H., bl. 215.)

PENTASTOMA, RUD. (V. D. H., bl. 215.)

1. TAENIOIDES, RUD. (DIESING, *l. c.*, I, p. 609, n°. 1.)

Pentastoma depressum, lanceolatum, oblongum postice attenuatum; — transverse annulato-plicatum, margine crenato; — os inferum orbiculare inter poros utrinque binos, hamulum simplicem vel geminatum emittentes.

BOURGELAT, Uitgez. Verhand., VIII, bl. 207, 213.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. V, fig. 31—33.

Taenia lancéolé, CHABERT, *Malad. Vermin.*, 2 *éd.*, p. 39-41.

Taenia rhinaria, PILG., *Handb. d. Veterin. Wiss.*, II, s. 1284.

Prionoderma lanceolata, CUV., *Règne An.*, 1 *éd.*, IV, p. 35.

Linguatula taenioides, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, III, p. 595, n°. 6.

Linguatula lanceolata, BLAINV., *Dict. d. Sc. Nat.*, LVII; p. 532.

Pentastoma taenioides, DUJARD., *Helm.*, p. 303, n°. 1.

♂ l. 18''', br. 2'''25; ♀ l. 5''—10'', br. 4'''5. In de voorhoofds-boezems der *honden*, ook in den larynx dezer dieren en in de voorhoofds-boezems der *paarden*. (*J. v. d. Hoeven.*)

(NB. Nergens geschikter dan ter dezer plaatse, weet ik den worm te vermelden door den Veearts VAN SETTEN, te *Godlinze* (Prov. *Groningen*), uit het oog eens paards gehaald, en door den Hoogleeraar A. NUMAN, in het *Tijdschrift voor Nat. Gesch. en Physiol.*, Dl. VIII, bl. 388—390, Pl. X, onder den naam van *Monostoma Settenii* volgender wijze beschreven: »*het* »*ligchaam* 13''' *lang en* 2''' *breed*, *is platachtig rond met* »*indrukken van afstand tot afstand voorzien*, *de afdeelin-* »*gen zijn* 9 *in getal*, *de voorste langer en breeder*, »*waardoor zich het ligchaam allengs versmald vertoont en* »*eenige overeenkomst met den lintworm verkrijgt*, *aan* »*het* 3de *lid van den kop*, *aan de buikszijde*, *is eene* »*buisvormige lis* (*het uithangend ovarium*) *met eijeren*, »*ter lengte van* $\frac{1}{15000}$ *en ter breedte van* $\frac{1}{20000}$ *tot* $\frac{1}{25000}$ »*eener Engelsche duim*, *voorzien*, *het kopeinde is stomp*, »*kelkvormig ingetrokken*, *de mond met vele zeer kleine*, »*bruine hoornachtige punten* (*hamuli?*) *omzet*, *de huid* »*oneffen*, *geplooid of gerimpeld*, *de staart is stomp en* »*eenigermate knobbelvormig.*" Zeer veel overeenkomst ligt er tusschen deze beschrijving en die van *Pentastoma taenioides*, en wanneer men in aanmerking neemt, dat dezelve gemaakt is naar een voorwerp, reeds sedert eenigen tijd op wijngeest bewaard, door de werking waarvan mogelijk de mond kelkvormig terug getrokken; en het geheele voorwerp meer in elkaar gedrongen is, (waardoor eenige (8) inkervingen zigtbaarder dan de overige geworden zijn) dan ziet men ten duidelijkste dat deze worm met den *Pentast. taenioid.* zeer verwant is, zoo dezelve er niet een jong van mogt wezen, welke deszelfs ontwikkeling in het oog ondergaan heeft; de ondervinding leert ons immers dat entozoa niet altijd bepaaldelijk op dezelfde plaatsen voorkomen, zoo is b. v. de *Cysticercus cellulosae* niet alleen tusschen de spieren en in het hart, maar zelfs in de voorste oogkamer waargenomen (zie J. V. D. HOEV., bl. 206). Onlangs in *Utrecht* zijnde en die gelegenheid te baat nemende om den worm door den Heer SETTEN gevonden te zien, gaf, op mijn verzoek daartoe, de Hoogl. NUMAN mij te kennen, dat tot zijn leedwezen het voorwerp sedert eenigen tijd uit de collectie der Veeartsenijschool vermist werd, doch dat beschrijving en afbeelding van

hetzelve in het Tijdschrift voorkomende, getrouw naar de natuur gevolgd waren; verder verhaalde ZEd. mij nog, dat denzelfden Veearts onlangs weder in de Prov. *Groningen* een paard was voorgekomen, in welks oog (dat ziekelijk aangedaan was) aller waarschijnlijkst een dergelijke worm, als hierboven beschreven, huisvestte, ten minste door de *cornea* heen waren er eenige sporen van te ontdekken, doch de operatie, ter verwijdering van den worm, niet toegestaan zijnde, zoo had men zich van de zaak niet kunnen overtuigen.)

2? ASCAROIDES.

Pentastoma? albo-cinerescens corpore depresso antice attenuato, transverse annulato; caudae extremitate obtusa brevi acuminata; spinis binis exsertis.

Spoelworm-gelijkende kapworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 40, n°. 5.

Cucullanus ascaroides, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 134, Taf. VIII, fig. 11—14.

Taenia cucullanus, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 50, n°. 154.

Cochlus armatus, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 50.

Goezia armata, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 100.

Prionoderma ascaroides, RUD., *Entoz.*, II, 2, p. 254, Pl. XII, fig. 3.

Prionoderma ascaroides, DUJARD., *Helm.*, p. 285.

l. 27‴, br. 2‴25. In de ingewanden van den *wels* of *meerval*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

OPHIOSTOMA, RUD. (*Corpus filiforme aut cylindricum utrinque attenuatum; os latum, bilabiatum.*)

Dochmius, DUJ.

1. TUBAEFORMIS.

Ophiostoma corpore cinereo, teretiusculo, antice attenuato; — capite reflexo oblique truncato; — bursa maris obconica, cauda feminae conico-acuta.

Buisachtige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 11, n°. 7.

Strongylus tubaeformis, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 73.

Dochmius tubaeformis, DUJARD., *Infus.*, p. 279, n°. 5.

l. ♂ 6‴—7‴, br. 0‴15—0‴17; ♀ 6‴5—9‴. In den twaalfvingerigen darm van de *huiskat*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

Dacnitis, DUJ.

2. ESURIENS.

Ophiostoma corpore cylindrico antice subattenuato; capite latitudinem partis anterioris corporis aequante, oblique truncato, quadri-papillato; corporis maris parte postica reflexa papillis octo in seriebus duabus dispositis, cauda angustiore; cauda feminae conica, recta.

? *Cucullanus heterochrous*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 114, n°. 9.

Cucull. platessae, RUD., *Syn.*, p. 22, n°. 13, 14.

Dacnitis esuriens, DUJARD., *Helminth.*, p. 270, n°. 3.

l. ♂ 10''', br. 0'''25; l. ♀ 13''', br. 0'''3. Zeer gemeen gedurende April in de darmen van de *schol*.

CUCULLANUS, MULL. (V. D. H., bl. 216.)

† 1. ELEGANS, MULL.

Cucullanus corpore rubro, cylindrico postice attenuato; — capite obtuso latitudinem corporis aequante; — cauda maris acutiuscula inflexa utrinque alata, feminae recta, conico-obtusa.

LEEUWENH., 4[de] Verv. der Briev., 75 Br., bl. 518; 78 Br., bl. 614.

Sierlijke kapworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 40, n°. 3.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, fig. 5—9.

Cucullanus percae fluviatilis, — *cernuae*, MULL., *Schrift. Berl. Naturf.*, I, s. 214, et II, s. 133.

Cucull. viviparus, BLOCH, *Eing. W.*, s. 34, Tab. X, f. 1—4.

Cucull. luciopercae, — *percae*, GOEZE, *Naturgesch.*, s. 132, Tab. IX, A, fig. 1—3; Tab. IX, B, f. A, B, 4—9.

Cucull. lacustris, *α. anguillae*, *β. percae*, *γ. luciopercae*, *δ. cernuae*, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3051, n°. 6.

Cucull. armatus, — *papillosus*, — *coronatus*, ZEDER, *Nachtrag.*, p. 92—94.

Cucull. elegans, DUJARD., *Helminth.*, p. 247, n°. 2.

l. ♂ 5''', br. 0'''15; l. ♀ 9'''—10''', br. 0'''30. In den *aal* en *paling* (*Leeuwenh.*); in de ingewanden van den *baars*, *pos*, *snoek*, *puit-aal* enz. (*Benn.* en *v. Oliv.*; *J. v. d. Hoev.*)

STRONGYLUS, MULL, (V. D. H., bl. 216.)

† 1. GIGAS, RUD.

Strongylus corpore sanguineo cylindrico, longissimo utrinque

attenuato; — capite obtuso, ore parvo orbiculari papillis planiusculis sex cincto; — bursa maris truncata integra; cauda feminae obtusa recta.

G. DE VOS, Comment. de Entozois, p. 22.

G. J. MULDER, Comment. de Entozois, p. 25.

Reusachtige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 9, nº. 4.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 33—37.

Ascaris visceralis, — renalis, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3031, nº. 7; p. 3032, nº. 16.

Ascaris canis, — martis, SCHRANK, *Verz.*, s. 7, nº. 26; s. 8, nº. 27.

Fusaria visceralis, — renalis, ZEDER, *Naturg.*, s. 114, nº. 49; s. 116, nº. 56.

Strongylus gigas, DUJARD., *Helminth.*, p. 113, nº. 3.

l. ♂ 14″—40″, br. 4‴—6‴; l. ♀ 2″—1N. el, br. 4‴5—12‴. In de nieren van den *mensch* en den *hond*. (*G. Blasius*, *Obs. Anat.*, p. 125; *Ruysch*, *diluc. valv.*, Obs. XI; id., *Observ. Anat.*, nº, LXIV; *thes. anat.*, VI, nº. CXIII; *alle desz. werken*, I, bl. 19, nº. XI, bl. 105, nº. LXIV; en II, bl. 708, nº. CXIII; *Benn.* en *v. Oliv.*; *J. v. d. Hoev.*)

2. FILARIA, RUD.

Strongylus corpore albido, longissimo, filiformi utrinque attenuato; — capite obtuso; — bursa caudali maris indivisa oblique truncata; — cauda feminae acuminata.

? P. CAMPER, Schrift. Berl. Naturf. Fr., I, s. 117.

? Kalfs-spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 12, nº. 10.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. d. Vers int., Pl. VI, fig. 39—43.

? *Gordius viviparus*, BLOCH, *Eingew. Würm*, s. 33, nº. 2.

? *Ascaris vituli*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 245.

? *Strongylus vitulorum*, RUD., *Synops.*, p. 37, nº. 34.

Strongylus filaria, DUJARD., *Helm.*, p. 122, nº. 13.

l. 27‴—10″. In de luchtpijp en longen der *kalveren*, *schapen* en *geiten* (*Ruysch*, *Thes. anat.*, VIII, nº. XCIV; *alle desz. werken*, III, bl. 764, nº. 94; *Prof. van Swinderen*, *Init. Faun. Gron.*, 2 *Verv.*, bl. 8); ook behooren zeer waarschijnlijk tot deze soort, de wormen door onzen beroemden landgenoot *P. Camper* in de luchtpijp en de longen der, aan de veepest gestorven, *kalveren* gevonden.

† 3. CONTORTUS, RUD.

Strongylus corpore albido aut rubro, filiformi utrinque attenuato, antrorsum saepe reflexo; — capite obtuso, ore orbiculari tri-nodoso; — bursa maris quadri-loba, lobis lateralibus triplo majoribus; — cauda feminae acuminata inflexa.

Bogtige rondworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 29, n°. 2.

Strongylus ovinus, FABR., *Zool. Dan.*, II, p. 3.

Strong. contortus, — *filicollis*, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 216, 217.

Strongylus contortus, DUJARD., *Helm.*, p. 123, n°. 14.

l. ♂ 12‴5—14‴, br. 0‴25; l. ♀ 19‴—22‴5, br. 0‴35—0‴38. In de darmen der *schapen* en *lammeren*, bij de laatste menigvuldiger en als een kluwen ineengerold. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 4. TUBIFEX, RUD.

Strongylus corpore albido, fusiformi utrinque attenuato, parte media contorta maximeque inflata, undique crenata; — capite obtuso aut truncato, papillis sex conicis exstantibus in medio puncto nigrescente; — ore lato hexagono; — bursa maris integra obliqua contracta, cauda feminae obtusa.

Strongylus papillosus, (*pro parte*) — *Strong. mergorum*, — *anatis*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 214, 240, n°. 4, 24, 25.

Strongylus elegans, OLFERS, *Comm. de Veg. et Anim.*, p. 56, fig. 8—14.

Strongylus tubifex, DUJARD., *Helm.*, p. 129, n°. 18.

l. 2″—3″, br. 2‴—3‴. In de darmen van den *Noordschen duiker* (Colymbus septentrionalis).

† 5. AURICULARIS, ZEDER.

Strongylus corpore albido, longissimo filiformi, antice attenuato; — capite angusto obtuso alato; — ore mutabili aut orbiculari aut triangulari; — bursa maris biloba; — feminae cauda subulata.

Ascaris filiformis, *Cucullanus ranae*, GOEZE, *Naturges.*, s. 93, 98, Taf. IV, fig. 1—3.

Ascaris bufonis, *Asc. intestinalis*, *Cucullanus ranae*, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3035, 3051.

Ascaris tenuissima, FROELICH, *Naturf.*, XXV, s. 93.
Strongylus auricularis, DUJ., *Helm.*, p. 131, n°. 20, Pl. VI, fig. A.

l. ♂ 10‴, br. 0‴18; l. ♀ 11‴—19‴, br. 0‴20—0‴25
In den *bruinen land-kikvorsch.*

Pseudalius, DUJARD.

6. FILUM.

Strongylus corpore fusco s. griseo, filiformi capite obtuso; — bursa caudali maris biloba; — cauda feminae obtusa, breviter acuminata subinflexa.

Strongylus inflexus, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 227 (*pro parte*).
Strongylus major, RASPAIL, *Ann. Sc. d'Observ.*, II, p. 244, Pl. VII, VIII.
Pseudalius filum, DUJARD., *Helminth.*, p. 135.

l. ♂ 75‴, br. 0″4; l. ♀ 17″5‴, br. 0‴5. In de takken der luchtpijp en in de longen van den *bruinvisch* door *P. Camper*, *Lessen over de Veeziekte*, bl. 47; *G. Vrolik*, *Bijdragen tot de Natuurk. Wetensch.*, I, bl. 79; *G. Bakker*, *Bijdr. tot de Nat. Wet.*, I, bl. 470.

Stenurus, DUJ.

7. INFLEXUS.

Strongylus corpore albo, retrorsum attenuato oblique truncato sive extremitate inflata; — bursa maris inflexa oblique truncata; — cauda feminae oblique truncata, angulosa.

W. VROLIK, Waarneming van Wormen, in de longaders en slagader enz. van eenen bruinvisch, in de Bijdr. tot de Nat. Wetensch., I, bl. 78.

G. BAKKER, in de Bijdr. tot de Nat. Wetensch., I, bl. 449.

Strongylus inflexus, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 227 (*pro parte*).
Strongylus minor, KUHN, *Bull. des Scienc. Nat.*, 1829, n°. 4, p. 150.
Stenurus inflexus, DUJARD., *Helminth.*, p. 266, n°. 1.

l. ♂ 17‴5, br. 0‴4; l. ♀ 14‴—27‴, br. 0‴56—0‴60.
In het hart en in de longaders der *bruinvisschen* door *P. Camper*, *W. Vrolik* en *G. Bakker*.

Sclerostoma, DUJ.

† 8. EQUINUS, MULL.

Strongylus corpore cylindrico subrecto crassiusculo, antice subattenuato, transverse tenuiter striato striis decem vel duodecim longitudinalibus; — capite globoso, truncato; — bursa maris triloba; — cauda feminae attenuata obtusiuscula.

Gewapende rondworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 28, n°. 1. LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 21—26.

Var. α. Corpus cinereum v. fuscum.

Strongylus equinus, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 2, Tab. XLII, fig. 1—12.

Strongylus armatus, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 204.

Sclerostoma equinum, BLAINV., *Dict. Scienc. Nat.*, LVII, p. 544, Pl. XXIX, fig. 15.

Var. β. Corpus albidum v. roseum, capite colloque rubro.

Strongylus aneurismaticus, NUMAN, *Tijdsch. v. Nat. Gesch.*, VII, bl. 375.

Sclerostoma equinum, DUJ., *Helminth.*, p. 257, n°. 2.

l. *var. α.* ♂ 27‴—30‴, br. 1‴—1‴2; l. ♀ 35‴—55‴, br. 1‴8—2‴4. — *var. β.* l. 10‴—20‴, br. 0‴6—1‴. Var. *α* in de dikke darmen, doch vooral in den blinden darm (*Benn.* en *v. Oliv.*); var. *β* in de darmschijls-slagader van 't *paard* (*Ruysch*, *diluc. valv.*, Observ. VI; id. *Observ. anat.*, LXIV, p. 61, fig. D; id. *alle werken*, I, bl. 18, n°. VI, en bl. 105; n°. LXIV, fig. D); in de buiks- en miltslagader der *paarden* en *ezels*; volgens opgave van den Hoogl. *Numan* is de *var. β* door den Heer *Schubart* in den winter van 1836—1837 ten minste bij tien, zoo jongere als oudere *ezels* in grootere of geringere hoeveelheid, gevonden (*Tijdsch. voor Nat. Gesch. en Phys.*, VII, bl. 375).

SPIROPTERA, RUD. (V. D. H., bl. 217.)

1. HOMINIS, RUD.

Spiroptera corpore albido, tereti, elastico, utrinque praesertim tamen antrorsum attenuato, spiraliter involuto; — capite truncato papilloso; — cauda feminae crassiore, apice brevissimo obtuso, tenui et pellucido; — maris

cauda apice longiori, tenui quidem at opaco, ni fallor obtuso, praedita est; — ad basin apicis ala tenuis et brevissima, cum tubulo medio exiguo tereti, forsan vagina penis.

G. DE VOS, Comm. de Entozois, p. 18.

G. J. MULDER, Comm. de Entozois, p. 32.

Spiroptera hominis, DUJARD., *Helm.*, p. 84.

l. ♂ 18‴, ♀ 22‴5. In de blaas der *menschen; Blank.*, Holl. Jaarreg., II, bl. 48? de Heer *de Vos* meent mede tot deze soort te moeten betrekken, twee waarnemingen van *Tulp*, in deszelfs *Obs. Medicae*, Lib. II, Cap. 50, 51 beschreven.

2. STRUMOSA, RUD.

Spiroptera corpore albido rubro, capite attenuato, truncato, ore orbiculari, papillis cincto; — cauda maris bis spiraliter torta, alis subcaudalibus apicem obtusum inflexum non attingentibus; — spiculum longum inflexum; — cauda feminae apice brevi obtuso depresso ante quem anus.

Klierachtige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 11, n°. 8.

Ascaris talpae, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3032, n°. 19.

Ascaris strumosa, FROELICH, *Naturf.*, XXV, s. 82, Pl. III, fig. 15.

Fusaria convoluta, ZEDER, *Eingew. Würm.*, s. 106, n°. 14.

Ascaris strumosa, RUD., *Entoz.*, Tom. II, 1, p. 193, n°. 55.

Spiroptera strumosa, DUJ., *Helminth.*, p. 86, n°. 3.

l. ♂ 15‴, br. 0‴25—0‴36; l. ♀ 30‴—32‴. br. 0‴30—0‴62. In menigte in de maag van den *mol.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 3. OBTUSA, RUD.

Spiroptera corpore antrorsum magis attenuato; — capite vere sex-papillari, ore orbiculari; — cauda maris spiram duplicem effingit; — apice caudae feminae brevi conico.

Stompe spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 12, n°. 9.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VI, f. 51-56.

Lumbricus muris, WERNER, *Brev. expos. contin.*, I, p. 10, Pl. VIII, fig. 1—7.

Ascaris teres muris, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 86.

Ascaris muris, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3032, n°. 20.

Ascaris obtusa, FROEL., *Naturf.*, XXV, s. 8, T. III, f. 16, 17.

Fusaria muris, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 106, n°. 15.
Spiroptera obtusa, DUJARD., *Helminth.*, p. 89, n°. 5.

l. ♂ 23''', br. 1'''25; l. ♀ 35'''2, br. 1'''60. In de maag der *muizen.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

4. PHYSALURA, DUJARD.

Spiroptera luteo-alba, capite alato, ala utrinque antrorsum latiore, sex-papillato postice evanescente; ore orbiculari; — caudae maris vesicula contracta, aut minus expansa; — cauda feminae recta obtusiuscula subdepressa apice acutiusculo, brevi, ante quem anus.

Physaloptera alata, RUD., *Syn.*, p. 20, 256, 645, n°. 2.
Spiroptera physalura, DUJARD., *Helm.*, p. 94, n°. 12.

l. ♂ 22'''7, br. 0'''75; l. ♀ 25'''. In de maag van den *sperwer.*

Dispharagus, DUJARD.

5. ANTHURIS, RUD.

Spiroptera corpore albo aut rubello, tereti, antice subattenuato, transverse rugoso striata; — capite conico; — cauda maris inflexa, obtusa, hastata; — cauda feminae acumine conico elongato, obtuso.

Dispharagus anthuris, DUJ., *Helm.*, p. 75, Pl. V, fig. F.

l. ♂ 11''', br. 0'''22; l. ♀ 22'''3, br. 0'''20. In de rokken des slokdarms en der maag van de *bonte kraaijen.*

ASCARIS, LINN. (V. D. H., bl. 217.)

† 1. LUMBRICOIDES, LINN.

Ascaris corpore lacteo vel albo-roseo, cylindrico, utrinque attenuato vel elongato fusiformi striato, striis 0'''02 inter se distantibus; — maris cauda depressa et reflexa, spiculis acutis subdepressis subrectis; — cauda feminae conica obtusa.

H. DAPPER, Diss. de Vermibus, Lugd. Bat., 1671. (*pro parte.*)
A. RAVEN, Diss. de Vermibus intestinorum, L.B., 1675, (*p.p.*)
C. COMMELIN, Diss. de Lumbricis, Lugd. Bat., 1694. (*p.p.*)
J. L. ARON, Diss. de Lumbricis, Traj. ad Rhen., 1728. (*p.p.*)
S. COULET, tractatus historicus de Ascaridibus, L.B., 1729. (*p.p.*)
J. MALBOIS, Diss. de Vermibus in intestinis nidulantibus, Lugd. Bat., 1751. (*p. p.*)

I. J. v. DEN BOSCH, Hist. constitut. Epidemicae Verminosae quae annis 1760—1765 per insulam *Over-flacque* et contiguam *Goede-Rede* grassata fuit. Lugd. Bat. 1769.
E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth, XI, bl. 267.
C. PEREBOOM, Beschr. en Afbeeld. der maagige en van eenen reeds gestorven baarende Darmworm, Amst. 1780.
HOUTTUYN, vergelijking der Aardwormen met den Menschenworm, in Uitg. Verhand., V, bl. 208, Pl. XXXV, fig. 1—3.
Ronde worm, HOUTTUYN, Nat. Hist., XIV, bl. 35, n°. 2.
Ronde worm, spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 8, n°. 2.
G. DE VOS, Comm. de Entozois, p. 27.
G. J. MULDER, Comm. de Entozois, p. 15.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. d. Vers int., Pl. VII, f. 14—16; Pl. X.
DE GROOT, Diss. de Vermibus intestinalibus, p. 12.

Ascaris lumbricoides, DUJARD., *Helm.*, p. 155, n°. 1.

l. ♂ 15″—17″, br. 3‴2; l. ♀ 20″—25″, br. 4‴—5‴5. Deze is in de darmen der *menschen*, vooral der *kinderen*, de meest voorkomende worm, welke somwijlen door deszelfs aanwezigheid de allernoodlottigste gevolgen na zich kunnen slepen; voornamelijk is hun verblijfplaats de dunne darmen, echter komen zij ook enkele malen in de maag en in andere deelen van den buik voor; *C. H. a Roy* verhaalt ons (in de Verh. der 1ste Kl. van 't Kon. Ned. Inst., I, bl. 125) de geschiedenis van een' jongen van 8 jaren, aan epileptische toevallen lijdende, welke meer dan 300 spoelwormen door de Urethra geloost heeft; ook gewagen *Blankaart*, Hollandsch Jaarreg., I, bl. 40, Obs. XXXVIII, *Ruysch*, Obs. anat., n°. LXIV, p. 61, fig. B, *E. Sandifort* (Geneesk. Biblioth., V, bl. 22, 23; VII, bl. 641; IX, bl. 526), *E. van der Leeuw*, in de Verh. van 't Genootsch. ter bevordering der Heelk. te Amst., V, bl. 54, en *Pereboom*, l. c., bl. 25, fig. 5, van wormen, langs dienzelfden weg ontlast; *P. de Koning* doet (in de N. Verh. der 1ste Kl. van 't Kon. Ned. Inst., I, bl. 282—293, Pl. I—III) verslag eener waarneming van spoelwormen, in de lever en derzelver galbuizen, door hem gevonden; waarschijnlijk was het ook een *Ascaris lumbric.*, welke door *E. Tomboy*, Vroedvrouw te 's Hage, om den navelstreng

en in de moederkoek van een pas geboren kind gevonden werd (zie *Corn. Stalpart van der Wiel*, Dl. I van 't 2de honderdtal der zeldz. aanmerk., bl. 292). Gewoonlijk worden deze wormen door het darmkanaal ontlast, somwijlen ook door den pisweg of door braking, in welk laatste geval zij toevallig door het neusgat kunnen komen, zoo als door *M. Slabber* verhaald wordt (in de Verh. der Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem, Dl X, 2de St., bl. 466). Er zijn ook voorbeelden dat zij het darmkanaal doorboren en door zweeren aan den navel of in de lieschen uit 't ligchaam verwijderd worden, gelijk ons medegedeeld wordt door *Blank.*, l. c., I, 44, 49, 54, 299; II, 267, *E. Sandifort* (Geneesk. Biblioth., VII, bl. 642, 802, 804; VIII, bl. 822), *N. Belkmeer* (Verh. der Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem, Dl. X, 2de St., bl. 429), *J. Was* (Verh. van 't Zeeuwsch Genootsch., XIV, bl. 473), *Gase* (in N. Vaderl. Letteroefen., V, bl. 443), *v. d. Bergh* (in 't Nederl. Lancet, 1844, bl. 184) en *Numann*, Verh. over de Coenurus cerebralis, bl. 42.

2. MEGALOCEPHALA, CLOQ.

Ascaris corpore albo roseo, cylindrico utrinque attenuato aut fusiformi, striato striis 0‴006—0‴01 *inter se distantibus, lateribus sulcato; — capite latiusculo, valvis tribus rotundis, convexis; — cauda maris conica obtusa depressa inferne concava, membranis duabus lateralibus; spiculis arquatis, cylindricis extremitate truncatis; — cauda feminae conica, obtusa, mucronata.*

BOURGELAT; in de Uitgez. Verhand., VIII, bl. 197.

Ascaris gigas equi, GOEZE, *Eing. W.*, s. 63, Pl. I, f. 1—3.
Ascaris equi, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3032, n°. 23.
Ascaris lumbricoides, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 124. (*p. p.*)
Ascaris megalocephala, CLOQUET, *Anat. d. Vers int.*, p. 58, Pl. I, fig. 5; Pl. III, fig. 14; Pl. IV, fig. 2.
Ascaris megalocephala, DUJARD., *Helm.*, p. 167, n°. 15.

l. ♂ 24″5‴, br. 4‴10; l. ♀ 20″—32″, br. 5‴—7‴. In de dunne darmen der *paarden* en *ezels*. *Benn.* en *v. Oliv.* vereenigen deze soort in navolging van *Rudolphi* met den menschen-spoelworm.

3. SUILLA, DUJ.

Ascaris corpore albo-roseo, cylindrico utrinque attenuato, striato striis 0'''013—0'''017 inter se distantibus; — cauda maris inferne subdepressa, spiculis acutiusculis depressis et sublanceolatis.

Ascaris suis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3032, n°. 24.

Ascaris lumbricoides, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 124. (*pro parte.*)

Ascaris suilla, DUJARD., *Helminth.*, p. 167, n°. 16.

l. ♂ 20'', br. 3'''. In de darmen van 't *huis-varken*. Even als de voorgaande is deze door *Benn.* en *v. Oliv.* met den menschen-spoelworm verward.

† 4. MARGINATA, RUD.

Ascaris corpore albido vel fusco, cylindrico, utrinque attenuato, transverse striato; — capite obtuso lobis convexis in medio papillo munitis, ad marginem denticulatis; collo utrinque membrana laterali oblonga et angusta instructo; — cauda maris obtusa, feminae conica subacuta.

Gezoomde spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 9, n°. 3.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., VII, fig. 17.

Ascaris canis, WERNER, *Brev. Expos. Cent.*, I, p. 11, Pl. IX, fig. 38—40.

Ascaris teres canis, GOEZE, *Naturgesch.*, s. 81.

Ascaris caniculae, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 10, n°. 36.

Ascaris tricuspidata, *Encycl. méthod.*, *Atlas*, Pl. XXX, fig. 7—9.

Ascaris Werneri, RUDOLPHI, *Observ.*, I, p. 10.

Fusaria Werneri, — *marginata*, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 42.

Ascaris marginata, DUJARD., *Helm.*, p. 169, n°. 5.

l. ♂ 50'''—92''', br. 1'''—1'''6; l. ♀ 91'''—115''', br. 1'''5—1'''7. Menigvuldig in de dunne darmen vnn den *hond* (*Benn.* en *v. Oliv.*); ook in 't netvlies van denzelven gevonden (*Ruysch*, dilucid. valvul. etc., Observ. XVI; id., alle ontl. gen. en heelk. werken, I, bl. 25, n°. XVI).

† 5. TRIQUETRA, RUD.

Ascaris corpore albido, cylindrico utrinque attenuato; antrorsum lanceolato; — capite depresso; lobis convexis

in medio papillo munitis, ad marginem denticulatis; — collo utrinque membrana laterali brevi et lata instructo; — cauda acuminata, feminae longissima.

Driehoekige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 10, n°. 5.

Ascaris teres vulpis, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 84.

Ascaris vulpis, FROELICH, *Naturforsch.*, XXIV, s. 140, Taf. IV, fig. 30, 31.

Fusaria triquetra, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 43.

Ascaris triquetra, DUJARD., *Helm.*, p. 161, n°. 6.

l. ♂ 48''', br. 1'''; l. ♀ 60'''—88''', br. 1'''2—1'''5. Menigvuldig in de darmen van den *vos*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

6. MYSTAX, RUD.

Ascaris corpore albido utrinque aequaliter attenuato; — capite lobis oblongis in medio papillo munitis; — collo utrinque membrana laterali oblonga latiuscula instructo; — cauda acutiuscula lineari, feminae conico-acuta.

Gekneveldc spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 10, n°. 6.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., VII, f. 18, 19.

Ascaris teres felis, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 79, Taf. I, fig. 9—13.

Ascaris felis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3031, n°. 12.

Ascaris cati, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 8, n°. 29.

Fusaria mystax, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 45.

Ascaris mystax, DUJARD., *Helminth.*, p. 162, n°. 8.

l. ♂ 3''—6'', br. 0'''6—1'''; l. ♀ 4''6'''—10''8''', br. 0'''8—2'''. In menigte in de dunne darmen van de *huiskat*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

7. INCISA, RUD.

Ascaris corpore tereti antice crassiore transverse plicato marginibus crenatis; — capite rotundo, ore minuto; — cauda reflexa, apice brevi conico.

Gekerfde kapworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 38, n°. 1.

Cucullanus talpae, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 130, Taf. VIII, fig. 7, 8.

Fusaria incisa, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 108.

Ascaris incisa, DUJARD., *Helminth.*, p. 157, n°. 4.

l. 9'''. In het buikvlies van den *mol*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

8. DEPRESSA, RUD.

Ascaris corpore albo, cylindrico utrinque attenuato antice depressiusculo, membranis lateralibus angustis rotundis; — cauda maris brevissima, spiculis aequalibus rectis convergentibus oblique truncatis extremitate dilatatis.

Platachtige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 13, n°. 11.

Ascaris teres milvi, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 85.

Ascaris acus albicillae, BLOCH, *Eingew. Würm.*, s. 30.

Ascaris albicillae, — *milvi*, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3033, n°. 27, 29.

Fusaria depressa, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 37.

Ascaris depressa, DUJARD., *Helminth.*, p. 195, n°. 56.

l. ♂ 7″—10″, br. 1‴—1‴5; l. ♀ 10″—11″, br. 1‴5—2‴2. In den *kuikendief* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

9. CORNICIS, RUD.

Ascaris corpore albo utrinque aequaliter attenuato, capite obtuso, membranis latiusculis; — stirpe colli crassiore; — cauda subobtusa.

Bonte-kraais spoelw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 13, n°. 12.

Ascaris teres cornicis, GOEZE, *Eingew. Würm*, s. 75.

Fusaria cornicis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 118, n°. 64.

l. 27‴—80‴. In de maag en dunne darmen van de *bonte kraai*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

10. CRENATA, RUD.

Ascaris corpore cylindrico utrinque aequaliter attenuato; — capite superne convexo inferne depresso, membrana lineari crenulata utrinque lateri corporis; — cauda maris acuminata, spiculis foliaceis.

Gekerfde spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 15, n°. 17.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, fig. 20.

Ascaris teres sturni, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 86.

Ascaris sturni, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3034, n°. 48.

Fusaria crenata, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 40.

Ascaris crenata, DUJARD., *Helminth.*, p. 199, n°. 59.

l. 54‴—108‴. In de darmen van de gemeene *spreeuw* vrij menigvuldig. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

11. ENSICAUDATA, RUD.

Ascaris corpore sordide albo-luteo, cylindrico tereti utrinque attenuato; — capite valvis bituberculatis; — membrana utrinque lateri corporis latiuscula; — cauda maris tereti acuminata, feminae recta conico-acuminata.

Spoelworm van de lijster, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 15, nº.18.

Ascaris teres turdorum, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 75, 77, 78, Pl. II, fig. 1—4.

Ascaris turdi, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3034, nº. 49.

Fusaria ensicaudata, — *lancea*, ZED., *Nachtr.*, s. 86, 60.

Ascaris ensicaudata, — *lancea*, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 145, nº. 16; p. 191, nº. 54.

Ascaris ensicaudata, DUJARD., *Helm.*, p. 198, nº. 58.

l. ♂ 23'''7, br. 0'''74; l. ♀ 65''', br. 1'''57. In de *groote graauwe veldlijster* en *koperwiek*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

†12. MACULOSA, RUD.

Ascaris corpore albo, subhyalino, cylindrico, utrinque attenuato; — capite latiusculo valvis angulosis papillatis; — membrana laterali capitis utrinque semielliptica, corporis evanida; — cauda maris conica acutiuscula mucronata, feminae recta conico-mucronata.

Gevlakte spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 14, nº. 15.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, f. 25—28.

Ascaris teres columbae, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 84, Pl. I, f. 6.

Ascaris columbae, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3034, nº. 46.

Fusaria maculosa, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 109, nº. 26.

Ascaris maculosa, DUJARD., *Helminth.*, p. 219, nº. 75.

l. ♂ 25'''8, br. 0'''77; l. ♀ 34''', br. 1'''2. In de dunne darmen der *tamme duiven*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

†13. INFLEXA, RUD.

Ascaris corpore sordide albo, cylindrico elongato, utrinque magis tamen posteriora versus attenuato, membranis lateralibus angustis; capite obtuso valvis maximis papillatis; cauda conica brevi mucronata.

Ascaris teres galli, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 76, Taf. I, fig. 4—7.

Fusaria reflexa, ZEDER, *Naturg.*, s. 33, T. IV, fig. 7.

Ascaris vesicularis, RUD., *Ent.*, II, 1, p. 129. (*pro parte.*)
Ascaris funiculus, E. DESLONGCH., *Enc. méth.*, *Vers*, p. 89, n°. 6.
Ascaris inflexa, DUJARD., *Helminth.*, p. 216, n°. 74.
l. ♂ 33''', br. 0'''6; l. ♀ 7'', br. 1'''60. In de dunne darmen der *huis-hoenders*.

† 14. VESICULARIS, FROEL.

Ascaris corpore albo, utrinque magis tamen posteriora versus attenuato; parte antica reflexa, postica subrecta; — membrana corporis laterali tenuissima; — cauda maris recta, apice subulato, utrinque membrana basi connivente alata; — cauda feminae subulata longissima tenuissima.
Ascaris teres minor, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 86.
Ascaris papillosa, BLOCH, *Eingew. Würm*, s. 32, n°. 4, Pl. IX, fig. 1—6.
Fusaria reflexa, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 33. (*pro parte.*)
Heterakis vesicularis, DUJARD., *Helm.*, p. 223, n°. 1.
l. ♂ 8'''5—9'''5, br. 0'''4; l. ♀ 11'''—13'''15, br. 0'''40—0'''46. In den endeldarm der *hoenders* en *patrijzen*.

15. CRASSA, DESLONGCH.

Ascaris corpore albo-roseo, cylindrico crassiusculo utrinque attenuato sine membrana laterali; — capite distincto, valvis tribus convexis bipapillatis; — cauda attenuata, conica acuta.
Ascaris crassa, DUJARD., *Helminth.*, p. 202, n°. 63.
l. ♂ 11'''6, br. 0'''5; l. ♀ 46'''—48''', br. 2'''20. In de darmen der *tamme eenden*.

† 16. NIGROVENOSA, RUD.

Ascaris cinerea intestinis nigris, corpore tereti utrinque attenuato; — capite obtuso; — membranis lateralibus antice latiusculis postice angustioribus; — cauda maris conico-acuminata, feminae longiore attenuata, obtusa, subulata.
SWAMMERDAM, Bijbel der Natuur, bl. 803—804.
Zwartgeaderde spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 16, n°. 20.
Ascaris filiformis bufonum, *Ascaris subulata bufonum*, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 95, 97, Pl. V, f. 6, 7; Pl. II, f. 8.

Ascaris pulmonalis, *Asc. trachealis*, *Asc. dyspnoos*, *Asc. insons*, GMEL., *S. N.*, p. 3035, n°. 53, 55, 58 et 59.
Ascaris bufonis, *Asc. subulata*, SCHRANK, *Verz.*, s. 11, n°. 40, 41.
Ascaris pulmonalis, *Asc. aciculata*, *Encycl. méthod.*, Pl. XXXII, fig. 4—7, fig. 19—21.
Fusaria nigrovenosa, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 48, Pl. VI, fig. 5—7.
Ascaris nigrovenosa, DUJARD., *Helm.*, p. 178, n°. 36.

l. 7‴—13‴, br. 0‴2—0‴36. In de longen van den *bruinen land-kikvorsch.* (*Swammerd.*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

17. ACUMINATA, SCHRANK.

Ascaris corpore albo utrinque attenuato; — membrana laterali tenui; — capite obtuso, trilobo, lobis duobus inferioribus mucronatis; — cauda acuminata, maris recta, feminae longissima inflexa.

Scherpgepunte spoelw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 17, n°. 21.
Ascaris subulata, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 100, Pl. IV, fig. 4—9.
Ascaris ranae, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3035, n°. 56.
Fusaria acuminata, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 47.
Heterakis acuminata, DUJARD., *Helm.*, p. 227, n°. 3.

l. ♀ 5‴—7‴, br. 0‴17—0‴25. In den middelsten darm van den *bruinen land-kikvorsch.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

18. BREVICAUDATA, RUD.

Ascaris corpore albo, antice attenuato postice crassiore; — capite obtuso, trilobo, lobis non mucronatis; — cauda maris obtusa curvata, membranis lateralibus tenuibus et seriebus duabus papillarum tredecim; — cauda feminae recta, conica acumine tenuissimo.

Kortstaartige spoelw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 16, n°. 19.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. IX, E. fig. 1—7.
Ascaris bufonis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3035, n°. 52.
Fusaria brevicaudata, ZED., *Nachtr.*, s. 66, Pl. V, f. 1—6.
Heterakis brevicaudata, DUJ., *Helm.*, p. 228, Pl. V, fig. E.

l. 4‴5—6‴, br. 0‴20—0‴28. In de darmen van de *pad.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

19. TRUNCATULA. RUD.

Ascaris antice albida postice rufa; — corpore teretiusculo antice tenuiore postice crassiore; — capite truncato; — apice caudae brevissimo tenui et obtuso.

Naald-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 18, n°. 24.
Ascaris acus, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 90.
Ascaris percae, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3036, n°. 64.
Ascaris bicolor, RUDOLPHI, *Observ.*, I, p. 13.
Ascaris truncatula, DUJARD., *Helminth.*, p. 180, n°. 38.

l. 27'''—4''. In de darmen van den *baars*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

20. ACUS, RUD.

Ascaris corpore albo, filiformi utrinque attenuato; membrana laterali saepe sinuosa, lineari in longitudine totius corporis; — cauda conico-acuta.

Meer draad-worm, HOUTTUYN, XIV, bl. 29, n°. 5.
Naald-vormige spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 19, n°. 25.
Gordius lacustris, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1076, n°. 5.
Ascaris seta, MULL., *Naturf.*, XXIV, s. 544.
Fusaria acus, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 39.
Ascaris acus, DUJARD., *Helminth.*, p. 213, n°. 72.

l. ♂ 31''', br. 0'''7; l. ♀ 36'''5, br. 0'''9—1'''. Menigvuldig in de ingewanden van den *snoek*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

21. CAPSULARIA, RUD.

Ascaris corpore albo gracili, postice crassiore sine membrana laterali; — capite tenui, obtuso; — cauda obtuso-conica.

LEEUWENHOEK, 4de Verv. der Briev., 78 Brief, bl. 616.
HOUTTUYN, Nat. Gesch., XIV, bl. 28.
Zalms-kapworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 40, n°. 4.
Cucullanus salaris, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 133, Taf. VIII, fig. 9, 10.
Cucullanus lacustris, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3052, n°. 6.
Capsularia trinodosa, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 55.
Ascaris capsularia, DUJARD., *Helm.*, p. 187, n°. 45.

l. 27'''. In de darmen van den *schelvisch* (*Leeuwenh.*) en in het buikvlies van den *zalm*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

22. CLAVATA, RUD.

Ascaris corpore albo-griseo utrinque magis tamen anteriora versus attenuato, postice crassiore subobtuso; — membranis lateralibus angustis in longitudine totius corporis; — cauda maris reflexa acumine conica, feminae obtuso-mucronata.

Ascaris gadi, MULL., *Zool. Dan.*, II, p. 47, Tab. LXXIV, fig. 6.

Proboscidea gadi, *Enc. méth.*, *Atl.*, Pl. XXXII, f. 15—16.

Ascaris clavata, DUJARD., *Helm.*, p. 211, n°. 71.

l. ♂ 33‴—46‴, br. 0‴37—1‴; l. ♀ 46‴—64‴, br. 1‴3.

In de darmen van den *schelvisch*.

23. ACUTA, RUD.

Ascaris corpore rufescens utrinque acuminato retrorsum crassiore, capite obtuso, cauda obtusa mucronata.

Griet's spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 18, n°. 23.

Ascaris rhombi, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3036, n°. 63.

Fusaria rhombi, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 121, n°. 77.

l. 6‴5. In de *griet*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

24. COLLARIS, RUD.

Ascaris corpore albido anteriora versus magis attenuato; — membranis lateralibus angustis; — capite obtuso; — cauda depressa acuta.

Fusaria Hoffmanni, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 59.

Ascaris collaris, DUJARD., *Helminth.*, p. 190, n°. 49.

l. 27‴—81‴. In de darmen van *schol* en *tarbot*.

25. LABIATA, RUD.

Ascaris corpore albo filiformi antice attenuato truncato postice incrassato; — membranis lateralibus angustis; — capite valvulis maximis; — cauda semi-cylindrica acuta.

Ascaris anguillae, ABILDG., *Zool. Dan.*, IV, p. 22, Pl. CXLVIII, D, fig. 1, 2.

Fusaria Redii, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 58.

Ascaris labiata, DUJARD., *Helminth.*, p. 191, n°. 50.

l. 27‴—40‴. In de darmen van de *paling*.

OXYURIS, RUD. (V. D. H., bl. 217.)

1. VERMICULARIS, BREMS.

Oxyuris corpore albo antice crassiore; — capite obtuso alato; — cauda subulata, acuminata, in mare spiraliter torta, acumine brevi, in femina recta, acumine longiore.

S. COULET, Tractatus historicus de Ascaridibus etc., L.B., 1729.

V. PHELSUM, Hist. phys. Ascaridum, c. fig., Leovard., 1762.

V. PHELSUM, Nat. Hist. der Aars-wormpjes; (in Vaderl. Letteroef., III, 1, bl. 71).

V. PHELSUM, Hist. pathol. Ascaridum, Leovard., 1769.

D. MEESE, Waarnem. aangaande de Aarsmaden; (in Uitgez. Verh., IX, bl. 338, Pl. LX).

J. DE LIMBOURG, de Aarsmaden; (in E. SANDIFORT, Geneesk. Bibl., IV, bl. 445).

T. HERWERDEN, de Aarsmaden; (in E. SANDIFORT, Geneesk. Bibl., IX, bl. 9).

N. E. PEEREBOOM, de Ascaridibus, c. fig., Amst., 1789.

De Aars-made, HOUTTUYN, XIV, bl. 31, n°. 1.

J. F. KALCKER, de Vermibus intestin., L. B., 1817, p. 2.

G. DE VOS, Comment. de Entozois, p. 32.

G. J. MULDER, Comment. de Entozois, p. 14.

Aarsmade, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 7, n°. 1.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, f. 21—24.

DE GROOT, de Vermib. intestinal., L. B., 1842, p. 13.

Ascaris vermicularis, LINN., *Syst. N., ed.* XII, p. 1076, n°. 1.

Fusaria vermicularis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 107, n°. 9.

Oxyuris vermicularis, DUJARD., *Helminth.*, p. 138, n°. 1.

l. ♂ 2‴5—3‴37; l. ♀ 9‴—10‴, br. 0‴48—0‴50. In den endeldarm der *menschen*, en vooral der *kinderen* zeer gemeen.

† 2. CURVULA, RUD.

Oxyuris corpore albo, antice crassiore; — capite subattenuato truncato lateribus nudis; — extremitate caudali mucronata aut conico-acuminata.

BOURGELAT, in Uitgez. Verhandel., VIII, bl. 198, n°. 3.

Kromme platkop-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 22, n°. 2.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, f. 29—32.

Trichocephalus equi, GOEZE, *Eing. W.*, s. 117, T. VI, f. 8.
Mastigodes equi, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 70.
Oxyuris curvula, DUJARD., *Helminth.*, p. 142, n°. 4.

l. ♂ 9'''—16'''6; l. ♀ 29''', br. 1'''5. In den blinden darm der *paarden*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

3. OBVELATA, RUD.

Oxyuris corporis antice crassiore; — capite obtuso membrana utrinque vesiculari; — cauda maris incurva acuminata, feminae recta brevi obtusiuscula.

Ascaris vermicularis muris, FROEL., *Naturf.*, XXV, s. 99.
Fusaria obvelata, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 108.
Ascaris oxyura, SCHMALZ, XIX, *Tab. anat. Entoz.*, Tab. XVII, fig. 8, 9.
Ascaris obvelata, DUJARD., *Helminth.*, p. 146, n°. 3.

l. ♂ 1'''6, br. 0'''115; l. ♀ 3'''5—5'''7, br. 0'''26. In de dikke darmen der *veldmuizen*.

TRICHOCEPHALUS, GOEZE. (V. D. H., bl. 218.)

1. DISPAR, RUD.

Trichocephalus capite acuto indistincto; — corpore maris albo antice capillari longissimo, postice spiraliter involuto, spiculi vagina cylindrica subinfundibuliformi; — corpore feminae rufescente cauda subrecta apice obtuso.

Beschrijving van de Trichuris, E. SANDIFORT, Geneesk. Bibl., IV, bl. 734 en VI, bl. 600.
G. DE VOS, Comm. de Entozois, p. 16.
G. J. MULDER, Comm. de Entozois, p. 12.
Menschen platkop-worm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 21, n°. 1.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, f. 35—38.
DE GROOT, de Vermib. intestinal., L. B., 1842, p. 13.
Ascaris trichiura, WERNER, *Brevis Expos.*, p. 84—87, Tab. VI, fig. 138—143.
Trichocephalus hominis, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 112, Taf. VI, fig. 1—6.
Mastigodes hominis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 69.
Trichocephalus dispar, DUJARD., *Helm.*, p. 32, Pl. III, f. A.

l. ♂ 37''', van achteren br. 0'''5; l. ♀ 34'''—50''', van achteren br. 0'''72. In de dikke darmen vooral in den blinden

darm van den *mensch; G. de Vos* meent tot deze soort te moeten betrekken de waarneming van *Forestus*, *Observ. et Curat. Medicin.* etc., Lib. 28, Cap. 21, Observ. 35. als inlandsch wordt dezelve opgegeven door *Benn.* en *v. Oliv.; Th. van Swinderen* (*Init. faun. Gron.*, 2 *Verv.*, bl. 8.) en *J. v. d. Hoeven.*

†2. DEPRESSIUSCULUS, RUD.

Trichocephalus capite attenuato, postice utrinque marginato antice obtuso; — corpore maris albo antice capillari longissimo spiraliter involuto, cauda attenuata truncata, spiculo tenui, obtuso, vagina clavata; — corpore feminae antice albo, postice rufescente recto, cauda conica obtusa laevi.

Platgedrukte platkopw., BENN. en OLIV., XV, 2, bl. 23, n°. 4.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, fig. 39, 40.

Trichocephalus vulpis, FROEL., *Naturf.*, XXIV, p. 142, Tab. IV, fig. 25—29.

Mastigodes vulpis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 70.

Trichocephalus depressiusculus, DUJ., *Helm.*, p. 34. n°. 3.

l. ♂ 45'''—54'''2, br. van achteren 0'''37; l. ♀ 53''', van achteren br. 0'''60. In den blinden darm van den *vos.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

†3. UNGUICULATUS, RUD.

Trichocephalus capite unguiculato; — corporis maris albo spiraliter involuto, spiculo tenuissimo, vagina filiformi; — corpore feminae antice albo postice rufo rectiusculo.

Trichocephalus leporis, FROEL., *Naturf.*, XXIV, s. 144.

Mastigodes leporis, ZEDER, *Nat.*, s. 71, Taf. I, f. 3—5.

Trichocephalus unguiculatus, DUJ., *Helm.*, p. 37, n°. 6.

l. ♂ 29''', br. van achteren 0'''58; l. ♀ 34'''5, br. van achteren 1'''. In de dikke darmen van de *haas.*

4. NODOSUS, RUD.

Trichocephalus capite acuto, corpore maris postice spiraliter involuto, spiculo tubuloso recurvo, vagina infundibuliformi v. tubulosa v. vesiculosa cincto; — cauda feminae obtusa papilla rotunda terminata.

Knobbelachtige platkopw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 22, n°. 3.
Trichocephalus muris, GOEZE, *Eingew. W.*, s. 119, Taf. VII, a, fig. 1—5.
Mastigodes muris, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 70.
Trichocephalus nodosus, DUJARD., *Helm.*, p. 35, n°. 4.

l. ♂ 14'''—20''', br. van achteren 0'''22—0'''33; l. ♀ 23'''—31''', br. van achteren 0'''32—0'''40. In de dikke darmen van de *huismuis*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

TRICHOSOMA, RUD. (*Corpus teres elasticum tenuissimum retrorsum insensibili modo increscens. Os punctiforme. Genitale masculum spiculum simplex vaginatum.*)

1. LONGICOLLE, RUD.

Trichosoma album transverse striatum, (*fascia longitudinali granulata?*) *parte capillari corpore longiori; — cauda feminae obtusa emarginata.*

Knobbelige draadw., BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 24, n°. 3.
Gordius gallinae, GOEZE, *Eingew. Würm.*, s. 126, Pl. VII, (B) fig. 8—10.
Filaria gallina, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3040, n°. 9.
Capillaria semiteres, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 61.
Linguatula unilinguis, SCHRANK, *Samml.*, s. 231.
Filaria phasiani, — *tetricis*, FROEL., *Naturf.*, XXV, p. 110, en XXIX, p. 28.
Hamularia nodulosa, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 84, n°. 3.
Trichosoma longicolle, DUJARD., *Helm.*, p. 19, n°. 10.

l. 65'''—78'''. (♀ l. 16'''5—18''', br. van achteren 0'''07—0'''08. *Dujard.*) In de dikke darmen van het *kor-* of *berkhoen* en van het *huishoen*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

2. BREVICOLLE, RUD.

Trichosoma album parte capillari corpore curvato breviori, cauda feminiae obtusa.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, fig. 44, 45.
Trichocephalus anatis, *Linguatula trichocephala*, SCHR., *Samml.*, s. 232.
Capillaria tumida, ZEDER, *Nat.*, s. 61, Taf. 1, fig. 8, 9.

Trichocephalus capillaris, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 86, n°. 1.
Trichosoma brevicolle, DUJARD., *Helm.*, p. 21, n°. 20.

l. ♀ 13‴. In den blinden darm van de *winter-taling*.

FILARIA, MULL. (V. D. H., bl. 218.)

† 1. PAPILLOSA, RUD.

Filaria corpore albo tenuiter striato subaequali postice attenuato; — capite obtuso, ore orbiculari colloque octopapillosis; — cauda maris recurva membranis lateralibus angustis, feminae attenuata truncata et papilla obliqua.

BOURGELAT, Uitgez. Verhandel., VIII, bl. 214.
Getepelde draadworm, BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 23, n°. 1.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest. Pl. VII, f. 55—57.
Gordius equinus, ABILDG., *Zool. dan.*, III, p. 49, Pl. CIX. fig. 12.
Filaria equi, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3039, n°. 18.
Filaria papillosa, DUJARD., *Helminth.*, p. 49, n°. 4.

l. 5″4‴—18″5‴, br. 0‴7—1‴12. In de buikholte van het *paard* en den *ezel*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

† 2. ATTENUATA, RUD.

Filaria albo-lutea utrinque obtusa postice attenuata; — capite obtuso, ore triangulari colloque 5 papillosis; — cauda maris obtusa membranis lateralibus angustis, feminae attenuata truncata.

Dunne draadworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 24, n°. 2.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. VII, f. 53, 54.
Filaria cornicis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3040, n°. 7.
Filaria aquilae, — *falconum*, — *strigis*, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 70, 71 n°. 17—19.
Filaria attenuata, DUJARD., *Helminth.*, p. 50 n°. 6.

l. 13″5‴—30″8‴, br. 0‴48—0‴70. In de borstholte en in de longen van de *bonte kraai*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

3. UNGUICULATA, RUD.

Filaria candida crassiuscula utrinque antrorsum tamen magis attenuata; — capite obtuso, cauda feminae reflexa unguiculata.

Leeuwrik's spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 14, n°. 16.

Ascaris alaudae, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3034, n°. 47.
Filaria alaudae, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 39.
Filaria unguiculata, DUJARD., *Helminth.*, p. 54, n°. 9.

l. 8″—16″. In de nieren en in de lever van de *akkerleeuwerik*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

4. RUBELLA, RUD.

Filaria elongata, antrorsum tenuior apice subhyalino; — capite obtuso ore orbiculari papillis octo cincto; — cauda obtusa.

Filaria rubella, DUJARD., *Helminth.*, p. 59, n°. 15.

l. 8″—9″, br. 0‴3. Drie wormen van deze soort heb ik in 't voorjaar 1850 in de maag van een *groene water-kikvorsch* te 's HAGE gevonden, dezelve waren twee of drie dubbeld gevouwen, en in de form eener strik in 't midden verbonden door eenen ring (1″ lang en 2‴5 in diameter breed) bestaande uit een stukje van een' gras-stengel.

†5. PISCIUM, RUD.

Filaria alba, elastica antrorsum attenuata; — ore parvo orbiculari papilla laterali munito; — cauda conica cum acumine irregulari.

Zee-draadworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 27, Pl. CVII, fig. 2, 3.
Zee-draadworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 17, n°. 22.
Spoelworm v. d. haring, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 19, n°. 26.
G. BAKKER, Bijdrag. tot de Nat. Wetensch., I, bl. 459.
Gordius marinus, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1075, n°. 4.
Gordius harengum, BLOCH, *Eing. W.*, s. 33, T. VIII, f. 7-10.
Ascaris marina, *Asc. halecis*, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3035, n°. 61; p. 3037, n°. 72.
Ascaris harengum, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 9, n°. 32.
Capsularia halecis, ZEDER, *Nachtrag.*, s. 13, T. I, f. 1-6.
Fusaria marina, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 121, n°. 76.
Filaria marina, RATHKE, *Dansk. Selsk. Skrivt.*, I, p. 66.
Filaria capsularia, RUD., *Entoz.*, II, 1, p. 67, n°. 7.
Filocapsularia, DESLONGCH., *Enc. méth.*, *Vers*, p. 398.
Filaria piscium, DUJARD., *Helminth.*, p. 60.

l. 1″5‴—3″, br. 0‴5—0‴7. Menigvuldig in de lever van den *kabeljaauw* en *schelvisch* (*Ruysch*, Obs. anat.,

n°. LXIV, p. 61, f. E; alle desz. werk., I, bl. 105, n°. LXIV, f. E; bl. 219, n°. VI; *Houttuyn; Benn.* en *v. Oliv.*); tusschen de ingewanden van den *haring* of zoogenaamde *versche bokking*, dikwijls zeer menigvuldig (*Benn.* en *v. Oliv.*); in het mesenterium der *conger-alen* (*G. Bakker*).

6. OVATA, ZEDER.

Filaria alba antrorsum attenuata; capite ovato; cauda rotundata.

Eironde spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 20, n°. 27.

Ascaris gobionis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3037; n°. 74.

Filaria gobionis, SCHRANK, *Verzeichn.*, p. 2, n°. 8.

Fusaria gobionis, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 36.

Filaria ovata, DUJARD., *Helminth.*, p. 61, n°. 16.

l. 8″—10″8‴. Rondom en tusschen de lever van den *grondel.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

7. FORFICULAE, RUD.

Filaria alba corpore aequali utrinque obtusissimo.

Oorworm's draadworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 24, n°. 4.

Filaria forficulae, DUJARD., *Helminth.*, p. 65.

l. 25‴. In den gewonen grooten *oorworm.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

8. LOCUSTAE, RUD.

Filaria alba, antrorsum subobtusa, corpore feminae postice tricuspidato.

ROESEL, Ins. Verlust., II Dl., 2 St., bl. 321.

Sprinkhaan's draadw., BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 25, n°. 5.

A. MATTHEY, in Vaderl. Letteroef., Mengelw., 1822, bl. 510.

Filaria Grylli, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3040, n°. 13.

Filaria tricuspidata, DUF., *Ann. Sc. Nat.*, XIV, p. 222, Pl. XII, C.

Filaria locustae, DUJARD., *Helm.*, p. 65.

l. 18″. In het lijf van den *groenen sabel-sprinkhaan*, (*Benn.* en *v. Oliv.*)

9. ACUMINATA, RUD.

Filaria corpore aequali capite quadri-nodo, cauda obtusa cum acumine recto.

Gepunte draadworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 25, n°. 6.

Gordius, GOEZE, *Eing. Würm.*, s. 127, T. VIII, f. 4—6.

Filaria lepidopterorum, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3041, n°. 15.
Filaria nuptae, SCHRANK, *Verzeichn.*, s. 3, n°. 11.
Filaria acuminata, DUJARD., *Helminth.*, p. 66.

l. 5″—7″8‴. In de rupsen van 't *roode weeskind*, *Noctua* (*Catocala*) *nupta*. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

10. PLICATA, RUD.

Filaria alba corpore laevi antice insensibile attenuato, extremitate acuta, postice obtusa rotundata.

LYONET, Rech. s. l'Anat. et les Métam. des Insectes, p. 358, Pl. XXXVII, fig. 15.
Filaria attenuata, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 33.
Filaria plicata, DUJARD., *Helminth.*, p. 66.

l. 20″. In de rups van de *brandvlek-vlinder*, *Notodonta Dictaea*. (*Lyonet.*)

11. BIBIONIS.

Filaria alba corpore depresso tenuissimo.

LYONET, Rech. sur l'Anat. etc. des Ins., p. 62, Pl. VII, fig. 14.

l. 2‴5. In de larve der *zwarte vlieg*, *Bibio Marci*. (*Lyonet.*)

APPENDIX.

ANGUILLULA, EHRENB. (V. D. H., bl. 221.)

1. ACETI.

Anguillula hyalina corpore filiformi antice obtuso, postice attenuato.

LEEUWENHOEK, Ontleed. en Ontdekk., 43 Brief, bl. 55, f. L—O.
BAKER, 't Microsc. gemakk. gemaakt, bl. 78, Pl. VII, fig. X.
LEDERMULLER, Mikr. Vermaakl., I, bl. 25, Pl. VII.
Azijn-aaltje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 224, n°. 3 *a*.
LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. XI, fig. 1—7.
Vibrio anguillula aceti, MULL., *Infus.*, p. 63.
Vibrio aceti, DUGÈS, *Ann. d. Sc. Nat.*, IX, p. 225, Pl. XLVII.
Rhabditis aceti, DUJARD., *Helminth.*, p. 242, n°. 2.

l. ♂ 0‴85, br. 0‴027; l. ♀ 1‴46—2‴25, br. 0‴032. In oude *wijn-azijn*. (*Leeuwenh.*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

2. GLUTINIS.

Anguillula corpore filiformi crassiusculo, in medio granifero utrinque hyalino, antice truncato, postice attenuato, acuminato.

BAKER, 't Microsc. gemakk. gem., bl. 79.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 254, Pl. X, fig. 8, 9.

Stijfsel-aaltje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 194, n°. 1.

Stijfsel-aaltje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 225, n°. 3 β.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. XI, f. 8—21.

Vibrio anguillula glutinis, MULL., *Inf.*, p. 63, T. IX, f. 1—4.

Vibrio glutinis, DUGÈS, *Ann. Sc. N.*, XI, p. 225, Pl. XLVIII.

Rhabditis glutinis, DUJARD., *Helminth.*, p. 243.

l. 1'''68. In verzuurde boekbinders *stijfsel.* (*Benn.* en *v. Oliv.*)

3. TRITICI.

Anguillula corpore filiformi crassiusculo, utrinque hyalino antice truncato, cauda conico-acuminata.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 260, Pl. X, fig. 10.

HOUTTUYN, Nat. Hist., XVIII, bl. 195, 201, n°. 4?

Brandkoorn, TULL en DUHAMEL DU MONCEAU, I, p. 218.

LEDERMULLER, Mikr. Vermaakl., I, bl. 23.

LIDTH DE JEUDE, Rec. de fig. des Vers intest., Pl. XI, f. 22—34.

Vibrio agrostis, STEINB., *Naturf.*, XXVIII, p. 233, Pl. V.

Vibrio tritici, BAUER, *Phil. Trans.*, CXIII, p. 1, T. I, II.

Rhabditis tritici, DUJARD., *Helminth.*, p. 242, n°. 3.

l. 0'''75—6''', br. 0'''0166—0'''3. In de *graankorrels* van het door ('t zoogenaamd) brand of honigdaauw aangetast koorn.

4. TERRICOLA.

Anguillula alba, corpore fusiformi, elongato; — cauda maris brevi, subcurvata acuminata inferne alis lateralibus munita, feminae recta, attenuata longe acuminata.

Kleinste spoelworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 20, n°. 28.

Ascaris minutissima, GOEZE, *Eing. W.*, s. 110, T. IV. f. 10.

Ascaris lumbrici, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3037, n°. 78.

Fusaria lumbrici, ZEDER, *Naturgesch.*, s. 125, n°. 90.

Rhabditis terricola, DUJARD., *Helminth.*, p. 240, n°. 1.

l. ♂ 0'''5—1''', br. 0'''025—0'''07; l. ♀ 0'''5—2''', br. 0'''025—0'''10. Onder de huid en in de vochten van den *aardworm* (*Benn.* en *v. Oliv.*); ook door mij in menigte gevonden tusschen *Oscillarien* in eene tuin te 's HAGE.

5. FLUVIATILIS, EHRENB.

Anguillula capite latiore truncato, corpore utrinque hyalino in medio opaco, cylindrico; — cauda attenuata acuminata.

Rivier-aaltje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 226, n°. 3 γ.

Vibrio ang. fluviatilis, MULL., *Infus.*, p. 65, T. IX, f. 5—8.

l. ? In *rivier-water*, hetwelk eenigen tijd in een glas gestaan heeft. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

6. MARINA.

Anguillula? corpore cinerescente antice obtuso et truncato, postice acuminato.

BASTER, Nat. Uitspann., I, Pl. IV, fig. 9, 10.

? Zee-draadworm, SLABBER, Nat. Verl., bl. 61, Pl. VIII, f. 1.

Zee-aaltje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 226, n°. 3 δ.

Vibrio Ang. marina, MULL., *Inf.*, p. 66, T. IX, f. 9—11.

l. ? Tusschen het wier der *zee-palen* (*Slabber? Benn.* en *v. Oliv.*)

(NB. Waarschijnlijk behoort deze soort tot het geslacht *Enoplus* DUJARD.)

Fam. VI (49). **GORDIACEA**. (V. D. H., bl. 223.)

GORDIUS, LINN. (V. D. H., bl. 223.)

† 1. AQUATICUS, LINN.

Gordius filiformis, longissimus opacus cinereus vel fuscescens luteo variegatus.

Water draadworm, HOUTTUYN, XIV, bl. 20, n°. 1.

Water draadworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 56, n°. 1.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de Uitg., Pl. VI, f. 1.

Gordius seta, O. F. MULL., *Verm. terr. et fluv.*, I, 2, p. 30, n°. 161.

Gordius aquaticus, DUJARD., *Helminth.*, p. 297.

l. 7″—10″, br. 0‴5—0‴7. In staande wateren en *slooten* (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoev.*); GRONINGEN, (*Init. faun. Gron.*, 2 *Verv.*, bl. 3.)

CLASSIS VI.

ROTATORIA (v. d. h., bl. 229.)

ORDO UNICUS.

ROTATORIA. (v. d. h., bl. 229.)

Fam. I (50). **FLOSCULARIAE.** (v. d. h., bl. 229.)

FLOSCULARIA, OKEN. (v. d. h., bl. 229.)

1. ORNATA, EHRENB.

Floscularia campanulata, antice expansa, lobis sex fasciculum longorum ciliorum sustentantibus; vagina pellucida cylindrica.

? BAKER, Nuttig gebruik van 't Mikrosk., bl. 302, Pl. XII, f. 2.

? Hyacinth diertje, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 116, n°. 49.

? *Brachionus hyacinthinus*, PALLAS, *Elench. Zooph.*, p. 93, n°. 49.

? *Vorticella hyacinthina*, GMEL., *S. N.*, p. 3880, n°. 33.

? *Floscularia hyacinthina*, OKEN, *Naturg.*, III, s. 49.

Floscularia ornata, DUJARD., *Infus.*, p. 610.

l. 0'''25. Aan de wortels en stengels der waterplanten in de trekvaart bij 's HAGE.

Fam. II (51). **MELICERTINA.** (v. d. h., bl. 230.)

LACINULARIA, OKEN. (v. d. h., bl. 230.)

1. SOCIALIS, SCHWEIGG.

Animalcula aggregata, flavescentia, involucro gelatinoso obtecta.

Gezellige knodsvorm. bastaard-polyp, ROESEL, III, 2, bl. 537, Pl. XCIV, fig. 1—6.

Gezellige bastaard-polyp, PALLAS, l. c., bl. 119, n°. 53. (*pro parte.*)

Gezellige polypus, HOUTT., XVIII, bl. 114, n°. 7. (*pro parte.*)

Gezellige bast. polyp, BENN. en V. OLIV. XV, 2, bl. 208, n°. 6. (*pro parte.*)

Hydra stentorea, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1321, n° 6.

Brachionus socialis, PALL., *El. Zooph.*, p. 96, n°. 53. (*pro parte.*)

Vorticella socialis, — *flosculosa*, MULLER, *Infus.*, Tab. XLIII, fig. 13—20.

Linza flosculosa, SCHRANK, *Faun. Boic.*, III, 2, p. 314.

Lacinularia flosculosa, SCHWEIGG., *Naturg.*, s. 408.

Megalotrocha socialis, — *stentorina*, — *Roeselii*, — *biloba*, *Synantherina socialis*, BORY, *Encycl. meth.*

Lacinularia socialis, DUJ., *Inf.*, p. 617, Pl. XIV, f. 14.

l. van elk diertje afzonderlijk 0‴75; van de massa der gezamentlijke diertjes in doorsnede 4‴. Zij komen vooral veel voor in de vaart van DELFT naar MAASSLUIS (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*); in de molensloot aan de laan van Nieuw-Oosteinde bij 's GRAVENHAGE en in slooten in de Wei-poort, nabij LEYDEN.

2. ALBO-FLAVICANS.

Animalcula libera et albida in juventute; aggregata et flavescentia in senectute, *involucro gelatinoso non obtecta.*

ROESEL, Ins. Verlust., III, 2, bl. 542, § 10, Pl. CXV, CXVI.

Gezellige bast. polijp, PALLAS, bl. 119, n°. 53 (*pro parte.*)

LEDERMULLER, Mikrosk. Vermaakl., Pl. LXXXVIII, f. f—h.

Gezellige polijpus, HOUTT., XVIII, bl. 115, Pl. CXXXIX, f. 6.

Gezellige bast. polijpus, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 208, n°. 6. (*pro parte.*)

Hydra socialis, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1321, n°. 7.

Brachionus socialis, PALL., *El. Zooph.*, p. 96, n°. 53. (*pro parte.*)

Vorticella socialis, MULL., *Infus.*, p. 304. (*nec fig.*)

Linza hippocrepis, SCHRANK, *Fauna Boic.*, III, 2, p. 314.

Stentor socialis, GOLDFUSS, *Zool.*, I, s. 70.
Megalotrocha alba, EHR., *Erkent. d. Organ.*, T. III, f. 15.
Megalotrocha flavicans, EHR., *Infus.*, Tab. XLIV, f. 3.
Megalotrocha alba, DUJARD., *Infus.*, p. 618.

l. 0‴75. Wordt met de voorgaande gevonden, met welke dezelve vroeger verward werd.

MELICERTA, SCHRANK. (V. D. H., bl. 230.)

1. RINGENS, SCHRANK.

Melicerta corpore clavato, hyalino vel albido, in vaginam conico-tubulosam, granulosam, opacum retractili.

LEEUWENHOEK, Sendbriev., 1718, 7de Brief, bl. 63.
BAKER, 't Microsc. gemakk. gemaakt, bl. 89, Pl. VIII, f. 4, 5.
Pijpemaker, PALLAS, Lijst der Plantd., bl. 119, n°. 46.
Bloemen-polijp van Schaeffer, HOUTTUYN, XVI, bl. 613, 620.
Serpula ringens, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, p. 788, n°. 703.
Sabella ringens, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1268, n°. 811.
Brachionus tubifex, PALL., *Elench. Zooph.*, p. 91, n°. 46.
Rotifer quadri-circularis, DUTROCHET, *Ann. du Mus.*, XIX, p. 355, Pl. XVIII, fig. 1—8.
Tubularia quadriloba, LAM., *An. s. Vert.*, *éd.* 2, II, p. 64, n°. 1.
Tubicolaria tetrapetala, CUV., *Règne An.*, 2 *éd.*, III, p. 335.
Melicerta quadriloba, GOLDF., *Zool.*, p. 76.
Tubicolaria quadriloba, BORY, *Encycl. méth.*
Melicerta ringens, DUJARD., *Infus.*, p. 619.

l. 1‴6—2‴25. Aan de wortelen van 't kroos uit de stads grachten van DELFT (*Leeuwenh.*); aan de waterplanten in de trekvaart bij 's HAGE en in de veenplassen bij STOMPWIJK.

LIMNIAS, SCHRANK. (V. D. H., bl. 231.)

1. CERATOPHYLLI, SCHRANK.

Limnias corpore clavato in vaginam opacam conico-cylindricam retractili.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 89, Pl. VIII, f. 2, 3.
Rotifer albivestitus, — *confervicola*, DUTROCHET, *Ann. du Mus.*, XXIX, p. 375, Pl. XVIII, fig. 9—11.
Tubicolaria alba, — *confervicola*, LAM., *Anim. s. Vert.*, 2 *éd.*, II, p. 64, n°. 2, 3.

Melicerta biloba, EHR., *Abh. Berl. Acad.*, 1831, p. 126.
Melicerta biloba, DUJ., *Infus.*, p. 620, Pl. XIV, fig. 13.
l. 1'''5, br. der scheede 0'''7. In eenen vijver te 's HAGE.

Fam. III (52). **BRACHIONAEA.** (V. D. H., bl. 231.)

PTERODINA, EHRENB. (V. D. H., bl. 231.)

1. PATINA, EHRENB.

Pterodina clypeo membranaceo orbiculari et cristallino, margine subscabroso, fronte intra organis rotatoriis marginata.
Schotelachtige bloem-polijp, BENN. en V. OL., XV, 2, bl. 204, n°. 3.
Brachionus patina, MULL., *Inf.*, n°. 362, Pl. XLVIII, f. 6-10.
Pterodina patina, DUJ., *Infus.*, p. 625, Pl. XVIII, f. 4.
l. 0'''22. Tusschen het eendekroos in staande wateren. (*Benn.* en *v. Oliv.*)

BRACHIONUS, HILL. (V. D. H., bl. 231.)

1. URCEOLARIS, MULL.

Brachionus albidus clypeo laevi, dentibus frontalibus brevissimis sex, postice rotundo.
BAKER, Nutt. gebruik van 't Mikrosk., bl. 307, Pl. XII, fig. 7—10.
De uit het zaadhuisje bloeijende bastaard polyp, PALLAS, Lijst der Plantdieren, bl. 113, n°. 47, Pl. IV, fig. 4.
't Kruikdiertje, HOUTTUYN, XVIII, bl. 30, n°. 12.
't Kruikdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 203, n°. 1.
Brachionus capsuliflorus, PALL., *El. Zooph.*, p. 91, n°. 4, *α*.
Vorticella urceolaris, LINN. *Syst.*, *N.*, *ed.* XII, p. 1319, n°. 12.
Brachionus urceolaris, DUJ., *Infus.*, p. 630, Pl. XXI, f. 2.
l. 0'''28—0'''37. In 't zoutwater meertje van ROCKANJE in het land van VOORNE (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*); in staande wateren vrij gemeen om 's HAGE, LEYDEN, TER VEERE.

2. PALA, MULL.

Brachionus clypeo laevi, fronte quadricornuto, cornubus obtusis duobus ad caudam.
BAKER, Nutt. gebruik van 't Mikrosk., bl. 304, Pl. XII, f. 4—6.
De uit den kelk bloeijende bast. pol., PALL., bl. 115, n°. 48.

Brachionus calyciflorus, PALL., *El. Zooph.*, p. 93, n°. 48.
Brachionus capsuliflorus, SCHRANK, *Faun. Boic.*, III, 2, p. 134.
Anourella cithara, BORY, *Encycl. méth.*, p. 540.
Brachionus bicornis, BORY, *Encycl. méth.*, p. 537.
Anuraea pala, EHRENB., *Abh. Berl. Acad.*, 1830, s. 48, 61; 1831, s. 145.
Anourella pala, DUJARD., *Infus.*, p. 626.

l. 0‴75. In staande wateren met de vorige.

Noteus, EHRENB.

3. BAKERI, MULL.

Brachionus clypeo scabroso, in medio dorso reticulari, dentibus frontalibus inaequalibus sex, spinis longis duabus lateralibus ad dorsum, duabus minoribus ad caudam.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 310, Pl. XII, f. 11-13.
PALLAS, Lijst der Plantdieren, bl. 114, n°. 47, β.
Viertandige bloempolyp, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 203, n°. 2.

Brachionus capsuliflorus, PALL., *El. Zooph.*, p. 92, β.
Brachionus quadridentatus, HERM., *Naturf.*, XIX, s. 47, Taf. II, fig. 9.
Brachionus quadricornis,—*bicornis*, SCHRANK, *l.c.*, p. 134.
Brachionus octodentatus, BORY, *Encycl. méth.*, p. 537.
Noteus Bakeri, EHRENB., *Abh. Berl. Acad.*, 1830, s. 48; 1831, s. 142.
? *Noteus quadricornis*, EHRENB., *Infus.*, Tab. LXII, f. 1.
Brachionus Bakeri, DUJARD., *Infus.*, p. 630, n°. 3.

l. 0‴22—0‴44. In het meertje bij ROCKANJE (*Pall.*, *Benn.* en *v. Oliv.*).

Anuraea, EHRENB.

4. INERMIS, EHRENB.

Brachionus clypeo oblongo postice attenuato et truncato, fronte inermi, striis longitudinalibus dorsalibus fere inconspicuis.

? Zee-raderdietje met twee radertjes, BOMME, in de Verhandel. van 't Zeeuwsch Genootsch., III, bl. 306, f. 5, A, B.

? Zee-raderdiertje met 2 radertjes, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 165, n°. 4.

? *Alcyonium stellatum*, GMELIN, *S. Nat.*, p. 3816, n°. 27.
Anuraea inermis, EHRENB., *Infus.*, Tab. LXII, fig. 8.
Anourella inermis, DUJARD., *Infus.*, p. 629.

l. 0‴18. Waarschijnlijk behooren tot deze soort de raderdiertjes door *Bomme*, op *Halodactylus diaphanus* aan de kust van WALCHEREN, gevonden.

5. BIREMIS, EHRENB.

Brachionus linearis, oblongus, fronte quadricornuta, dorso laevi, cornubus lateralibus duobus mobilibus.

Anurea biremis, EHRENB., *Infus.*, Pl. LXII, fig. 6.
Anourella biremis, DUJARD., *Infus.*, p. 628.

l. 0‴18. TER VEERE in een glas met *zeewater* waarin eenige *sertularien* en *wieren* bewaard werden.

LEPADELLA, BORY. (V. D. H., bl. 232.)

1. PATELLA, BORY.

Lepadella scuto depresso ovato, fronte attenuata, apicibus truncatis.

Brachionus patella, MULL., *Inf.*, T. XLVIII, f. 15—19.
Lepadella ovalis, EHRENB., *Infus.*, Tab. LVII, fig. 1.
Stephanops muticus, EHRENB., *Infus.*, Tab. LIX, fig. 14.
Lepadella patella, DUJARD., *Inf.*, p. 632, Pl. XXI, fig. 4.

l. 0‴12—0‴14. In staande wateren om DEN HAAG en LEYDEN.

EUCHLANIS, EHRENB. (*Scutum apertum, oculus unicus, cauda furcata.*)

1. LUNA, EHRENB.

Euchlanis scuto semi-orbiculari, fronte lunata, stylis duobus caudae in acumen articulatum terminatis.

Cercaria luna, MULL., *Infus.*, Tab. XX, fig. 8, 9.
Furcocerca luna, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, I, p. 436, n°. 8.
Lecane luna, NITZSCH, *Beytr.*, s. 4.
Trichocerca luna, BORY, *Encycl. méth.*, p. 746.
Euchlanis luna, DUJARD., *Infus.*, p. 634.

l. 0‴14. Tusschen 't kroos in slooten bij DEN HAAG.

COLURUS, EHRENB (*Scutum depressum v. cylindricum, oculis duobus frontalibus, cauda furcata.*)

1. UNCINATUS, EHRENB.

Colurus scuto ovali, apice integro, basi mucronata, cauda rugosa biseta.

Brachionus uncinatus, MULL., *Infus.*, Tab. L, fig. 9—11.
Colurella uncinata, DUJ., *Inf.*, p. 639, Pl. XVIII, fig. 5.

l. 0‴12. In sterk begroeide slooten aan de Schenk bij 's HAGE.

RATTULUS, LAM. (V. D. H., bl. 232.)

1. CARINATUS, LAM.

Rattulus oblongus, carinatus, antice crinitus; cauda setiformi longitudinem corporis aequante.

Trichoda rattus, MULL., *Infus.*, Tab. XXIX, fig. 5—7.
Trichoda cricetus, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 90.
Brachionus cylindricus, SCHR., *Beytr.*, s. 305, T. IV, f. 16.
Trichocerca rattus, GOLDFUSS, *Zool.*, I, p. 69.
Monocerca longicauda, BORY, *Encycl. méth.*
Mastigocerca carinata, EHRENB., *Inf.*, T. LVII, fig. 7.
Monocerca rattus, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLVII, fig. 7.
Rattulus carinatus, DUJ., *Inf.*, p. 640, Pl. XXI, fig. 3.

l. 0‴147, met den staart 0‴29. In slooten bij 's HAGE.

Fam. IV (53). **HYDATINAEA**. (V. D. H., bl. 233.)

CHAETONOTUS, EHRENB. (V. D. H., bl. 233.)

1. LARUS, EHRENB.

Chaetonotus oblongus medio et antice inflatus, fronte triangulari, dorso pilis longissimis munito, cuspide caudali duplici.

Meeuwgelijkende trichoda, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 213, n°. 2.
Trichoda anas, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, p. 281.
Trichoda larus, MULL., *Infus.*, Pl. XXXI, fig. 5—7.
Brachionus pilosus, SCHRANK, *Beytr.*, p. 111, T. IV, f. 32.
Diceratella larus, BORY, *Encycl. meth.*, 1824.
Chaetonotus larus, DUJ., *Inf.*, p. 570, Pl. XVIII, fig. 7.

l. 0‴10. In heldere zuivere wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*); te 's HAGE in slootwater gevonden, 't welk eenige dagen met kroos in een glas bewaard was.

HYDATINA, EHRENB. (V. D. H., bl. 233.)

1. SENTA, EHRENB.

Hydatina hyalina inverse conica, organi rotatorii margine ciliato, cauda brevi bicuspide.

Vorticella senta, MULL., *Infus.*, Pl. XLI, fig. 8—14.

Furcularia senta, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, II, p. 42, n°. 4.

Hydatina senta, DUJ., *Infus.*, p. 644, Pl. XIX, fig. 1.

l. 0‴50—0‴75. Prof. *J. v. d. Hoeven* teekent dit diertje in het Handb. der Dierk. met een † aan, ter aanduiding dat het ook in ons vaderland gevonden is. In 1847 heb ik het tusschen kroos uit de gracht om KERNHEIM nabij EDE gevonden.

NOTOMMATA, EHRENB. (V. D. H., bl. 233.)

1. AURITA, EHRENB.

Notommata cylindrico-ventrosa antice mutica, ciliis utrinque rotantibus; puncto ocelliformi in medio massae globulosae et albidae sito; cauda articulata bicuspide.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 303, Pl. XII, fig. 3.

Vorticella aurita, MULL., *Infus.*, Tab. XLI, fig. 1—3.

Furcularia aurita, LAM., *An. s. Vert.*, II, p. 41, n°. 3.

Notommata aurita, DUJ., *Inf.*, p. 647, n°. 5, Pl. XIX, f. 3.

l. 0‴22. Te EDE heb ik deze soort met de vorige, tusschen het kroos in staande wateren, gevonden.

SYNCHAETA, EHRENB. (V. D. H., bl. 234.)

1. BALTICA, EHRENB.

Synchaeta ovata, organis rotatoriis et stylis quatuor. creta sessili.

BASTER, Nat. Uitspann., I, bl. 36, Pl. IV, fig. 1.

Zee-raderdiertje met 4 radertjes, BOMME, Verhandel. van 't Zeeuwsch Genootsch., III, bl. 307, fig. 6.

Zee-raderdiertje met 4 radertjes, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 166, n°. 5.

Alcyonium corniculatum, GMELIN, *S. N.*, p. 3817, n°. 28.

Vorticella n. sp., MICHAËLIS, *das Leuchten der Ostzee*, 1830, s. 38, Taf. I, de fig. links van onderen.

Synchaeta baltica, DUJARD., *Infus.*, p. 646.

l. 0‴25. In 't zeewater te ZIERIKZEE door *Baster*; op 't zeewier van de kust van WALCHEREN (*Bomme*).

FURCULARIA, LAM. (V. D. H., bl. 234.)

Furcularia, DUJARD.

1. LONGICAUDA, BORY.

Furcularia clavaeformis antice truncata, cauda longa biarticulata, cuspidibus duabus longitudinem corporis aequantibus.

Trichoda longicauda, MULL., *Inf.*, Tab. XXXI, f. 8—10.

Vaginaria longicaudata, SCHR., *Fauna boica*, III, 2, p. 139.

Trichocerca longicauda, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, II, p. 26, n°. 3.

Vaginicola longicauda, SCHWEIGG., *Naturg.*, s. 407.

Scaridium longicaudum, EHR., *Abh. Berl. Ac.*, 1839, s. 136.

Furcularia longicauda, DUJARD., *Infus.*, p. 650.

l. 0‴12. In poelen en moerassen; in een' vijver te 's HAGE.

Diglena, EHRENB.

2. FORCIPATA.

Furcularia cylindrica, transversim rugosa, segmentis tribus transversis aut distinctis aut parum conspicuis; antice truncata; cauda laterali ad basin globosa, cuspidibus brevibus.

MORREN, Bijdr. tot de Natuurk. Wetensch., V, bl. 223, 227.

Cercaria vermicularis, — *forcipata*, MULL., *Infus.*, Tab. XX, fig. 18—23.

Trichocerca vermicularis, — *forcipata*, LAM., *An. s. Vert.*, *éd.* 2, II, p. 25, n°. 1, 2.

Dicranophorus vermicul., — *forcip.*, NITZSCH, *Beytr.*, s. 4.

Leiodina vermicularis, — *forcip.*, BORY, *Enc. méth.*, p. 484.

Dekinia forcipata, — *vermicularis*, MORREN, *Ann. des Scienc. natur.*, XXI, p. 136 et 141, Pl. III, fig. 3, 6.

Furcularia forcipata, DUJARD., *Infus*,, p. 649, n°. 3.

l. 0‴16. In eenen vijver te 's GRAVENHAGE.

3. FURCATA, DUJ.

Furcularia conico-elongata, fronte oblique truncata, non dilatata; cauda brevi cuspidibus longis.

LEDERMULLER, Mikrosk. Vermaakl., I, bl. 73, T. XLVIII, f. 1.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 210, n°. 8.

Vorticella furcata, MULL., *Infus.*, bl. 299, n°. 326.

Trichoda bilunis, MULL., *Infus.*, Tab. XXIX, fig. 4.

Brachionus bicaudatus, SCHR., *Beytr.*, s. 105, T. IV, f. 17, 18.

Ecclisa felis, SCHRANK, *Fauna boica*, III, 2, p. 109.
Furcularia furcata, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, II, p. 46, n°. 10.
Furcocerca serrata, BORY, *Enc. méth.*
Diurella lunulina, BORY, *Enc. méth.*
Furcularia gracilis, EHRENB., *Infus.*, Tab. XLVIII, f. 6.
Diglena capitata, — *caudata*, EHR., *Inf.*, Tab. LV, fig. 5, 6.
Furcularia furcata, DUJARD., *Infus.*, p. 649, n°. 1.

l. 0‴22. In het mos in staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*); te LEYDEN in eene sloot buiten de Morsch-poort.

Fam. V (54). **PHILODINAEA.** (V. D. H., bl. 234.)

ROTIFER, CUV. (V. D. H., bl. 235.)

1. VULGARIS, SCHRANK.

Rotifer corpore fusiformi, albo, postice attenuato, cauda quadricuspide.

LEEUWENHOEK, Verv. der Briev., 59 Brief, bl. 119—121.
LEEUWENHOEK, 7de Verv. der Br., 144 Br., bl. 403-414, f. 1-3.
BAKER, 't Microsc. gemakk. gemaakt, bl. 90, Pl. VIII, fig. 6-8.
Raderdiertje, BAKER, Nutt. gebr. v. 't Mikr., bl. 276-300, Pl. XI.
Raderdiertje, PALLAS, Lijst d. Plantd., bl. 116, n°. 50, Pl. IV, f. 5.
Raderdiertje, MARTINET, Katech. der Nat., III, bl. 211.
J. WATERVLIET, Waarnemingen over de voortteeling van de zoetwater raderdiertjes, Verh. Zeeuwsch Gen., XI, bl. 390, c. fig.
Het raderdiertje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 210, n°. 9.
Brachionus rotatorius, PALL., *El. Zooph.*, p. 94, n°. 50.
Vorticella rotatoria, MULL., *Inf.*, Tab. XLII, f. 11—16.
Rotifer redivivus, CUV., *Tabl. élem.*, p. 654, Pl. XIV.
Urceolaria rediviva, LAM., *An. s. Vert.*, 1 *éd.*
Furcularia rediviva, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, II, p. 45, n°. 9.
Rotifer brachyurus, HEMPR. et EHR., *Symb. Phys.*, T. I, f. 18.
Esechielina Mulleri, BORY, *Encycl. méth.*, p. 536.
Rotifer vulgaris, DUJ., *Inf.*, p. 658, n°. 1, Pl. XVII, f. 1.

l. 1‴. In 't water der dakgoten en in staande wateren (*Leeuwenh.*, *Watervl.*, *Th. van Swinderen*, *III Verv. op de Init. faunae Gron.*, *Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoev.*). In Junij 1850 heb ik het raderdiertje in menigte gevonden tusschen kroos uit 't water der stads-singels te LEYDEN.

CLASSIS VII.

ANNULATA. (V. D. H., bl. 254.)

ORDO I.

TURBELLARIA. (V. D. H., bl. 254.)

Fam. I (55). **PLANARIAE.** (V. D. H., bl. 254.)

Phal. 1. RHABDOCOELA. (V. D. H., bl, 257.)

PROSTOMA, OERST. (V. D. H., bl. 257, *adde ocelli duo antici.*)

1. **LINEARE**, OERST. (DIESING, *Syst. Helm.*, I, p. 227, n°. 1.)
   Prostoma oblongo-lineare teretiusculum, antrorsum attenuatum, utraque extremitate rotundatum, pellucidum, flavescens. Ocelli nigri. Acetabulum subcentrale disciforme.
   Derostoma notops, DUGÈS? *Ann.d.Sc.N.*, XV, 141, T. IV, f. 2.
   Gyratrix hermaphroditus, HEMPR. et EHR., *Symb. Phys.*, *Turbell.*, 24.
   Gyrator hermaphroditus, EHRENB., *Abh. Berl. Acad.*, 1835, p. 178, Tab. I, fig. 2.
   Prostoma lineare, SCHMIDT, *Rhabd.*, p. 23, T. I, f. 1.
   l. 2‴—2‴5. Tusschen 't kroos in de singels van LEYDEN.

2. **VITTATUM.** (DIESING, *l. c.*, I, p. 228, n°. 5.)
   Prostoma convexiusculum antice rotundatum, retrorsum sensim attenuatum, album, vittis tribus transversalibus nigris (rubris, FREY et LEUCK.). *Ocelli duo nigri.*
   SLABBER, Natuurk. Verlust., bl. 62, Pl. VIII, fig. 2.

Vortex vittata, FREY et LEUCK., *Beytr.*, s. 149.
Gyrator vittatus, DIESING, *l. c.*, I, p. 228, n°. 5.

l. 2‴2 (*Frey*). Door *Slabber* in Junij 1768 in 't zeewater aan de kust van WALCHEREN gevangen.

VORTEX, HEMPR. et EHR. (*Corpus teretiusculum, os terminale. Ocelli quatuor antici siti in quadrangulum dispositi, interdum bini lineola curva nigra longitudinaliter juncti, quasi semilunati.*)

1. TRUNCATUS, HEMPR. et EHR. (DIESING, *l. c.*, I, p. 229, n°. 1.)

Vortex teretiusculus ovato-lanceolatus, antice truncatus, retrorsum angustatus, subpellucidus fuscescens. Ocelli nigri, primum solitarii, demum semilunati.

Fasciola Gulo, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 56.
Planaria Gulo, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, 2675.
Planaria truncata, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 43, T. CVI, f. 1.
Vortex truncatus, HEMPR. et EHR., *Symb. Phys.*, *Turb.*, X.
Vortex truncata, SCHMIDT, *Rhabd.*, p. 28, T. I, fig. 2.

l. 1‴5, br. 0‴35. Tusschen kroos uit de singels van LEYDEN.

MESOSTOMA, DUGÈS. (V. D. H., bl. 254.)

1. TETRAGONUM, DUG. (DIESING, *l. c.*, I, p. 221, n°. 6.)

Mesostoma depressum subellipticum, tetragonum angulis anguste alatis, utraque extremitate antrorsum magis attenuatum rotundatum, retrorsum acuminatum, brunneum. Ocelli nigri subtriangulares.

Vierhoekige platworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 62, n°. 1.
Fasciola quadrangularis, PALL., *Spic. Zool.*, X, p. 20, Tab. I, fig. 12.
Planaria tetragona, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 42, Tab. CVI, fig. 1—5.
Planaria quadrangularis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3089, n°. 15.
Mesostomum tetragonum, SCHMIDT, *Rhabd.*, s. 44, T. III, f. 8.

l. 7‴5—1″, br. 3‴—4‴. Op SORGVLIET gevonden door *Pallas* en bij LEYDEN door den Heer *Herklots*. In eenen vijver te 's HAGE tusschen 't kroos.

2. ROSTRATUM, DUG. (DIESING, *l. c.*, I, p. 220, n°. 1.)
Mesostoma depressiusculum, elongato-ellipticum, utrinque fere aequaliter attenuatum, pellucidum rubro-flavescens. Ocelli triquetri rubri connati. Os centrale.
Fasciola rostrata, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 65.
Planaria rostrata, MULL., *Zool.Dan.*, III, p.40, T.CV, f.6.
Planaria velox, DALYELL, *Planar.*, p. 127, fig. 17.
Dalyellia velox, FLEMING, *Philos. Zool.*, II, p. 685.
Derostoma (Mesost.) rostratum, DUGÈS, *Ann. des Sc. nat.*, XXI, p. 79, Tab. II, fig. 16.
Mesostomum rostratum, SCHMIDT, *Rhabd.*, s.43, T.III, f.7.
l. 2‴—2‴5, br. 0‴7. Tusschen waterplanten in de veenplassen achter SOETERWOUDE.

3. PERSONATUM, SCHMIDT. (DIESING, *l. c.*, I, p. 221, n°. 4.)
Mesostoma depressum elongato-ellipticum antice rotundatum retrorsum acuminatum, supra convexiusculum nigro-brunneum, apice cinereum maculis duobus albis parallelis, subtus planum flavidulum. Ocelli nigri elliptici. Os centrale.
Mesostomum personatum, SCHM., *Rhabd.*, s.51, T.IV, f. 10.
l. 5‴—6‴. In slooten om LEYDEN door den Heer *Herklots* gevonden.

TYPHLOPLANA, HEMPR. et EHR. (*Corpus oblongum teretiusculum. Os centrale v. subcentrale. Ocelli nulli.*)

1. VARIABILIS, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 231, n°. 1.)
Typhloplana lineari-oblonga, utrinque aequaliter acuminata fulva, grisea v. lactea. Os centrale.
Fasciola punctata, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 57.
Planaria punctata, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, 2667.
Planaria grisea, — *fulva*, MULL., *Zool. Dan.*, III, 38, Tab. CV, fig. 1, 2.
Planaria maculata, FABRIC., *in Kong. Danske Vidensk. Selsk.*, II, 34, T. III, V, fig. 1, 2.
Derostoma polygastrum, DUGÈS, *l. c.*, XV, p. 143.
Derostoma griseum, DUGÈS, *l. c.*, XXI, p. 78.
Typhloplana grisea, — *fulva*, HEMPR. et EHR., *Symb. phys.*, *Phytoz. turbell.*, I.
Typhloplana variabilis, OERST., *Plattw.*, s. 71, T. II, f. 16.

l. 2'''—4'''5, br. 1'''—2'''. Tusschen kroos en waterplanten uit de singels van LEYDEN.

2. VIRIDATA, SCHMIDT. (DIESING, *l. c.*, I, p. 232, n°. 2.)

Typhloplana subcylindrica utrinque sensim angustata, rotundata viridis. Os centrale.

Planaria viridata, MULL.? *Zool. Dan.*, III, p.39, T.CV, f.4.

Planaria virens, O. FABR., *Kong. Dansk. Vid. Selsk.*, II, p. 19, Tab. I, D.

Derostoma viridatum, DUGÈS, *Ann. d. Sc. N.*, XXI, p. 79.

Typhloplana variabilis, OERST., *Plattw.*, s.71. (*excl. synon.*)

Typhloplana viridata, SCHMIDT, *Rhabd.*, s. 52, T. V, f. 12.

l. 2'''. Tusschen kroos in polderslooten om 's HAGE en LEYDEN.

MACROSTOMA, OERST. (*Corpus elongatum teretiusculum v. depressiusculum. Os superum, rimaeforme v. subellipticum. Ocelli duo antici.*)

1. HYSTRIX, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 224, n°. 3.)

Macrostoma oblongum teretiusculum aculeatum antrorsum sensim angustatum rotundatum, retrorsum truncatum dilatabile, subpellucidum, flavo-griseum. Ocelli nigri rotundati.

Macrostoma hystrix, SCHMIDT, *Rhabd.*, s. 54, T. V, f. 15.

Turbella hystrix, DIESING, *l. c.*, I, p. 224, n°. 3.

l. 2'''3. Tusschen flap in de singels om LEYDEN.

MICROSTOMA, OERST. (*Corpus elongatum teretiusculum. Os superum subterminale dilatabile. Ocelli duo ut plurimum pigmento destituti.*)

1. LINEARE, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 234, n°. 1.)

Microstoma elongatum teretiusculum complanatum, utrinque rotundatum, pallide luteum marginibus pellucidis. Ocelli submarginales rufescentes.

Fasciola linearis, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 67.

Planaria linearis, MULL., *Zool. D.*, III, p.42, T.CVI, f.2, a, b.

Derostoma lineare, DUGÈS, *Ann.*, XV, p. 141, T. IV, f. 3.

Microstoma lineare, OERST., *Plattw.*, s.73, T.II, f.17—19.

Microstoma lineare, SCHMIDT, *Rhabd.*, s. 56, T. VI, f. 17.

l. 4'''—6''', br. 0'''25. Tusschen kroos uit slooten in de omstreken van 's HAGE en LEYDEN.

2. LEUCOPS, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 234, n°. 2.)
Microstoma elongatum teretiusculum haud ciliatum, antice rotundatum, retrorsum acuminatum, pellucidum fuscescens. Ocelli pigmento destituti a margine laterali remoti.
Planaria linearis, ABILDG., *Zool. Dan.*, III, p. 49, T. CIX, fig. 7—9.
Planaria vulgaris, FABR., *Kong. D. Selsk.*, II, p. 18, T. I, C, fig. 1, 2.
Derostoma lanceolatum, DUG., *Ann.*, XV, p. 142, T. V, f. 27.
Turbella lanceolata, EHR., *Abh. B. Ac.*, 1835, p. 214.
Microstoma leucops, OERST., *Plattw.*, s. 74, T. II, f. 27.
l. 1‴5—4‴. Tusschen kroos uit eenen vijver te 's HAGE.

CONVOLUTA, OERST. (*Corpus planum dilatatum, utroque margine longitudine involutum. Os superum. Ocellus unus.*)

1. PARADOXA, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 218, n°. 1.)
Convoluta plana oblongo-ovata, antice rotundata, retrorsum acuminata, supra ferruginea, maculata, subtus alba, involuta.
Planaria convoluta, ABILDG., *Zool. Dan.*, IV, p. 26, T. CXLII, fig. 4—6.
Convoluta paradoxa, OERST., *Plattw.*, s. 75, Tab. II, fig. 33, 35, 36.
l. 4‴, br. 1‴. Tusschen zeewier langs de dijken bij TER VEERE.

Pbal. 2. DENDROCOELA. (V. D. H., bl. 258.)

LEPTOPLANA, EHRENB. (*Corpus planum dilatatum. Os superum. Ocelli nigri numerosi in acervos 2—4 aut in lineas linealiter varie dispositi.*)

1. TREMELLARIS, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 197, n°. 11.)
Leptoplana plana elliptica, margine sinuata supra cinerea disco flavescente, subtus albida. Ocelli acervorum anteriorum longitudinaliter paralleli oblongi, proxime inferiorum minores rotundati in lineas duas transversim seriatim dispositi.
? BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Pl. IV, n°. 12.

Fasciola tremellaris, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 72.
Planaria tremellaris, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 36, Tab. XXXII, fig. 1, 2.
Leptoplana tremellaris, OERST., *Plattw.*, s. 49.

l. 2″, br. 1″. In 't GOEREESCHE GAT, *Baster?*; tusschen 't zeewier aan de oesterput te TER VEERE.

2. **ATOMATA**, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 197, n°. 10.)

Leptoplana plana subovata, retrorsum parum angustata, supra fusco-maculata subtus alba. Ocelli acervorum anteriorum multo minores quam proxime inferiorum.

Planaria punctata, MULL., *Zool. Dan. prodr.*, 2706.
Planaria atomata, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 37, Tab. XXXII, fig. 3, 4.
Leptoplana atomata, OERST., *Plattw.*, s. 49, T. II, f. 20.

l. 8‴, br. 4‴. Tusschen zeewier met de voorgaande.

3. **SUBAURICULATA**, DIESING, *l. c.*, I, p. 195, n°. 5.

Leptoplana lanceolata plana; antrorsum rotundata v. subtruncata, brunneo-flava, supra albo-punctata et radiata. Ocelli in acervos duos distinctos aggregati.

SLABBER, Nat. Verlust., bl. 68, Pl. VIII, fig. 6.
Planaria subauriculata, JOHNST. in LOUDON'S *Magaz.*, IX, p. 16, fig. 2.

l. 1″, br. 4‴ (*Johnst.*) Door *Slabber* in Junij 1768 in 't zeewater te MIDDELBURG ontdekt.

PLANARIA, EHRENB. (V. D. H., bl. 258.)

1. **LACTEA**, MULL. (DIESING, *l. c.*, I, p. 203, n°. 1.)

Planaria plana elongata antice emarginato-truncata postice acuminata, alba, rosea v. violacea, medio macula lactea retrorsum in lineam pallidam extensa, vasis linearibus apice bifidis plurimis utrinque excurrentibus interaneis saepe laete purpureis.

Planaria lactea, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 47, Tab. CIX, fig. 1, 2.
Dendrocoelum lacteum, OERSTED, *Plattw.*, s. 52.

l. 1″—2″, br. 2‴—3‴. Uit slooten om UTRECHT (*van den Ende*, *Nat. Verh. v. Haarlem*, XVI, 1, bl. 134, n°. 3); deze en de derde soort worden ook als inlandsch opgege-

ven door Prof. *J. v. d. Hoeven* (in deszelfs *Tijdschr. voor Nat. Gesch. en Physiol.*, Dl. XI, *Boekbesch.*, bl. 142). In de omstreken van 's HAGE en LEYDEN heb ik deze soort dikwerf tusschen het eendekroos gevonden.

2. FUSCA, GMEL. (DIESING, *l. c.*, I, p. 204, n°. 2.)

Planaria plana oblongo-lanceolata, antice truncata, postice attenuata, fusca nigro-venosa.

Bruine platworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 63, n°. 3.

Fasciola fusca, PALL., *Spicil. Zool.*, X, p. 21, T. I, f. 13, a, b.

Planaria fusca, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3090, n°. 19.

l. 1″—1″5‴, br. 4‴—6‴. In zuivere, heldere, staande wateren op waterplanten (*Benn.* en *v. Oliv.*); in een' vijver te 's HAGE en in de stads-singels van LEYDEN.

3. TORVA, MULL. (DIESING, *l. c.*, I, p. 205, n°. 6.)

Planaria plana oblonga, antice obtuse-triloba, postice acuminata, supra cinerea v. nigra, subtus albida. Ocellus singulus limbo albo semilunari cinctus.

J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de Uitg., Pl. VI, fig. 2.

Planaria torva, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 48, T. CIX, f. 5, 6.

Planaria subtentaculata, DRAPARN., DUGÈS, *Ann.*, Vol. XV, p. 144, Tab. IV, f. 13, 16, 18, 19, 22, 23, 24; Tab. V, f. 14; Vol. XXI, p. 81.

Hirudo alpina, DANA, *vide* MOQ. TAND., *Hirud.*, 2 *éd.*, p. 17, 200.

l. 8‴—2″5‴, br. 2‴—4‴. HOLLAND, *J. v. d. Hoev.*, t. a. pl. Tusschen kroos uit slooten om den HAAG en LEYDEN.

4. BICORNIS, GMELIN.

Planaria ovato-lanceolata utrinque obtusa ex griseo-cinerea nigro-punctata, subtus albidior: venis fuscescentibus; anterius tubulis binis brevissimis divergentibus.

Twee-hoornige platworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 62, n°. 2.

Fasciola punctata, PALLAS, *Spic. Zool.*, X, p. 23, Tab. I, fig. 14, a, b.

Planaria bicornis, GMELIN, *Syst. Nat.*, p. 3089, n°. 16.

l. 12‴. Onder het kroos in slooten en staande wateren. (*Pallas*, *Benn.* en *v. Oliv.*)

POLYCELIS, EHRENB. (*Corpus depressum, dilatatum. Os subcentrale. Ocelli numerosi nigri, linealiter v. in acervos dispositi.*)

1. NIGRA, EHRENB. (DIESING, *l. c.*, I, p. 191, n°. 1.)
Polycelis depressa oblonga antrorsum obtuse triangularis, retrorsum attenuata, nigra. Ocelli aterrimi, marginales paralleli et in margine anteriore seriati.
TREMBLEY, Pol. d'eau douce, p. 127, Pl. VII, fig. 9; (*Limace aquatique noire.*)
Planaria nigra, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 48, T. CIX, f. 3, 4.
l. 8‴—1″, br. 3‴. SORGVLIET (*Trembley*). In slooten en vijvers (*J. v. d, Hoeven*) te 's HAGE in een' vijver en te LEYDEN in de singels tusschen kroos.

Fam. II (56). **NEMERTINI.** (V. D. H., bl. 259.)

TETRASTEMMA, HEMPR. et EHR. (*Corpus filiforme teretiusculum aut depressiusculum, proteum. Caput corpori continuum plica transversa terminali. Os terminale. Ocelli quatuor in quadrangulum dispositi. Apertura genitalis basilaris.*)

1. VARICOLOR, OERST. (DIESING, *l. c.*, I, p. 257, n°. 2.)
Tetrastemma antice rotundum, postice acutiusculum. Ocelli in quadratum dispositi.
Planaria dorsalis, ABILDG., *Zool. Dan,*, IV, p. 25, T. CXLII, fig. 1.
Nemertes quadrioculata, JOHNST., *Magaz.*, I, p. 535, Tab. XVII, fig. 4.
Tetrastemma varicolor, OERST., *Plattw.*, s. 85, Tab. III, fig. 41—44.
Prostoma quadrioculata, JOHNST., *An. of N. H.*, XVI, p. 436.
Polia quadrioculata, QUATREF., *Ann. d. Sc. N.*, 3 *Sér.*, VI, p. 216.
l. 2″5‴—3″, br. 2‴. Tusschen Texelsche oesterschelpen.

ORDO II.

SUCTORIA. (v. d. h., bl. 260.)

Fam. III (57). **HIRUDINEA.** (v. d. h., bl. 260.)

CLEPSINE, sav. (v. d. h., bl. 260.)

1. TESSELLATA, mull. (diesing, *l. c.*, I, p. 447, n°. 2.)

Clepsine gelatinosa, mollissima, subelliptica plano-depressa, antrorsum angustata, cinereo-viridis, supra maculorum flavescentium seriebus 2—6 notata margine cinereo flavoque tessellato. Caput subdiscretum. Ocelli 8 in series duas longitudinales sursum convergentes dispositi. Acetabulum orbiculare.

Hirudo tessulata, mull., *Verm.*, I, 2, p. 45, n°. 173.
Hirudo (Erpobdella) tessulata, blainv., *Dict.*, XLVII, p. 261.
Ichthyobdella tessellata, blainv., *Dict.*, LVII, p. 558.
Erpobdella vulgaris var. tessulata, blainv., *l. c.*, p. 564.
Glossiphonia tessellata, moq. tand., *Hir.*, 2 *éd.*, p. 379.

l. 1″8‴—2″5‴, br. 4‴—5‴. In de Zijle nabij Leyden.

2. MARGINATA, f. mull. (diesing, *l. c.*, I, p. 447, n°. 1.)

Clepsine subcartilaginosa, subelliptica, antrorsum angustata fusco-viridis, supra macularum flavescentium seriebus quatuor, medio dorso linearum ejusdem coloris serie notato, margine flavo-albo-fuscoque tessellato. Caput subdiscretum. Ocelli 4 in series duas longitudinales sursum convergentes dispositi, postici majores. Acetabulum orbiculare.

Hirudo marginata, mull., *Verm.*, I, 2, p. 46, n°. 174.
Hirudo variegata, braun, *Egelart.*, s. 61, T. VII, f. 1—6.
Hirudo cephalota, carena, *Monogr.*, p. 298, n°. 8, Pl. XII, fig. 12, 19.
Hirudo oscillatoria, st. amans, *Mém. Soc. Linn.*, III, p. 193, Pl. VIII.
Piscicola marginata, moq. tand., *Hirud.*, 1 *éd.*, p. 132, n°. 2, Pl. VII, fig. 2.
Piscicola tessellata, moq. tand., *Hirud.*, 1 *éd.*, p. 133, n°. 3, Pl. VII, fig. 3.

Hirudo (Glossobdella) cephalota, BLAINV., *Dict.*, XLVII, p. 266.
Ichthyobdella marginata, BLAINV., *Dict.*, LVII, p. 558.
Haemocharis marginata, FILIPPI, *Annel. sang.*, p. 26.
Glossiphonia marginata, MOQ. TAND., *Hirud.*, 2 *éd.*, p. 375, Pl. XIV, fig. 10—20.

l. 1″—1″5‴, br. 4‴—5‴. Tusschen 't kroos uit slooten aan de Schenk nabij 's HAGE en uit de singels van LEYDEN.

3. **COMPLANATA**, SAV. (DIESING, *l. c.*, I, p. 452, n°. 15.)
Clepsine subcartilaginea elliptica depressa, antrorsum angustata, supra cinereo-viridis lineis 2—4 longitudinalibus nigris, duabus distincte granulosis, continuis v. interdum punctis albis interruptis, subtus grisea margine subcrenulata. Ocelli 6, *per paria paralleli. Acetabulum orbiculare.*

Breede bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 122, n°. 6, Pl. CVII, f. 10.
Hirudo sexoculata, BERGMANN, *Act. Stockh.*, 1757, p. 313, Tab. VI, fig. 12—14.
Hirudo complanata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1079.
Hirudo crenata, KIRBY, *Trans. Linn. Soc.*, 1795, II, p. 316, T. XXIX.
Glossiphonia tuberculata, JOHNST., *Treat. med. Leech*, p. 25.
Glossopora tuberculata, JOHNST., *Phil. trans.*, 1817, Tab. XVII, fig. 1—10.
Erpobdella complanata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, V, p. 528, n°. 3.
Glossobdella complanata, BLAINV., *Dict. Sc. Nat.*, LVII, p. 565, fig. 1, 2.
Glossiphonia sexoculata, MOQ. TAND., *Hirud.*, 2 *éd.*, p. 353, Pl. XII.

l. 1″5‴—2″2‴, br. 6‴—8‴. Nabij NIJMEGEN in de beek buiten de Hunnerpoort, alsmede tusschen waterplanten uit de omstreken van LEYDEN.

4. **HYALINA**, MOQ. (DIESING, *l. c.*, I, p. 453, n°. 16.)
Clepsine gelatinosa, elliptica depressa, antrorsum angustata, diaphana, supra convexiuscula, cinerea v. flavicans, interdum maculis nigris medianis sex serie longitudinali

dispositis picta, subtus excavata pallida, margine subintegra. Ocelli 6, *quatuor in parallelogrammi formam dispositi, bini superiores valde approximati. Acetabulum orbiculare.*

LEDERMULLER, Mikr. Verm., II, bl. 56, Pl. LXXXIV, f. k—q.
TREMBL., Mém., (*ver plat et blanc*), p. 119, Pl. VII, fig. 7.
Ongemeene bloedzuiger, HOUTTUYN, XIV, bl. 123, n°. 7.
Doorschijnende bloedegel, BENN. en V. OLIV., XV. 2, bl. 66, n°. 4.
Hirudo heteroclita, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1080, n°. 7.
Hirudo hyalina, MULL., *Verm. hist.*, I, 2, p. 49, n°. 176.
Glossobdella hyalina, BLAINV., *Dict.*, LVII, p. 565.
Glossiphonia heteroclita, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 358, Pl. XIII, fig. 1—6.

l. 7‴—1″, br. 3‴. Gemeen in de vijvers van SORGVLIET (*Trembl.*); aan waterplanten in beken en slooten (*Benn.* en *v. Oliv.*); tusschen kroos in slooten om 's HAGE en LEYDEN.

5. BIOCULATA, SAV. (DIESING, *l. c.*, I, p. 448, n°. 3.)

Clepsine gelatinosa, clavata, depressa, antrorsum angustata, pellucida, supra convexa punctis nigris exasperata, subtus plana v. concava, margine crenulata. Ocelli 2 *paralleli. Acetabulum orbiculare.*

Twee-oogige bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 121, Pl. CVII, f. 9.
Hirudo bioculata, BERGM., *Act. Stockh.*, 1757, IV, Pl. VI, fig. 9—11.
Hirudo stagnalis, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1079.
Hirudo pulligera, DAND., *Rec. mém.*, p. 19, Pl. I, f. 1—3.
Glossiphonia porata, JOHNST., *Med. Leech.*, p. 26.
Glossopora punctata, JOHNST., *Phil. trans.*, 1817, p. 346, Tab. XVII, fig. 11—13.
Hirudo stagnorum, DERHEIMS, *Sangs.*, p. 10, 20.
Erpobdella bioculata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, V, p. 528, n°. 2.
Glossobdella bioculata, BLAINV., *Dict.*, LVII, p. 565, Tab. XXXVII, fig. 3.
Glossiphonia bioculata, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 366, Pl. XIII, fig. 16—26.

l. 1″5‴—2″, br. 2‴—4‴. In eenen vijver te 's HAGE en in 't Haagsche bosch.

NEPHELIS, SAV. (V. D. H., bl. 261.)

1. VULGARIS, MOQ. TAND. (DIESING, *l. c.*, I, p. 456, n°. 1.)
Nephelis suprà subtusque convexiuscula margine acuto crenulato, brunnea, carnea v. grisea, concolor v. brunneo v. flavo sparse punctata, lineata vel nigro-reticulata. Ocelli semilunatim, nunc in formam coni truncati dispositi.
Acht-oogige bloedzuiger, HOUTTUYN, XIV, bl. 116, n°. 4.
Acht-oogige bloedegel, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 65, n°. 3.
Hirudo octoculata, BERGM., *Act. Stockh.*, 1756, p.199; 1757, Pl. VI, fig. 5—8.
Hirudo vulgaris, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 40, n°. 170.
Helluo (*Hirudo*) *octoculata*, OKEN, *Lehrb.*, III, s. 367.
Erpobdella vulgaris, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, p.528, n°.1.
Nephelis tessellata, SAV., *Syst. des Ann.*, p. 117, n°. 1.
Nephelis vulgaris, MOQ.TAND., 1 *éd.*, p.125, Pl.VI, f. 4—8.
Nephelis octoculata, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 302, Pl. III, fig. 1—11.
l. 3″—5″, br. 4‴—8‴. Menigvuldig aan verscheidene waterplanten (*Benn.* en *v. Oliv.*); gemeen onder steenen in digt begroeide slooten en vijvers te 's HAGE, LEYDEN, NYMEGEN, EDEN en TER VEERE.

HIRUDO, LINN. (V. D. H., bl. 262.)

Haemopis, SAV.

1. SANGUISORBA, SAV. (DIESING, *l. c.*, I, p. 462, n°. 1.)
Hirudo depressa, flavida, supra brunneo-fusca v. olivacea, macularum nigrarum seriebus sex, marginibus flavis v. aurantiacis, subtus nigrescens.
Gewone bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 116, n°. 3. (*pro parte.*)
Hirudo sanguisuga, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1079.
Hirudo sanguisorba, LAM., *An. s. V.*, 2 *éd.*, V, p.521, n°.2.
Haemopis sanguisorba, SAV., *Syst.*, p. 116.
Haemopis vorax, MOQ.TAND., 1 *éd.*, p.108, n°.1, Pl.IV, f.5.
Hippobdella sanguisuga, BLAINV., *Dict.*, XLVII, p. 254.
Haemopis sanguisuga, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 318, n°. 1, Pl. VI, fig. 1—4.

l. 8″—10″, br. 10‴—15‴. Deze, de paarden-bloedzuiger der Duitschers, komt in stroomende wateren voor, ik heb denzelven bij NYMEGEN in de beek langs den Cleefschen weg onder steenen gevonden.

(NB. Daar deze bloedzuiger dikwerf door de neusgaten in 't hoofd en 't strottenhoofd der paarden en van 't hoornvee doordringt, zoo behoort ook zeer waarschijnlijk tot dezelve de bloedzuiger in het hoofd van een mensch gekropen, welk geval medegedeeld wordt door BLANKAART, Holl. Jaarregist., I, bl. 48, 1 Cent., Observ. LIV.)

2. GULO, BRAUN. (DIESING, *l. c.*, I, p. 461, n°. 1.)

Hirudo subcylindrica parum depressa, antrorsum subito angustata, supra nigro-brunnea v. nigro-olivacea, subtus pallide olivacea.

Gewone bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 116. (*pro parte.*)
FIELIZ, in de Vaderl. biblioth., I, bl. 169—173.
Gewone bloedzuiger, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 64, n°. 2.
JOHNSON, Vaderl. letteroef. voor 1824, Mengelw., bl. 514.
Hirudo sanguisuga, MULL., *Verm.*, I, 2, p. 38, n°. 168.
Hirudo gulo, BRAUN, *Egelart.*, s. 12, Taf. I, fig. 1—7.
Hirudo vorax, JOHNSON, *Medic. Leech*, p. 62.
Haemopis nigra, SAV., *Syst.*, p. 117, n°. 2.
Aulastoma nigrescens, MOQ. TAND., 1 *éd.*, p. 124, n°. 1, Pl. VI, fig. 3.
Pseudobdella nigra, BLAINV., *Dict.*, LVII, p. 560.
Pseudobdella vorax, GERVAIS, *in Guér. Dict. pit.*, III, p. 628, Pl. CCXI, fig. 6.
Haemopis vorax, FILIPPI, *Sang.*, p. 25.
Aulastoma gulo, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 313, Pl. V, f. 1—6.

l. 6″—9″, br. 10‴—15‴. In staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*). Gemeen onder steenen en tusschen kroos in vijvers en slooten om 's HAGE, LEYDEN, EDE en TER VEERE.

Sanguisuga, SAV.

†3. MEDICINALIS, LINN.

Hirudo ut plurimum griseo-olivacea, supra fasciis ferrugineis 6 plus minusque distinctis picta, margine olivacea, subtus fasciis marginalibus notata.

Nat. Hist. en gebruik der Bloedzuigers, E. SANDIFORT, Geneesk. Biblioth., IV, bl. 335—345.
BENING, de Hirudine, Harderovici, 1776.
Geneeskrachtige bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 114, n°. 1.
CALCAR, de Hirudinis historia naturali, Lugd. Bat., 1823.
Geneeskrachtige bloedzuiger, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 64, n°. 1.
JOHNSON, in Vaderl. letteroef., 1824, Mengelw., bl. 513.
HYMANS, in Vaderl. letteroef., 1830, Mengelw., bl. 84.
J. V. D. HOEVEN, Handb. der Dierk., 2de Uitg., bl. 262, Pl. VI, f. 3.
Sanguisuga medicinalis, SAV., *Syst.*, p. 114, n°. 1.
Sanguisuga officinalis, SAV., *Syst.*, p. 114, n°. 2.
Hirudo venaesector, BRAUN, *Egelart.*, s. 24, Taf. XI, fig. 1—9.
Hirudo officinalis, DERH., *H. N. des Sangs*,, p. 11.
Jatrobdella medicinalis, BLAINV., *Dict.*, XLVII, p. 254.
Hirudo medicinalis, MOQ.TAND., 2 *éd.*, p. 327, Pl. VII—XI.

l. 8″—12″, br. 12‴—20‴. (GRONINGEN, II *Verv.* bl. 4 der *Initia faunae Groning.*) In staande wateren en zacht vloeijende rivieren en beken (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoev.*); van deze soort, welke bijna uitsluitend in de geneeskunde gebruikt wordt, komen verscheidene varieteiten voor, welke door *Moquin Tandon* in deszelfs Monogr., 2de edit., bl. 329—332, zeer net uiteen gezet zijn; de 2 voornaamste zijn: de *Hir. medicinalis*, *Sav.*, welke den buik gevlakt heeft, en de *Hir. officinalis*, *Sav.*, met den buik ongevlakt doch met zwarte randen, deze laatste komt meer in Zuidelijk Europa voor, terwijl de eerste in Noordelijk Europa t'huis behoort.

HAEMOCHARIS, SAV. (V. D. H., bl. 264.)

† 1. PISCIUM, SAV. (DIESING, *l. c.*, I, p. 440, n°. 1.)

Haemocharis corpore terete fusco-flavo v. cinereo linea longitudinali mediana utrinque pinnata alba, lateribus serie punctorum alborum notato, caput suborbiculare album margine et disco fuscescens. Ocelli supremi lineares convergentes, postici sex punctiformes. Collum conicum. Acetabulum albidum supra fusco-radiatum, punctatum, subtus flavum atomis fuscis.

LEDERMULLER, Mikr. Verm., II, bl. 55, T. LXXXIV, f. a—i.
Vis-egel of bloedzuiger, ROESEL, III, bl. 171, Pl. XXXII. f. 1—8.
Spannemeter, HOUTTUYN, XIV, bl. 124, n^c^. 8

Hirudo piscium, ROES., *Ins. Belust.*, III, p. 199, T. XXXII.
Hirudo geometra, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1080.
Piscicola piscium, LAM., *An. s. V.*, 2 *éd.*, V, p. 526, n°. 1.
Haemocharis piscium, SAV., *Syst.*, p. 112, n°. 1.
Piscicola geometra, MOQ. TAND., 1 *éd.*, p. 131, n°. 1, Pl. VII, fig. 1.
Hirudo galearia, BRAUN, *Egelart.*, s. 35, T. III, f. 1—3.
Ichthyobdella geometra, BLAINV., *Dict.*, XLVII, p. 244, T. XXXIV, fig. 5.
Piscicola piscium, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 294.

l. 1″—2″5‴, br. 2‴—4‴. Leeft op zoetwater-visschen. Te LEYDEN heb ik in dit voorjaar twee exemplaren gevonden tusschen kroos, uit de stads-singel aan de Rhijnsburgsche poort geschept, beiden hadden slechts eene lengte van 13‴ en waren ter naauwernood 1‴ breed, mogelijk waren zij nog onvolwassen.

PONTOBDELLA, LEACH. (V. D. H., bl. 264.)

† 1. VERRUCATA, LEACH. (DIESING, *l. c.*, I, p. 438, n°. 2.)

Pontobdella cylindrica, angustata utrinque retrorsum magis attenuata, cinereo-rosea, verrucis conicis apice haud muricatis in omni tertio annulo majoribus. Collum conicum 10—12 annulatum, annulis 3—5 subnudis a corpore discretum. Caput limbo membranaceo, nodulis sex cincto. Acetabulum capite minus.

Bloedz. der Visschen, BAST., Nat. Uitsp., I, 2, bl. 94, Pl. X, f. 2.
HOUTTUYN, XIV, bl. 126.
Voetangelachtige bloedegel, BENN. en V. OL., XV, 2, bl. 67, n°. 6.

Hirudo piscium, BAST., *Opusc. subsec.*, I, 2, p. 82, T. X, f. 2.
Hirudo verrucosa, JOHNS., *Medic. Leech*, p. 39.
Albione verrucata, SAV., *Syst.*, p. 111, n°. 2.
Pontobdella verrucata, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 288, Pl. II, fig. 10—12.

l. 8″—10″, br. 1″—1″5‴. Op de zee-visschen, inzonderheid op de *roggen* (*Baster*, *Benn.* en *v. Oliv.*).

† 2. MURICATA, LAM. (DIESING, *l. c.*, I, p. 437, n°. 1.)

Pontobdella cylindrica annulata, utrinque antrorsum magis attenuata, medio ventricosa, cinereo-rosea, verrucis conicis apice muricatis in omni tertio annulo minoribus. Collum conicum 10—12 *annulatum, annulis* 3—5 *subnudis a corpore discretum. Caput limbo membranaceo nodulis sex cincto. Acetabulum capite minus.*

Gedoornde bloedzuiger, HOUTT., XIV, bl. 125, n°. 9.

Hirudo muricata, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1080, n°. 9.

Hirudo Blochii, BRAUN, *Egelart.*, s. 43, T. IV, f. 1—6.

Pontobdella spinulosa, LEACH, *Misc. Zool.*, II, p. 12, Pl. LXV, fig. 1, 2.

Albione muricata, SAV., *Syst.*, p. 110, n°. 1.

Sipunculus marinus, DE SERR., *Anim. du midi de la France*, p. 80.

Pontobdella muricata, MOQ. TAND., 2 *éd.*, p. 285, Pl. I, fig. 11, 12, et II, fig. 1—9.

l. 8″—10″, br. 10‴—15‴. Op zee-visschen, vooral op *roggen*.

ORDO III.

SETIGERA. (V. D. H., bl. 264.)

Fam. IV (58). **LUMBRICINI**. (V. D. H., bl. 264.)

PRISTINA, EHRENB. (V. D. H., bl. 265.)

1. LONGISETA, EHRENB.

Pristina setis ternis, fasciculorum pari secundo longissimo proboscidem superante, uncinis septenis aut octonis.

Pristina longiseta, EHR., *Symb. Phys., Evertebr.*, Dec. I.

l. 6‴, br. 0‴5. Op het polyparium der *Alcyonella fungosa*, uit eenen vijver te 's HAGE.

NAIS, MULL. (V. D. H., bl. 264.)

Stylaria, LAM.

1. PROBOSCIDEA, MULL.

Naïs hyalina, intestino flexuoso nigricante, segmentis singulis utrinque seta simplicissima munitis; capite for-

ficato, oculis duobus nigris et proboscide hyalina molli instructo; ano terminali.

BAKER, Nutt. gebr. van 't Mikrosk., bl. 326, Pl. XII, fig. 24, Pl. XVIII, fig. 5, d.

TREMBLEY, Mém. Pol., p. 80, Pl. VI, fig. 1. (*Millepied à dard.*)

Waterslangetje met den langen tongachtigen spriet, ROESEL, III Dl., 2 St., bl. 434, Pl. LXXVIII, f. 15, 17, Pl. LXXIX, f. 1.

LEDERMULLER, Microsc. Verm., II, bl. 52, Pl. LXXXII, f. f, h.

Moerassige water-duizendbeen, HOUTT., XIV, bl. 244, n°. 2, (*met uitzondering van de, aldaar aangehaalde, waarneming van* SCHAEFFER.)

Duizendbeen met den snuit, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 85, n°. 3.

Nereis lacustris, LINN., *Syst. nat.*, *ed.* XII, p. 1085, n°. 2.

Nais proboscidea, MULL., *Würm.*, s. 14—73, Taf. I.

Stylaria paludosa, LAM., *An. s. V.*, *2 éd.*, III, p. 675, n°. 1.

l. 6'''—9''', br. 0'''5. Op SORGVLIET (*Trembley*); tusschen kroos uit slooten om den HAAG en LEYDEN.

Naïs, LAM.

2. VERMICULARIS, MULL.

Naïs setis lateralibus fasciculatis, capite subclavato, ore hinc barbato, verrucis pedunculorum setis quinque aut sex instructis.

Madenachtige slangentje, ROES., III, 2, bl. 532, Pl. XCIII, f. 1-7.

Madenachtige slangentje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 84, n°. 1.

Naïs barbata, MULL., *Würm.*, s. 80, Taf. III.

l. 1'', br. 0'''5. Op 't kroos (*Benn.* en *v. Oliv.*); tusschen 't kroos uit de Schenksloot bij 's HAGE.

3. SERPENTINA, MULL.

Naïs setis lateralibus nullis, capite clavato, macula collari triplici nigra; verrucis pedunculorum setis tribus uncinatis instructis.

ROESEL, III, 2, bl. 522—531, Pl. XCII.

Slangenvormige waterduizendbeen, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 85, n°. 2.

Naïs serpentina, MULL., *Würm.*, s. 84—89, Tab. IV.

l. 2'', br. 0'''5. Aan de wortelen van 't kroos (*Benn.* en *v. Oliv.*); deze heb ik met de voorgaande soort te 's HAGE gevonden.

TUBIFEX, LAM. (V. D. H., bl. 266.)

1. RIVULORUM, LAM.

Tubifex rufescens, pellucidus filiformis, bifariam aculeatus, apice truncato, intestino obscuro; tubulo verticali particulis limi confecto.

TREMBLEY, Mém. Pol., p. 98, Pl. VII, fig. 2.

HOUTTUYN, XIV, bl. 245—252.

Slijkbuisworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 61, n°. 4.

Lumbricus tubifex, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 4, Tab. LXXXIV, fig. 1—3.

l. 1″, br. 0‴5. Bij SORGVLIET (*Trembley*); op den bodem van vijvers en beekjes (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoeven*); in heldere slooten onder SOETERWOUDE nabij LEYDEN.

2. MARINUS, LINN.

Tubifex albus, macula segmentorum dorsali rubra; articulis 25 distantibus, intersectionibus utrinque setis duobus armatis.

Lumbricus tubicola, MULL., *Zool. Dan.*, II, T. LXXIV.

l. 25‴. Op de slikken en schorren der ZEEUWSCHE STROOMEN.

LUMBRICULUS, GRUBE. (V. D. H., bl. 267.)

1. VARIEGATUS.

Lumbriculus ruber tessulis fuscis minimis interstinctus, utrinque pallidior vaso sanguineo medio totum corpus percurrente; antice attenuatus postice rotundus.

SPALLANZANI, Hervoortbrenging van Aardwormen, in *Algem. Gefensch.*, VI Afd., X Dl., bl. 363—370.

SPALLANZANI, over het wederaangroeijen der Aardwormen, in *N. Vaderl. Letteroef.*, 1770, III Dl., bl. 406—412.

GOEZE, over doorgesneden waterwormen, in *de Natuurbeschouwer* door BODDAERT, I, bl. 93—123.

De bonte aardworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 59, n°. 2.

Lumbricus variegatus, MULL., *Hist. V.*, I, 2, p. 26, n°. 159.

l. 2″—3″. In den modder van slooten, vijvers en staande wateren (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoev.*); tusschen flap uit slooten in de omstreken van 's HAGE en LEYDEN.

LUMBRICUS, LINN. (V. D. H., bl. 267.)

· TERRESTRIS, LINN.

BROMELII, Diss. med. de Lumbricis terrestribus, illorumque in Medicina usu. Lugd. Bat., 1673.

E. SANDIFORT, Nat. Hist. Bibliotheek, V, bl. 523 en 559; VII, bl. 850.

HOUTTUYN, vergelijking der Aardwormen met den Menschen- of Kinderworm, in de *Uitgez. Verhand.*, V, bl. 212.

M. VAN PHELSUM, over de Wormen, bl. 163, Pl. II, fig. IV, V.

De pier, HOUTTUYN, XIV, bl. 47, nº. 1.

Pierworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 57, nº. 1.

Enterion terrestris, SAV., *Syst.*, p. 103.

1. AGRICOLA, HOFFM.

Lumbricus subcylindricus antice attenuatus postice dilatatus depressus; annuli transverse sulcati sunt. Clitellum ex articulis 6—8 *compositum, in annulo* 29 *aut* 30 *incipit; vulva in annulo* 15 *sita; numerus articulorum totius corporis* 160—180 *est.*

Lumbricus agricola, HOFFM., *die Regenwürm.*, s. 5, f. 1.

l. 15″—20″, br. 6‴—8‴. Deze, de grootste onzer aardwormen, komt op alle veel humus bevattende gronden voor, te 's HAGE heb ik dezelve in menigte in een' tuin tusschen bladaarde gevonden; ook op de bouwakkers buiten TER VEERE zijn zij vrij gemeen. De kleur is helder geelachtig vleeschkleurig, naar den rug toe in bruin-rood overgaande, hetwelk op het midden van den rug in eene violet-bruine overlangsche streep zamenvloeit, het staarteinde is iets donkerder dan het overige ligchaam gekleurd, de gordel is van onderen geelachtig- van boven bruinachtig-rood.

2. RUBELLUS, HOFFM.

Lumbricus subcylindricus, antice attenuatus postice subdepressus obtusus; annuli transverse sulcati sunt. Clitellum ex articulis 5 *compositum, in annulo* 24 *aut* 25 *aut* 26 *incipit; vulva saepe deëst, saepe in annulo* 15 *sita; numerus articulorum totius corporis* 120—150 *est.*

Enterion festivum, SAVIG., *Mém. sur les Lombr.*

Lumbricus rubellus, HOFFM., *die Regenw.*, s. 21, fig. 2.

l. 10″—15″, br. 5‴. In tuinaarde te 's HAGE en LEYDEN. De kleur is van onderen geelachtig-graauw, van boven helder bruin-rood, over den rug eenigzins naar het violette zweemende, van achteren iets donkerder; de gordel is licht bruin-rood.

3. COMMUNIS, HOFFM.

Lumbricus cylindricus antice subattenuatus postice obtusus; annuli parum transverse sulcati sunt. Clitellum ex articulis 6 *compositum in annulo* 26 *aut* 29 *aut* 30 *incipit; vulva in annulo* 15 *sita; numerus articulorum totius corporis* 160—180 *est.*

Lumbricus anatomicus, DUGÈS, *Ann.d.sc.nat.*, T.XV, p.293.
Lumbricus trapezoïdes, DUGÈS, *l. c.*, p, 293.
Enterion carneum, — *caliginosum*, — *cyaneum*, — *ictericum?*, SAVIGN., *Mém. sur les Lombr.*
Lumbricus communis, HOFFM., *Regenw.*, s. 23, fig. 3.

l. 6″—8″, br. 3‴—4‴. Deze is de meest gemeene aardworm, welke overal in den grond wordt aangetroffen, alsmede onder graszoden, steenen, planken enz. enz. De kleur is doorgaans helder bruin-rood, somwijlen naar het blaauwe overhellende, de gordel is leverkleurig of geelachtig rood.

4. RIPARIUS, HOFFM.

Lumbricus subangulosus, *antice attenuatus postice obtusus. Clitellum ex articulis* 8—10 *compositum in annulo* 28 *incipit; vulva in annulo* 15 *sita; numerus articulorum totius corporis* 80—100 *est.*

Enterion octaëdrum, — *chloroticum*, — *virescens*, SAVIGN., *Mém. sur les Lombrics.*
Lumbricus riparius, HOFFM., *die Regenw.*, s. 30, fig. 4.

l. 2″—5″, br. 3‴. Aan den oevers van vijvers enz. volgens *Hoffmeister*, doch ik heb deze soort na langdurigen regen meermalen te 's HAGE op eene mesthoop van keukenafval, onder planken en steenen (onder welke de grond eenigzins modderig was) gevonden. De kleur is geelachtig groen met eenen rood-bruinen of oranje-rooden gordel.

5. OLIDUS, HOFFM.

Lumbricus subcylindricus antice subattenuatus, postice subdepressus obtusus. Clitellum ex articulis 6 *compositum in annulo* 24 *aut* 25 *incipit; vulva in annulo* 15 *sita; numerus articulorum totius corporis* 90—100 *est.*

Enterion fetidum, — *rubidum*, SAV., *Mém. sur les Lombr.*

Lumbricus olidus, HOFFM., *die Regenw.*, s. 32, fig. 5.

l. 5″—7″, br. 2‴—3‴. In zeer vette gronden. Te 's HAGE heb ik deze soort in groot aantal op de reeds genoemde mesthoop aangetroffen. Deze worm is vleeschkleurig, doch elke ring is op den rug met een rood-bruin overdwars streepje geteekend; de gordel is bleek bruin-rood.

6. PUTER, HOFFM.

Lumbricus cylindricus, utrinque attenuatus; clitellum ex articulis 6 *compositum in annulo* 25 *incipit; vulva intra annulos* 15 *et* 16 *sita; numerus articulorum totius corporis* 80—96 *est.*

Lumbricus puter, HOFFM., *die Regenw.*, s. 33, fig. 6.

l. 2″5‴—3″5‴, br. 1‴—1‴5. Meermalen heb ik, op de Insekten-jagt zijnde, deze soort aangetroffen tusschen het vochtige memel der wilgeboomen, benevens onder den bast van oude boomen, in de omstreken van 's HAGE en LEYDEN; deze wormpjes zijn licht-rood van kleur, en elke ring is op den rug met een breed bruin-rood streepje geteekend;, de gordel is geelachtig graauw.

. AGILIS, HOFFM.

Lumbricus angulosus, antice parum postice magis attenuatus; clitellum ex articulis 5 *aut* 6 *compositum in annulo* 21 *aut* 22 *incipit; vulva in annulo* 13 *sita; numerus articulorum totius corporis* 60—80 *est.*

Enterion tetraëdrum, SAV., *Mém. sur les Lomb.*

Lumbricus amphisbaena, DUGÈS, *Ann. des Sc. nat.*, Tom. XV, p. 293.

Lumbricus agilis, HOFFM., *die Regenw.*, s. 36, fig. 7.

l. 5″—6″, br. 3‴. Onder steenen aan den oever van een' vijver te 's HAGE. De kleur is geelachtig bruin-rood, de gordel is bruinachtig oranje, van onderen geheel helder roodachtig geel.

Fam. VI (60). **AMPHITRITAE.** (V. D. H., bl. 271).

AMPHITRITE, CUV. (V. D. H., bl. 271.)

† 1. AURICOMA, MULL.

Amphitrite corpore subcylindrico, antrorsum lato, retuso, obliquo pectinibus duobus paleaceis auratis, retrorsum attenuato; — dorso chalybaeo, ventre luteo.

Tubulus inverse conicus, membranaceus ex arenulis contectis.

PALLAS, Dierk. Mengelw., IV St., bl. 13, fig. 3—13.

Fijn-korrelige zandkoker, HOUTT., XVI, bl. 611, n°. 809. (*pro parte.*)

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 81, n°. 2. (*Het dier.*)

Belgische zandkoker, BENN. en V. OL., bl. 160, n°. 2. (*De koker.*)

Sabella granulata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1268.

Nereis cylindraria, PALL., *Misc. Zool.*, p. 117, Tab. IX, fig. 1—13.

Tubulus vermicularis, MARTINI, *Conch.*, p. 69, Tab. IV, fig. 26, 27.

Sabella tubiformis, PENN., *Brit. Zool.*, IV, p. 130, Tab. XCII, fig. 163.

Amphitrite auricoma, MULL., *Zool. Dan.*, I, p. 87, Tab. XXVI, fig. 1—6.

Sabella belgica, GMEL., *Syst. nat.*, p. 3749, n°. 5.

Cistena Pallasii, LEACH, *Encycl. Brit. sup.*, I, p. 452, Pl. XXVI, fig. 6.

Amphictena auricoma, SAV., *Syst. des Annel.*, p. 89.

Pectinaria auricoma, DE BLAINV., *Dict. Sc. Nat.*, LVII, p. 463.

Pectinaria belgica, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, p. 602, n°. 1.

l. 5″, br. 1″. Langs de stranden der Noordzee, op SCHOUWEN (*Baster*); SCHEVENINGEN (*Benn.* en *v. Oliv.*); somtijds is in 't voorjaar het strand onzer kusten als bezaaid met de kokertjes van dit dier.

(NB. De *Sabella sabulosa*, GMEL., door BENN. en V. OLIV., bl. 161, n°. 3, als inlandsch opgegeven, is waarschijnlijk het kokertje der larve eener *Phryganea.*)

TEREBELLA, CUV. (V. D. H., bl. 271.)

† 1. CONCHILEGA, GMEL.

Terebella corpore albido, cylindraceo-depresso, postice attenuato, branchiis rubris et tentaculis albis.

Tubulus cylindricus ex arena et conchyliorum fragmentis conglutinatis compositus.

BASTER, Nat. Uitspann., I, bl. 92, Pl. IX, fig. 4.

De schulpkoker, PALL., Dierk., Mengelw., IV St., bl. 21, f. 14-22.

De schulpkoker, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 82, n°. 1.

De goudtand, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 159, n°. 1.

Nereis conchilega, PALL., *Miscell.*, IX, p. 131, Tab. IX, fig. 14—22.

Terebella conchilega, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3113, n°. 3.

Terebella prudens?, CUV., *Dict. Sc. Nat.*, II, p. 81.

l. 10″—15″, br. 5‴—1″. Langs de Hollandsche stranden der NOORDZEE (*Baster*, *Houtt.*, XVI, bl. 612; *Benn.* en *v. Oliv.*); in 't voorjaar te SCHEVENINGEN, KATWIJK en DOMBURG op 't strand niet zeldzaam.

SABELLA, CUV. (V. D. H., bl. 272.)

† 1. PAVONINA, SAV.

Sabella corpore elongato-cylindraceo postice attenuato; dorso albido marginibus virescentibus, laciniis branchiae colore rubro alboque alternante.

Tubulus elongatus cylindraceus postice subattenuatus, gelatinosus arena obductus.

Groote gepluimde koker-scolopendra, BAST., I, bl. 88, Pl. IX, f. 1.

Zee-penseel, HOUTTUYN, XVI, bl. 626.

BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 80, n°. 1.

Sabella penicillus, MULL., *Zool. Dan.*, III, p. 13, Tab. LXXXIX, fig. 1, 2.

Amphitrite reniformis, — *penicillus*, — *ventilabrum*, GMEL., *Syst. Nat.*, p. 3110, n°. 1, 2; p. 3111, n°. 3, *β*.

Amphitrite penicillus, LAM., *l. c.*, 2 *éd.*, V, p. 610, n°. 2.

l. 25″—30″, br. 1″—1″5‴. In de NOORDZEE (*Baster*, *Benn.* en *v. Oliv.*); op eene bijzonder groote oesterschelp van het strand te KATWIJK, heb ik de vliezige koker van dit dier gehecht gevonden.

SERPULA, LINN. (V. D. H., bl. 272.)

Serpula, LAM. (*Operculum pedicellatum infundibuliforme.*)

† 1. CONTORTUPLICATA, LINN.

Serpula corpore carneo vel albido, tubulo (solum partialiter ad corpora varia marina adhaerente), tereti, albo-cinereo, transversim rugoso-striato, intus laevi; carinis obsoletis.

BASTER, Nat. Uitsp., I, bl. 91, Pl. IX, fig. 3.

Pijpachtige hoorn-worm, ELLIS, Kooraalgew., bl. 110, Pl. XXXVIII, fig. 2.

Samengedraaide wormbuis, HOUTT., XVI, bl. 566, n°. 799; bl. 563, 577.

Serpula tubularia, BROWN, *Ill. Rec. Sh.*, 2 *ed.*, p. 122, n°. 1, Pl. LV, fig. 9, 10.

l. 8″—10″. Op steenen, schelpen en hoorns aan de Zeeuwsche kust (*Baster*); ook door Prof. *J. v. d. Hoeven* in 't Handboek der Dierk. als inlandsch opgegeven.

† 2. VERMICULARIS, LINN.

Serpula tubulo (in totam longitudinem ad corpora marina adhaerente), repente, tereti-subulato curvato non spirali, interdum subcarinato.

Slangepijp, HOUTT., XVI, bl. 576, n°. 805. (*excl. Ellis.*)

Serpula vermicularis, BROWN, *Ill. Rec. Sh.*, p. 123, n°. 6, Pl. LV, fig. 2, 3.

l. 7″, br. 4‴. Aan onze kusten (*J. v. d. Hoeven*); te KATWIJK heb ik het buisje van deze op een zeer ouden oesterschelp gevonden.

Spirorbis, LAM. (*Operculum pedicellatum apice planum.*)

3. SPIRILLUM, LINN.

Serpula tubulo albo subpellucido discoideo, subumbilicato; anfractibus subcylindricis nitidis breviusculis, apertura subtriangulari.

Draaitje, HOUTTUYN, XVI, bl. 560, n°. 793.

Spirorbis spirillum, BROWN, *Ill. Rec. Sh.*, p. 123, n°. 2, Pl. LVI, fig. 41, 42.

l. 2‴5. Op zeewier te SCHEVENINGEN en KATWIJK.

4. NAUTILOIDES.

Serpula tubulo albo discoïdeo, subumbilicato; anfractibus supra rotundatis, laevibus, subrugosis, apertura subtriangulari.

BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Pl. II, fig. 6, b.
? SLABBER, Nat. Verlust., bl. 115, Pl. XIII, fig. 6.
Rond worm-buisje, HOUTT., XVI, bl. 561, n°. 794.
Rond worm-buisje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 155, n°. 1.
Serpula spirorbis, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1263, n°. 794.
Spirorbis nautiloïdes, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, V, p. 613, n°. 1.
Spirorbis borealis, DE BLAINV., *Dict.*, L, p. 301, Pl. II, f. 2.
Spirorbis nautiloides, BROWN, *Ill. Rec. Sh.*, p. 123, Pl. LVI, f. 45.

l. 1'''5—2''' in diam, Op *sertularia abietina* aan 't strand van SCHOUWEN (*Baster*); op zee-wier aan 't strand van WALCHEREN (*Slabber*); op 't zee-rui onzer kusten (*Houtt.*); op schelpen, horens en steenen langs onze stranden (*Benn.* en *v. Oliv.*); te KATWIJK op eene oude oesterschelp en op *Flustra foliacea*.

5. HETEROSTROPHA, MONTAGU.

Serpula tubulo sordide-albo discoideo, subumbilicato; anfractibus irregularibus costis tribus, lateralibus spiralibus transverse rugosis, munitis; apertura orbiculari.
Spirorbis heterostrophus, BROWN, *l. c.*, p. 123, n°. 4, Pl. LVI, fig. 55.

l. 2'''. Op Texelsche oesterschelpen.

6. LUCIDA, MONTAGU.

Serpula tubulo albo nitido forma variabili, nunc discoidea nunc spiralis v. scalariformis, apertura orbiculari.
Serpula reflexa, ADAMS, in *Linn. transact.*, V, p. 6, Pl. I, fig. 31, 32.
Spirorbis lucidus, BROWN, *l. c.*, p. 124, n°. 9, Pl. LVI, fig. 56, 60.

l. 1'''. Op *Sertularia abietina* te KATWIJK.

7. CARINATA, MONTAGU.

Serpula tubulo albido subspirali umbilicato saepe perforato; anfractibus angulosis dorso carinato, apertura orbiculari.

Spirorbis carinatus, BROWN, *l. c.*, p. 124, n°. 14, Pl. LVI, f. 48.

l. 1‴. Op zee-wier te WEST-KAPELLE.

8. STRIATULA.

Serpula tubulo albido spiruliformi umbilicato; anfractibus striatulis, apertura orbiculari.

Spirorbis striatulus, BROWN, *l. c.*, p. 124, n°. 13, Pl. LVI, fig. 59.

l. 1‴. Op *Sertularia cupressina* aan 't FORT DEN HAAK op WALCHEREN.

Vermilia, LAM. (*Operculum testaceum orbiculatum et simplex.*)

† 9. TRIQUETRA, LINN.

Serpula tubulo albo repente, flexuoso triquetro; dorso carina simplici.

BASTER, Natuurk. Uitspann., I, bl. 92, Pl. IX, fig. 2.

Driehoekig wormbuisje, HOUTT., XVI, bl. 563, n°. 795.

Driehoekig wormbuisje, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 156, n°. 2.

Vermilia triquetra, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, V, p. 633, n°. 2.

Serpula triquetra. BROWN, *Ill. Rec. Sh.*, 2 *ed.*, p. 123, Pl. LV, fig. 1, 5.

l. 1″—3″, br. 2‴—3‴. Op schelpen, hoorns en steenen (*Baster*, *Benn.* en *v. Oliv.*); op oester- en mosselschelpen van ZEELAND, TEXEL en KATWIJK.

HERMELLA, SAV. (V. D. H., bl. 273.)

† 1. ALVEOLATA, SAV.

Hermella tubis angustis in massam depressam varie immersis remotiusculis, orificiis cyathiformibus.

't Pijpdiertje, BAKER, Nutt. gebr., bl. 358, Pl. XIII, f. 2, 3.

Trechterworm, HOUTT., XVI, bl. 621, n°. 812.

Engels pijp- en zandachtig koraal, ELLIS, Koraalgew., bl. 97, Pl. XXXVI.

Tubipora arenosa, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* X, 1, p. 790.
Sabella alveolata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1268.
Sabellaria alveolata, LAM., *An. s. Vert.*, 2 *éd.*, V, p. 605, n°. 1.
Amphitrite alveolata, CUV., *Dict.*, II, p. 521.
Hermella arenosa, LUCAS, *Anim. artic.*, p. 27, n°. 1.

l. der pijpjes onbep., br. 3‴—5‴, lengte van 't diertje is volgens *Ellis* 13‴. In dit voorjaar heb ik te KATWIJK aan 't strand twee tegen elkaar aangegroeide oesterschelpen gevonden, waarvan de hoek door dezelve gemaakt, grootendeels was aangevuld met de steenharde, uit zand en slijk zamengestelde pijpjes dezer diertjes.

Fam. VII (61). **ARENICOLAE.** (V. D. H., bl. 273.)

ARENICOLA, LAM. (V. D. H., bl. 274.)

† 1. PISCATORUM, LAM.

Arenicola corpore molli, cylindrico, clavato, antice setarum fasciculos 19 *biseriales instructo, postice nudo; branchiis* 26 *ad basin fasciculorum dorsalium.*
Zee-zandworm, HOUTT., XIV, bl. 59, n°. 2.
Zee-zandworm, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 60, n°. 3.
Lumbricus marinus, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1077, n°. 2.
Lumbricus papillosus, FABR., *Faun. Groenl.*, p. 279.
Nereis lumbricoides, PALL., *Nov. Act. Petrop.*, II, Tab. V, fig. 19.
Arenicola piscatorum, AUD. et EDW., *Ann.*, XXX, p.420, Tab. XXII, fig. 8.

l. 20″—30″, br. 1″—2″. Leeft aan onze stranden in kanalen ter diepte van een paar voeten, wordende door onze visschers uitgegraven, en als aas aan den hoek geslagen om schelvisch en kabeljaauw te vangen (*Benn.* en *v. Oliv.*, *J. v. d. Hoeven*); op ROTTUM (*Karsten* en *de Graaf*).

Fam. X (64). **ARICIAE.** (V. D. H., bl. 275.)

SPIO, OTH. FABR. (V. D. H., bl. 276.)

1. SETICORNIS, FABR.

Spio corpore ex albido viridi, linea dorsi medio sanguinea, posterius thalassina anterius ex nigro cinerea, striis transversis albis; capite pallido, tentaculis duobus capillaribus, albis striatis.

Tubulus e particulis terreis formatus, tenuis, erectus.

BASTER, Nat. Uitspann., II, bl. 149, Pl. XII, fig. 2.

Gehoornde waterduizendbeen, HOUTT., XIV, bl. 252, n°. 4.

Borstelhoornige spio, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 79, n°. 1.

Nereis seticornis, LINN., *Syst. Nat., ed.* XII, p. 1085, n°. 4.

l. van 't kokertje 4‴2, br. 1‴ volgens *Baster* (van de voorwerpen door *Fabricius* op de kust van GROENLAND gevonden, waren de diertjes 7″5‴ lang en de buisjes driemaal langer, staande voor een derde deel boven den grond in het water). Op steenen, oesters enz. van den grond der zee opgehaald (*Baster*); NOORDZEE en ZEEUWSCHE STROOMEN (*Benn.* en *v. Oliv.*).

2. FILICORNIS, FABR.

Spio corpore oblongo utrinque attenuato flavescente linea dorsali fusca; capite furcato tentaculis crassis annulatis.

Tubulus?

Zee-duizendbeen, SLABB., Nat. Verlust., bl. 51, Pl. VII, f. 1, 2.

l.? In 't zeewater te MIDDELBURG (*Slabber*).

Fam. XI (65). **NEREIDAE.** (V. D. H., bl. 277).

PHYLLODOCE, SAV. (V. D. H., bl. 278.)

1. VIRIDIS.

Phyllodoce graminea corpore in articulos 95 (*an jun.?*) *diviso; caput conicum antennis brevibus quatuor, oculis quatuor in linea transversa ad basin positis; cirri tentaculares utrinque tres in segmentis duobus anticis.*

? BASTER, Natuurk. Uitsp., I, Pl. IV, fig. 5.

? *Nereis viridis*, MULL., *Würm.*, s. 162, Taf. XI.

? *Eulalia viridis*, SAV., *Syst. des Annél.*, p. 145.

l. 22''', br. 1'''2. In Jan. 1850 heb ik van deze slechts één exemplaar gevonden tusschen de lagen van eene Zeeuwsche oesterschelp, waarschijnlijk was dezelve even als de volgende nog onvolwassen.

2. MACULATA.

Phyllodoce flavescens lineola transversa in medio segmentorum singulorum obscuriori, lamellis pedunculorum subcordatis nigris; caput antennis brevibus quatuor, oculis duobus nigris, proboscide claviformi; cirri tentaculares utrinque tres. Corpus in articulos 62 *divisum.*

? BASTER, Nat. Uitspann., I, Pl. IV, fig. 1.

? *Nereis maculata*, MULL., *Würm.*, s. 156, T. X, f. 1—6.

l. van 't ligchaam 1'', br. 1'''5, l. van de tromp 6'''. Met de voorgaande op oesterschelpen.

HESIONE, SAV. (V. D. H., bl. 278.)

1.?

l.? In de Zeeuwsche stroomen bij ZIERIKZEE.

(NB. Waarschijnlijk stelt de afbeelding van BASTER, *Nat. Uitsp.*, I, Pl. IV, fig. 4, een diertje voor tot dit geslacht behoorende, doch geene beschrijving er van gegeven zijnde, is het mij onmogelijk, naar de vrij slechte afbeelding de soorts-kenmerken te bepalen.)

NEREIS, CUV. (V. D. H., bl. 279.)

Lycastis, SAV.

1. ARMILLARIS, MULL.

Nereis subdepressa, filiformis, tentaculis ad utrumque capitis latus tribus moniliformibus; articuli corporis 120, *singuli utrinque pedunculo conico muniti; cirri lenticulares.*

Nereis armillaris, MULL., *von Würm.*, s. 150, T. IX, f. 1—5.

l. 3''. Aan de kust der Prov. GRONINGEN (Prof. *Th. van Swinderen*, *Init. Faun. Groning.*, II Verv., bl. 4.)

Lycoris, SAV.

2. PELAGICA, LINN.

Nereis supra convexa infra depressa lateribus dilatatis; lutea vel fusca; tentaculis, cirris frontalibus caudalibus

lateralibusque et pedunculis albidis; linea dorsi coccinea; pedunculis cirratis verrucosis. *Corpus segmentis* 70.

Swammerdam, Biblia Nat., I, bl. 182, Pl. IX, fig. 16, 17 (*in statu jun.*)

Zee-duizendbeen, baster, Nat. Uitsp., II, bl. 147, Pl. VI, fig. vi, a—d.

Schadelijke water-duizendbeen, houtt., XIV, bl. 254, n°. 6.

Zee-duizendbeen, bomme, Zeeuwsch Gen., VI, bl. 377, fig. ii.

Zee-duizendbeen, benn. en v. oliv., XV, 2, bl. 83, n°. 2.

Nereis verrucosa, mull., *Würm.*, s.140, Taf.VII, f. 1—3.

Nereis ferruginea, ganner, *Act. Havn.*, X, p. 169, T. c, fig. 10.

l. 8", br. 4'''. In de Zeeuwsche stroomen op oesterbanken enz. (*Swamm.*, *Baster*, *Bomme*, *Benn.* en *v. Oliv.*).

3. MARGARITACEA, leach.

Nereis grisea, margaritacea, nitore varia; tuberculis setigeris, ligulis branchialibus brevinsculis; maxillis nigris in medio dentibus quatuor vel quinque armatis; corpus in segmenta 95—120 *divisum, articulo antico duobus insequentibus simul latiore.*

? Gronovius, Act. Helv. Phys., V, 1762, p. 376.

? Houttuyn, XIV, bl. 255.

Lycoris margaritacea, sav., *Syst.*, p. 33, n°. 10.

l. 10". Te Katwijk (*Gronov.?*); te Katwijk tusschen het zeewier aan de steenen hoofden der sluizen.

† 4. FUCATA, blainv.

Nereis grisea marginibus fuscis in segmenta 120 *divisa, articulo antico maximo, margine inferiore maxillarum ferruginearum dentibus* 20; *ligulis branchialibus anticis aequalibus, posticis majoribus; cirro inferiore longitudine branchiae, superiore longiore.*

Belkmeer, de zee-worm, bl. 46, Pl. IV, fig. 25—30.

Roodglinsterende Nereide, bomme, Zeeuwsch Gen., VI, bl. 379, fig. iv.

Roode steenboorder, benn. en v. oliv., XV, 2, bl. 82, n°. 2.

Terebella rubra, gmelin, *Syst. Nat.*, p. 3114, n°. 8.

Lycoris fucata, sav., *Syst. des Annél.*, p. 31, n°. 4.

l. 7″—8″, br. 3‴—4‴. In palen door den paalworm doorboord (*Belkmeer*); in de ZEEUWSCHE STROOMEN (*Bomme*, *Benn.* en *v. Oliv.*); in de oesterput bij TER VEERE.

Fam. XIV (68). **APHRODITACEAE.** (V. D. H., bl. 282.)

POLYNOE, SAV. (V. D. H., bl. 283.)

† 1. SQUAMATA, SAV.

Polynoë oblongo-linearis, depressa, extremitatibus obtusa; squamis dorsalibus quatuor et viginti, subasperis, non imbricatis, ochroleucis nigro punctatis, ventre medioque dorso laevi et nudo.

GRONOVIUS, Act. Helv. Phys. etc., V, p. 377.
Geschubde zee-muis, BASTER, Nat. Uitsp., II, bl. 69, Pl. VI, f. v.
Geschubde zee-rups, PALL., Dierk. Mengelw., III, bl. 20, f. 29.
Geschubde zee-rups, HOUTT., XIV, bl. 231, n°. 3.
Geschubde zee-muis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 77, n°. 2.
Aphrodita squamata, LINN., *Syst. Nat.*, *ed.* XII, p. 1084, n°. 3.
Eumolpe squamata, BLAINV., *Dict.*, LVII, p. 458, Pl. IX, fig. 2.

l. 25‴, br. 4‴. KATWIJK (*Gronov.*); ZIERIKZEE (*Baster*); in de NOORDZEE (*Benn.* en *v. Oliv.*); tusschen Zeeuwsche oesterschelpen.

2. LEPIDOTA.

Polynoë oblonga, fascia dorsi longitudinali nigra, pedunculis sedecim, squamis subtilissime punctatis imbricatis octo et viginti.

BASTER, Natuurk. Uitspann., I, Pl. IV, fig. III, A, B.
Donsrug, PALLAS, Dierk. Meng., III, bl. 22, n°. 3, fig. 1, 2.
Zee-rups, BOMME, Zeeuwsch Genootsch., VI, bl. 377, f. III, A, B.
Donsrug, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 78, n°. 3.
Aphrodita lepidota, PALL., *Misc. Zool.*, p. 94, T. VII, fig. 15, T. VIII, fig. 12.

l. 2″, br. 3‴. ZIERIKZEE (*Baster*); WALCHEREN (*Bomme*, *Benn.* en *v. Oliv.*); tusschen aangespoelde steenen onder de muren van TER VEERE.

3. CIRRHOSA.

Polynoë lineari-attenuata, tenerrima pedunculis compressis apice bipartitis; squamis vesiculosis subrotundis duo et viginti, pedunculis utrinque quinque et triginta productioribus.

? Zee-rups, SLABBER, Nat. Verl., bl. 153, Pl. XVII, fig. 4. (*in aet. jun.*?)

Gespriete zee-muis, PALLAS, Dierk. Meng., III, bl. 23, f. 3—6.

Gespriete zee-muis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 78, n°. 4.

Aphrodita cirrhosa, PALLAS, *Misc. Zool.*, p. 95, Tab. VIII, fig. 3—6.

l. 45‴, br. 6‴. In de NOORDZEE (*Slabber? Gronov., Benn.* en *v. Oliv.*). Tusschen steenen enz. bij laag water onder aan de muren van TER VEERE.

APHRODITA, LINN. (V. D. H., bl. 284.)

† 1. ACULEATA, LINN.

Aphrodita ovato-oblonga, hirsuta, aculeata, nitidissima, squamis dorsalibus fusco-punctulatis; utrinque 40—41 *pedunculis, fasciculis setorum aureo, cupreo et viridi-coeruleo colore ornatis.*

Fluweele zee-slak, SWAMMERD., Bijbel der Nat., I, bl. 902, Pl. X, fig. 8—16.

SEBA, Schatk. der Natuur, III, Pl. IV, fig. 7, 8.

Zee-muis, BASTER, Nat. Uitsp., II, bl. 66, Pl. VI, fig. I—IV.

Fluweele zee-slak, PALLAS, Dierk. Meng., III, bl. 12, fig. 27, 28.

Stekelige zee-rups, HOUTT., XIV, bl. 216, n°. 1.

Zee-muis, SANDIFORT, Geneesk. Bibl., X, bl. 252.

Gedoornde zee-muis, BENN. en V. OLIV., XV, 2, bl. 76, n°. 1.

Halithaea aculeata, SAV., *Syst. des Ann.*, p. 19.

l. 10″—15″, br. 4″—5″. Langs de Hollandsche en Zeeuwsche kusten (*Swammerd., Seba, Baster, Pallas, Houtt., Benn.* en *v. Oliv.*); GRONINGEN (*Initia Faunae Groning.*, II Verv., bl. 4); te DOMBURG, SCHEVENINGEN en KATWIJK op 't strand niet zeldzaam.

APPENDIX.

SAGITTA, SLABBER. (V. D. H., bl. 284.)

1. BIPUNCTATA, KROHN.

Sagitta corpore teretiusculo, utrinque attenuato, pinnis lateralibus et terminalibus instructo; capite globoso, oculis duobus, ore dentibus carneis utrinque 5—7 (3) *munito.*

De pijl, SLABBER, Nat. Verlust., bl. 46, Pl. VI, fig. 4, 5.

J. V. D. HOEVEN, Tijdschr. voor Nat. Gesch. en Phys., XII, Boekbesch., bl. 9—14.

l. 8‴5. In 't zee-water te MIDDELBURG (*Slabber*).

CORRIGENDA ET ADDENDA.

P. 20, sp. 1, l. 2. *anticam* lege *anticum.*
" 28, " 1, inter lineas 9 et 10 adde
Fluitdiertjes, LEDERMULL., Mikrosk. Verm., II, bl. 64, Pl. LXXXVIII, fig. *d*, *e*, *i*, *k*.
" 30, " 1, (infer.) inter lineas 8 et 9 adde
LEDERMULL., Mikrosk. Vermaakl., II, bl. 64, Pl. LXXXVIII, fig. c^1, *l*.
" 31, " 2, INVUSIONUM lege INFUSIONUM.
l. 2. *margine* lege *ad marginem.*
l. 0‴99 lege 0‴09.
" 32, " 4, l. 6. Pl XIII lege bl. 348, Pl. XVIII, fig. 4, 5.
" 33, " 1, inter lineas 13 et 14 adde
Rhijnbezien diertje, LEDERMULL., l. c. II, bl. 64, Pl. LXXXVIII, fig. *o*, *p*.
Mispel diertje, LEDERMULL., l. c., II, bl. 64, Pl. LXXXVIII, fig. *t*, *u*, *v*.
" 35, " 3, l. 2. *reflexe* lege *reflexo.*
l. 3. *tenue* lege *tenuiter.*
inter lineas 8 et 9 adde
'tPeperhuis- of Reepoot-diertje, LEDERMULL., l. c., II, bl. 64, Pl. LXXXVIII, fig. *m*, *n*, *q*, *s*.
" 4, inter lineas 12 et 13 adde
LEDERMULL., l. c., II, bl. 65, Pl. LXXXVIII, fig. c^2, c^3, *w*, *x*, *ij*, *z*.
" 37, " 1, l. 9. HOUTT., VIII, bl. 48 lege HOUTT., XVIII, bl. 46.
inter lineas 9 et 10 adde
LEDERM., l. c., II, bl. 26, Pl. LXVI, fig. *e*, *f*; Pl. LXXXII, fig. *q*—*v*.
" 38, " 3, l. 10. Pl. VIII, lege Pl. XVIII.
inter lineas 11 et 12 adde
LEDERMULL., l. c., II, bl. 26, Pl. LXVI, fig. *l*; Pl. LXXXII, fig. *x*, *z*.

P. 38, sp. 3, l. 20. adde te LEYDEN en *N. Holland* (*Martinet*); te *Westbroek*, *Achttienhoven* en *Jutphaas* (*Boddaert*); zie *Houttuyn*, XVIII, bl. 60.

" 39, " 4, inter lineas 12 et 13 adde
LEDERMULL., l. c., II, bl. 26, Pl. LXVI, fig. *g*, *i*, *k*; bl. 33, Pl. LXXI; bl. 48, Pl. LXXXII, fig. *a*, *b*, *o*, *p*.

" 41, " 1, l. 3. *ovorum* lege *ovariorum*.

" 2, l. 2. *ovorum* lege *ovariorum*.

" 42, " 5, l. 8. *Zool. dan.*, p. 3067 lege *Zool. dan. prodr.*, p. 254, n°. 3067.

" 43, " 1, l. 11. p. 11 lege p. 121.

" 44, " 4, l. 9. p. 472, Pl. LXXXIV, fig. 2 lege p. 475, Pl. LXXXIV, fig. 3.

" 5, l. 2. *dilatati* lege *dilatata*.

" 46, " 1, l. 10. *Laomedea gelatinosa etc.* lege *Halecium halecinum*, JOHNST., l. c., p. 58, n°. 1, Pl. VIII.

" 48, l. 2. p. 437 lege p. 473.

" 2, l. 1. *alter* lege *alternatim*.

" 49, " 7, l. 1. *exangulis* lege *ex angulis*.

" 9, l. 5. Tab. I lege Tab. II.

" 53, "17, l. 13. *seticornis* lege *ramosa*.

"18, l. 8. p. 272 lege p. 171.

" 57, " 1, l. 1. *vario* lege *varie*.

" 59, " 5, l. 2. *costis* lege *costas*.

l. 3. bl. 122 lege bl. 141.

inter lineas 26 et 27 adde

6. ILUANTHUS.

Actinia corpore cylindrico antice (*postice*, FORBES) *attenuato, purpureo longitudinaliter albo-striato*, *tentaculis* (17?) *virescentibus in medio obscure lineatis.*

BASTER, Nat. Uitspann. (N. Uitg.), I, Pl. III, fig. IV, V.
Iluanthos scoticus, (FORBES) JOHNST., *Brit. Zooph.*, p. 243, Pl. XLV, fig. 1, 2.

l. 3″. Op oester schelpen in de ZEEUWSCHE STROOMEN? (*Baster.*)

(NB. In de vernieuwde hollandsche uitgave van BASTER's werk uitgegeven te *Utrecht* zonder jaartal, (*dezelfde als de Haar-*

lemsche druk van 1762 *onder een' anderen titel*) is op Pl. III van 't 1ste Dl. eene *Actinia* afgebeeld, welke ontwijfelbaar voor de *Iluanthos scoticus* van FORBES kan gehouden worden; hoewel nergens in de text van bovengemelde figuur (welke ook niet in de Haarlemsche uitgave voorkomt) gewaagd wordt, zoo is het echter meer dan waarschijnlijk dat het hier bedoelde voorwerp in de Zeeuwsche stroomen gevonden is).

P. 61, sp. 3, l. 1. *varia* lege *varie*.
〃 63, l. 1. *verruculosa* lege *verruculoso*.
l. 2. *intra* lege *inter*.
〃 6, l. 9. een zeer ouden *lege* eene zeer oude.
〃 64, l. 11. 2de éd. *lege* 1re édit.
l. 22. *excellulis* lege *ex cellulis*.
〃 67, inter lineas 17 et 18 adde

2. DENTICULATA, LAM.

Cellularia ramosa, dichotoma, surculis ramisque filiformibus; cellulis bifariam imbricatis, cylindricis, apertura subtubulosa.

Cellaria denticulata, LAM., l. c., 2de édit., II, p. 182, n°. 9.
Crisia luxata, FLEM., *Brit. Anim.*, p. 540, n°. 157.
Crisia denticulata, M. EDW., *Ann. d. Sc. Nat.*, *Nouv. série*, IX, p. 201, Pl. VII, fig. 1.
Crisia denticulata, JOHNST., *l. c.*, 2 *ed.*, p. 284, n°. 2, Pl. L. fig. 5, 6.

l. 2″. Op *Flustra foliacea* te WESTKAPELLE.

P. 69, sp. 8, l. 2. *brevi* lege *breviter*.
〃 71, 〃 1, l. 2. *seriis* lege *seriebus*.
l. ultim. *cellularem* lege *cellularum*.
〃 72, l. 7. Vol. IX lege vol. XI.
l. 20. *circulo subincompleto* l. *circulum subincompletum*.
〃 1, l. 2. *glabri* lege *glabra*.
l. 3. Pl. XII lege Pl. XXXII.
〃 74, inter lineas 12 et 13 adde
Tubularia reptans, GMEL., *S. N.*, p. 3835, n°. 19.
〃 2, inter lineas 6 et 7 adde
LEDERMULL., l. c., II, bl. 60, Pl. LXXXVII, fig. *d*, *g*, *h*, *H*.

P. 78, sp. 1, l. 11. *Pleurobranchus* lege *Pleurobrachia*.
″ 2, l. 7. p. 109 *adde* Vol. XIX.
″ 79, l. 15. *laciniata* lege *laciniato*.
″ 86, ″ 4, l. 1. *variabile* lege *inaequali*.
″ 87, l. 7. *Asterias ciliata* lege *Ast. ciliaris*, LINN., S. N., edit. XII, p. 1101.
″ 89, ″ 4, l. 6. Tab. XXII, lege Tab. XXXII.
″ 91, ″ 2, l. 4. *ovate* lege *ovato*.
″ 94, ″ 4, l. 14. p. 91 lege p. 161.
″ 95, ″ 1, l. 1. *ad unum laterem* lege *ad alterum latus*.
″ 2, l. 2. *colore variabili* lege *colore vario*.
″ 96, ″ 1, (infer.) l. 8. p 32 lege p. 82.
″ 98, ″ 1, inter lineas 7 et 8 adde

ROOSEBOOM, *Dissert. de Hydatidibus*, p. 17—28.

inter lineas 9 et 10 adde

Peulworm, NUMAN, Verh. over den Veelkop-Blaasw., bl. 5.

″ 99, l. 15. adde

Blankaart, *Holl. Jaarregist.*, I, bl. 50—53; II, bl. 263, 7de centurie, observ. XLV, met fig. . *Ruysch*, *Thes. Anat.*, I, As. II, n°. 12; As. VI, n°. 45; As. X; n°. 63—65; — *observ. Anat.*, n°. 17, fig. 17; n°. 27, fig. 24; n°. 33, fig. 34, 35; n°. 46, fig. 42; n°. 65; — *Alle deszelfs Werken*, bl. 507, n°. 12; bl. 689, n°. 45; bl. 834, n°. 63—65; bl. 62, n°. XVII, fig. 17; bl. 70, n°. XXVII, fig. 24; bl. 76, n°. XXXIII, fig. 34, 35; bl. 89, n°. XLVI, fig. 42; bl. 105, n°. LXV.

inter lineas 20 et 21 adde

(NB. Door de belangrijke mededeeling van den Hoogl. NUMAN (*Verhandel. over de Coenur. cerebral.*, bl. 40), welke de ontwikkeling van naar den *Echinococcus veterinorum* gelijkende wormen, in het opbewaarde vocht uit de *Coenurus cerebralis* heeft waargenomen, zoude mogelijk eerstgenoemde worm eene jongere- of op eene lagere trap van ontwikkeling staande vorm van den laatsten en deze de Kiemzak (sporocystis) eener taenia kunnen zijn.)

P. 99, sp. 1, inter lineas 6 et 7 adde

A. NUMAN, Verh. over den Veelkop-Blaasworm der Hersenen.

〃 100, l. 2. ter grootte *lege* ter grootte eener erwt tot die

l. 6. adde *Numan.*

〃 1, l. 2. *increscens* lege *increscente.*

〃 1, inter lineas 10 et 11 adde

ROOSEBOOM, Diss. inaug. de Hydatidibus, p. 34—43.

l. 11. 4de Jaarg. *lege* 7de Jaarg.

l. 14. *Pinna* lege *Finna.*

〃 101, 〃 2, inter lineas 7 et 8 adde

Dunhalzige Blaasworm, uit de buikholte van het schaap, NUMAN, l. c., bl. 75, Pl. IX.

〃 102, 〃 4, l. 1. *sub tetragono* lege *subtetragono.*

〃 103, l. 11. adde *Ruysch*, Dilucid. Valvul., Observ. IX; Thes. anat., II, as. V, n°. V; — alle deszelfs werken, I, bl. 19, n°. IX; II, bl. 551, n°. V.

〃 105, 〃 1, inter lineas 12 et 13 adde

J. F. KALCKER, de Vermib. intest., p. 7.

〃 106, inter lineas 4 et 5 adde

M. DE GROOT, de Vermib. intest., p. 11.

〃 110, 〃 1, inter lineas 11 et 12 adde

G. ANDREAE, Diss. de Taenia. Groning. 1768.

〃 111, inter lineas 2 et 3 adde

J. F. KALCKER, de Vermib. intest., p. 3.

ad finem paginae adde

(NB. Hierbij kan men de waarneming voegen van den Heer SCHUBART, die cellen op een Planaria ontdekt heeft, welke door eene stralen-krans, groote overeenkomst met beginnende *Echinococci* hadden; zie NUMAN, *de Coenur. cerebral.*, bl. 41.)

〃 113, l. 4. l. 3‴ *lege* l. 3″.

〃 116, l. 1. l. 3‴—16‴ *lege* l. 3″—16″.

〃12, l. 14. br. 1‴—13‴ *lege* br. 1‴—3‴.

〃 119, 〃19, l. 15. l. 15‴—16‴ *lege* l. 15‴—6‴.

〃 120, l. 5. p. 507 *lege* p. 567.

〃 127, 〃13, l. 5. bl. 539, n°. 66 *lege* bl. 37, n°. 12.

P. 129, l. 1. l. 27‴—28‴ *lege* l. 27‴—8″.
sp. 1, l. 11. palture grounds *lege* pasture grounds.

〃 130, l. 13. GOEZE, *Nachtr.*, S. 165 *lege* GOEZE, *Naturg.*, S. 169.
inter lineas 25 et 26 adde DIESING, l. c., I, p. 297, n°. 7, *Cercaria fallax.*

〃 138, l. 4. p. 401, n°. 1 *lege* p. 332, n°. 3.
inter lineas 25 et 26 adde

2*. ALATUM, NITZSCH, (DIESING, l. c., I, p. 307, n°. 1.

Amphistoma corpore depressiusculo, mutabili, roseo extremitatibus albidis; caput ellipticum, marginibus antrorsum explanatis undulatis basi confluentibus integris, os terminale, processubus cornuformibus in utroque capitis margine; testicula cylindrica utrinque attenuata valde approximata $\frac{2}{3}$ capitis longa; apertura mascula exigua intermedia, femina orbicularis.

Planaria alata, GOEZE, *Eingew. W.*, S. 76, Taf. XIV, fig. 11—13.
Fasciola vulpis, GMEL., *S. N.*, p. 3053, n°. 4.
Alaria vulpis, SCHRANK, *Verzeichn.*, S. 52, n°. 157.
Festucaria alata, SCHRANK, *Vet. Ac. N. Handl.*, 1790, p. 118.
Distoma vulpina, ABILDG., *Dansk. Selsk. Skrivt.*, I, 63, T. V, fig. 6, *a—c.*
Distoma alatum, RUD., *Entoz.*, II, p. 402.
Holostomum alatum, DUJARD., *Helm.*, p. 367, n°. 1, Pl. VIII, fig. *D.*

l. 3‴5—7‴. br. 1‴5—2‴. In den endeldarm van een' half-jarigen Hond te LEYDEN.

P. 143, ad finem paginae adde
Pentastoma settenii, DIES., l. c., I, p. 616, n°. 14.

〃 144, l. 8. Dl. VIII *lege* Dl. VII.

〃 147, l. 15. l. ♀ 2″ *lege* ♀ 20″.

〃 152, sp. 1, inter lineas 7 et 8 adde
G. D. LIPSTORP, de Anim. in humano corpore genitis, L. B., 1687.

J. G. LUCIUS, de Lumbricis alvum occupantibus, L. B., 1694.

C. RIEDELIUS, de Vermibus intestinorum, Traj. 1705.

P. 153, inter lineas 8 et 9 adde

KALCKER, de Vermib. intest., p. 1. *Lumbricus teres.*

inter lineas 16 et 17 adde

J. MACQUET, (Inleiding tot de Pathologie, III^de Dl., bl. 437) zegt, dat er langronde, naar den aardworm gelijkende (ingewands) wormen waargenomen zijn van 5 Ellen lang.

〃 155, sp. 4, l. 16. p. 169 *lege* p. 160.

〃 158, 〃 13, l. 7. *Naturg.* lege *Nachtr.*

〃 162, 〃 22, l. 10. br. 0‴37 *lege* br. 0‴78.

〃 164, 〃 3, l. 8. p. 148 *lege* p. 140.

CONSPECTUS SYSTEMATICUS.

(B. *significat* BENNET en VAN OLIVIER.
M. » MAITLAND.)

CLASSIS I.

INFUSORIA.

ORDO I.

INFUSORIA SIMPLICISSIMA.

Fam. I. **VIBRIONIDAE.**

VIBRIO, MULL.

Bacterium, EHRENB. Pag.

B. M. (1) 1. termo, MULL. . . . . 1.

Vibrio, EHRENB.

M. (2) 2. lineola, MULL. . . . . 2.

M. (3) 3. rugula, MULL. . . . . . . »

M. (4) 4. bacillus, MULL. . . . . »

Spirillum, EHRENB.

M. (5) 5. undula, MULL. . . . . . . 3.

ORDO II.

INFUSORIA RHIZOPODA.

Fam. II. **AMOEBEA.**

AMOEBA, EHRENB.

M. (6) 1. Roeselii, BORY. . . . . »

M. (7) 2. diffluens, EHRENB. . . . . »

Fam. III. **ARCELLINA.**

ARCELLA, EHRENB.

M. (8) 1. vulgaris, EHRENB. . . . . 4.

DIFFLUGIA, LECLERCK.

M. (9) 1. proteiformis, EHRENB. . . »

NONIONINA, D'ORB. Pag.

M. (10) 1. germanica, EHRENB. . . . 4.

POLYSTOMELLA, LAM.

Hart. (11) 1. borealis, EHRENB. . . . . 5.

ROTALINA, D'ORB.

Hart. (12) 1. punctulata, D'ORB. . . . »

Hart. (13) 2. laevis, D'ORB. . . . . . . »

ROTALIA, LAM.

Hart. (14) 1. perforata, EHRENB. . . . »

Hart. (15) 2. globulosa, EHRENB. . . . 6.

M. (16) 3. Beccarii, EHRENB. . . . . »

PLANULINA, D'ORB.

Hart. (17) 1. turgida, EHRENB. . . . . »

TEXTULARIA, DEFR.

Hart. (18) 1. aciculata, EHRENB. . . . »

Hart. (19) 2. aspera, EHRENB. . . . . . 7.

Hart. (20) 3. globulosa, EHRENB. . . . »

Hart. (21) 4. perforata, EHRENB. . . . »

ORDO III.

INFUSORIA ATRICHA.

Fam. IV. **MONADINA.**

MONAS, MULL.

B. M. (22) 1. lens, DUJARD. . . . . . . »

Pag.
B. (23) 2? mica, MULL. . . . . . 8.
B. (24) 3? constricta, MULL. (*Enchelis.*) »

UVELLA, BORY.

B. M. (25) 1. virescens, BORY. . . . . »
M. (26) 2. glaucoma, HEMPR. et EHR. »

CERCOMONOAS, DUJARD.

M. (27) 1. detracta, DUJARD. . . . 9.
M. (28) 2. crassicauda, DUJARD. . . »
M. (29) 3. acuminata, DUJARD. . . »
M. (30) 4. globulus, DUJARD. . . . »
M. (31) 5. viridis, DUJARD. . . . . 10.

MICROGLENA, EHRENB.

M. (32) 1. punctifera, EHRENB. . . »

F. V. **CRYPTOMONADINA.**

CRYPTOMONAS, EHRENB.

M. (33) 1. globulus, DUJARD. . . . 10.
Weyde. (34) 2? micans, EHRENB. . . . . »

Fam. VI. **VOLVOCINA.**

PANDORINA, BORY.

M. (35) 1. morum, MULL. . . . . . 11.

GONIUM, MULL.

B. M. (36) 1. pectorale, MULL. . . . »

CHLAMIDOMONAS, EHRENB.

M. (37) 1. pulvisculus, EHRENB. . . »

VOLVOX, LINN.

B. M. (38) 1. globator, MULL. . . . . 12.
B. (39) 2? sphaerula, MULL. . . . »

Fam. VII. **ASTASIAE.**

ASTASIA, EHRENB.

M. (40) 1. limpida, DUJARD. . . . . »

EUGLENA, EHRENB.

M. (41) 1. viridis, EHRENB. . . . . 13.
M. (42) 2. deses, EHRENB. . . . . . »
M. (43) 3. sanguinea, EHRENB. . . 14.

F. VIII. **PERIPHRYGANA.**

ACTINOPHRYS, EHRENB.

M. (44) 1. sol, EHRENB. . . . . . . 14.
B. (45) 2? granata, DUJARD. . . . »

PODOPHRYA, EHRENB.

B. (46) 3? cometa, MULL. . . . . . 15.

ORDO IV.

INFUSORIA EPITRICHA.

Fam. IX. **PERIDINAEA.**

PERIDINIUM, EHRENB. Pag.

B. M. (47) 1. hirundinella, MULL. . . 15.
B. (48) 2. tripos, EHRENB. . . . . 16.

Fam. X. **TRICHODINA.**

TRICHODA, MULL.

M. (49) 1. pyrum, EHRENB. . . . . »
B. M. (50) 2. rostrum, MULL. . . . . »
B. (51) 3? anas, MULL. . . . . . . »
B. (52) 4? pubes, MULL. . . . . . 17.
B. (53) 5? urnula, MULL. . . . . . »
B. (54) 6? trigona, MULL. . . . . »
B. (55) 7? bomba, MULL. . . . . . »
B. (56) 8? lamella, MULL. (*Kolpoda.*) 18.
B. (57) 9? gemmata, MULL. (*Enchelis.*) »

ENCHELYS, MULL.

M. (58) 1. nodulosa, DUJARD. . . . »
B. (59) 2? pyrum, MULL. . . . . . »
B. (60) 3? ovulum, MULL. . . . . »
B. (61) 4. pupa, MULL. . . . . . . 19.
B. (62) 5. farcimen, MULL. . . . . »
B. (63) 6? cyclidium, MULL. (*Cercaria.*) »

BURSARIA, MULL.

B. M. (64) 1. truncatella, MULL. . . . »
B. M. (65) 2. intestinalis, EHRENB. . . »
Leeuw. (66) 3. cordiformis, EHRENB. . . 20.

GLAUCOMA, EHRENB.

M. (67) 1. scintillans, EHRENB. . . »

LACRYMARIA, EHRENB.

M. (68) 1. olor, EHRENB. . . . . . 21.

COLPODA, EHRENB.

M. (69) 1. cucullus, MULL. . . . . »

PARAMECIUM, MULL.

B. M. (70) 1. aurelia, MULL. . . . . . 22.
M. (71) 2. lumbrici, SCHRANK. (*Leucophra.*) . . . . »

AMPHILEPTUS, EHRENB.

M. (72) 1. fasciola, EHRENB. . . . . »

Pag.
B. M. (73) 2. meleagris, EHRENB. . . 23.
M. (74) 3. anser, EHRENB. . . . . . »

F. XI. **OXYTRICHINA.**
KERONA, MULL.
M. (75) 1. pustulata, MULL. . . . 24.
B. (76) 2. histrio, MULL. . . . . . »
M. (77) 3. mytilus, MULL. . . . . 25.
M. (78) 4. polyporum, EHRENB. . . »
OXYTRICHA, BORY.
M. (79) 1. pellionella, BORY. . . . 26.
HALTERIA. DUJARD.
B. M. (80) 1. grandinella, DUJARD. . . »

Fam. XII. **EUPLOTA.**
EUPLOTES, EHRENB.
M. (81) 1. patella, EHRENB. . . . . »
M. (82) 2. charon, EHRENB. . . . . 27.
LOXODES, DUJARD.
M. (83) 1. cucullulus, DUJARD. . . »

F. XIII. **VORTICELLINA.**
STENTOR, OKEN.
B. M. (84) 1. Mulleri, EHRENB. . . . 28.
M. (85) 2. coeruleus, EHRENB. . . . 28.
M. (86) 3. polymorphus, EHRENB. . 29.
URCEOLARIA, LAM.
B. M. (87) 1. stellina, LAM. . . . . . »
VAGINICOLA, LAM. . . . . »
M. (88) 1. crystallina, EHRENB. . . 30
VORTICELLA, MULL.
Vorticella, EHRENB.
B. M. (89) 1. convallaria, LINN. . . . »
M. (90) 2. infusionum, LINN. . . . 31.
Carchesium, EHRENB.
M. (91) 3. ramosissima, DUJARD. . . »
M. (92) 4. polypina, MULL. . . . . 32.
B. M. (93) 5. arbuscula, DUJARD. . . »
EPISTYLIS, EHRENB.
B. M. (94) 1. annastatica, EHRENB. . . 33.
B. M. (95) 2. plicatilis, EHRENB. . . . 34.
M. (96) 3. digitalis, EHRENB. . . . 35.
B. M. (97) 4. opercularia, DUJARD. . . »

CLASSIS II.

POLYPI.

ORDO I.

POLYPI HYDRIFORMES.

Fam. I. (14) **HYDRINA.**
HYDRA, LINN. Pag.
B. M. (98) 1. viridis, LINN. . . . . 37.
B. (99) 2. pallens, LINN. . . . . 38.
B. M. (100) 3. grisea, LINN. . . . . . »
B. M. (101) 4. fusca, LINN. . . . . . 39.
CLAVA, GMEL.
M. (102) 1. parasitica, GMEL. . . . »

F. II. (15) **SERTULARIA.**
HYDRACTINIA, V. BENED.
M. (103) 1. lactea, V. BENED. . . . 40.
CORYNE, GAERTN. Pag.
B. M. (104) 1. pusilla, GAERTN. . . . 40.
TUBULARIA, LINN.
Tubularia.
B. M. (105) 1. indivisa, LINN. . . . . 41.
B. M. (106) 2. coronata, ABILDG. . . . »
M. (107) 3. Dumortieri, V. BENED. . 42.
B. M. (108) 4. larynx, LINN. . . . . 42.
Eudendrium, EHRENB. . . »
B. M. (109) 5. ramosa, LINN. . . . . »
CAMPANULARIA, LAM.
Clythia, LAMOURX.
B. M. (110) 1. volubilis, LAM. . . . 43.

Pag.
M. (111) 2. integra, MACGILL. . . 43.
B. M. (112) 3. syringa, LAM. . . . . »
M. (113) 4. verticillata, LAM. . . . 44.
Laomedea, LAMOURX.
B. M. (114) 5. dichotoma, LAM. . . . »
B. M. (115) 6. geniculata, LAM. . . . 45.
B. M. (116) 7. gelatinosa, LAM. . . . »
SERTULARIA, LINN.
Sertularia, LAM.
M. (117) 1. halecina, LINN. . . . 46.
B. M. (118) 2. polyzonias, LINN. . . 47.
B. M. (119) 3. rugosa, LINN. . . . . »
B. M. (120) 4. pumila, LINN. . . . . 48.
M. (121) 5. rosacea, LINN. . . . . »
B. M. (122) 6. operculata, LINN. . . »
M. (123) 7. filicula, SOL. et ELL. . 49.
M. (124) 8. fallax, JOHNST. . . . »
B. M. (125) 9. abietina, LINN. . . . »
B. (126) 10. fuscescens, GMEL. . . 50.
M. (127) 11. fusca, R. BROWN. . . »
B. M. (128) 12. argentea, LINN. . . . »
B. M. (129) 13. cupressina, LINN. . . 51.
B. (130) 14. thuja, LINN. . . . . . »
B. (131) 15. lonchitis, SOL. et ELL. 52.
Antennularia, LAM.
B. M. (132) 16. antennina, LINN. . . »
B. (133) 17. ramosa, LAM. . . . . 53.
Plumularia, LAM.
M. (134) 18. setacea, LINN. . . . . »
B. M. (135) 19. pinnata, LINN. . . . »
B. M. (136) 20. myriophyllum, LINN. 54.
B. M. (137) 21. falcata, LINN. . . . . »
B. M. (138) 22. pluma, LINN. . . . . 55.
M. (139) 23. frutescens, SOL. et ELL. »

ORDO II.

OCTACTINIA.

F. IV (17). **HALCYONINA.**
ALCYONIUM, CUV.
B. M. (140) 1. digitatum, LINN. . . . 56.
F. V. (18) **PENNATULINA.**
PENNATULA, LINN.
M. (141) 1. phosphorea, LINN. . . 56.
VIRGULARIA, LAM. Pag.
M. (142) 1. mirabilis, LAM. . . . 57.

ORDO III.

POLYACTINIA.

Fam. XIII (26). **ACTININA.**
ACTINIA, LINN.
Cribrina, EHRENB.
B. M. (143) 1. crassicornis, MULL. . . 57.
M. (144) 2. coriacea, CUV. . . . . 58.
M. (145. 3. dianthus, ELLIS. . . . »
Actinia, EHRENB.
M. (146) 4. equina, LINN. . . . . . 59.
B. M. (147) 5. effoeta, LINN. . . . . . »
Iluanthos, FORBES.
Bast.? (148) 6. Iluanthus. . . . . 217.
LUCERNARIA, MULL.
M. (149) 1. auricula, MULL. . . . 59.

ORDO IV.

BRYOZOA.

F. IV (27). **STELMATOPODA.**
FLUSTRA, LINN.
B. M. (150) 1. foliacea, LINN. . . . . 60.
M. (151) 2. truncata, LINN. . . . . »
B. M. (152) 3. pilosa, LINN. . . . . . 61.
M. (153) 4. crustulenta, PALL. (*Eschara*). »
M. (154) 5. Johnstonii, MIHI. . . . 62.
M. (155) 6. unicornis, FLEM. . . . 63.
B. M. (156) 7. membranacea, LINN. . »
SALICORNARIA, CUV.
B. M. (157) 1. farciminoides, JOHNST. »
CELLEPORA, LINN.
M. (158) 1. pumicosa, LINN. . . . 64.
EUCRATEA, LAMOURX.
M. (159) 1. chelata, LAMX. . . . . 65.
M. (160) 2. cornuta, LAMX. . . . . »
TUBULIPORA, LAM.
M. (161) 1. patina, LAM. . . . . . 66.
M. (162) 2. serpens, FLEM. . . . . »

CELLULARIA, PALL.

Crisia, LAMOURX. Pag.

B. M. (163) 1. eburnea, PALL. . . . . 67.

M. (164) 2. denticulata, LAM. . . 218.

Gemellaria, SAVIGN.

M. (165) 3. loriculata, PALL. . . . 67.

Cellularia, ELL. et SOL.

M. (166) 4. ternata, ELL. et SOL. . 68.

B. M. (167) 5. plumosa, PALL. . . . . »

B. M. (168) 6. avicularia, PALL. . . . »

M. (169) 7. ciliata, PALL. . . . . . 69.

M. (170) 8. reptans, PALL. . . . . »

M. (171) 9. scruposa, PALL. . . . . 70.

VALKERIA, FLEM.

B. (172) 1. uva, FLEM. . . . . . . »

VESICULARIA, THOMPS.

B. M. (173) 1. spinosa, THOMPS. . . . 71.

SERIALARIA, LAM. Pag.

B. M. (174) 1. lendigera, LAM. . . . . 71.

BOWERBANKIA, FARRE.

M. (175) 1. imbricata, JOHNST. . . »

LAGUNCULA, V. BENED.

M. (176) 1. repens, V. BENED. . . 72.

HALODACTYLUS, FARRE.

B. M. (177) 1. diaphanus, FARRE. . . 73.

B. M. (178) 2. hirsutus, V. BENED. . . »

M. (179) 3. parasiticus, V. BENED. »

F. XV (28). **LOPHOPODA.**

PLUMATELLA, J. V. D. H.

Plumatella, LAM.

B. (180) 1. cristata, LAM. . . . . 73.

B. (181) 2. campanulata, LAM. . . 74.

Alcyonella, LAM.

M. (182) 3. fungosa, J. V. D. H. . 75.

CLASSIS III.

ACALEPHAE.

ORDO I.

ACALEPHAE SIPHONOPHORAE.

F. II. **PHYSSOPHORIDAE.**

? PHYSALIA, LAM. Pag.

B. (183) ? 1. pelagica, LAM. . . . 76.

Fam. III. **DIPHYIDAE.**

NOCTILUCA, SURIRAY.

M. (184) 1. miliaris, SUR. . . . . . 77.

ORDO II.

ACALEPHAE CTENOPHORAE.

Fam. IV (32). **BEROIDEA.**

CALLIANIRA, PÉRON.

Slabb. (185) 1. hexagona, ESCHSCH. . . 77.

CYDIPPE, ESCHSCH.

B. M. (186) 1. pileus, ESCHSCH. . . . 78.

M. (187) 2. pomiformis, PATTERS. . »

BEROE, ESCHSCH. Pag.

M. (188) 1. ovatus, LAM. . . . . . 78.

ORDO III.

ACALEPHAE DISCOPHORAE.

F. V (33). **GERYONIDAE.**

MELICERTA, PÉRON.

Slabb. (189) 1. perla, PÉRON. . . . . 79.

F. VI (34) **RHIZOSTOMIDAE.**

RHIZOSTOMA, CUV.

M. (190) 1. Cuvieri, PÉRON. . . . . 79.

CASSIOPEA, PÉRON.

M. (191) 1. lunulata, ESCHSCH. . . 80.

F. VII (35). **MEDUSIDAE.**

CYANAEA, ESCHSCH.

B. M. (192) 1. capillata, ESCHSCH. . . 80.

M. (193) 2. Lamarckii, PÉRON. . . 81.

AURELIA, PÉRON. Pag.

M. (194) 1. aurita, LAM. . . . . . 81.

B. M. (195) 2. cruciata, LINN. (*Medusa*). »

CHRYSAORA, PÉRON.

M. (196) 1. hysoscella, ESCHSCH. . . 82.

Fam. VIII. **OCEANIDAE.**

OCEANIA, PÉRON.

Callirhoë, PÉRON.

B. M. (197) 1. Basteriana, PÉRON. . . 83.

Thaumantias, ESCHSCH. Pag.

Slabb. (198) 2. cymbaloidea, PÉRON. . 83.

B. M. (199) 3. hemisphaerica, PÉRON. . »

? *Oceania*, PÉRON.

Slabb. (200) 4. sanguinolenta, PÉRON. . 84.

Slabb. (201) 5. tetranema, PÉRON. . . »

Slabb. (202) 6. microscopica, PÉRON. . »

CLASSIS IV.

ECHINODERMATA.

ORDO I.

ECHINODERMATA PEDICELLATA.

F. II (39). **ASTEROIDEA.**

OPHIURA, LAM.

Ophiura, AGASS. Pag.

B. M. (203) 1. texturata, LAM. . . . . 85.

Ophiocoma, AGASS.

M. (204) 2. neglecta, JOHNST. . . . 86.

M. (205) 3. bellis, FLEM. . . . . . »

M. (206) 4. rosula, FLEM. . . . . . »

ASTERIAS, LAM.

Astropecten, LINCK.

B. M. (207) 1. aranciaca, LINN. . . . 87.

Luidia, FORBES.

M. (208) 2. fragilissima, FORBES. . 88.

Goniaster, AGASS.

B. (209)?3. equestris, LINN. . . . »

Solaster, FORBES.

v. d. H. (210) 4. papposa, LINN. . . . 89.

M. (211) 5. endeca, GMEL. . . . . »

Cribrella, GRAY.

B. M. (212) 6. oculata, PENN. . . . . »

Halem. (213) 7. rosea, MULL. . . . . . 90.

Asterias, GRAY.

B. M. (214) 8. rubens, LINN. . . . . »

Pag.

M. (215) 9. violacea, GMEL. . . . . 90.

Fam. III (40). **ECHINIDEA.**

SPATANGUS, KLEIN.

Spatangus, AGASS.

M. (216) 1. purpureus, BLAINV. . . 91.

Amphidotus, AGASS.

M. (217) 2. arcuarius, LAM. . . . »

FIBULARIA, LAM.

M. (218) 1. pusillus, MULL. (*Spatangus*). . . . . 92.

ECHINUS, LAM.

M. (219) 1. sphaera, MULL. . . . 93.

B. M. (220) 2. neglectus, LAM. . . . »

B. M. (221) 3. Basteri, GMEL. . . . . 94.

B. M. (222) 4. miliaris, LINN. . . . . »

F. IV (41). **HOLOTHURIDEA.**

PENTACTA, GOLDF.

Cladodactyla, BRANDT.

M. (223) 1. frondosa, JAEGER. . . 95.

B. (224) 2. pentactes, JAEGER. . . »

B. (225) 3. fusus, MULL. (*Holothuria*). »

PSOLUS, OKEN.

M. (226) 1. phantapias, JAEGER. . 96.

ORDO II.

ECHINODERMATA APODA.

F. VI (43). **SIPUNCULACEA.**

			Pag.
		SIPUNCULUS, LINN.	
M.	(227)	1. nudus, LINN.	96.
		PRIAPULUS, LAM.	
M.	(228)	1. caudatus, LAM.	97.
		THALASSEMA, CUV.	
B. M.	(229)	1. Echiura, LAM.	»

CLASSIS V.

ENTOZOA.

ORDO I.

STERELMINTHA.

Fam. I. **CYSTICA.**

			Pag.
		ECHINOCOCCUS, RUD.	
M.	(230)	1. erraticus, J. V. D. HOEV.	98.
		COENURUS, RUD.	
B. M.	(231)	1. cerebralis, RUD.	99.
		CYSTICERCUS, RUD.	
B. M.	(232)	1. cellulosae, RUD.	100.
M.	(233)	2. tenuicollis, RUD.	101.
M.	(234)	3. pisiformis, RUD.	102.
M.	(235)	4. fasciolaris, RUD.	103.

Fam. II. **CESTOIDEA.**

			Pag.
		CARYOPHYLLAEUS, GMEL.	
B. M.	(236)	1. mutabilis, RUD.	103.
		LIGULA, BLOCH.	
B. M.	(237)	1. uniserialis, RUD.	104.
B. M.	(238)	2. biserialis, RUD.	105.
		BOTHRIOCEPHALUS, RUD.	
		Hominis.	
B. M.	(239)	1. latus, BREMS.	105.
		Piscium.	
M.	(240)	2. proboscideus, RUD.	106.
M.	(241)	3. punctatus, RUD.	107.
M.	(242)	4. claviceps, RUD.	»
Well.	(243)	5. microcephalus, RUD.	108.
M.	(244)	6. coronatus, RUD.	»
		Schistocyphalus, CRÉPL.	
M.	(245)	7. dimorphus, CRÉPL.	109.
		triaenophorus, RUD.	
M.	(246)	8. nodulosus, RUD.	109.
		TAENIA, LINN.	
		Hominis.	
B. M.	(247)	1. solium, LINN.	110.
		Mammalium.	
M.	(248)	2. plicata, RUD.	112.
M.	(249)	3. perfoliata, GOEZE.	»
M.	(250)	4. expansa, RUD.	»
B. M.	(251)	5. serrata, GOEZE.	113.
M.	(252)	6. cucumerina, BLOCH.	»
M.	(253)	7. crassicollis, RUD.	114.
M.	(254)	8. elliptica, RUD.	»
M.	(255)	9. pectinata, GOEZE.	115.
M.	(256)	10. dendritica, GOEZE.	»
M.	(257)	11. pusilla, GOEZE.	»
		Avium.	
M.	(258)	12. globifera, BATSCH.	116.
M.	(259)	13. undulata, RUD.	»
M.	(260)	14. serpentulus, RUD.	»
M.	(261)	15. infundibuliformis, GOEZE.	117.
M.	(262)	16. lanceolata, BLOCH.	118.
M.	(263)	17. sinuosa, RUD.	»
M.	(264)	18. malleus, GOEZE.	»
M.	(265)	19. angulata, RUD.	119.
M.	(266)	20. platycephala, RUD.	»
M.	(267)	21. cyathiformis, RUD.	»
M.	(268)	22. variabilis, RUD.	120.
		Piscium.	
M.	(269)	23. ocellata, RUD.	»

*

TETRARHYNCHUS, RUD.
Rhynchobothrius, DUJ. Pag.
M. (270) 1. corollatus, DUJ. . . . 120.
Tetrarhynchus, RUD.
M. (271) 2. megabothrius, RUD. . 121.

F. III (46). **ACANTHOCEPHALA.**
ECHINORHYNCHUS, MULL.
Mammalium.
B. M. (272) 1. gigas, GOEZE. . . . . 122.
Avium.
B. (273) 2. caudatus, ZEDER. . . »
M. (274) 3. globocaudatus, ZEDER. »
M. (275) 4. transversus, RUD. . . 123.
B. (276) 5. striatus, GOEZE. . . . »
M. (277) 6. hystrix, BREMS. . . . »
B. M. (278) 7. polymorphus, BREMS. 124.
Amphibiorum.
B. M. (279) 8. haeruca, RUD. . . . . 125.
Piscium.
B. M. (280) 9. globulosus, RUD. . . »
B. M. (281) 10. proteus, WESTR. . . 126.
B. M. (282) 11. clavaeceps, ZEDER. . »
B. M. (283) 12. angustatus, RUD. . . 127.
B. M. (284) 13. pachysomus, CREPL. »
B. (285) ?14. subulata, RUD. . . . 128.
B. M. (286) 15. acus, RUD. . . . . . »
B. M. (287) 16. propinquus, DUJ. . . 129.

F. IV (47). **TREMATODA.**
DISTOMA, RETZ.
Mammalium.
B. M. (288) 1. hepaticum, MEHL. . . 129.
M. (289) 2. lanceolatum, MEHL. . 130.
B. (290) 3. lima, RUD. . . . . . 131.
B. M. (291) 4. trigonocephalum, RUD. »
Avium.
B. (292) 5. echinocephalum, RUD. 132.
M. (293) 6. maculosum, RUD. . . »
M. (294) 7. ovatum, RUD. . . . . »
M. (295) 8. concavum, RUD. . . »
B. M. (296) 9. echinatum, ZEDER. . 133.
Amphibiorum.
M. (297) 10. cygnoides, ZEDER. . »
M. (298) 11. clavigerum, RUD. . . »
Piscium. Pag.
M. (299) 12. appendiculatum, RUD. 134.
B. M. (300) 13. nodulosum, RUD. . . »
B. M. (301) 14. globiporum, RUD. . 135.
B. (302) 15. inflexum, RUD. . . . »
B. M. (303) 16. tereticolle, RUD. . . »
B. M. (304) 17. ocreatum, RUD. . . 136.
B. (305) 18. simplex, RUD. . . . »
B. M. (306) 19. areolatum, RUD. . . »
B. M. (307) 20. polymorphum, RUD. 137.
Well. (308) 21. nigroflavum, RUD. . »

AMPHISTOMA, RUD.
M. (309) 1. conicum, RUD. . . . 137.
B. M. (310) 2. subclavatum, NITZSCH. 138.
Holostomum, NITZSCH.
M. (311) 2*. alatum, NITZSCH. . . 221.
M. (312) 3. macrocephalum, RUD. 138.
M. (313) 4. erraticum, RUD.. . . 139.

MONOSTOMA, ZEDER.
B. M. (314) 1. ocreatum, ZEDER. . . »
M. (315) 2. mutabile, ZEDER. . . »
B. M. (316) 3. verrucosum, ZEDER. . 140.

TRISTOMA, CUV.
Bast. (317) 1. hamatum, RATHKE. . . »
M. (318) 2. sturionis, CUV. . . . 141.

POLYSTOMA, RUD.
B. (319) ?1. pinguicola, ZEDER. . 141.
B. (320) ?2. venarum, ZEDER. . . »
M. (321) 3. integerrimum, RUD. . 142.

OCTOBOTHRIUM, LEUCK.
M. (322) 1. lanceolatum, LEUCK. . 142.

DIPLOZOON, NORDM.
v.d.H. (323) 1. paradoxum, NORDM. . 143.

ORDO II.

COELELMINTHA.

Fam. V. **NEMATOIDEA.**
PENTASTOMA, RUD.
M. (324) 1. taenioides, RUD. . . . 143.
B. 325) 2? ascaroides. . . . . . . 145.

OPHIOSTOMA, RUD.

Dochmius, DUJ. Pag.

B. (326) 1. tnbaeformis. . . . . . 145.

Dacnitis, DUJ..

M. (327) 2. esuriens, DUJ. . . . . 146.

CUCULLANUS, MULL.

B. M. (328) 1. elegans, MULL. . . . »

STRONGYLUS, MULL.

B. M. (329) 1. gigas, RUD. . . . . . »

B. M. (330) 2. filaria, RUD. . . . . . 147.

B. M. (331) 3. contortus, RUD. . . . 148.

M. (332) 4. tubifex, RUD. . . . . »

M. (333) 5. auricularis, ZEDER. . »

Pseudalius, DUJ.

Camper (334) 6. filum, DUJ. . . . . . 149.

Stenurus, DUJ.

Camper (335) 7. inflexus. . . . . . . »

Sclerostoma, DUJ.

B. M. (336) 8. equinus, MULL. . . . 150.

SPIROPTERA, RUD.

Blank.? Tulp? (337) 1. hominis, RUD. . . . . »

B. (338) 2. strumosa, RUD. . . . 151.

B. M. (339) 3. obtusa, RUD. . . . . »

M. (340) 4. physalura, DUJ. . . . 152.

Dispharagus, DUJ.

M. (341) 5. anthuris. . . . . . . »

ASCARIS, LINN.

Hominis.

B. M. (342) 1. lumbricoides, LINN. . »

Mammalium.

M. (343) 2. megalocephala, CLOQ. 154.

M. (344) 3. suilla, DUJ. . . . . . 155.

B. M. (345) 4. marginata, RUD. . . . »

B. (346) 5. triquetra, RUD. . . . 156.

B. M. (347) 6. mystax, RUD. . . . . »

B. (348) 7. incisa, RUD. . . . . . »

Avium.

B. (349) 8. depressa, RUD. . . . 157.

B. M. (350) 9. cornicis, RUD. . . . »

B. M. (351) 10. crenata, RUD. . . . »

B. M. (352) 11. ensicaudata, RUD. . 158.

B. M. (353) 12. maculosa, RUD. . . »

Pag.

M. (354) 13. inflexa, RUD. . . . . 158.

M. (355) 14. vesicularis, FROEL. . 159.

M. (356) 15. crassa, DESLONGCH. . »

Amphibiorum.

B. M. (357) 16. nigrovenosa, RUD. . »

B. (358) 17. acuminata, SCHRANK. 160.

B. (359) 18. brevicaudata, RUD. . »

Piscium.

B. (360) 19. truncatula, RUD. . . 161.

B. M. (361) 20. acus, RUD. . . . . . »

B. M. (362) 21. capsularia, RUD. . . »

M. (363) 22. clavata, RUD. . . . 162.

B. (364) 23. acuta, RUD. . . . . »

M. (365) 24. collaris, RUD. . . . »

M. (366) 25. labiata, RUD. . . . »

OXYURIS, RUD.

B. M. (367) 1. vermicularis, BREMS. . 163.

B. M. (368) 2. curvula, RUD. . . . . »

M. (369) 3. obvelata, RUD. . . . . 164.

TRICHOCEPHALUS, GOEZE.

B. (370) 1. dispar, RUD. . . . . 164.

B. (371) 2. depressiusculus, RUD. 165.

M. (372) 3. unguiculatus, RUD. . »

B. (373) 4. nodosus, RUD. . . . . »

TRICHOSOMA, RUD.

B. M. (374) 1. longicolle, RUD. . . . 166.

M. (375) 2. brevicolle, RUD. . . . »

FILARIA, MULL.

Mammalium.

B. (376) 1. papillosa, RUD. . . . 167.

Avium.

B. (377) 2. attenuata, RUD. . . . »

B. (378) 3. unguiculata, RUD. . . »

Amphibiorum.

M. (379) 4. rubella, RUD. . . . . 168.

Piscium.

B. M. (380) 5. piscium, RUD. . . . . »

B. (381) 6. ovata, ZEDER. . . . . 169.

Insectorum.

B. (382) 7. forficulae, RUD. . . . »

B. (383) 8. locustae, RUD. . . . . »

Pag.
B. (384) 9. acuminata, RUD. . . 169.
Lyonn. (385) 10. plicata, RUD. . . . 170.
Lyonn. (386) 11. bibionis, LYONN. . . »

APPENDIX.

ANGUILULA, EHRENB.
B. M. (387) 1. aceti, MULL. (*vibrio*). »
B. M. (388) 2. glutinis, MULL. (*vibrio*). 171.

Pag.
B. M. (389) 3. tritici, BAUER. (*vibrio*). 171.
B. M. (390) 4. terricola, DUJ. (*Rhabdit.*) »
B. (391) 5. fluviatilis, MULL. (*vibrio*) 172.
B. (392) 6. marina, MULL. (*vibrio*). »

Fam.? (49). **GORDIACEA.**
GORDIUS, LINN.
B. (393) 1. aquaticus, LINN. . . . 172.

CLASSIS VI.

ROTATORIA.

ORDO UNICUS.
ROTATORIA.

F. I (50). **FLOSCULARIAE.**
FLOSCULARIA, OKEN. Pag.
M. (394) 1. ornata, EHRENB. . . . 173.

F. II (51). **MELICERTINA.**
LACINULARIA, OKEN.
B. M. (395) 1. socialis, SCHWEIGG. . 173.
B. M. (396) 2. albo-flavicans, EHRENB. 174.
MELICERTA, SCHRANK.
M. (397) 1. ringens, SCHRANK. . . 175.
LIMNIAS, SCHRANK.
M. (398) 1. ceratophylli, SCHRANK. »

F. III (52). **BRACHIONAEA.**
PTERODINA, EHRENB.
B. (399) 1. patina, EHRENB. . . . 176.
BRACHIONUS, HILL.
B. M. (400) 1. urceolaris, MULL. . . »
M. (401) 2. pala, MULL. . . . . . »
B. (402) 3. Bakeri, MULL. . . . . »
Anuraea.
B. (403) 4. inermis, EHRENB. . . »
M. (404) 5. biremis, EHRENB. . . 178.
LEPADELLA, BORY.
M. (405) 1. patella, BORY. . . . . »

EUCHLANIS, EHRENB. Pag.
M. (406) 1. luna, EHRENB. . . . . 178.
COLURUS, EHRENB.
M. (407) 1. uncinatus, EHRENB. . 179.
RATTULUS, LAM.
M. (408) 1. carinatus, LAM. . . . »

F. IV (53). **HYDATINAEA.**
CHAETONOTUS, EHRENB.
B. M. (409) 1. larus, EHRENB. . . . 179.
HYDATINA, EHRENB.
M. (410) 1. senta, EHRENB. . . . 180.
NOTOMMATA, EHRENB.
M. (411) 1. aurita, EHRENB. . . . »
SYNCHAETA, EHRENB.
B. (412) 1. baltica, EHRENB. . . . »
FURCULARIA, LAM.
Furcularia, DUJARD.
M. (413) 1. longicauda, BORY. . . 181.
Diglena, EHRENB.
M. (414) 2. forcipata, MULL. (*Cercaria*). »
B. M. (415) 3. furcata, DUJARD. . . . »

F. V (54). **PHILODINAEA.**
ROTIFER, CUV.
B. M. (416) 1. vulgaris, SCHRANK. . 182.

CLASSIS VII.

ANNULATA.

ORDO I.

ANNULATA TURBELLARIA.

Fam. I (55). **PLANARIAE.**

Phal. 1. RHABDOCOELA.

PROSTOMA, OERST. Pag.

M. (417) 1. lineare, OERST. . . . 183.
Slabb. (418) 2. vittatum, FREY et LEUCK. »

VORTEX, HEMPR. et EHR.

M. (419) 1. truncatus, H. et EHR. 184.

MESOSTOMA, DUGÈS.

B. M. (420) 1. tetragonum, DUGÈS. . »
M. (421) 2. rostratum, DUGÈS. . . 185.
Herkl. (422) 3. personatum, SCHMIST. . »

TYPHLOPLANA, HEMPR. et EHR.

M. (423) 1. variabilis, OERST. . . 185.
M. (424) 2. viridata, SCHRANK. . . 186.

MACROSTOMA, OERST.

M. (425) 1. hystrix, OERST. . . . »

MICROSTOMA, OERST.

M. (426) 1. lineare, OERST. . . . »
M. (427) 2. leucops, OERST. . . . 187.

CONVOLUTA, OERST.

M. (428) 1. paradoxa, OERST. . . »

Phal. 2. DENDROCOELA.

LEPTOPLANA, EHRENB.

M. (429) 1. tremellaris, OERST. . . »
M. (430) 2. atomata, OERST. . . . 188.
Slabb. (431) 3. subauriculata, JOHNST. »

PLANARIA, EHRENB.

M. (432) 1. lactaea, MULL. . . . . »
B. M. (433) 2. fusca, GMEL. . . . . 189.
M. (434) 3. torva, MULL. . . . . . »
B. (435) 4. bicornis, GMEL. . . . »

POLYCELIS, EHRENB.

M. (436) 1. nigra, EHRENB. . . . 190.

Fam. II (56). **NEMERTINI.**

TETRASTEMMA, HEMPR. et EHR.

Pag.

M. (437) 1. varicolor, OERST. . . 190.

ORDO II.

ANNULATA SUCTORIA.

Fam. III (57). **HIRUDINEA.**

CLEPSINE, SAV.

M. (438) 1. tessellata. . . . . . . 191.
M. (439) 2. marginata, F. MULL. . »
M. (440) 3. complanata, SAV. . . 192.
B. M. (441) 4. hyalina, MOQ. TAND. . »
M. (442) 5. bioculata, SAV. . . . 293.

NEPHELIS, SAV.

B. M. (443) 1. vulgaris, MOQ. TAND. 194.

HIRUDO, LINN.

Haemopis, SAV.

M. (444) 1. sanguisorba, SAV. . . »
B. M. (445) 2. gulo, BRAUN. . . . . 195.

Sanguisuga, SAV.

B. M. (446) 3. medicinalis, LINN. . . »

HAEMOCHARIS, SAV.

M. (447) 1. piscium, SAV. . . . . 196.

PONTOBDELLA, LEACH.

B. M. (448) 1. verrucata, LEACH. . . 197.
M. (449) 2. muricata, LEACH. . . 198.

ORDO III.

ANNULATA SETIGERA.

F. IV (58). **LUMBRICINI.**

PRISTINA, EHRENB.

M. (450) 1. longiseta, EHRENB. . 198.

NAIS, MULL.

Stylaria, LAM.

B. M. (451) 1. proboscidea, MULL. . »

Naïs, LAM.

B. M. (452) 2. vermicularis, MULL. . 199.

Pag.

B. M. (453) 3. serpentina, MULL. . . 199.

TUBIFEX, LAM.

B. M. (454) 1. rivulorum, LAM. . . 200.
M. (455) 2. marinus, LINN. . . . »

LUMBRICULUS, GRUBE.

B. M. (456) 1. variegatus, MULL. . . »

LUMBRICUS, LINN.

B. terrestris, LINN.
M. (457) 1. agricola, HOFFM. . . 201.
M. (458) 2. rubellus, HOFFM. . . »
M. (459) 3. communis, HOFFM. . 202.
M. (460) 4. riparius, HOFFM. . . . »
M. (461) 5. olidus, HOFFM. . . . 203.
M. (462) 6. puter, HOFFM. . . . . »
M. (463) 7. agilis, HOFFM. . . . . »

F. VI (60). **AMPHITRITAE.**

AMPHITRITE. CUV.

B. M. (464) 1. auricoma, MULL. . . 204.

TEREBELLA, CUV.

B. M. (465) 1. conchilega, GMEL. . . 205.

SABELLA, SAV.

B. M. (466) 1. pavonina, SAV. . . . »

SERPULA, LINN.

Serpula, LINN.

Bast. (467) 1. contortuplicata, LINN. 206.
M. (468) 2. vermicularis, LINN. . »

Spirorbis, LAM.

M. (469) 3. spirillum, LINN. . . . »
B. M. (470) 4. nautiloides, LAM. . . 207.
M. (471) 5. heterostropha, MONTAGU. »
M. (472) 6. lucida, MONTAGU. . . »
M. (473) 7. carinata, MONTAGU. . 208.
M. (474) 8. striatula, T. BROWN. . »

Vermilia, LAM.

B. M. (475) 9. triquetra, LINN. . . . »

HERMELLA, SAV. Pag.

M. (476) 1. alveolata, SAV. . . . 209.

F. VII (61). **ARENICOLAE.**

ARENICOLA, LAM.

B. M. (477) 1. piscatorum, LAM. . . 209.

Fam. X (64). **ARICIAE.**

SPIO, O. FABR.

B. (478) 1. seticornis, FABR. 210.
Slabb. (479) 2. filicornis, FABR. . . . »

Fam. XI (66). **NEREIDAE.**

PHYLLODOCE, SAV.

M. (480) 1. viridis, MULL. . . . 210.
M. (481) 2. maculata, MULL. . . 211.

HESIONE, SAV.

Bast. (482) 1. Basteri, I, pl. IV, fig. 4. »

NEREIS, CUV.

Lycastis, SAV.

F.Gron. (483) 1. armillaris, MULL. . . »

Lycoris, SAV.

B. (484) 2. pelagica, LINN. . . . »
M. (485) 3. margaritacea, LEACH. 212.
M. (486) 4. fucata, BLAINV. . . . »
B. (*Terebella rubra*, GMEL.)

F. XIV (68). **APHRODITACEA.**

POLYNOE, SAV.

B. M. (487) 1. squamata, SAV. . . . 213.
B. M. (488) 2. lepidota, PALL. . . . »
B. M. (489) 3. cirrhosa, PALL. . . . 214.

APHRODITA, LINN.

B. M. (490) 1. aculeata, LINN. . . . »

APPENDIX.

SAGITTA, SLABBER.

Slabb. (491) 1. bipunctata, KROHN. . 215.

BELANGRIJK BERIGT.

De beoefenaren der Zoologie, vooral der Entomologie, welke het hunne wenschen bij te dragen tot verrijking der *Nederlandsche Fauna*, worden vriendelijk uitgenoodigd zoo spoedig mogelijk hunne mededeelingen onder Lett. **R. T. M.** aan den Uitgever dezes toe te zenden, zullende daarvan, met vermelding van den naam des vinders, ten dankbaarste gebruik gemaakt worden. Wat het determineren der voorwerpen betreft, zoo wil de schrijver (tegen franco toezending derzelve aan gemeld adres) zich gaarne daarmede belasten; alleen wordt verzocht bij elk voorwerp de localiteit bepaald op te geven, terwijl voor de moeite slechts één doublet geëischt wordt, zullende de overigen den eigenaar ongeschonden terug bezorgd worden.

Nog in den loop van dit jaar zullen de *Prodromus Insectorum Belgicorum*, benevens de beschrijving der inlandsche *Arachnoidea*, *Crustacea* en *Mollusca*, het licht zien.